

Kratak pogled u susjedno dvorište

Nemalo se iznenadih kad mi se u slovenskom Parlamentu u rukama nađe »Porečevalec« – parlamentarno glasilo jednakog izgleda i sadržaja kao i prije dvadesetak godina.

Bez namjere da uspoređujem neusporedivo (troškovi dugotrajnog i krvavog rata; troškovi zbrinjavanja stotina tisuća izbjeglica i prognanika; troškovi obnove i brojne druge okolnosti bitno su odredile materijalni položaj Hrvatske i njezinih građana), čini se da su susjedi nakon uspostave vlastite države bili znatno manje opterećeni kompleksom samoupravljanja i bivšeg delegatskog sustava nego mi u Hrvatskoj. Uvođenjem predstavničkog sustava u nas u Hrvatskoj zauzeto je stajalište da je narod u Sabor izabrao svoje predstavnike i da nije potrebno pitati građane za mišljenje o odlukama koje donosi Sabor. Upozorenje, pak, zaposlenima da nema više samoupravljanja, zvučalo je ne samo ozbiljno, već prijeteće.

Susjedi Slovenci su također uveli predstavnički sustav, ali im je i dalje bilo važno što njihovi građani misle o zakonskim prijedlozima koji su u parlamentarnoj proceduri. Zato su zadržali parlamentarno glasilo koje i dalje objavljuje integralne tekstove zakonskih prijedloga. Učinili su i korak dalje pa u Parlamentu organiziraju javnu raspravu o važnijim zakonima, u kojoj sudjeluju svi zainteresirani građani, pozvani posredstvom sredstava javnog priopćavanja. A dostupnost sadržaja zakonskih prijedloga proširena je i njihovim uključivanjem na internet stranice. Za očekivati je da je pod paskom javnosti manje pogrešnih koraka. Sudeći po dostignutom standardu, rezultati nisu izostali.

I u našem izmijenjenom Zakonu o radu proširene su ovlasti radničkog vijeća; u trgovačkim društvima koja su sa više od 25 posto u državnom vlasništvu barem jedan radnik ući će u nadzorni odbor, a putem kolektivnih ugovora nastojat će se to ostvariti i u privatnim trgovačkim društvima. Iako simbolično, radničko sudjelovanje u odlučivanju može biti brana nepravilnostima na štetu zaposlenih.

M. K.

	Strana
– Uvodnik urednika	2
– Konačni prijedlog o izmjenama i dopunama Zakona o radu	3
– Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama Zakona o zdravstvenom osiguranju	25
– Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjeni i dopunama Zakona o socijalnoj skrbi	26
– Prijedlog zakona o školskim udžbenicima	27
– Prijedlog zakona o trgovačkim i industrijskim komorama	28
– Prijedlog zakona o izmjeni i dopuni Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj	31
– Prijedlog zakona o lokalnoj samoupravi	32
– Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo	35
– Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zadrugama	36
– Prijedlog zakona o Hrvatskoj narodnoj banci	38
– Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama deviznog sustava, deviznog poslovanja i prometu zlata	44
– Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o carinskoj tarifi	48
– Financijski plan Hrvatske narodne banke za 2001. godinu i izmjene i dopune Financijskog plana Hrvatske narodne banke za 2001. godinu	49
– Prijedlog poslovnika Županijskog doma Hrvatskog sabora	52
– Rasprava o najavljenoj mogućnosti promjena Ustava Republike Hrvatske radi ukidanja Županijskog doma Hrvatskog sabora	54
– Odgovori na zastupnička pitanja	58

PRIKAZ RADA:

- 51. SJEDNICE ŽUPANIJSKOG DOMA HRVATSKOG SABORA ODRŽANE 23., 24., 25., 30. I 31. SIJEČNJA TE 1. VELJAČE 2001.
- 52. SJEDNICE ŽUPANIJSKOG DOMA HRVATSKOG SABORA ODRŽANE 13., 14. I 15. VELJAČE 2001.
- 10. SJEDNICE ZASTUPNIČKOG DOMA HRVATSKOG SABORA ODRŽANE 24., 25., 26. I 31. SIJEČNJA TE 1., 2., 7., 8., 9., 14., 15., 16. VELJAČE TE 6. OŽUJKA 2001.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O RADU

Približavanje europskim normama i iskustvima

- Usvojenim rješenjima radno zakonodavstvo prilagođava se europskim normama i iskustvima

Izmjene i dopune Zakona o radu što su ih izglasali Županijski i Zastupnički dom trebale bi jamčiti bolju i djelotvorniju zaštitu radnika, uravnotežiti odnose radnika i poslodavca te osigurati učinkovite mehanizme kolektivnog pregovaranja. U Zakon o radu unesen je pojam »radnik«, radni tjedan skraćen je sa 42 na 40 sati tjedno, poslodavac potvrdu o sklopljenom ugovoru mora radniku uručiti najkasnije na dan početka rada, proširene su ovlasti radničkog vijeća i utvrđeno da je u trgovačkom društvu koje je više od 25 posto u državnom vlasništvu najmanje jedan član nadzornog odbora radnik. Osigurava se, nadalje, jača zaštita sindikalnih povjerenika, utvrđeno je da menadžerski ugovori ne mogu biti osnovica za utvrđivanje otpremnine, predviđena je prednost podzastupljenog spola pri zapošljavanju.

Zastupnički dom obvezao je Vladu RH da razmotri potrebu donošenja novog zakona o radu ili rad, posebnim zakonskim prijedlozima u cijelosti uredi suodlučivanje radnika, pitanja zaštite prava radnika putem radničkog direktora te da o tome – u roku šest mjeseci – podnese izvješće Hrvatskom saboru, odnosno predloži posebne zakone.

Vlada je, uz to, zadužena da se založi – sudjelujući u radu Gospodarsko-socijalnog vijeća – za rješenja koja će putem kolektivnih ugovora omogućiti da se i u privatnim trgovačkim društvima koja imaju nadzorne odbore s više članova izabere barem jedan predstavnik radnika.

Umjesto prikaza Konačnog prijedloga evo što je o izmjenama i dopunama rekao Davorko Vidović, ministar rada i socijalne skrbi.

O PRIJEDLOGU – IZ UVODNOG IZLAGANJA

Ministar rada i socijalne skrbi **Davorko Vidović**, uvodno je naglasio u Zastupničkom domu da se u proteklih šest mjeseci, koliko je prošlo od prvog čitanja ovog zakona, inače najvažnijeg iz paketa radno-socijalnog zakonodavstva, u javnosti vodila vrlo živa rasprava i argumentirani dijalog o svim ključnim pitanjima koja regulira. Predloženim rješenjima naše radno zakonodavstvo prilagođava se promijenjenim okolnostima te približava europskim normama i iskustvima, naglasio je.

• Novelirani Zakon o radu trebao bi jamčiti bolju i djelotvorniju zaštitu radnika, uravnotežiti odnose radnika i poslodavca te osigurati učinkovite mehanizme kolektivnog pregovaranja.

U nastavku je pojasnio da se u proteklih pet godina primjene postojećeg Zakona o radu (stupio je na snagu u lipnju 1995. a primjenjuje se od 1. siječnja 1996. godine) pokazalo da određeni instituti nisu u potpunosti ostvarili svoju svrhu pa ih treba promijeniti, ukloniti eventualne dvojbe u

primjeni pojedinih odredbi te riješiti određena pitanja u dijelu kolektivnih radnih odnosa. Osim toga, noveliranjem ovog zakona udovoljava se zahtjevima sindikata koje je koalicija vladajućih stranaka obećala realizirati potpisavši sa Savezom samostalnih sindikata Ugovor za socijalno pravednu Hrvatsku. Naime, Zakon o radu trebao bi osigurati ne samo bolju i djelotvorniju zaštitu radnika, nego i potrebnu ravnotežu u odnosima radnika i poslodavaca, te učinkovite mehanizme kolektivnog pregovaranja, naglasio je Vidović, uz opasku da problemi u području radnih odnosa u najvećem dijelu nisu posljedica zakonskih rješenja, nego prvenstveno lošeg stanja u gospodarstvu (nelikvidnost, likvidacije i stečajevi poduzeća) te devijacija u pretvorbi.

Predlažući izmjene 70-tak odredbi Zakona o radu Vlada je – kaže – vodila računa o tome da na najbolji način izbalansira interese rada i kapitala, tako da su mnoga rješenja rezultat kompromisa. Zasad se još nije odlučila predložiti novi zakon, što će zasigurno učiniti u dogledno vrijeme, nakon određenog razdoblja prilagodbe i praćenja primjene noveliranog zakona. Najavio je, međutim, da će u prvom polugodištu ove godine predložiti i noveliranje ostalih zakona iz oblasti radno-socijalnog zakonodavstva. U nastavku je obrazložio razlike između rješenja sadržanih u Konačnom prijedlogu zakona u odnosu na ona iz Prijedloga zakona (IHS br. 273 od 26. srpnja 2000. – str. 56).

Spomenuo je, najprije, da se ponovno uvodi pojam »radnik« – naziv za osobu koja je temeljem ugovora o

radu u radnom odnosu, odnosno koja osobno radi i ostvaruje prava prema Zakonu o radu. Predloženim izmjenama osigurava se i dodatna zaštita malodobnika, trudnica, majki s djetetom do tri godine starosti te sa-mohranih roditelja s djetetom do šest godina starosti. Naime, malodobnicima se zabranjuje rad u preraspodjeli punog radnog vremena, a ostalim navedenim radnicima je taj rad omogućen samo ako dobrovoljno pristanu na to (zaštita je istovjetna kao kod prekovremenog rada).

• Problemi u području radnih odnosa najvećim dijelom nisu posljedica zakonskih rješenja, nego prvenstveno lošeg stanja u gospodarstvu te devijacija u pretvorbi.

Nadalje, ozakonjuje se pravo na rad s polovicom punog radnog vremena jednom od roditelja punoljetnog djeteta, ako je teže tjelesno ili mentalno oštećenje djeteta nastalo prije punoljetnosti (to pravo je dosad bilo uređeno provedbenim propisom).

Pravo na povratak na poslove na koje je radio prije korištenja prava po osnovi majčinstva, odnosno osiguranje drugog posla na osnovi ponude izmijenjenog ugovora o radu, uređuje se i za radnike koji ta prava prestanu koristiti svojom voljom i prije njihovog isteka.

Obveza poslodavca da radniku uruči obračun plaće prilikom isplate, a i u slučaju neisplate, proširena je i na obračune naknade plaće i otpremnine, pa su i ti obračuni vjerodostojne isprave, kao osnove za ovrhu.

Detaljnije se propisuju prava radnika i obveze poslodavca u svim slučajevima prijenosa poduzeća na novog poslodavca, na kojeg se prenose i svi ugovori o radu. Predložena rješenja su nužna zbog zaštite radnika u slučajevima prodaje, spajanja, podjele ili promjene oblika poduzeća, prilikom kojih radnici nerijetko gube prava stečena radom, napominje ministar.

Proširuju se ovlasti radničkog vijeća u smislu obveze poslodavca da se s tim vijećem savjetuje i u slučaju prijenosa poduzeća na novog poslodavca, kao i da traži njegovu prethodnu suglasnost na odluku o izvanrednom otkazu i otkazu zbog skrivljenog ponašanja trudnici i osobama koje za vrijeme korištenja prava po osnovi majčinstva rade.

S obzirom na zahtjeve za većim sudjelovanjem radnika u upravljanju trgovačkim društvima, predviđa se da u nadzorni odbor trgovačkog društva radničko vijeće imenuje predstavnika radnika kao člana. Među ostalim, utvrđuje se nadležnost odlučivanja o žalbi na rješenje o odbijanju zahtjeva za upis u registar udruga, na način da o žalbi protiv rješenja županijskog ureda za rad odlučuje ministarstvo nadležno za rad, a ako je rješenje u prvom stupnju donijelo ministarstvo, protiv njega se može pokrenuti upravni spor.

S obzirom na predmet spora, u dosadašnjoj praksi se pokazalo nepri-mjerenim da Vrhovni sud u prvom stupnju odlučuje o zabrani štrajka i isključenja s rada. Stoga se propisuje prvostupanjnska sudska nadležnost županijskog suda (štrajk na području jedne županije) odnosno Županijskog suda u Zagrebu (štrajk koji obuhvaća više županija), dok bi Vrhovni sud ubuduće bio samo drugostupanjnski sud za odlučivanje o žalbi.

Ovisno o izmjenama i dopunama sadržanim u tekstu Konačnog prijedloga zakona kaznene odredbe Zakona predviđaju i nove prekršaje poslodavaca, sindikata i udruga poslodavaca.

Zbog protoka rokova, ispunjenja obveza, odnosno prestanka važenja posebnih zakona, gotovo sve prijelazne odredbe Zakona se više ne primjenjuju, pa se stoga brišu. Sukladno izmjenama i dopunama zakonskog teksta, predložene su nove prijelazne odredbe u svezi s uređenjem punog radnog vremena od 40 sati tjedno, usklađivanjem pravilnika o radu, izborom predstavnika radnika u nadzorni odbor, donošenjem propisa za provedbu ovog Zakona te primjenom propisa na nezavršene postupke ostvarivanja i zaštite prava.

U zakonskom tekstu izvršena su i neka druga pojašnjenja i pravnotehnička poboljšanja, pojasnio je Vido-vić. Na kraju je informirao zastupnike da je Vlada naknadno (nakon upućivanja zakonskog prijedloga u sabor-sku proceduru) utvrdila nekoliko amandmana koji su postali sastavni dio Konačnog prijedloga zakona. Navedenim amandmanima se regulira obvezni sadržaj pisanog ugovora o radu na određeno vrijeme za stalne sezonske poslove; utvrđuje se solidarna odgovornost prijašnjeg i novog poslodavca za obveze prema radnicima nastale nakon prijenosa poduzeća ili dijela poduzeća te propisuje da u trgovačkom društvu koje je preko 25 posto u državnom vlasništvu ili u većinskom vlasništvu prvog kupca dionica ili udjela iz portfelja Repub-

like Hrvatske (koji ih je stekao po cijeni manjoj od 50 posto nominalne vrijednosti) najmanje jedan član nadzornog odbora mora biti predstavnik radnika.

RADNA TIJELA

Prije rasprave u saborskim domovima predložena rješenja pročešljala su nadležna radna tijela. **Odbor ŽUPANIJSKOG DOMA za zakonodavstvo** sugerirao je tom Domu da ne podrži predložene izmjene i dopune Zakona o radu. U raspravi na sjednici tog radnog tijela rečeno je, među ostalim, da u članku 28. stavak 2. treba propisati da se plaće isplaćuju u kunama jer je kuna platežno sredstvo u Republici Hrvatskoj. Spomenimo i prijedlog da se u članku 29., vezano uz članak 83a. stavak 3. osnovnog zakona, iza riječi »vjerodostojne isprave« ubace riječi: »u smislu ovršnog zakona« te da se iz članka 39., vezano uz članak 129. osnovnog zakona, izbaci termin »poduzeće« koji – naša pravna terminologija ne poznaje. Članovi Odbora usprotivili su se i uvođenju bilo kakve mogućnosti davanja otkaza trudnici. **Odbor za unutarnju politiku i lokalnu samoupravu** predložio je Županijskom domu da podupre donošenje ovog Zakona, pod uvjetom da se u njemu zadrži pojam zaposlenik te da se ne smanjuju postojeća prava trudnica, majki i djece.

• Pisanu potvrdu o sklopljenom ugovoru o radu, poslodavac mora radniku uručiti najkasnije na dan početka rada. Primjena tog rješenja trebala bi pripomoći sprječavanju rada »na crno«.

Odbor ZASTUPNIČKOG DOMA za zakonodavstvo podupro je donošenje ovog Zakona, zatraživši od predlagatelja da do zaključenja rasprave preispita pojedina rješenja i amandmansi doradi ponuđeni zakonski tekst. To se u prvom redu odnosi na članak 19. Konačnog prijedloga zakona, odnosno novopredloženi stavak 4. u članku 70. postojećeg Zakona, kojim se daje gotovo apsolutna zaštita, odnosno isključuje mogućnost otkaza trudnici za vrijeme trudnoće, korištenja porodnog dopusta, korištenja prava na rad u skraćenom radnom vremenu roditelja, odnosno posvojitelja, iz razloga

koji nisu propisani ovim Zakonom. Naime, navedenim osobama ne bi mogao prestati radni odnos u slučaju da počine kazneno djelo ili prekršaj niti onda kad bi im bila izrečena mjera zabrane obavljanja određene djelatnosti odnosno poslova. U Izvješću tog radnog tijela stoji da Odbor podržava nastojanje predlagatelja za dodatnom zaštitom trudnica, roditelja, roditelja odnosno posvojitelja, ali da to treba urediti na drugi način, odnosno drugim propisom i mjerama.

Spomenuto radno tijelo slaže se s prijedlozima za skraćivanje radnog tjedna na 40 sati, a sugerira i da se preispita odredba stavka 7. izmijenjenog članka 129. postojećeg zakona, imajući u vidu posljednje izmjene i dopune Stečajnog zakona. Isto predlaže i za novopredložene odredbe članka 158a. kojim se utvrđuje da u nadzorni odbor trgovačkih društava radničko vijeće imenuje jednog predstavnika radnika kao člana. Smatra, naime, da bi se dorađene odredbe mogle odnositi samo na slučajeve kad se radi o trgovačkom društvu koje je u cijelosti ili u većem dijelu u vlasništvu države.

Pored toga, Odbor se zalaže za dopunu zakonskog teksta odredaba kojima bi se u slučaju radnog spora uvelo obvezno provođenje prethodnog postupka mirenja, predvidio krajnji rok do kojeg treba dovršiti kolektivno pregovaranje te uvela mogućnost dokupa dijela mirovinskog staža za radnike kojima do ostvarenja prava na mirovinu nedostaje 6 mjeseci ili godina dana rada odnosno mirovinskog staža.

Matično radno tijelo – **Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo** – raspravljao je o Konačnom prijedlogu zakona u tri navrata, uz sudjelovanje predstavnika Gospodarsko-socijalnog vijeća, Royal mirovinskog osiguranja, Saveza samostalnih sindikata Hrvatske, Udruge radničkih sindikata, Hrvatske udruge sindikata, Nezavisnog hrvatskog sindikata, Matice hrvatskih sindikata javnih službi, Hrvatske udruge poslodavaca i Udruge nezaposlenih Hrvatske. Članovi tog radnog tijela ocijenili su da predložene izmjene i dopune osjetno poboljšavaju postojeća rješenja, koja su se u praksi pokazala neprimjerenima, te da predlagatelj nastoji u što većoj mjeri primijeniti načela socijalne pravde i socijalne države. Na sjednici je, među ostalim, konstatirano da je predlagatelj uvažio gotovo sve primjedbe Državnog inspektorata istaknute u raspravi o Prijedlogu zakona (riječ je o uočenim problemima u praksi). Primjerice, u nastojanju da

sprječi »rad na crno« utvrdio je obvezu poslodavca da radniku uruči pisanu potvrdu o sklopljenom ugovoru o radu, najkasnije na dan početka rada.

Članovi Odbora smatraju da bi zakonom trebalo definirati kraći tjedni radni fond sati, s obzirom na činjenicu da znatan broj zaposlenih nije obuhvaćen kolektivnim ugovorima koji propisuju 40-satni radni tjedan. Na taj bi se način svi zaposleni doveli u ravnopravni položaj, neovisno o poslodavcu, a eliminirala bi se i neobjektivna konkurencija na poduzetničkom tržištu. Napominju i to da će tjedno radno vrijeme trebati skratiti i radi usuglašavanja našega radno-socijalnog zakonodavstva s Europskom radnom i socijalnom poveljom, koju je Republika Hrvatska potpisala. Smatraju, nadalje, da će sudjelovanje predstavnika zaposlenika u nadzornim odborima tvrtki u većinskom vlasništvu države i njihovo suodlučivanje u upravljanju društvima dovesti do kvalitetnijeg poslovanja tih društva, ali drže da još uvijek nije sazrijelo vrijeme za promjenu kriterija kod definiranja statusa tzv. malog poslodavca. Pojedini članovi Odbora osvrnuli su se i na institut tzv. dokupa mirovina, koji bi se utvrđivao umjesto otpremnine radnicima koji u vrijeme prestanka ugovora o radu ispunjavaju uvjete za ostvarivanje mirovine. Konstatirano je, međutim, da takvo rješenje prelazi okvire materije Zakona o radu i da je to, u osnovi, svrha dobrovoljnog mirovinskog osiguranja.

Članovi Odbora zauzeli su jedinstveno stajalište da odredbu kojom se ukida apsolutna zabrana otkaza trudnicama i osobama koje rade sa skraćenim radnim vremenom treba brisati iz Konačnog prijedloga zakona, radi opravdane bojazni da bi je poslodavci mogli zlorabiti. Sugeriraju da se zadrži postojeće rješenje, do stvaranja uvjeta za učinkovito funkcioniranje institucija zaduženih za kontrolu i sankcioniranje mogućih zloraba od poslodavaca i donošenja paketa novih radno-socijalnih zakona u kojima će biti moguće predvidjeti i zaštitu poslodavaca u slučajevima kršenja radnih obveza.

Članovi **Odbora za obitelj, mladež i sport** izrazili su zadovoljstvo što se predloženim izmjenama pojačava zaštita malodobnih radnika, trudnica, majki s djetetom, do tri godine, posvojitelja te samohranih roditelja. Podržali su i rješenje predloženo u članku 14. Konačnog prijedloga zakona kojim se utvrđuju prave majke s četvero i više djece na status majke odojiteljice (to radno tijelo se i pri-

likom rasprave o Prijedlogu zakona, a i ranije, dosljedno zalagalo za oživotvorenje ovog instituta). S tim u svezi primijećeno je da je trenutno u proceduri i Prijedlog zakona o statusu roditelja odgajatelja te da će, u slučaju njegova donošenja, trebati sukladno izmijeniti i odredbu članka 63. Zakona o radu.

Polazeći od ustavnog određenja Hrvatske kao socijalne države u kojoj se posebno štite materinstvo, djeca i mladež, te ocjenjujući realnu opasnost da bi poslodavci mogli zlorabiti odredbu stavka 4. u članku 19. Konačnog prijedloga zakona Odbor se založio (amandmanski) za njeno brisanje. Uvaživši primjedbu Saveza samostalnih sindikata Hrvatske zatražio je i brisanje novopredložene stavka 3. u članku 66. postojećeg zakona kojim se pravo jednog od roditelja punoljetnog djeteta s težim smetnjama u razvoju, na rad sa skraćenim radnim vremenom, uvjetuje činjenicom da je teže tjelesno ili mentalno oštećenje djeteta nastalo prije njegove punoljetnosti. Obrazloženje: predlagatelj se, navodeći razlog izmjene spomenute odredbe, neopravdano poziva na podzakonski akt kojim je to pravo dosad bilo ograničeno protivno Zakonu. Osim toga, prema Obiteljskom zakonu, ostvarivanje prava na rad sa skraćenim radnim vremenom treba se odnositi i na roditelje kojima je priznato pravo na roditeljsku skrb.

Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu raspravljao je o ovom zakonskom prijedlogu kao zainteresirano radno tijelo, u nazočnosti predstavnika Hrvatske obrtničke komore, Udruge nezaposlenih te predstavnika pet sindikalnih središnjica. Članovi tog radnog tijela podržali su potrebu noveliranja Zakona o radu, a dio ih se založio za upućivanje ponuđenog zakonskog teksta u treće čitanje.

Predstavnici sindikata i Hrvatske udruge poslodavaca uputili su članovima Odbora niz amandmana na Konačni prijedlog zakona. Iznijeli su i oprečne stavove u svezi s pojedinim zakonskim odredbama, prije svega onima koje reguliraju dužinu radnog tjedna, zaštitu trudnica od otkaza, obvezno obračunavanje sindikalnih članarina, te sudjelovanje radnika u nadzornim odborima tvrtki. Članovi Odbora upozorili su i na problem nepoštivanja odredaba Zakona o radu u praksi. Smatraju da bi učinkovitiji inspekcijski nadzor pridonio boljoj zaštiti prava radnika i smanjenju rada na crno. Podržavši amandmane više ih je na vlastiti tekst uložila Vlada RH (o čemu ih je informirao predstavnik

predlagatelja) najavili su da će pojedinačno podnijeti amandmane na predložene izmjene i dopune Zakona o radu.

AMANDMANI KLUBOVA

Prednost – podzastupljenom spolu

Klub zastupnika SDP-a podnio je sedam amandmana. Prvim traži da poslodavac osigura radniku nesmetan rad bez nametanja tjelesnog kontakta ili drugih oblika ponašanja na osnovi spola, a koji ugrožavaju dostojanstvo muškarca i žene na poslu, a prema drugom, radi usuglašavanja Zakona s Ustavom, poslodavac je obavezan kod zapošljavanja radnika u slučaju jednakog ispunjavanja općih uvjeta za zasnivanje radnog odnosa dati prednost spolu koji je podzastupljen.

Zastupnici ovog Kluba smatraju da je neopravdano i nelogično utvrđivati mogućnost sklapanja jednog ili više uzastopnih ugovora o radu na određeno vrijeme, na temelju kojih se radni odnos na istim poslovima može zasnovati za neprekinuto razdoblje do tri godine iako se radi o poslovima isključivo privremene naravi. U tu svrhu predlaže zaključivanje ugovora o radu na određeno vrijeme maksimalno u trajanju od »jedne godine« osim u slučajevima zamjene privremenog nazočnog zaposlenika.

U vezi s prijedlogom o mogućem otkazu trudnici, trećim amandmanom se ukazuje da su slučajevi teškog kršenja radnih prava od trudnih radnica izuzetno rijetki. Počinjenje kaznenih djela ne znači i mogućnost kažnjavanja, jer su trudne radnice zaštićene samo za vrijeme trudnoće, a ne i poslije. Brisanjem u Konačnom prijedlogu predloženog stavka osigurava se sprječavanje moguće zloporabe od poslodavaca i potpunu zaštitu radnica za vrijeme trudnoće.

Sljedećim se amandmanima: zahtijeva da se zaposleniku kojem se ugovor o radu otkazuje zbog kršenja obveza iz radnog odnosa (otkaz uvjetovan skrivljenim ponašanjem zaposlenika) utvrđuje se otkazni rok u duljini polovice otkaznih rokova utvrđenih u članku 113; ocjenjuje se da je redovitom otkazivanju uvjetovanog ponašanjem radnika, nužan preduvjet pisano upozorenje radnika od poslodavca s tim da se učinci pisanog upozorenja mogu računati najduže do godinu dana od dana izdavanja upozorenja (isto je nužno iz razloga što poslodavci često redovito otkazuju

ugovore o radu radnicima temeljem pisanih upozorenja starijih i od tri godine što pridonosi pravnoj nesigurnosti radnika u takvim slučajevima); predlaže da se iznimno, uz pristanak radnika poslodavac može iznos iz stavka 1. i 2. članka 37. djelomično ili u cijelosti isplatiti mirovinskom osiguravajućem društvu u svrhu osiguranja dodatne mirovine.

Šestim se amandmanom nomotehnički uređuje izričaj u članku 39., a sedmim sukladno amandmanu na članak 3. ponašanje suprotno stavku 4. članka 3. utvrđuje kao prekršaj.

Skratiti radno vrijeme na 40 sati tjedno

Dva amandmana podnijeli su klubovi zastupnika SDP-a, HSLA-a, HSS-a, IDS-a, LS-a i HNS-a, PGS i SBHS-a te zastupnika etničkih zajednica i nacionalnih manjina. Prvim su predložili skraćivanje radnog vremena na 40 sati tjedno. Obrazloženje: s obzirom na to da je u pravilu sklopljenim kolektivnim ugovorima za većinu radnika u Republici Hrvatskoj, kao puno radno vrijeme određeno 40 sati tjedno, nužno je i zakonski utvrditi puno radno vrijeme u trajanju od 40 sati. Problem su poslodavci (mali poslodavci, obrtnici i sl.) koji ne žele kolektivno pregovarati pa ni dogovarati kraće radno vrijeme od vremena utvrđenog ZOR-om (42 sata tjedno). Time se dio radnika stavlja u neravnotežan položaj i stvara se neloyalna konkurencija radnom snagom drugim poslodavcima. Skraćivanjem tjelesnog radnog vremena sa 42 na 40 sati tjedno znatno bi se otvorio prostor za moguće novo zapošljavanje, što potvrđuje i praksa u mnogim europskim državama. Republika Hrvatska kao buduća članica Europske unije također mora usvojiti inicijative EU za skraćivanjem radnog vremena, pa je sukladno navedenom nužno postupiti sukladno predloženoj izmjeni.

Drugim amandmanom predložili su da se utvrdi kako je na zahtjev i u skladu s uputama sindikata, a uz prethodnu pisanu suglasnost radnika – člana sindikata poslodavac dužan obračunavati i iz plaće radnika ustezati sindikalnu članarinu te je redovito uplaćivati na račun sindikata.

Isti klubovi predložili su i donošenje sljedećih zaključaka:

1. Obvezuje se Vlada Republike Hrvatske da razmotri potrebu donošenja novoga Zakona o radu ili da posebnim zakonskim prijedlozima u cijelosti uredi suodlučivanje radnika, pitanja zaštite prava radnika putem radničkog direktora, te da o tome, u roku od 6 mjeseci, podnese izvješće

Hrvatskome saboru, odnosno predložiti posebne zakone.

2. Zadužuje se Vlada Republike Hrvatske da se založi, sudjelujući u radu Gospodarsko-socijalnog vijeća, za rješenja koja će putem kolektivnih ugovora omogućiti da se i u privatnim trgovačkim društvima, koja imaju Nadzorne odbore sa više članova, izabere barem jedan predstavnik radnika.

Učinci pisanog upozorenja – najduže godinu dana

Klub zastupnika HSLA-a imao je tri amandmana. Prvim je predloženo da se za preraspodjelu nepunog radnog vremena traži pristanak radnika. Obrazloženje: ukoliko je cilj zakonodavca poticati različite oblike rada u cilju povećanog zapošljavanja, pa tako i rad s nepunim radnim vremenom, predložena odredba onemogućuje rad s nepunim radnim vremenom kod više poslodavaca. Naime, ukoliko je radnik zaposlen kod više poslodavaca s nepunim radnim vremenom, a poslodavcu se omogući preraspodjela nepunog radnog vremena bez pristanka radnika, tada radnik nije u mogućnosti izvršavati ugovorene obveze u ugovorenom radnom vremenu kod drugog poslodavca.

Drugim amandmanom ukazuje da je prije redovitog otkazivanja uvjetovanog ponašanjem radnika, nužan preduvjet pisano upozorenje radniku od strane poslodavca, te da se učinci pisanog upozorenja mogu računati najduže do godinu dana od dana izdavanja upozorenja. Navedeno je nužno iz razloga što poslodavci često redovito otkazuju ugovore o radu radnicima temeljem pisanih upozorenja starijih i od tri godine što pridonosi pravnoj nesigurnosti radnika.

Sušтина trećeg amandmana je da poslodavac, iznimno uz pristanak radnika može iznos otpremnine djelomično ili u cijelosti uplatiti mirovinskom osiguravajućem društvu u svrhu osiguranja dodatne mirovine.

Isti klub zastupnika predložio je donošenje sljedećih zaključaka:

1. Obvezuje se Vlada Republike Hrvatske da do konca travnja 2001. godine donese Nacionalni program zapošljavanja, u cilju poticanja novog zapošljavanja.

2. Obvezuje se Vlada Republike Hrvatske da do konca travnja 2001. godine predloži izmjene i dopune Zakona o zapošljavanju radi obuhvatnijeg uređenja instituta utvrđenih Zakonom o zapošljavanju. Posebice glede potrebe drukčijeg uređenja pripreme za zapošljavanje i posredovanje, kao i preciziranje segmenata

aktivne politike u zapošljavanju, a zbog smanjenja i rješavanja problema nezaposlenosti.

3. Obvezuje se Vlada Republike Hrvatske da preispita mogućnost smanjenja stope doprinosa na plaću za mirovinsko i zdravstveno osiguranje, a u cilju smanjenja cijene rada, rasterećenja poduzetnika, poticanja novog zapošljavanja, a time i poticanja gospodarskog rasta i razvoja.

4. Obvezuje se Vlada Republike Hrvatske da analizira i preispita uvjete, način, prava i visinu ostvarivanja socijalnih prava te na temelju takve analize ocijeni potrebu izrade izmjena i dopuna potrebitih zakona. (Zakon o zdravstvenom osiguranju, Zakon o zapošljavanju, Zakon o socijalnoj skrbi).

5. Vlada Republike Hrvatske dužna je o provedenom iz točaka 3. i 4. izvijestiti Zastupnički dom Hrvatskog sabora u roku od četiri mjeseca.

Slobodan dan davateljima krvi

Klub zastupnika HSS-a uputio je četiri amandmana na Konačni prijedlog. U obrazloženju prvog stoji da je prije redovitog otkazivanja uvjetovanog ponašanjem radnika nužno da poslodavac pismeno upozori radnika, te da se učinci takvog upozorenja mogu računati najduže do godinu dana od dana izdavanja istog.

To je također nužno jer poslodavci često redovito otkazuju Ugovore o radu radnicima temeljem pismenih upozorenja starijih i od tri godine, što pridonosi pravnoj nesigurnosti radnika u takvim slučajevima.

Drugim se predlaže da radnici – dobrovoljni davatelji krvi imaju pravo na jedan slobodan dan koji ostvaruju u tijeku kalendarske godine sukladno radnim obvezama.

Tu je, nadalje, prijedlog o 40-satnom radnom tjednu te zahtjev da se sindikalne povjerenike zaštititi tako da im se za vrijeme obavljanja te dužnosti i šest mjeseci nakon prestanka dužnosti, a bez suglasnosti sindikata ne može: otkazati ugovore o radu; rasporediti ih na drugo radno mjesto ili na drugi način staviti u nepovoljniji položaj u odnosu na ostale radnike.

Ne smije se stimulirati nerad

Klub zastupnika HSP-a–HKDU-a podnio je 12 amandmana.

Promjena naziva »zaposlenik« u »radnik« nije po njihovoj ocjeni opravdana, jer je trošak promjene velik s obzirom na to da se izraz »zaposlenik« nalazi u zakonskim aktima, pod-

zakonskim aktima, pravilnicima o radu pojedinih tvrtki, a isto tako u individualnim ugovorima o radu. Uvođenjem kolokvijalnog termina izbjegava se distinkcija radnika i zaposlenika – onoga koji ima ugovor o radu i sva prava koja proizlaze iz radnog odnosa, a ovu diobu poznaju i zemlje zapadne Europe.

Brisanje članka 27. Konačnog prijedloga obrazlaže se upozorenjem da se nerad ne smije stimulirati, što će se upravo dogoditi usvoji li se formulacija predložena u Konačnom prijedlogu. Ako zaposleniku kod kojeg je došlo do ozljede na radu ili profesionalne bolesti poslodavac ponudi neko drugo radno mjesto, koje odgovara njegovim sadašnjim sposobnostima, a zaposlenik taj posao neopravdano odbije, temeljem ovog članka ima pravo na otpremninu iz članka 118. važećeg Zakona u jednostrukom iznosu.

Trećim amandmanom ovaj je Klub predložio da zaposlenik može s dva ili više poslodavaca sklopiti ugovor o radu s nepunim radnim vremenom, te da se ako je za stjecanje određenih prava pri otkazu ugovora o radu važno prethodno trajanje radnog odnosa – rad u nepunom radnom vremenu smatra radom u punom radnom vremenu. Obrazloženje: time se želi potaknuti fleksibilizacija radnih odnosa u Hrvatskoj, što će izravno pridonijeti povećanju zapošljavanja. Uz to, izmjenom se uklanja dosadašnji povremeni »sivi« rad i potiče sklapanje ugovora o radu.

Predloženim se izmjenama i dopunama članka 31. ne mijenja sadržaj prava zaposlenika ustanovljen za slučaj rad s nepunim radnim vremenom. Ovim se prijedlozima postojeće odredbe preciziraju i otklanjaju se dvojbe koje su se s njima u vezi pojavile u praksi.

Minimalna prava zaposlenika zamčena Zakonom o radu ne smiju ovisiti o tome koliko zaposlenika zapošljava poslodavac, već trebaju biti jednaka za sve zaposlenike. Po sadašnjem zakonu prava zaposlenika se značajno povećavaju ako poslodavac umjesto 5 uspije zaposliti 6 zaposlenika, što je besmisleno. Stoga iz Konačnog prijedloga zakona treba izbaciti sve brojčane okvire za primjenu stavaka 1–4 u članku 106. Zakona – obrazloženje je četvrtog amandmana.

Petim se amandmanom ukazuje da ne mogu postojati okolnosti zbog kojih se ne bi opravdano moglo očekivati od poslodavca da pisano upozori na kršenje radnih obveza i mogućnost redovitog otkaza Ugovora o radu. Ako postoje takve okolnosti onda se ne radi o redovitom, već o

izvanrednom otkazu Ugovora o radu. Drugo je pitanje dužina vremena važenja pisanog upozorenja, koje svakako valja ograničiti. Naime, u praksi poslodavci često redovito otkazuju ugovore o radu temeljem pisanih upozorenja starijih od 3 godine što dovodi do pravne i egzistencijalne nesigurnosti radnika u takvim slučajevima. Obveze novog poslodavca-vlasnika trebale bi se odnositi na prava svih radnika, a ne samo onih koji su prethodno zaključili ugovor o radu – stoji u obrazloženju šestog amandmana, te napominje kako se u praksi vrlo često događa da novi vlasnik traži od starog vlasnika da otkáže ugovore o radu većini radnika ili čak svim radnicima, kako ga ne bi obvezivao teret postojećih ugovora o radu. Ovaj amandman osigurava svim radnicima povoljan položaj u odnosu na novog vlasnika-poslodavca.

U sedmom amandmanu riječ je o prijedlogu da poslodavci, udruge poslodavaca i ostale udruge poslodavaca više razine dostavljaju potvrdu o broju članova sindikata – na zahtjev predsjednika GSV. Ovakvom formulacijom nameće se dodatna obveza poslodavcu da radi za potrebe sindikata, te da na taj način angažira dodatna sredstva, kako bi taj zadatak proveo. Osim toga, sindikati bi trebali imati evidentiran broj svih članstava.

Nužno je utvrditi najmanji (3) i najveći (11) broj članova pregovaračkog odbora kao zaštitu od mogućih zloporaba, upozorava se predlagatelja osim amandmanom. Naime, broj članova i sastav pregovaračkog odbora, ako nema dogovora između sindikata utvrđuje predsjednik GSV-a, a ako nema niti GSV-a, ministar nadležan za rad. Ako se ne bi ograničio najmanji i najveći broj članova pregovaračkog odbora mogli bismo u praksi imati odbor od samo jednog člana ili od neprimjereno velikog broja članova.

Sindikalnom povjereniku kada zamjenjuje radničko vijeće dati sve ovlasti radničkog vijeća (što je i razumljivo jer u toj funkciji predstavlja sve radnike, a ne samo članove sindikata) – prijedlog je iz amandmana 9, a desetim se predlaže da se sindikalnog povjerenika za vrijeme obavljanja dužnosti i šest mjeseci nakon prestanka poslodavac ne može rasporediti na drugo radno mjesto ili k drugom poslodavcu, otkazati mu ugovor o radu, smanjiti mu plaću ili ga na drugi način dovoditi u nepovoljniji položaj, te protiv njega pokrenuti postupak za naknadu štete samo uz prethodne suglasnosti sindikata.

Zakonom je – stoji u obrazloženju narednog amandmana – potrebno utvrditi obvezu poslodavca da obračunava i isplaćuje sindikalnu članarinu. Nužno je zakonski poduprijeti financiranje i rad sindikata kao socijalnih partnera u postupku kolektivnog pregovora.

Osim toga, ovu zakonsku obvezu je potrebno uvesti s obzirom na odredbu članka 186. Konačnog prijedloga zakona u kojoj se navodi kako će predsjednik Gospodarsko-socijalnog vijeća, odnosno ministar odlučivati o broju članova i sastavu pregovaračkog odbora za kolektivne pregovore, ako se sindikati o tome ne sporazumiju. Podatke o broju članova sindikata mogu dati i poslodavci u slučaju da obračunavaju i ustežu od plaće zaposlenika sindikalnu članarinu.

Klub zastupnika HSP-a - HKDU-a predložio je još da se, sukladno ideji trostrane suradnje deklarirane u članku 219. Zakona kojim je određena djelatnost Gospodarsko-socijalnog vijeća ideja trostrane suradnje provodi ne samo na državnoj razini već i na razini lokalne uprave i samouprave, jer se na toj razini mogu učinkovito usklađivati djelatnosti s ciljem zaštite i promicanja gospodarskih i socijalnih prava odnosno interesa zaposlenika i poslodavaca te poticati sklapanje i primjena kolektivnog ugovora kao i poticati mirno rješavanje kolektivnih radnih sporova.

AMANDMANI ZASTUPNIKA

Branka Baletić (SDP) prvim je amandmanom upozorila da se prema rješenju iz Konačnog prijedloga u neravnopravan položaj stavljaju roditelji punoljetnog djeteta s težim smetnjama u razvoju, ako je bolest nastupila prije ili poslije punoljetnosti djeteta. Svrha donošenja prava rada polovice punog radnog vremena je pomoć ovako bolesnoj djeci i tu je nebitno vrijeme nastupanja bolesti.

Drugim je upozorila da radnik kojemu je utvrđena profesionalna nesposobnost za rad mora imati istu plaću, bez obzira preraspoređuje li ga se na jednostavnije, dakle i slabije plaćene poslove.

Sindikalnog povjerenika za vrijeme obavljanja dužnosti i šest mjeseci nakon prestanka obavljanja dužnosti, poslodavac može rasporediti na drugo mjesto ili drugom poslodavcu, otkazati mu ugovor o radu, smanjiti mu plaću ili ga na drugi način dovoditi u nepovoljan položaj samo uz prethodnu suglasnost sindikata – sa držaj je trećeg amandmana.

Mladen Godek (SDP) zatražio je da se utvrdi kako plaće koje se isplaćuju na osnovi menadžerskog ugovora ne mogu biti osnovica za određivanje otpremnine. Ovaj zahtjev opsežno je obrazložio.

U posljednje vrijeme pažnju javnosti su privukle visoke otpremnine (u nekim slučajevima prelazile su iznos od 1.000.000 kuna, a nikad nisu bile manje od nekoliko stotina tisuća kuna). Uvijek je to slučaj kada se izračunavaju na osnovi tzv. menadžerskog ugovora. U teškoj socijalnoj situaciji društva, to izaziva razumljivo ogorčenje javnosti. Njihova isplata krajnje je upitna s moralnog stajališta, a politički je štetna, ali niti s pravnog stajališta ove vrste otpremnine ne mogu izdržati kritički pristup.

Otpremnine po članku 118. Zakona o radu predstavljaju tipični institut radnog prava i svrha je zapravo bila da se barem donekle obeštete ljudi, koji bez svoje krivnje ostaju bez posla.

Tzv. menadžerski ugovori su ugovori obveznog prava, sadržavaju sve bitne sastojke i trebali bi sadržavati i posljedice raskida tog ugovora u skladu s načelima građanskog prava kad su u pitanju dvostrano obvezni ugovori. U praksi se međutim uvriježilo da se raskid tih ugovora regulira isplatom otpremnina. Oni zapravo ne bi trebali niti spadati u radno pravo a svakako ne u režim otpremnina normiran Zakonom o radu.

Amandmanom se nadopunjuje postojeći članak 118. Zakona o radu i postiže pravilni tretman menadžerskih ugovora – jedino moguće sa stajališta socijalne pravičnosti ali i dosljedne primjene instituta uvedenih radnih pravom ili, konkretnije, instituta otpremnine regulirane Zakonom o radu.

Poslodavac mora u pisanom obliku detaljno obrazložiti razloge otkaza – amandman je **Dubravke Horvat (SDP)** koja je ukazala da je nejasno definiran stavak 2. članka 111. važećeg zakona otvorio prosto poslodavcima da bez objašnjenja otkazuju ugovore o radu. Predložim bi se suzila mogućnost, koja je sada prisutna u praksi, da pod formulacijom »nije zadovoljio« poslodavac ima široke vlasti manipulacije radnicima.

Jadranka Kosor (HDZ) je svojim upozorila da bi se otvaranje mogućnosti za davanje otkaza trudnici dovelo do vjerojatne zloporabe od poslodavca i potpuno neravnopravnog položaja žena na tržištu rada (trudnica bi teško izborila svoja prava na sudu, a moguće štetne posljedice za žene i djecu bile bi goleme).

Ova zastupnica podnijela je još jedan amandman, radi, kako stoji u

obrazloženju – usklađivanja s ustavnim odredbama o jednakosti spolova. Njime je zatražila da se u članku 63. utvrdi kako roditelj (majka ili otac, a ne samo majka) sa četvero ili više maloljetne djece ima pravo na status roditelja odgajatelja prema posebnom Zakonu, te da »zaposleni i nezaposleni roditelj koji stekne status roditelja odgajatelja ima pravo na novčanu naknadu, mirovinsko osiguranje, zdravstveno osiguranje i druga prava u skladu s posebnim Zakonom«.

Katica Sedmak (SDP) svoja je dva amandmana (na članke 47. i 48. Konačnog prijedloga) obrazložila upozorenjem kako i »savjetovanje« ne predstavlja pravno baš nikakvu pomoć radnicima i kako bi suodlučivanje o tim pitanjima pojačalo pravnu sigurnost radnika i osnažilo funkciju Radničkog vijeća.

AMANDMANI VLADE RH

Vlada RH podnijela je amandmane prije i po okončanju rasprave.

Predloženim novim člankom 7a. Konačnog prijedloga zakona (prvi amandman) omogućeno je sklapanje ugovora o radu na određeno vrijeme za stalne sezonske poslove, na način da se ovim ugovorom utvrđuje da, nakon isteka ugovora o radu na određeno vrijeme, poslodavac do sklapanja ugovora za narednu sezonu, plaća doprinos za produženo osiguranje, prema propisima o mirovinskom osiguranju.

Na ovaj način radniku teče staž osiguranja i za vrijeme koje ne radi, te se radniku osigurava zaposlenje i u narednoj sezoni, a poslodavcu broj radnika određenih kvalifikacija potrebnih za obavljanje njegove djelatnosti.

Drugim amandmanom predviđa se solidarna odgovornost prijašnjeg i novog poslodavca za obveze prema radnicima nastale nakon prijenosa poduzeća ili dijela poduzeća, a trećim se utvrđuje da se otkaz predstavniku radnika u nadzornom odboru može dati samo uz suglasnost zaposleničkog vijeća.

Cetvrtim je amandmanom predviđeno da u trgovačkom društvu koje ima nadzorni odbor i koje je preko 25 posto u državnom vlasništvu, ili u većinskom vlasništvu prvog kupca dionica ili udjela iz portfelja Republike Hrvatske koji je stekao dionice ili udjele po cijeni manjoj od 50 posto nominalne vrijednosti, najmanje jedan član nadzornog odbora mora biti predstavnik radnika.

Šestim se amandmanom primjere- no povećavaju novčani iznosi za pre-

kršaj poslodavca pravne i fizičke osobe i odgovorne osobe u pravnoj osobi, utvrđuje se prekršaj za neprimjenjivane članka 7a. ovog Zakona, te se brišu kao prekršaji povrede odredbi članka 150. stavka 4. Zakona za koje je propisivanje prekršaja ocijenjeno neprimjerenim i nesvršishodnim. Također se utvrđuje da za neimenovane predstavnika radnika u nadzornom odboru trgovačkog društva odgovara poslodavac, i ako ne postoji prekršajna odgovornost odgovorne osobe u pravnoj osobi.

Amandmanima podnesenim naknadno, u skladu sa zahtjevima iz rasprave, Vlada RH je predvidjela da je u slučaju da radnik radi nepuno radno vrijeme kod dva ili više poslodavca za preraspodjelu nepunog radnog vremena potreban pristanak radnika.

U slijedećem amandmanu stoji da jedan od roditelja četvero ili više djece ima pravo na status roditelja odgajatelja, prema posebnom zakonu.

Radi usklađivanja s Ustavom također se govori u istom članku 63. o zaposlenom ili nezaposlenom »roditelju« (a ne o »majci«) koji steknu status roditelja odgajatelja.

Sindikalom povjereniku prema trećem amandmanu Vlade RH za vrijeme obavljanja te dužnosti i šest mjeseci nakon prestanka te dužnosti, a bez suglasnosti sindikata nije moguće otkazati ugovore o radu, ne može ih se rasporediti na drugo radno mjesto ili na drugi način staviti u nepovoljniji položaj u odnosu na ostale radnike.

Poslodavac čini prekršaj ako ne obračuna, ne ustegne ili ne uplati sindikalnu članarinu (četvrti amandman). Petim se amandmanom predviđa da se 40-satni radni tjedan mora uvesti najduže u roku šest mjeseci.

RASPRAVA

S razlozima za noveliranje Zakona o radu te pitanjima koja se uređuju predloženim izmjenama i dopunama zastupnike ovog Doma upoznala je **Mirjana Bogdanović-Kamber**, pomoćnica ministra rada i socijalne skrbi. Potom ih je **Kruno Peronja**, predsjednik Odbora za unutarnju politiku i lokalnu samoupravu, izvijestio o stajalištu tog radnog tijela. **Ivana Sućec-Trakoštanec (HDZ)** obrazložila je svoj amandmanski zahtjev, sukladno stavu Odbora, da se iz Konačnog

prijedloga zakona briše odredba stavka 4. u članku 19. Riječ je o odredbi koja omogućava da se i trudnici te osobi koja radi sa skraćenim radnim vremenom može izvanredno otkazati ugovor o radu, iz razloga koji nisu u svezi s trudnoćom, porođajem i njegovom djeteta. Upozorila je na opasnost zlorabe takvog rješenja (da opravda otkaz trudnici poslodavac bi mogao izmisliti razloge koji naizgled nemaju veze s trudnoćom) te izrazila uvjerenje da će zastupnici, u općoj borbi za jednakost spolova a i prava nerođene djece, podržati ovaj amandman.

• Odredbu koja omogućava da se i trudnici može izvanredno otkazati ugovor o radu, poslodavci bi mogli zlorabiti.

Isti amandman, uz slično obrazloženje, uložio je i **Ratko Maričić (SDP)**. Analogno tome predložio je i izmjenu stavka 1. u članku 48. Konačnog prijedloga zakona, odnosno brisanje odredbe koja predviđa suodlučivanje radničkog vijeća u svezi s odlukom o davanju izvanrednog otkaza trudnicama i osobama koje rade sa skraćenim radnim vremenom. Ujedno je izvijestio zastupnike da Klub zastupnika SDP-a podupire predloženi zakonski prijedlog.

Budući da se više nitko nije javio za riječ, **dr. Božo Borko Žaja**, zamjenik ministra rada i socijalne skrbi, očitovao se, u ime predlagatelja, o podnesenim amandmanima. Informirao je zastupnike da Vlada prihvaća amandman na članak 19. Konačnog prijedloga zakona, čija je svrha apsolutna zaštita trudnica i dr., što automatski povlači za sobom i izmjenu u stavku 1. članka 48. Izvijestio ih je, također, da se Vlada, na inicijativu Odbora za zakonodavstvo, u članku 28. propisati da se plaće isplaćuju u kunama, a ne u novcu. Na kraju je pojasnio da je predlagatelj, uvaživši zahtjeve iz rasprave u prvom čitanju ovog zakona – za promjenu termina zaposlenik u radnik – konzultirala autentične izvore vezane za hrvatski jezik. Prihvatila je tumačenje leksikografa Tomislava Ladana da je uz pojam rada, inače tradicionalne hrvatske riječi, najizravnije vezan pojam radnik. **Mr. Božidar Pugelnic (HDZ)** je izrazio mišljenje da je trebalo konzultirati i druge izvore, počevši od frazeološkog rječnika i dr. a **dr. Paško Bubalo (HDZ)** je spomenuo da je krajem prošle godine izašao novi rječnik grupe autora, na čelu s gospodinom Jurom Šonjom.

Zaključivši raspravu, predsjednica Doma dr. **Katica Ivanišević** konstatala je da spomenuti amandmani, budući da ih je predlagatelj prihvatio, postaju sastavni dio zakonskog teksta što ga je ponudila Vlada. Potom je dala na glasovanje Konačni prijedlog zakona korigiran navedenim amandmanima. Ishod – **Županijski dom je natpolovičnom većinom glasova svojih zastupnika izglasao Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o radu.**

Nakon uvodnog izlaganja **Davorka Vidovića**, ministra rada i socijalne skrbi, riječ su dobili izvjestitelji odbora.

Stajališta Odbora za zakonodavstvo obrazložila je njegova predsjednica **Ingrid Antičević-Marinović**. U ime Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo govorila je predsjednica tog radnog tijela **Snježana Biga-Friganović**, dok je stavove Odbora za obitelj, mladež i šport iznijela predsjednica **Dubravka Šuica**. Izvjestiteljica Odbora za gospodarstvo, razvoj i obnovu bila je njegova predsjednica **Dragica Zgrebec**.

Zakon u treće čitanje

Po riječima **Ante Đapića**, u Klubu zastupnika HSP-a – HKDU-a pozdravljaju ideju predlagatelja da predloži izmjene temeljnog zakona iz paketa radnog zakonodavstva u Hrvatskoj. Informirao je zastupnike da su i njegovi stranački kolege prije godinu dana na poticaj i u suradnji s Hrvatskom udrugom sindikata uputili u proceduru svoj prijedlog izmjena Zakona o radu, zalažući se za prava radnika da se štrajkom izbore za neisplaćene plaće. Tada je njihova inicijativa odbijena, ali je pokrenut proces pregovora među socijalnim partnerima radi izrade Konačnog prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu kojima je, među ostalim, uvažen i taj prijedlog. Unatoč tome smatraju da predloženi zakonski tekst treba prosljediti u treće čitanje, s obzirom na brojne amandmanske korekcije koje je naknadno predložila Vlada, zatim klubovi zastupnika, sindikalne središnjice i Hrvatska udruga poslodavaca.

Nadalje, zamjeraju predlagatelju da nije priložio komparativnu analizu radnog zakonodavstva u drugim europskim zemljama. Želimo li doista u Hrvatskoj stvoriti poslovno okruženje

što sličnije onome u zemljama Europske unije ovaj zakonski propis treba uskladiti s preporukama Europske komisije i Vijeća ministara Europe, naglašava Đapić. Spomenuo je i priговор njegovih stranačkih kolega da Zakon o radu nije u dovoljnoj mjeri usklađen s konvencijama Međunarodne organizacije rada te da ne odražava konsenzus rada i kapitala (rezultat pregovora među socijalnim partnerima je udaljavanje a ne približavanje stajališta sindikata i poslodavaca. Po riječima zastupnika koncept ovog zakona mora se temeljiti na partnerstvu rada i kapitala radi jačanja poduzeća, odnosno određene grane gospodarstva, i ulaska u tržišnu utakmicu s konkurencijom, te očuvanja postojećih i otvaranja novih radnih mjesta, a upravo ti ciljevi su izgubljeni iz vida pri izradi zakonskog prijedloga.

• Zakon o radu mora se temeljiti na partnerstvu rada i kapitala; kao svojevrsan »radnički ustav« trebao bi jamčiti minimum radničkih prava, neovisno o tome jesu li radnici sindikalno organizirani ili ne i neovisno o poslodavcu.

Po mišljenju njegovih stranačkih kolega Zakon o radu, među ostalim, mora razgraničiti obveze države i poslodavaca glede socijalne skrbi za višak zaposlenika pri procesima restrukturiranja poduzeća. Smatraju, naime, da se taj teret ne može svaljivati samo na poslodavce, nego da trebaju pripomoći i državni fondovi za restrukturiranje i razvoj. Uz to valja zajamčiti isplatu svih radničkih potraživanja kod poduzeća u stečaju putem posebnog fonda za zaštitu radničkih potraživanja prema Konvenciji 173. Međunarodne organizacije rada iz 1992. godine (neodgovorno je radnike jednostavno izbaciti na ulicu) te razmotriti mogućnost isplate otpremnina na rate ili u vidu doprinosa u mirovinske fondove. Dakako, ovaj zakon treba i osuvremeniti (u njemu nema ni riječi o novoj ekonomiji utemeljenoj na informacijskim tehnologijama).

Osigurati minimum radničkih prava

Kao svojevrsan »radnički ustav« Zakon o radu trebao bi pružiti minimalni zajamčeni okvir radničkih pra-

va (npr. prava zaposlenih trudnica i sl.) neovisno o tome jesu li radnici sindikalno organizirani ili ne, i neovisno o poslodavcu, napominje Đapić (sve iznad toga može se doraditi u kolektivnom ugovoru poslodavca i sindikata). Svrha je, naime, da se stranim ulagačima uputi poruka kako Republika Hrvatska, kao dio Europe, čuva dostojanstvo radnika i zaposlenika. Stoga ovaj propis mora jamčiti nezamjenjivu ulogu sindikata i sindikalnog organiziranja radnika u poduzećima radi kolektivnog pregovaranja sindikata s poslodavcem.

U trećem čitanju trebalo bi razriješiti i dvojbe oko toga vodi li skraćenje tjednog radnog vremena ujedno i ka smanjenju plaća, ili pak ka povećanju zaposlenosti i kako to u praksi realizirati, kaže dalje Đapić. Spomenuo je da, prema postojećem zakonu, tjedno radno vrijeme traje 42 sata, iako su se u većini kolektivnih ugovora sindikati izborili za 40-satno radno vrijeme (u drugim zemljama to varira, s tim da se kod njih pauza za ručak ne računa u radno vrijeme).

Podsjetio je, nadalje, da se predloženim izmjenama zaposlenici uvođe u nadzorne odbore, po uzoru na Njemačku, iako tamo ti tzv. direktori rada sjede samo u nadzornim odborima poduzeća s više od tisuću radnika. U svakom slučaju, kaže Đapić, član nadzornog odbora iz redova zaposlenika mora imati sva prava, ali u tom slučaju i punu odgovornost, ili, pak, biti bez odgovornosti, ali s pravom na informiranje.

U zaključnom dijelu izlaganja napomenuo je da njihov Klub načelno podupire donošenje ovog zakona, a za slučaj da ne ide u treće čitanje, pripremili su niz amandmana (u nastavku ih je kratko obrazložio). O njihovoj sudbini, kaže, ovisit će hoće li njegovi stranački kolege glasovati za nj ili ne.

Omogućiti bolju suradnju radnika i poslodavaca

Rasprava o radno-socijalnim pitanjima u Hrvatskoj traje od početka tranzicije, konstatirao je na početku svog izlaganja **mr. Mato Arlović**, glasnogovornik Kluba zastupnika SDP-a. Podsjetio je, također, na činjenicu da je Zastupnički dom Hrvatskog sabora još 1991. godine donio zaključak o prihvaćanju načela Europske socijalne povelje. Nažalost, kasnije se pokazalo da se u praksi odstupilo od dijela tih načela. U prilog tome spomenuo je da u ovom Domu nije bilo razumijevanja za prijedlog njihovog Kluba, da se radnicima prizna pravo na štrajk u slučaju da ne dobiju plaću 45 dana od dospjeća. Posljedice – krajem 1999.

godine u Hrvatskoj gotovo 170 tisuća radnika nije primalo plaću jedan ili više mjeseci, a u najtežim slučajevima i više od godine dana. Predloženim izmjenama i dopunama to je pitanje regulirano a ponuđena su i brojna druga rješenja koja bi trebala, vratiti dostojanstvo radu, i osigurati kvalitetnu suradnju između radnika i poslodavaca, odnosno između rada i kapitala. Međutim, sve to nije dovoljno, tako da će uskoro trebati ići na donošenje novog, cjelovitog zakona o radu – kaže Arlović. Ne samo zbog međunarodnih konvencija, nego i u očekivanju gospodarskog oporavka u državi, što bi trebalo omogućiti da se standardi iz europskih konvencija mogu i realno primjenjivati.

U nastavku je istaknuo da se predloženim i Stečajnim zakonom stvaraju uvjeti koji pogoduju radniku (za razliku od onih u proteklom razdoblju koji su, upravo normativnim putem, mijenjani na njihovu štetu). Naime, zahvaljujući predloženim rješenjima, nitko u Hrvatskoj više neće biti u poziciji da radi a da ne dobiva plaću ili barem obračun plaće, koji će biti vjerodostojna isprava takvog karaktera da može ići u ovršni postupak. To je itekako važno s obzirom na činjenicu da je nedavno noveliranim Stečajnim zakonom osigurano da su radnici u prvom naplatnom redu.

• Zahvaljujući predloženim rješenjima nitko u Hrvatskoj više neće biti u poziciji da za svoj rad ne dobiva plaću, ili barem obračun plaće koji će se kao vjerodostojna isprava, moći koristiti u ovršnom postupku.

Radnici mogu izboriti neisplaćenu plaću i štrajkom

Zastupnik je, među ostalim, naglasio potom da njegovi stranački kolege odaju priznanje predlagatelju koji je uložio veliki trud u izradu ovih novela. Posebno pozdravljaju opredjeljenje da se u slučaju spornih pitanja uvijek postupi na korist rada i radnika. Primjerice, postupci ostvarivanja i zaštite prava radnika, započeti prije stupanja na snagu ovog Zakona, dovršit će se prema odredbama postojećeg zakona ako je to za njih povoljnije. Izrazio je mišljenje da će svi poslodavci kojima je stalo do njihova imidža i gospodarskog razvoja njihovih društava zasigurno pozdraviti predložene izmjene i dopune,

pa i one koje će svojim amandmanima predlagati pojedini zastupnici i njihovi klubovi. Značajna je novina, primjerice, da se ovim Zakonom napokon definira da se kod preuzimanja društava kao proizvodne i funkcionalne cjeline ne preuzima samo kapital nego i radnici. Esdepeovci pozdravljaju i nastojanje predlagatelja da precizira ne samo što bi dodatno trebalo biti obuhvaćeno kolektivnim ugovorima, nego i na kakva postupanja imaju pravo radnici i sindikati, uključujući i pravo na štrajk. Mr. Arlović je posebno apostrofirao izmjenu članka 210. kojom se daje pravo radnicima da izbore neisplaćenu plaću i štrajkom i to ako je ne dobiju u roku od 30 dana od dospijea.

Na kraju je obrazložio neke od amandmana koje je njegov Klub podnio samostalno, te u suradnji s klubovima zastupnika vladajuće koalicije.

Replicirajući mr. Arloviću zbog navoda da je proteklih godina radnik izgubi pravo na taj naziv, **Jadranka Kosor (HDZ)** je ustvrdila da uvođenje termina zaposlenik nije isključivalo ili zabranjivalo upotrebu termina radnik. U prilog tome spomenula je da ga je koristio i pokojni predsjednik Tuđman.

Mr. Arlović je potvrdio da zakonom, doduše, taj naziv nije bio zabranjen, ali je zato bio institucionaliziran termin zaposlenik. Činjenica da je pokojni predsjednik Tuđman kolokvijalno koristio pojam radnik ne mijenja istinu da u zakonima taj termin nije postojao, primijetio je mr. **Marin Jurjević (SDP)**. U svom ponovnom javljanju **Jadranka Kosor** je rekla da, inače, podržava argumente u prilog ponovnog uvođenja termina radnik.

Otkazi trudnicama neće spasiti gospodarstvo

Damir Kajin, glasnogovornik Kluba zastupnika IDS-a, konstatirao je da problem radnih odnosa u Republici Hrvatskoj nije bio posljedica isključivo (ne)kvalitete radnog zakonodavstva, već katastrofalnog stanja u gospodarstvu. To je onda rezultiralo i nepoštivanjem Zakona o radu, poglavito odredbi koje se odnose na isplatu plaća, prijavu mirovinskom i socijalnom osiguranju i dr. Osim toga, Hrvatska je u tranziciji i »novokomponirani« poduzetnici su, nažalost, preuzeli ono najgore što je krasilo prvotnu akumulaciju kapitala. Posljedice – Hrvatska je vjerojatno jedina zemlja u svijetu u kojoj više od 10 posto ili više od 120 tisuća radnika koji redovito dolaze na posao ne prima plaću. Naime, trenutno više od 82 tisuće rad-

nika radi u tvrtkama koje su blokirane duže od godinu dana. Spomenuo je, također, da građani nisu zadovoljni brzinom rješavanja radnih sporova te da je veliki problem namiriti radnike u slučaju stečaja. Po mišljenju zastupnika Vlada je trebala analizirati kako se petogodišnja primjena postojećeg zakona odrazila na gospodarstvo, odnosno zapošljavanje i predočiti zastupnicima statističke podatke iz kojih bi bila vidljiva kretanja u sferi zapošljavanja.

U nastavku se osvrnuo na predloženu odredbu koja predviđa mogućnost uručenja izvanrednog otkaza i trudnici i to zbog »osobito teške povrede radne obveze«. Otkaz trudnicama zasigurno neće spasiti hrvatsko gospodarstvo, a poslodavce može dovesti u tešku moralnu dvojbu, upozorava zastupnik. Podsjetio je i na činjenicu da naši najveći poslodavci, koji u posljednje vrijeme zakupljuju trgovačke kuće za jednu kunu, najčešće ne zaključuju s radnicima ugovor o radu, već ugovor o djelu (iako dosadašnji zakon, u slučaju promjene poslodavca, obvezuje na zaključenje ugovora o radu sa svim radnicima).

• Novog poslodavca obvezati da radnicima zatečenim u radnom odnosu ponudi sklapanje izmijenjenog ugovora o radu na neodređeno vrijeme, ili da im se osigura otpremnina.

Nove poslodavce obvezati da ponude ugovore o radu ili otpremninu

Konstatirao je, nadalje, da naše zakonodavstvo nije dovoljno fleksibilno u pogledu mogućnosti za restrukturiranje tvrtki, konkretno, mogućnosti da drugi poslodavac preuzme pojedini pogon i pokrene proizvodnju nekih novih proizvoda, kako bi se sačuvao barem dio radnih mjesta. Jedini način da se neko poduzeće restrukturira nerijetko je njegovo odvođenje u stečaj, a to najčešće znači kraj a ne novi početak, negoduje zastupnik. Stoga ideosovci sugeriraju izmjenu novopredloženog stavka 11. u članku 129. Zakona o radu. Njome bi se novog poslodavca, na kojeg je preneseno poduzeće ili dio poduzeća, obvezalo da radnicima zatečenim u radnom odnosu na neodređeno vrijeme, ponudi sklapanje

nje izmijenjenog ugovora o radu na neodređeno vrijeme u skladu sa svojom poslovnom politikom. Smatraju da bi u protivnom, radnici trebali imati pravo na otpremninu. Po njihovom mišljenju zakupodavac (to će u ovom slučaju biti država) i zakupoprimac moraju solidarno odgovarati za isplatu otpremnine radnika, ako ugovorom o zakupu nisu utvrdili je li to obveza zakupodavca ili zakupoprimca.

Kajin je, među ostalim, spomenuo da se njegovi stranački kolege zalažu i za reduciranje instituta ugovora o djelu, na način da se definira institut privremenih i povremenih poslova koji u postojećem Zakonu nisu dovoljno jasno definirani. Pozdravljaju i uvođenje mogućnosti da radnici participiraju u nadzornim odborima (u državnim poduzećima, pa i u komunalnim, odnosno onima gdje država ima udio veći od 25 posto, to se može lako provesti). Teže će biti u privatnim firmama, ali, u svakom slučaju, radnici bi morali maksimalno sudjelovati u procesu informiranja glede prilika u samom poduzeću.

Najveća povreda prava radnika – nezaposlenost

Govoreći u ime Kluba zastupnika HDZ-a, **Jadranka Kosor** je napomenula da se njeni stranački kolege slažu sa stajalištem predlagatelja da je postojeći zakon usklađen s europskim normama te da razina utvrđenih prava pripada visokim civilizacijskim i socijalnim standardima našeg vremena (to demantira prigovore koji su se čuli iz oporbenih klupa prilikom njegova donošenja 1995. godine). To znači da su problemi u području radnih odnosa uglavnom rezultat drugih faktora – dostignute razine gospodarskog razvoja, tanzicijskih problema, mijenjanja strukture gospodarstva, neodgovarajuće dinamike promjena na drugim područjima, osobito u oblasti sudbene vlasti, itd.

• Predložene izmjene ne smiju rezultirati smanjenjem radničkih prava (poput predviđene mogućnosti izvanrednog otkaza trudnicama).

Konstatirala je, nadalje, da su tijekom petogodišnje primjene Zakona o radu uočene nedorečenosti pojedinih odredbi koje treba novelirati. Po riječima zastupnice odredbe ovog temeljnog radničkog zakona moraju odgovarati ustavnim vrednotama,

budući da je Hrvatska država socijalne pravde i socijalna država. Dakako, oko ovako važnog zakona mora postojati konsenzus svih parlamentarnih stranaka, ali i socijalnih partnera – sindikata, poslodavaca i Vlade. Napomenula je da će njeni stranački kolege pozdraviti sva poboljšanja zakonskih rješenja, ali upozoravaju na to da je najveća povreda prava radnika upravo nezaposlenost. Napominju, da predložene izmjene ni u kom slučaju ne smiju utjecati na smanjivanje radničkih prava (poput predviđene mogućnosti izvanrednog otkaza trudnicama).

S tim u svezi podsjetila je na činjenicu da više od polovice nezaposlenih u Hrvatskoj čine žene te izrazila bojazan da bi usvajanje spomenute odredbe dovelo do nove diskriminacije i nepovoljnog statusa žena na tržištu rada. Kako reče, njeni stranački kolege upozoravaju i na opasnost da bi mogućnost davanja izvanrednog otkaza trudnicama poslodavci mogli iskoristiti za razne zloporabe (zanima ih na temelju kojih pokazatelja se predlagatelj odlučio na takvo rješenje). Po riječima zastupnice postojeća odredba koja onemogućava otkaz trudnici prije svega štiti život nerođenog djeteta i zato se ne smije prihvatiti prijedlog za njenu izmjenu.

Podržani prijedlozi za skraćenje radnog tjedna

U nastavku je informirala zastupnice da hadezeovci podržavaju prijedloge za skraćenje radnog tjedna na 40 sati, budući da praksa mnogih zemalja Europske unije pokazuje da se u tom slučaju smanjuje potreba za prekovremenim radom i otvara prostor za novo legalno zapošljavanje. Smatraju, nadalje, da treba preispitati prijedlog za povećanje broja zaposlenih radnika kod tzv. malih poslodavaca (sa 5 na 10), budući da radnici koji rade kod tih poslodavaca (trenutno oko 400 tisuća) neprestano strahuju od njihove samovolje i nemaju istinsku zaštitu svojih prava. Slažu se, inače, s prijedlozima iz sindikata o zaštiti radničkih povjerenika, tako da se prethodna suglasnost sindikata osigura ne samo kod otkaza ugovora o radu, nego i kod premještanja na druge poslove, na rad kod drugog poslodavca i sl.

• Skraćanjem radnog tjedna na 40 sati otvorio bi se prostor za novo legalno zapošljavanje.

Kako reče, zahvalni su predlagatelju što je na njihovu inicijativu u zakonu zadržao odredbu članka 63. koja propisuje da majka sa četvero i više djece ima pravo na status majke odgajateljice, prema posebnom zakonu (prije je stajalo »prema posebnim propisima«). S tim u svezi je spomenula da je u saborskoj proceduri njen zakonski prijedlog o statusu roditelja odgajatelja, usklađen s novim odredbama o jednakosti spolova, ugrađenim u Ustav nakon ustavnih promjena. Smatra, također, da treba izmijeniti odredbu članka 15. koja predviđa da jedan od roditelja punoljetnog djeteta s težim smetnjama u razvoju ima pravo raditi polovicu radnog vremena, ako je teže tjelesno ili mentalno oštećenje djeteta nastalo prije njegove punoljetnosti. Razlog – takvo dijete iziskuje punu njegu, pomoć i skrb, bez obzira na godine i na to kad je oštećenje nastalo, naglašava zastupnica. Na kraju je napomenula da će njeni stranački kolege glasovati za predložene izmjene i dopune Zakona o radu ako se uvažavaju njihovi prijedlozi, primjedbe i amandmani. No, koliko god dotjerali ponuđena zakonska rješenja njima se neće riješiti najveći problem ove države – velika nezaposlenost, tvrdi zastupnica (brzinom svjetlosti jurimo prema brojcima od 400 tisuća nezaposlenih i pitanje je ima li Vlada snage i znanja zaustaviti taj stampedo). Zbog toga Klub zastupnika HDZ-a predlaže da se u Parlamentu što prije provede rasprava o Vladinoj strategiji, odnosno mjerama za poticanje zapošljavanja i otvaranje novih radnih mjesta (uz investicije treba stvoriti i pravu poduzetničku klimu).

Replicirajući joj, **Ingrid Antičević-Marinović (SDP)** je primijetila da nema potrebe podnositi amandman koji bi osigurao apsolutnu zaštitu trudnica jer je Vlada to već riješila svojim amandmanom (»do te mjere je zaštitila trudnice da je čak upitna njihova odgovornost«). To je, kaže, učinila zbog svega onoga što se događalo proteklih 10 godina (prilikom zapošljavanja, žene se nerijetko pitalo i namjeravaju li zatrudnjeti). Potaknuta negotovanjem zastupnice Kosor zbog povećanja nezaposlenosti, konstatirala je da »oni koji su narodu izbili zube, sada mu predbacuju njegovu krezubost«.

Jadranka Kosor je pojasnila da nije obrazlagala svoj, nego amandman Kluba zastupnika HDZ-a. Osim toga, amandmanom Vlade još ništa nije riješeno jer rasprava o predložanim izmjenama i dopunama još uvijek traje. A budući da smo u parlamentarnom sustavu, konačnu riječ o tome dati će zastupnici, a ne Vlada,

zaključila je i dometnula »da je Vlada nešto riješila Konačnim prijedlogom zakona ne bi se predlagala mogućnost davanja otkaza i trudnicama. Konstatirala je, također, da je prethodnica iznijela niz netočnih tvrdnji, među ostalim i onu da se u proteklih 10 godina žene pitalo hoće li i kada zatrudnjeti.

Potaknut slikovitim izražavanjem zastupnice Kosor **Branislav Tušek** je konstatirao da u ovom Saboru, nažalost, zaboravljaju mnoge stvari koje su se brzinom svjetlosti događale u proteklom razdoblju (primjerice, brojne radnike koji su zahvaljujući mu-njevito izvedenoj pretvorbi i privatizaciji ostali od 1991. godine bez svojih prava, zatim činjenicu da se, u Slavoniji i Baranji, a i na drugim područjima broj nezaposlenih doista udvostručio brzinom svjetlosti (sa 60 na 120 tisuća) itd.

Jadranka Kosor je nato izjavila da svojom konstatacijom, u kojoj se poslužila jednom stilskom figurom, nikoga nije uvrijedila.

Predložene izmjene rezultat drugačijih odnosa između rada i kapitala

Ante Markov, glasnogovornik Kluba zastupnika HSS-a, podsjetio je na činjenicu da su se promjenom političkih sustava i društvenih uređenja, kao i oblika vlasništva, u proteklom razdoblju mijenjali i odnosi između rada i kapitala (nikad nisu idilični, ali su uvijek bili jednako suprotstavljeni i međusobno ovisni). Po mišljenju njegovih stranačkih kolega i novelirane Zakona o radu rezultat je drugačijih odnosa i u proizvodnom ciklusu i u gospodarstvu itd. Po riječima zastupnika Zakon o radu u ovom momentu preuzima na sebe sve one gospodarske neefikasnosti i dr. koje nisu rezultat samo njegove primjene. Naime, i niz drugih propisa (npr. Zakon o pretvorbi i privatizaciji, Zakon o trgovačkim društvima, Zakon o tečaju) reaktivira negativne odnose između rada i kapitala, odnosno između radnika i poslodavaca i to u jednom ambijentu koji sam po sebi nije dostatan da takve probleme riješi. Stoga bi zakonski prijedlog o reviziji pretvorbe i privatizacije, koji bi se uskoro trebao naći pred zastupnicima, morao dati odgovore na neka bitna pitanja ali i ključna polazišta za sankcioniranje svega onoga što je pridonijelo tome da danas više od 120 tisuća ljudi u Hrvatskoj za svoj rad ne prima plaću, da se nezaposlenost iz dana u dan povećava te da su stečajevi postali svakodnevnica.

• I niz drugih propisa (npr. Zakon o pretvorbi i privatizaciji, Zakon o trgovačkim društvima te Zakon o stečaju) reaktivira negativne odnose između rada i kapitala, odnosno između radnika i poslodavaca.

Nema sumnje da ovu duboku i tešku gospodarsku krizu ne možemo prebroditi bez radikalnih mjera koje često ne nailaze na odobravanje javnosti, ali ni socijalnih partnera, niti dijela zastupnika, napominje Markov. S tim u svezi podsjetio je na to da se nerijetko postupa upravo obrnuto. Naime, neprimjerenim izjavama i krivim reagiranjem u javnosti često direktno utječemo na daljnje pogoršanje stanja i u poziciji rada i u poziciji kapitala. Umjesto da nasjedamo općoj panici zbog pojave kravljeg ludila u svijetu, meritorni krugovi su trebali energičnije obznaniti da se u nas itekako vodi računa o pravilnoj prehrani životinja (na tome bismo mogli graditi našu gospodarsku strategiju u izvozu zdravog mesa i općenito zdrave hrane).

Podrška uvođenju radničkog vijeća

Osvrnuvši se na predložene zakonske izmjene izjavio je da haesesovci pozdravljaju uvođenje radničkog vijeća, bude li ono doista bitan sudionik u odlučivanju, a ne samo u nominiranju predstavnika radnika u nadzorni odbor. Smatraju da bi i kategorija radničkog direktora odgovarala civilnom i građanskom društvu, te da bi značajno povećala mogućnost sudjelovanja radničkih predstavnika u upravljanju poduzećima. Po mišljenju zastupnika HSS-a nema razloga da se taj institut odmah ne primijeni u javnim poduzećima u vlasništvu države (u zakonu treba precizno odrediti rok) dok će u tvrtkama u kojima država ima udio iznad 25 posto to ići sporije ili će se morati rješavati podzakonskim aktima.

Haesesovci pozdravljaju i uvođenje rigoroznijih kazni za neprimjenjivane ovog zakona, odnosno predviđene prekršaje, a posebno izmjenu članka 83. postojećeg zakona koja precizira da se plaća isplaćuje nakon rada i to u novcu. To je, kažu, itekako bitno, s obzirom na stanje u gospodarstvu i praksu prisutnu posljednjih godina. Markov je, među ostalim, napomenuo

da se HSS, kao najstarija politička stranka koja se oduvijek zalagala za očuvanje obiteljskih vrijednosti, pridružuje onima koji traže brisanje stavka 4. u članku 19. (mogućnost izvanrednog otkaza trudnici). Iz istih razloga podupire i ozakonjenje statusa majke odgajateljice što bi se operacionaliziralo posebnim zakonom. Naglasio je, također, da će njegovi stranački kolege poduprijeti ovaj zakon, uz neke amandmanske korekcije, koje je obrazložio u nastavku.

Nakon njegova izlaganja za ispravan netočnog navoda javio se **Anto Đapić**. Ustvrdio je da je HSP, u modernom političkom smislu, starija politička stranka od HSS-a.

Stvaranje prepoznatljivog i predvidljivog gospodarskog ozračja

Darinka Orel je u ime Kluba zastupnika HSLŠ-a rekla da će Klub podržati donošenje zakona, podnijeti amandmane i obvezati Vladu da poduzme mjere za poticanje zapošljavanja, stvaranje pozitivne poduzetničke klime i pozitivnog ozračja za strane investitore. U cjelini to znači stvaranje prepoznatljivog i predvidljivog gospodarskog okružja.

Polazeći od načela HSLŠ-a da se socijalna kohezija može uspostaviti samo ravnotežom interesa poduzetničkog sloja i kapitala s jedne strane i ovisnog pučanstva s druge, zastupnica je primijetila da raste netolerancija.

Polazeći od izrečenih primjedbi vezanih uz donošenje Zakona o radu 1995. godine – na nesocijalni aspekt zakona, način na koji se tretira radnika, naziv radnika, na pitanje zaštite prava radnika u tijeku rada, nedovoljno naglašenu ulogu zaposleničkog vijeća, nedostatak rješenja procesne naravi u svezi sa sudskom zaštitom prava radnika pri čemu misli na neučinkovitost sudstva i nefunkcioniranje pravne države u proteklih 10 godina, mišljenja je da se ovim prijedlogom prihvaća dobar dio primjedbi čime su koalicijski partneri pokazali dostatnu socijalnu osjetljivost. U tom smislu učinjeni su bitni pozitivni pomaci u zaštiti radnika.

Stoga zakonski prijedlog predstavlja uspostavljanje ravnoteže interesa između rada i kapitala, no naglasila je da je izmjena potrebna i radi stimuliranja novog zapošljavanja i omogućavanja ostvarivanja prava na rad.

Sve je to potrebno, rekla je, da bi se stvorila poduzetnička klima i brži gospodarski razvoj.

Prema riječima zastupnice, poboljšice idu od više razine zaštite prava

zaposlenika, obveze poslodavca da uruči radniku pisanu potvrdu o sklopljenom ugovoru o radu, najkasnije na dan početka rada (rad na crno sudjeluje u bruto domaćem proizvodu s najmanje 25 posto i ima najmanje 200 tisuća radnika, po sindikatu čak 400 tisuća koji se vode kao nezaposleni), utvrđuje se obveza povratka zaposlenika na poslove na kojima je prije radio ili se sklapa izmijenjeni ugovor. Nadalje obvezuje se poslodavca da uruči radniku obračun neisplaćene plaće, naknade plaća i otpremninu (do sada su radnici sami morali dokazivati svoje pravo na plaću, naknadu i otpremninu, pa je bilo problema na sudu pri dokazivanju), preciznije se utvrđuju obveze poslodavaca i prava radnika u slučaju prenošenja ugovora o radu na novog poslodavca, a utvrđuju se i pooštrene kaznene odredbe za prekršaje poslodavca, dok Vlada svojim amandmanima povećava novčane kazne za prekršaje. Određuju se ovlasti za sazivanje skupa radnika, skup radnika dužan je sazvati poslodavac (do sada te obveze nije bilo), a na traženje sindikata utvrđena je obveza da u slučaju neisplate plaća zaposlenici imaju opravdani razlog za štrajk. Utvrđuje se članstvo jednog predstavnika radnika u nadzornom odboru poslodavca, što Klub zastupnika HSLŠ-a smatra upitnim s naslova vlasničkih prava.

Podnijet će amandman, rekla je, na rješenje u članku 10. u kojem se uređuje da se zaposlenika koji ne radi puno radno vrijeme može preraspodijeliti u neko drugo vrijeme što nije u interesu poticanja novog zapošljavanja. Pri tome ima na umu mogućnost da radnik radi na više poslova.

Ključan je problem zapošljavanje

Ključno je, međutim, pitanje zapošljavanja i problem koji u Hrvatskoj mora biti riješen. Treba ga rješavati kroz nacionalni program zapošljavanja te cjelokupnim izmjenama i dopunama Zakona o zapošljavanju.

Također je važno u cilju rasterećenja cijene rada smanjiti stopu doprinosa. To znači da je nužna hitna reforma mirovinskog i zdravstvenog osiguranja, omogućavanje dobrovoljnog mirovinskog osiguranja i dopunskog zdravstvenog osiguranja.

Što se tiče problema nezaposlenosti i rada na crno, vezano i uz institut ugovora o djelu, zastupnica je rekla kako joj se čini da su ugovori o djelu neloyalna konkurencija ugovorima o radu (po važećem zakonskom rješenju rad po ugovoru o djelu tretira se kao nezaposlena osoba osim ako ne

primaju plaću za nesamostalni rad). Naime, ugovor o djelu znači i manje obveze prema plaćanju doprinosa, punjenja proračuna, fondova, te se čini kako je potrebno dati odgovor na pitanje tko je uistinu nezaposlen i koje je kriterije za to potrebno zadovoljiti. Mišljenja je da je potrebno suzbiti rad na crno i odrediti kriterije za nezaposlenost te se pokazuje kao neophodna jedinstvena evidencijska kartica, socijalna karta, kako bi se konačno moglo utvrditi tko jest nezaposlen i kojem socijalnom statusu pripada.

• Potrebno je suzbiti rad na crno i odrediti kriterije za nezaposlenost.

Glede Vladinih amandmana Klub podržava gotovo sve osim spomenutog predstavnika radnika kao člana nadzornog odbora. Izrazila je podršku prema amandmanu kojim se utvrđuje solidarnost prijašnjeg i bivšeg poslodavca za obveze prema radnicima, nastale nakon prijenosa poduzeća ili dijela poduzeća (novi je otpuštao radnike bez obzira na drugačiji ugovor), a podršku je iskazala prema rješenju o povećanju novčanih kazni za prekršaje poslodavaca, pravne i fizičke osobe, kao i odgovorne osobe u pravnoj osobi ako ne postupaju sukladno odredbama Zakona o radu.

Dajući podršku predloženim izmjenama i dopunama važećeg zakona, zastupnica je u ime Kluba zastupnika HSLS-a bila za donošenje novog zakona o radu ali i ukupnog radnosocijalnog zakonodavstva u interesu bržeg zapošljavanja i gospodarskog razvoja.

Ozračje povećanog pritiska javnosti

Vesna Škare-Ožbolt je u ime Kluba zastupnika DC-a primijetila da se zakon donosi u vrijeme povećanog pritiska javnosti – sindikati prijete narušavanjem socijalnog mira, poslodavci upozoravaju na gospodarsku recesiju, a međunarodne monetarne institucije uskraćivanjem gospodarske pomoći.

Po mišljenju Kluba zastupnika DC-a potrebno je naći »čarobno rješenje« za nezaposlenost, nelikvidnost, nedostatak inozemnih ulaganja i slab izvoz.

U rješavanju problema radno-pravnog zakonodavstva potrebno je pronaći pravu mjeru između poticanja poduzetništva i zaštite radnika. Kazavši da podržava predložene izmjene i dopune zakona u dijelu u kojem se nastoji stvoriti veća sigurnost za radnike i stvoriti dobar okvir

za gospodarski razvoj, iskazala je podršku rješenjima kojima se radnika štiti od zlorabe poslodavaca, pri čemu je potrebno, rekla je, radnike obvezati da savjesno i odgovorno obavljaju povjerene im poslove. Međutim, konkretna pravna zaštita ovisit će o kvaliteti i radu sudova, te o izvršenju sudskih presuda.

Stvorene su pretpostavke za učinkovitiju zaštitu radnika glede potraživanja iz neisplaćenih plaća i objektivne odgovornosti poslodavca. Cjelovita zaštita postići će se promjenom propisa o parničkom postupku, sudovima, porezima, te zakona o trgovačkim društvima i kaznom zakonu koje će biti sukladne promjenama u Zakonu o radu.

Apelirala je da se ubrza postupak uređivanja radno-pravnih odnosa i izvrše obveze prilagodbe domaćeg zakonodavstva sa zapadnoeuropskim standardima.

Držeći kako ove zakonske izmjene moraju imati široki socijalni konsenzus, a u cilju izrade kvalitetnijih rješenja, bila je mišljenja da je u raspravi potrebno razmotriti amandmane koje su pripremile sindikalne središnjice i Hrvatska udruga poslodavaca.

Demokratski centar posebno je podržao rješenje o obvezi uručivanja obračuna plaća, naknade plaća i otpremnine i kada nisu isplaćene kao vjerodostojne isprave, odnosno osnova za ovrhu. Podržava također rješenje o obvezi isplate plaće za prethodni mjesec najkasnije do 15. u sljedećem mjesecu, te podržava omogućavanje štrajka radi neisplate plaća, i eliminiranje dosadašnje nerijetke mogućnosti i primjera isplata u različitim vidovima kompenzacija.

Drži da bi se radi jasnoće i preciznosti, trebalo propisati da se pod plaćom smatra dohodak u smislu Zakona o porezu na dohodak, a također, u pitanjima vezanim uz plaće, ne podržava prijedlog da Vlada određuje visinu najniže plaće, (DC podržava stajalište hrvatske udruge poslodavaca) jer se time Vlada upliće u tržište rada i temeljno narušava načela međunarodne organizacije rada o tripartitnom i socijalnom dijalogu. Derogira i odredbe ovog zakona koje se odnose na ingerencije gospodarsko-socijalnog vijeća u njegovoj ovlasti da vodi usklađenu politiku cijena i plaća.

U odnosu na pitanja koja se tiču jačanja radničke participacije podržava predložena rješenja za državna i javna poduzeća.

Podržava i predložena rješenja o sklapanju ugovora o radu, obvezu da se ponudi izmijenjeni ugovor te ponudu sklapanja izmijenjenog ugovora.

Zaštititi pravo trudnica

Ono što DC ne može prihvatiti i najoštrije se tome protivi rješenje je o ukidanju apsolutne zabrane otkaza radnicama za vrijeme korištenja prava radi zaštite majčinstva. Podsjetila je da je Hrvatska socijalna država u kojoj su materinstvo, djeca i mladi posebno zaštićeni i stoga je potrebno na pravi način zaštititi pravo trudnica i porodilja.

• Hrvatska je socijalna država u kojoj su materinstvo, djeca i mladež posebno zaštićeni, i stoga je potrebno na pravi način zaštititi pravo trudnica i porodilja.

Što se tiče širenja kruga malih poslodavaca koji pod lakšim uvjetima mogu otkazati ugovor o radu i povezuje to sa sadašnjom situacijom enormne nezaposlenosti, smatra potrebnim da ovaj Dom zaduži Vladu da taj problem cjelovito analizira i uputi u raspravu.

Zalaže se za omogućavanje da u slučaju ako kod poslodavca nije utemeljeno radničko vijeće, sindikalni povjerenik ima pravo kao i radničko vijeće i u toj funkciji predstavlja sve radnike a ne samo članove sindikata.

Iskazala je podršku amandmanima sindikata, premda nisu dati na tekst ovog zakona. Ujedno traže da se radni tjedan smanji sa 42 na 40 sati, (stanka se ne računa u radno vrijeme) i započne s primjenom od 1. siječnja 2000. godine.

Demokratski centar prihvaća rješenje da se imenuje jednog zaposlenika u nadzorni odbor trgovačkih društava koja su u pretežitom državnom vlasništvu i prihvaća alternativu da se omogući i trgovačkim društvima s više od 25 posto u državnom vlasništvu, što je u suglasnosti sa Zakonom o trgovačkim društvima. I na te bi se članove trebale primjenjivati odredbe o odgovornosti članova nadzornih odbora, rekla je, a s obzirom na iznijeto, stranka smatra da zakonski prijedlog treba još jednom razmotriti u trećem čitanju kako bi se prijedlozi socijalnih partnera razmotrili i postigao se socijalni konsenzus.

Kreirati nova radna mjesta

Vesna Pusić je u ime Kluba zastupnika HNS-a i LS-a, ustvrdila da zakon o radu mora reflektirati razvojni koncept i viziju razvojnog puta zemlje. Drži glavnom zadaćom u postojećoj

visokoj nezaposlenosti, utjecati na rast bruto društvenog proizvoda po stopi od 5 do 6 posto i u skladu s time kreirati nova radna mjesta. To znači da Hrvatska mora postati konkurentna u postojećim okolnostima. I ne samo to, ona mora postati konkurentna kao prostor investiranja i privlačnija od drugih zemalja u treći.

Upozorila je na opasnost dvaju koncepata koji se provlače zakonskim prijedlogom – jačanje poduzetničke kulture, gospodarstva te jačanje socijale.

Klub zastupnika stranke zalaže se za koncept oporavka gospodarstva jer će se time omogućiti rješavanje i drugih problema. Mišljenja je da ovaj zakon mora biti dio zakonodavstva koje stimulira i pomaže oporavak gospodarstva, a drži da ne treba biti vezan uz koncept socijale.

Rekla je da su klubovi vladajuće koalicije bili suglasni s amandmanskim traženjima kojim se rješava pitanje 40-satnog radnog tjedna, sindikalne članarine iz plaće.

Klub zastupnika smatra da je za zakonodavstvo važno razlikovati industrijsku od ekonomske demokracije. U ovim okolnostima (ni u kojim drugim) ideja participacije u odlučivanju o vlasništvu može se temeljiti samo na posjedovanju vlasništva. Međutim, industrijska demokracija se može razvijati u području radničkih vijeća. Ona ima mogućnost da otvori prostor participacije u temama vezanima uz organizaciju rada, neposrednog odlučivanja vezanog uz radno mjesto (razrješavanje konflikata u poduzeću, motivacija za rad), i mogućnost olakšavanja vođenja poduzeća. Problematiku industrijske demokracije treba regulirati, posebnim zakonom, mišljenja su u Klubu.

Također su mišljenja da država mora prestati biti glavnim subjektom onosa u definiranju položaja poslodavca i radnika, odnosno, postepeno se izvući iz položaja ključnog poslodavca. Kada se to dogodi glavni će partneri biti predstavnici poslodavca i predstavnici radnika.

Ocjenjujući da ovaj zakon nije najbolji ali daje mogućnosti da se krene u pozitivnom pravcu – pridonijeti gospodarskom oporavku zemlje te pridonositi konstituiranju modernog fleksibilnog tržišta radne snage, rekla je da se pridružuje onima koji ga smatraju međufazom do vremena donošenja cjelovitog zakona o radu.

Vratiti dostojanstvo radu i radniku

Mr. **Nikola Ivaniš** je govorio u ime Kluba zastupnika PGS-a i SBHS-a,

prenijevši razumijevanje za značaj koji imaju predložene zakonske promjene. Izrazivši načelnu podršku amandmanima Vlade te nastojanju u ovom trenutku na promjenama koje idu u prilog najugroženijih a to su radnici.

• U društvu treba uspostaviti mehanizme koji će vratiti dostojanstvo rada i radnika.

Založio se za to da se u društvu uspostave mehanizmi koji će vratiti dostojanstvo rada i radnika, te je sa žaljenjem podsjetio na vrijeme kada je nadležni saborski Odbor odbio donošenje zakona o pravu na štrajk radnika u slučaju neisplaćivanja plaće.

Što se tiče niza konkretnih pitanja o njima je Klub zauzeo stajalište – pitanje trudnica, smatra da tu odredbu ne treba uvesti jer se radi o malom broju primjera, te podržava sindikalne stavove o kraćem radnom vremenu, također sindikalni stav o participaciji radnika i u nadzornim odborima, odredbu ugovora o radu, pitanje malih poslodavaca, kao i definiciju »stalni sezonac«.

Istaknuvši potrebu da se radnika zaštiti iako se u koraku pošlo ispred, rekao je da podržava predloženi zakon.

Nakon izjašnjavanja klubova zastupnika, u ime predstavnika predlagatelja **Davorko Vidović**, ministar rada i socijalne skrbi zahvalio je na kvalitetnim priložima. I sam je rekao da se s nekim rješenjima ne bi mogao složiti stoga što koncepcija nije išla za promjenom jer za nju nema uvjeta.

Posljedica kompromisnog prijedloga je u činjenici što su u zakonu ostali pojedini instituti. Naznačio je da je prihvatljiv amandman da se ostane pri važećem rješenju o apsolutnoj zaštiti trudnica od otkaza (prihvaća tumačenje iz Županijskog doma u kojem je riječ o zaštiti djeteta), iako drži da s ustavnopravnog stajališta za to nema osnove.

Slično je s odredbom o majci-odgajateljici jer takvog primjera da se stimulira zanimanje roditelj u svijetu ne postoji.

Prihvaća kritiku – rekao je da je pomalo »izmiješana« industrijska i ekonomska demokracija i ponuđeno nedovoljno dovršeno rješenje te da ima osnove za posebni zakon o participaciji.

Kako će stanje postajati normalnije u smislu rada ukazivat će se potreba da se ta problematika riješi na moderniji način.

Protiv trećeg čitanja

U svijetu, naznačio je ima tako krupnih promjena da mnogi poslodavci bez posebnih zakonskih prisila razvijaju i podupiru participiranje, jer u tome vide zajednički interes.

Prijedlog koji je ugrađen u zakonski tekst više je poruka poslodavcima i stimulira njihovo razmišljanje o tom institutu i zbog činjenice da su radnici bili ti koji su stvarali državno vlasništvo.

Nije se mogao otići dojmu da unatoč krajnje oprečnim zahtjevima poslodavaca i sindikata u osnovi postoji zajednički okvir.

Rekao je da ni sam nije zadovoljan prevelikom brojem instituta, odredbi i članaka u ovom zakonskom tekstu.

Što se tiče skraćivanja radnog vremena koje je »podiglo prašinu« drži da nije trend u svijetu, bez obzira nato što je u većini europskih zemalja uređeno da radni tjedan ima 40 sati. Međutim, objektivna istraživanja pokazuju da se radno vrijeme u Americi i Europi povećava. U povijesnom smislu to je apsolvirana tema, rekao je ministar Vidović, i naznačio da zadaća sindikata nije borba za skraćivanje radnog vremena nego se više određuje prema drugim činjenicama.

Protiveći se prijedlogu za treće čitanje, predložio je da se prihvati predloženi zakon jer su poboljšanja prepoznali i zastupnici u svojim raspravama, a prijedlozi budu prihvaćeni u vrijeme donošenja novog zakona.

Iz rasprava po klubovima zastupnika ministar je ponio osjećaj opterećenosti lošim predrasudama. Sindikati imaju pred očima lošeg poslodavca, a poslodavci likovne radnike koji ih žele oštetiti. Također je sugerirao zastupnicima da ono što ne spada u zakonski tekst ne pokušavaju »gurati« u zakon jer će za otprilike dva mjeseca biti rasprava o zakonu o zapošljavanju stranaca.

Nakon ovih riječi ministra rada i socijalne skrbi, riječ je dobila zastupnica **Ingrid Antičević-Marinović (SDP)**. Ona je pojasnila što u sebi nosi pojam rada, u društvenom ljudskom i psihološkom smislu.

• Rad se ne može dijeliti od kapitala, niti mogu biti međusobno suprotstavljeni.

Budući da se u povijesnim epohama različito odnosilo prema radu pitanje radništva smatra i etičkim pitanjem. Zbog toga rad u odnosu pre-

ma kapitalu mora imati prvenstvo, a u tom smislu idu i predložene promjene. Ukazala je na novu odredbu kojom se uređuje najpovoljnije pravo za radnika. Međutim, rad se ne može odijeliti od kapitala, rekla je niti mogu biti međusobno suprotstavljeni. U pravednom sustavu rada, oni se prožimaju, i vlasništvo ne smije biti uzrok sporova u pitanju rada. Gledati ih odvojeno tj. da se kapital suprotstavlja radu i štoviše da ga eksploatira, predstavlja suprotnost samoj društvenoj naravi proizvodnje, te nije prihvatljiv stav primitivnog kapitalizma koji brani ekskluzivno pravo privatnog vlasništva nad sredstvima za proizvodnju kao svoju nedodirljivu dobit. Tome se naročito protivi načelo poštivanja rada, rekla je zastupnica Antičević. Ljudski rad ne tiče se samo ekonomije, nego je iznad toga njegova osobna vrijednost. Iz toga proizlaze osnovna prava osobe, a ključni problem društvene etike jest – pravedna naknada za obavljani rad.

Iz tog glavnog prava odvija se čitav sustav posebnih prava (pravo na udruživanje, štrajk). Podsjetila je na amandmane koje je podnio Klub zastupnika SDP-a, ukazala na potrebu da kapital shvati da mu rad nije neprijatelj, jer ga je radnička ruka i stvorila, te da se nalaze na istom zadatku stvaranja boljih uvjeta života.

Podrška Klubu

Dr. Ljerka Mintas-Hodak (HDZ) iskazala je podršku svim stavovima Kluba zastupnika HDZ-a, posebno glede rješenja o otkazu trudnicama.

Zastupnica je stavila naglasak na problem nezaposlenosti iako ovaj zakonski tekst regulira pitanja zaposlenih. Prenijela je, u zadnje vrijeme, vrlo rašireno mišljenje među stručnjacima da je glavni uzrok visoke stope nezaposlenosti kruto tržište radne snage. Glede toga favorizira se stalni radni odnos i puno radno vrijeme, naučrb svih drugih oblika rada. To stvara visoke fiksne troškove zapošljavanja, visoke poreze i doprinose pa i druga garantirana prava (neka od njih proizlaze iz kolektivnog ugovora).

Što se rečenoga tiče, predložene promjene, po mišljenju zastupnice, ne teže poboljšanju situacije, odnosno većoj fleksibilnosti tržišta rada u Hrvatskoj. Inače, predložene promjene pojačavaju procesno pravni položaj zaposlenika i štite njegova prava iz ugovora o radu.

Kada je riječ o kategoriji punog radnog vremena i stalnog radnog odnosa, iznijela je podatak da je primjerice u Italiji prošle godine od oko 600 tisuća novo zaposlenih 75 posto bilo zaposleno na određeno vrijeme, a

sličan je trend zabilježen i u Hrvatskoj. Pokazuje da poslodavci izbjegavaju određene troškove, ali i ona prava i zaštitu koju zaposlenici imaju po kolektivnom ugovoru u smislu punog radnog vremena i stalnog zaposlenja.

U svezi s time je izrazila žaljenje što su kod nas još uvijek skućene mogućnosti zapošljavanja na određeno vrijeme i to u situaciji rastuće nezaposlenosti, a takav bi vid zapošljavanja mogao pridonijeti zapošljavanju.

Ustvrdila je da je sazrelo vrijeme da se promijeni shvaćanje kako je radni odnos kako ga definira Zakon o radu jedini i neprikosnoveni oblik zapošljavanja koji osigurava zaposlenome ulazak u sustav socijalne sigurnosti.

Uzimajući u obzir taj oblik zapošljavanja nameće se pitanje obuhvata sektora neformalnog zapošljavanja jer on nije obuhvaćen zaštitom koju daje zakon o radu onima koji, po njenom mišljenju rade puno radno vrijeme.

Država bi trebala stimulirati oblike neformalnog rada, prvenstveno novelama Zakona o zdravstvenom i mirovinskom osiguranju. U protivnom takvi su zaposlenici diskriminirani.

»Radnik« – primjeren hrvatskoj tradiciji

Mišljenja je da odredba o smanjenju radnog vremena na 40 sati neće doprinijeti povećanju zaposlenosti jer se ne plaća radni sat nego stalni radni odnos.

Što se tiče izmjena važećih zakonskih odredbi smatra da je u tom smislu trebalo omogućiti veće i kvalitetnije zapošljavanje.

Kada je riječ o participaciji zaposlenih u tvrtkama, rješenje je u zakonskom prijedlogu vrlo loše sročeno jer je polovično i kompromisno. Bilo bi logično da je omogućena participacija »ili u svim tvrtkama ili ni u jednoj«. Po vlasničkom kriteriju, utvrđivati pravo radnika da sudjeluje u odlučivanju, posebno u nadzornim odborima potpuni je promašaj koji neće olakšati situaciju nego još više zakomplicirati, rekla je zastupnica.

Na kraju je postavila pitanje slijedom obrazloženju uz zakonski tekst prema kojem ima mnogo pohvala na važeći zakon, a ipak se govori o promjeni koncepcije i izradi novog zakona.

Milanka Opačić (SDP) se javila radi ispravka netočnog navoda zastupnice Hodak prema kojoj je skraćivanje radnog tjedna rezultat političkog dogovora SDP-a i najjače sindikalne središnjice. Riječ je zapravo o poštivanju ugovora kojeg je potpisalo svih šest stranaka.

Ljerka Mintas-Hodak je odgovorila da je Vlada u tom slučaju odmah trebala ugraditi tu odredbu a ne u obliku amandmana. Uostalom, ni ministar ne drži to pitanje koje je trebalo mijenjati, to više što i u formulaciji važećeg zakona stoji »najviše 42 sata« što daje mogućnost i za manje sati.

Marin Jurjević (HDZ) je u ispravku netočnog navoda pojasnio da u ugovoru za socijalno pravednu Hrvatsku između SDP-a i HŠLS-a, s jedne strane (kasnije svih šest koalicijskih stranaka) i s druge Saveza samostalnih sindikata Hrvatske, piše pod poslovom K – poticati skraćivanje radnog tjedna na 40 sati te omogućiti uvođenje modela fleksibilnog radnog vremena.

U svom je ispravku dr. Ljerka Mintas-Hodak, rekla je da je Vlada trebala ispuniti sporazum, a do toga je došlo na inicijativu glavnog predstavnika Saveza samostalnih sindikata, čemu su se nakon toga pridružili i drugi klubovi vladajuće koalicije. Prigovorila je Vladi da nije dobro da u slučaju ako Vlada misli da nešto nije dobro za Hrvatsku pristaje radi prethodnog dogovora.

U ispravku netočnog navoda Dragica Zgrebec (SDP) je rekla da nije riječ o dogovoru premijera nego da je u tijeku rasprave došao istovjetni amandman svih sindikalnih središnjica.

Mario Kovač (HŠLS) je u svome izlaganju pozdravio inicijativu predlagatelja da izmjenama i dopunama učini kvalitetniji pomak u segmentu pozitivnih propisa koj reguliraju jedan od najkompliciranijih društvenih odnosa, onaj između poslodavca i radnika.

Zapazio je povratak termina »radnik«, koji je primjeren hrvatskoj tradiciji i civilizacijskom krugu kojem Hrvatska pripada. Vrlo dobrim mu se čini uvođenje novog članka 7a. (ne mogu se umanjiti prava iz radnog odnosa, odnosno primjena uvijek za radnika povoljnijeg prava) promjena članka 83. (spriječavanje isplata plaće na druge načine, obračun plaće, naknade i otpremnina do kraja mjeseca). Pohvalno je rješenje u stavku 5. članka 106. (povećan broj zaposlenih na 10).

Od prijepornih je rješenja, po njegovom mišljenju, izdvojio – ono u stavku 7. članka 129. (način prijenosa radničkih prava u slučajevima kada se poduzeće ili samo dio prenosi na novog poslodavca u sklopu stečajnog postupka, a utvrđuje kako se prenese na radnička prava mogu umanjiti u skladu sa sklopljenim kolektivnim ugovorom, odnosno sporazumom rad-

ničkog vijeća s poslodavcem). Naime, zastupnik dvoji – ne ulazi li se time u konflikt s odredbama Zakona o stečajnom postupku jer je jedna od prvih posljedica otvaranja stečajnog postupka prekid radnog odnosa.

Zastupnik je bio mišljenja da u raspravi treba spomenuti novost a to je participacija radnika u nadzornim odborima trgovačkih društava (najmanje jedan član nadzornog odbora mora biti predstavnik radnika, s time da ga nadzorni odbor imenuje, opoziva radničko vijeće ili radnici tajnim glasovanjem). Što se ovog rješenja tiče mišljenja je da je predlagatelj propustio u članku 143. (odnosio se na temeljna ovlaštenja zaposleničkog vijeća sada već radničkog vijeća) precizno regulirati ovlaštenje ovoga vijeća kod izbora predstavnika radnika u nadzorni odbor trgovačkog društva što bi bilo potpuno i pravno logično. Nadalje, tom se odredbom javlja potreba za intervencijom u odredbe Zakona o trgovačkim društvima. Što se tog rješenja tiče, konzultirajući zakone zapadnoeuropskih demokracija, oni imaju razvijene te institute, ali je i u njihovoj praksi očito da se radi o delikatnom institutu koji valja precizno normirati (taj institut grabe desetljećima). Međutim, iz kontakata s radnicima iz Šibensko-kninske županije, rekao je, kao da ih taj institut manje zanima od potrebe za pravom na sigurno zaposlenje, sigurnost isplate plaće, uplate doprinosa, te uvjeti rada. Ovakav stav proizlazi iz činjenice i podataka u kojima prema Europskoj banci za obnovu i razvitak Hrvatska, među tranzicijskim zemljama, ima najveću stopu nezaposlenosti (24 posto, a Albanija 18 posto), a radi ilustracije, u njegovoj je županiji stopa nezaposlenosti oko 34 ili 35 posto. Nastavkom tog trenda, približavamo se zemljama kao što je Bangladeš.

• Potrebno je posebno normirati institut članstva u nadzornim odborima jer implicira i određene obveze – kod štetnih poslovnih poteza, radnici odgovaraju kao solidarni dužnici svom svojom imovinom.

Mišljenje da je potrebno posebno normirati institut članstva u nadzornim odborima zastupnik je obrazložio time da se tom odredbom impliciraju i određene obveze, što znači da kod

štetnih poslovnih poteza odgovaraju kao solidarni dužnici svom svojom imovinom.

Ovi zakonski propisi utječu i na ukupnu atraktivnost Republike Hrvatske za domaće i strane ulagače, a valja znati da ima dosta birokratiziranosti, neefikasno je pravosuđe, velika je nelikvidnost, teško se naplaćuju potraživanja, a naša je radna snaga u bruto iznosima prilično skupa. Ako se dopuste velike pravne praznine može se dogoditi da se pokolebaju i eventualni investitori, upozorava zastupnik.

U postojećoj koncepciji – znatan pomak

Milanka Opačić je izrazila mišljenje po kojem predloženi zakon, koliko je to moguće u postojećoj zakonskoj koncepciji, predstavlja znatni pomak.

Osvrnula se na dio rasprave o suodlučivanju pa je informirala da je u zemljama zapadne Europe taj institut široko rasprostranjen a kod nas nije saživio dobrim dijelom i zbog novonastalih odnosa u privatizaciji (poslodavci nisu htjeli radnike pretjerano blizu mjesta gdje se donose ključne odluke).

Radnici u tom institutu suodlučuju u onim pitanjima koja su važna za gospodarski i socijalni položaj radnika.

• Participacija koja se predlaže nije dovoljna, pa će Klub zastupnika SDP-a zatražiti da se ona uredi posebnim zakonskim propisima.

Participacija koja se predlaže ovim zakonom, po mišljenju zastupnice, nije dovoljna te će Klub zastupnika SDP-a zatražiti da Ministarstvo to pitanje uredi posebnim zakonskim propisima. Slovenski primjer govori da oni imaju predstavnika radnika i on se nalazi u upravi društva.

Također je bila mišljenja da treba ozakoniti jer u praksi već postoji 40 satni radni tjedan. Problematici rada na crno treba posvetiti veliku pažnju, rekla je i ukazala na primjer da se u građevinarstvu 50 posto ukupnog rada odvija na crno, i to je, kažu, sindikati, posebno čest slučaju na poslovima obnove. Zloupotrebjavani su često radnici iz BiH ukazujući na potrebu da se pojačaju inspeksijske službe, a u tom smislu i sudstvo treba biti efikasnije.

Takvim postupcima uvest će se reda na tržištu, provesti zaštita radnika i zaštititi interes države koja takvim postupanjem ostaje bez poreza i doprinosa.

Što se tiče fleksibilizacije radnog vremena, nažalost, ne koriste se postojeća rješenja iz Zakona o radu (nepuno radno vrijeme, skraćeno radno vrijeme i preraspodjela radnog vremena).

Klub zastupnika uputio je dva amandmana koje je zastupnica spomenula. Radi se o rješenju da – u odredbi o ravnopravnosti spolova i u slučaju ispunjavanja jednakih uvjeta prednost pri zapošljavanju treba dati spolu koji je podzastupljen. Drugi se amandman odnosi na problem spolnog uznemiravanja na radnom mjestu. Unatoč posvjedočenim slučajevima ta vrsta problema nije regulirana zakonom, što je rješenje koje imaju svi europski zakoni.

Unatoč tome, mišljenja je da će se u Hrvatskoj morati još mnogo poraditi na uspostavljanju dobrih odnosa između radnika i poslodavca.

Snježana Biga-Friganović (SDP) je ustvrdila da je izuzetno teško izraditi zakon kojim se uspostavlja ravnoteža između rada i kapitala, tako da sve strane budu zadovoljne, budući da su strane koje zastupaju različite interese. Bila je mišljenja da je intencija dijela ovog zakona bila u potrebi da odredbe odgovaraju temeljnim načelima socijalne države i socijalne pravde.

Mišljenja je da odredbe zakona trebaju osigurati zaštitu radnika, ali jednako tako moraju osigurati i reflektirati razvojne procese u postojećim hrvatskim uvjetima, kao zemlje koja teži europskim integracijama.

U rješenjima ovog zakona pohvalila je prihvaćanje iskustva iz prakse, ali je iskazala dvojbu glede predloženog rješenja o broju radnika kod malog poslodavca, priklonivši se rješenju sindikata. Boji se, rekla je zbog lakšeg ostajanja radnog mjesta, unatoč tumačenju iz obrazloženja zakona da se teži fleksibilnijem zapošljavanju. Naime, smatra da se za to, u Hrvatskoj još uvijek nisu stekli uvjeti.

Posebnu pohvalu zaslužuje rješenje da se ugovor o radu prenosi na novog poslodavca, te rješenje o obračunu neisplaćene plaće, otpremnine.

Pto se tiče izrečenih dvojbii glede uvođenja predstavnika radnika u nadzorni odbor, i sama je izrazila dvojbu u svrhovitost i funkcioniranje nadzornog odbora u javnim poduzećima a i šire. Međutim, ima li se na umu činjenica da je »uspješan poslodavac – zadovoljan radnik«, gospođa Friganović je smatrala kako je vrlo važno da

radnik bude adekvatno informiran o financijskom poslovanju, stanju poduzeća, te da može participirati u organizaciji i zaštiti na radu, korištenju godišnjeg odmora, ocjenjivanju uspješnosti, te određivanju kriterija za napredovanje.

Iako postoje različiti modeli participacije radnika, mišljenja je da je Vladin prijedlog relativno prihvatljiv.

Među ostalima, zastupnica je ustvrdila da državi mora biti u interesu postojanje jakih sindikata, zaštićenih sindikalnih povjerenika koji će adekvatno štiti prava radnika. No, da bi zakon bio proveden i u praksi, neophodno je uspostaviti učinkovito funkcioniranje pravne države, pa čak omogućiti konstituiranje radnih sudova.

U raspravi je bilo riječi i o izvanrednom otkazu trudnicama, o čemu misli da bi se u nekim drugim okolnostima priklonila rješenju Vlade, ali je istaknula da se priklanja važećem rješenju. Naime, smatra da nema ravnopravnosti ako postoji kategorija koja je izuzetno zaštićena, pa očekuje da se u narednim godinama ovaj institut primjerenije riješi.

Nije lako uskladiti tri interesa

Mr. **Marin Jurjević (SDP)** je izrazio zadovoljstvo povratkom naziva radnik, i bez potrebe da se ideologizira, rekao da je to riječ iz našeg jezika i tradicije.

Mišljenja je kako je ministar bio jasan rekavši da se zakon donosi u uvjetima prilagodbe i prijelaza, što tumači i time da su i ova ponuđena rješenja kompromis koji nameće sam trenutak vremena. Stoga će se morati u skoroj budućnosti prići izradi novog zakona o radu.

Budući da su u ovoj temi suprotstavljene tri strane, Vlada, sindikati i poslodavci jasno je da nije bilo lako uskladiti interese svih triju.

Najviše »prašine« u raspravi je diglo rješenje o 40-satnom radnom tjednu, a radi različitih tumačenja tog instituta. Sam je međutim mišljenja da nema razloga ne prihvatiti prijedlog da radni tjedan traje 40 sati.

S jedne strane Vladu napadaju da nije socijalno osjetljiva a s druge strane čuju se napadi da jest i previše pa se ona u donošenju zakona nalazi u svojevrsnoj preši. No, valja imati na umu, rekao je da je naslijedila oko 180 tisuća zaposlenih koji rade a ne primaju plaću. Tu je brojku uspjela smanjiti na 80 tisuća. Nadalje, naišla je i na problem umirovljenja, te je znakovito da je 1990. godine u mirovini otišlo čak 60 tisuća ljudi, dok je

prošle godine otišlo samo 17 tisuća. To su uspjesi ove Vlade, rekao je zastupnik i spomenuo da je rad na crno još jedan od naših fenomena. Prema podacima Državnog inspektora, najmanje 200 tisuća ljudi radi na crno, a sindikati tvrde da u svojoj ekonomiji radi čak 400 tisuća. Od toga u trgovini 100 tisuća. Stoga daje podršku Vladi da se tome suprotstavi pa i da se uvedu rigorozne kazne.

• Podaci govore da je u našoj situaciji pitanje nezaposlenosti dosta maglovito, te izgleda da se čak 30 posto rada u državi odvija u svojoj ekonomiji.

Podaci govore da je, u našoj situaciji, pitanje nezaposlenosti dosta maglovito, te izgleda da se čak 30 posto rada u državi odvija u svojoj ekonomiji.

Usporednim podacima je zastupnik pokazao da je u zadnjoj vladavini HDZ-a u 1999. godini nezaposlenost i trend rasta je smanjen. U siječnju 2000. godine iznosila je 310.567, a u prosincu iste godine 341.730 što je porast za 31.163. U prvoj godini vladavine šestorke nezaposlenost i trend rasta je smanjen. U siječnju 2000. godine iznosila je 350.707, a u prosincu iste godine 378.544, što je za 27.837 manje.

Na ove je podatke zastupnik Jurjević ukazao zbog čestih manipuliranja tim podacima. Pritom, rekao je, ne treba zaboraviti da je u posljednjih deset godina, u Hrvatskoj zabilježen vjerojatno najdrastičniji primjer smanjenja omjera broja umirovljenih i broja zaposlenih radnika. Primjerice, 1999. godine, na jednog umirovljenika bila su tri zaposlena, a u ovoj je godini omjer umirovljenika i zaposlenih gotovo izjednačen.

Podaci su to koji oslikavaju stanje u kojem se donosi ovaj zakon, rekao je zastupnik pohvalno se izrazivši prema odredbi o ugovoru o djelu, te misli da se nalazimo na tragu stvaranja pravne Hrvatske.

Treba prići izradi novog zakona

Dragica Zgrebec (SDP) je ocijenila da se raspravom o ovom zakonskom prijedlogu, zapravo otvorila rasprava o bitnom segmentu društva. Rekla je da prihvaća razmišljanje ministra, koje je iznio u svome uvodnom izlaganju, da treba nastaviti s raspravom te da se u dogledno vrijeme, sukladno okolnostima i promjenama u društvu, priđe izradi novog zakonskog teksta.

Unatoč postojanju antagonizma između radnika i kapitala jer su im ciljevi različiti drži da odnosi ne smiju biti na štetu jednih ili drugih. Napomenula je da se u društvima koja se nazivaju socijalnima uvijek kroz zakon treba štiti slabije, u ovom slučaju radnike.

Uzroci tako žustrih i suprotstavljenih rasprava dolaze dijelom iz posljedica koje je donio proces privatizacije i orijentacije prema tržišnom poslovanju, te specifičnost vlasništva koje je postojalo do devedesetih godina. To ujedno motivira radnike da se uključe u suodlučivanje.

U nastavku rasprave, zastupnica je izdvojila rješenja iz zakonskog prijedloga o kojima misli da su dobro sročena. Spomenula je – ugovor o radu, rokove isplate plaće, obveza da poslodavac uruči obračun plaće koja nije isplaćena, obveze poslodavca da ponovno zaposli otpuštenog radnika u slučaju poslovno uvjetovanog otkaza, rješenje o ugovoru o radu ako dolazi do promjene poslodavca, sudjelovanje radnika u radu nadzornih odbora, (o tome valja provesti stručnu raspravu). Podršku je iskazala i 40-satnom radnom tjednu jer je mišljenja da bi i kao poslodavac bila tome sklona jer ocjenjuje da donosi bolje efekte u radu. Nadalje, dobrim odredbama smatra rješenje o plaćanju sindikalne članarine, rješenje otkaznog roka za radnika koji ga je skrivio svojim ponašanjem, a hvalevrijednim prijedlogom sindikata da se, ukoliko radnik pristane, dio ili čitava otpremnina uplati u fondove osiguravajućih društava.

Problem menadžerskih ugovora

Boris Kandare (HSP) izrazio je suglasnost sa stavom predstavnika Kluba zastupnika HSP-a i HKDU-a da se o prijedlogu ovog zakona provede treće čitanje. Glavni je razlog u velikom broju podnijetih amandmana, a i sam ima veliki broj primjedbi. Međutim, zadržao se na tri sfere.

Prvo, amandman koji je podnio tiče se rješenja o obvezama novog poslodavca prilikom preuzimanja poduzeća, te drži da bi trebalo ispustiti ugovore o radu i usmjeriti se na sva prava radnika koji rade u poduzeću, jer u pravilu novi traži da se stari vlasnik riješi svih radnika, a ako to ne učini zadovoljava ga situacija da sa svim radnicima nije niti bio zaključen ugovor o radu. To bi značilo da se rješenje odnosi samo na one radnike koji su sklopili ugovor o radu a to gospodin Kandare smatra nevaljanom.

Što se tiče kaznenih odredbi one unose zbrku kada se radi o vrsti po-

slodavaca jer se kazne razlikuju, a kada je riječ o odgovornoj osobi rješenje nije ni izdaleka dovoljno da riješi ovo važno pitanje. Zakonski prijedlog o kojem se govori mora riješiti pitanje definicije odgovorne osobe, koja bi mogla biti primijenjena u svakom slučaju.

Govoreći o dvije vrste otkaza, primjećuje da se u slučaju otkaza »po sili zakona«, što znači da je osoba navršila 65 godina i 20 godina radnog staža, postiže dogovor između poslodavca i radnika koji u tom slučaju nastavlja s radom. To znači da će umjesto mladih raditi stari ljudi.

Drugi slučaj otkaza – u praksi su se pojavili novi pojmovi i to »bezuovjetna ostavka«, koju smatra, treba zvati otkaz. Postoji i »uvjetna ostavka« i u tom se slučaju radi o ucjeni što predstavlja krivično djelo. Naime, ocjena o tome ostavlja se poslodavcu koji mora ispuniti neke imaginarne zahtjeve zaposlenika.

Kada je riječ o »stavljanju mandata« na raspolaganje, radi se o slučaju koji bi također trebao biti obuhvaćen otkazom kao načinom prestanka rada ali se odluka prenosi na poslodavca kojemu je otkaz zakonom ograničen. U ovom slučaju takav otkaz skida zakonsko ograničenje što je nedopustivo, rekao je zastupnik Kandare.

I zbog postojanja i drugih primjedbi na zakonski tekst zastupnik se još jednom založio za treće čitanje.

Mladen Godek (HSL) je u svojoj raspravi govorio o problemu menadžerskih ugovora. Naime, oni iskaču iz cijelog sistema radnog prava, jer je zapravo građansko-pravni ugovor i to dvostrano obvezni. Prigovorio je i smatrao kako bi bilo logično da se vodi računa o visini primanja s barem koliko-toliko izraženom socijalnom osjetljivošću. Drži da se taj oblik ugovora ne može rješavati kroz institut otpremnine koji je zapravo institut radnog prava.

Kada je riječ o tim ugovorima javnosti nije poznat sadržaj ne postoji kontrola, a tek kada dolazi do raskida ugovora tek se tada doznaje njegova visina. Raskidaju se kroz institut otpremnine.

Primjerice, Koprivnica je nedavno bila potresena odlaskom nekoliko stotina radnika u mirovinu i nekoliko desetaka menadžera, i pritom su »procurili« iznosi otpremnina koje nisu bile manje od nekoliko tisuća kuna.

U podnijetom amandmanu zatražio je da se uredi da plaće koje se isplaćuju po osnovi menadžerskih ugovora ne mogu biti osnovica za određivanje otpremnine. Drži da je cilj koji je amandmanom želio postići, socijalno

opravdan, te da institut otpremnine treba odstraniti iz menadžerskih ugovora.

Zakon ispravlja nepravde

Sonja Borovčak (SDP) se pridružila svima koji su u svojim raspravama ocijenili da je zakonski prijedlog vrlo značajan.

Iskazala je protivljenje prijedlozi- ma nekih zastupnika da zakon »ide« u treće čitanje, kao i stavu da su rješenja lošija od onih u važećem zakonu. Protivljenje izlazi već iz primjera koje je u svojoj raspravi navela zastupnica Zgrebec, a ispravljaju nepravde koje su godinama bile nanesene radnicima – prava na štrajk, ugovora o radu, isprave o tome da su zaradili plaću. Rješenja koja predlaže zakon idu u korist radniku, rekla je, i ona mu vraćaju dignitet.

Kao članica Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravlje, iznijela je svoju iznenađenost teškoćama u iznalaženju konsenzusa između poslodavaca i sindikata. Ujedno je prigovorila Hrvatskoj udruzi poslodavaca što nije reagirala u slučajevima kada se nije postupalo u skladu sa zakonom. U svezi s time očekuje da će i inspeksijske službe ubuduće poraditi na tome da neodgovorni odgovaraju sukladno zakonu.

U nastavku je izdvojila rješenja koja će podržati. To su: 40-satni radni tjedan, pitanje trudnica, amandmane Kluba zastupnika svoje stranke, participiranje radnika, radi toga što vjeruje da naši radnici žive s firmama i zapravo i sami žele da one napreduju.

Dubravka Horvat (SDP) je predloženi zakonski tekst ocijenila najvažnijim u sferi socijalno-radnog zakonodavstva i smatra da su njime učinjeni značajni pomaci u definiranju i pozicioniranju uloge i mjesta radnika i poslodavca.

Sve je predložene izmjene ocijenila bitnim a posebni je naglasak stavila na rješenje u člancima 11. i 129. Prvim se onemogućava rad na crno, a drugom da radnik zadrži sva prava koja je stekao kod prijašnjeg poslodavca.

• Unatoč postojanju antagonizma između radnika i kapitala jer su im ciljevi različiti, odnosi ne smiju biti uređeni na štetu jednih ili drugih.

Zakonska rješenja utoliko su važnija jer će spriječiti zloupotrebu

radnika, što je već postalo pravilo a ne izuzetak. Bilo je primjera i kod stranih poslodavaca da je tražio da radnik radi i po 15 sati bez da mu plaća prekovremeni rad. Računao je s time da radnik, zbog želje da zadrži posao neće pokazivati otpor, te je iskoristavao institut probnog roka od 3 mjeseca i otpuštao radnika uz obrazloženje da nije zadovoljio.

Zastupnica je naglasila da je ovim zakonskim prijedlogom moguće ugraditi maksimum mehanizama za zaštitu radnika i odrediti sankcije za nepoštivanje zakona. Naznačila je da ukoliko inspeksijske službe, nadležne za provođenje zakonitosti, neće odraditi svoj dio posla postoji opasnost da u životnoj praksi i nadalje bude niz nepravilnosti.

Veći naglasak zaštiti nezaposlenih

S obzirom na veliki broj amandmana bilo bi mudro da Vlada zakonski prijedlog da u treće čitanje – ocjena je **Darija Vukića (HDZ)**. On je uvodno napomenuo kako Zakon o radu treba ujedno biti i propis sa zaštitnim karakterom u odnosu prema socijalno slabijoj strani – zaposleniku, ali da isti karakter mora imati i prema poslodavcu. Zaposlenici su, rekao je, neučinkovito zaštićeni zato što Zakon o radu ima vrlo malo procesnih odredbi, i to uglavnom nedorečenih i nerazborito je donositi Zakon o radu u sadašnjoj situaciji nezaposlenosti bez spominjanja pojačane zaštite nezaposlenih. Napomenuvši zatim kako taj i Zakon o zapošljavanju treba donositi komplementarno podsjetio je da je Klub zastupnika HDZ-a krajem prošle godine predložio izmjene i dopune Zakona o zapošljavanju.

• Zaposlenici su neučinkovito zaštićeni zato što Zakon o radu ima vrlo malo procesnih odredbi, i to uglavnom nedorečenih. Nerazborito je donositi Zakon o radu u sadašnjoj situaciji nezaposlenosti bez spominjanja pojačane zaštite nezaposlenih, a i zbog velikog broja amandmana dobro bi bilo da ide u treće čitanje.

Zastupnik je zatim ukazao u kojim bi još člancima osim predloženih bile nužne izmjene. S tim u svezi je naj-

prije podržao (usuglašeni) amandman o skraćivanju radnog vremena. Zatim je predložio: da se neiskorišteni godišnji odmor može koristiti do 30. kolovoza; da se po otvorenom stečajnom postupku radnicima mora isplatiti šestomjesečna neisplaćena plaća; da se sankcionira poslodavca koji ne isplaćuje plaću tako da takva situacija bude opravdani razlog za izvanredni otkaz (s novčanom naknadom); da podružni ured Zavoda za zapošljavanje ne mora davati mišljenje o programu tehnološkog viška koji je sačinio pojedini pravni subjekt; da se izjednače zastare potraživanja iz radnih odnosa sa zastarom ostalih potraživanja (pet, a ne tri godine).

Analizirajući zatim predložene izmjene, pohvalio je predviđenu supsidijarnu primjenu Zakona o obveznim odnosima odnosno općih propisa obveznog prava ako neko pitanje nije uređeno Zakonom o radu ili drugim propisima. Uputnim, nadalje, smatra to da se izričito zakonskom normom utvrdi da se nedovoljno jasne odredbe ovog i drugih zakona i podzakonskih propisa – imajući u vidu zaštitnu funkciju Zakona o radu – u načelu tumače u korist zaposlenika. Predviđeni rok od tri godine u kojem poslodavac može koristiti ovlaštenje da zasniva radni odnos s radnikom na određeno vrijeme (propisan radi zaštite zaposlenika od šikaniranja poslodavca) trebalo bi, po ocjeni zastupnika, skratiti na godinu dana.

Radi još veće zaštite zaposlenika te suzbijanja rada na crno potrebno je izrijekom utvrditi da je na pisanoj potvrdi poslodavac dužan navesti dan početka ugovora o radu. Kad je riječ o otkazu trudnicama, bilo bi uputno otkaz takvim kategorijama zaposlenika ograničiti – da ne bi bilo zloraba od poslodavaca – isključivo na najteže povrede radnih obveza, nanošenje materijalne ili nematerijalne štete poslodavcu te medicinski utvrđene zlorabe bolovanja.

S obzirom na izmjene i dopune kojima se utvrđuje da obračun ima snagu vjerodostojne isprave kao osnove za ovrhu, zastupnik Vukić je ocijenio da bi bilo uputno regulirati mogućnost da plaća bude dio privatnosti zaposlenika. Na predviđenu izmjenu koja dopušta ispunjenje zakonskih uvjeta o prestanku radnog odnosa ex lege ako se stranke ne dogovore drugačije zastupnik je odgovorio upozorenjem kako je propušteno usklađivanje s novim Zakonom o mirovinskom osiguranju u smislu ispunjenja uvjeta za mirovinu.

Sudstvo blokira provedbu Zakona

Branislav Tušek (SDP) je izrazio bojazan da se bez uspostave djelotvornog i efikasnog sudstva neće uspjeti afirmirati kvalitetna rješenja iz inače kvalitetnog Prijedloga zakona. Iskustva iz prakse potvrđuju, naglasio je, da posljednja nada radniku ostaje sud – da eventualno neopravdani otkaz proglasi nedopuštenim ili da ubrza proces dobivanja otpremnine. A na sudovima je danas rješavanje mnogih sporova zbog, kako upozoravaju iz Saveza samostalnih sindikata, pravno nedopuštenih te socijalno i gospodarski neopravdanih otkaza radnicima.

Sudski postupci traju, međutim, iznimno dugo, vrlo često po nekoliko godina i takvom se praksom – upozorio je zastupnik – dovode u pitanje načela Ustava, vladavina prava.

• Rješenje je u osnivanju specijaliziranih sudova, odnosno određivanju sudaca koji bi se bavili isključivo radno-socijalnom problematikom.

Rješenje Branislav Tušek vidi u osnivanju specijaliziranih sudova, odnosno sudaca, koji bi se bavili isključivo radnosocijalnom problematikom. To što se na konačno rješenje radnog spora čeka dugo, (jer je pred sudovima više od milijun neriješenih predmeta) ide na mlin ponekad bahatoj i moćnoj strani – poslodavcu, koji zna da sudski sporovi traju dugo i odbija prihvatiti osnovane zahtjeve radnika, dometnuo je zastupnik SDP-a.

Katica Sedmak (SDP) rekla je da bi trebalo osnažiti funkciju zaposleničkog odnosno radničkog vijeća te uspostaviti bolju pravnu sigurnost radnika uvođenjem obveze suodlučivanja poslodavca i zaposleničkog vijeća i kod donošenja pravilnika o radu, kod odlučivanja o planu zapošljavanja, premještanja i otkaza te kod odluka o donošenju programa zbrinjavanja viška zaposlenika.

Povodom napomene iz rasprave (koju je ponovio i ministar Vidović) da se ne mogu baš sve negativnosti iz prakse regulirati zakonima, zastupnica je ustvrdila da se zakoni i pišu baš zbog onih koji ne žele prihvatiti činjenicu da se čovjeka drži za riječ, a vola za rogove. Ona je podržala zajedničke amandmane šestorke, a kritički se osvrnula na Vladin amand-

man na članak 50. Konačnog prijedloga. S obzirom na to da je cilj daljnja privatizacija te da je realno očekivati gašenje Fonda za privatizaciju predloženo – da najmanje jedan član nadzornog odbora mora biti radnik kad je riječ o trgovačkom društvu s više od 25 posto u društvenom vlasništvu ili u većinskom vlasništvu prvog kupca dionica ili udjela iz portfelja RH koji je stekao dionice ili udjele po cijeni manjoj od 50 posto nominalne vrijednosti – bitno sužava stavak 1. članka 158a. Konačnog prijedloga, a i postaje bespredmetno. Mnogo bolje je rješenje iz Konačnog prijedloga – »Ako trgovačko društvo ima nadzorni odbor najmanje jedan član nadzornog odbora mora biti predstavnik radnika«.

• Njemačko zakonodavstvo osiguralo je radnicima trećinu mjesta u nadzornim odborima i taj model dominira u Europskoj uniji, a preuzele su ga i zemlje u tranziciji. U Nadzornom odboru multinacionalne kompanije Bayer ih je čak oko polovice.

Zastupnica je upozorila da je njemačko zakonodavstvo, po uzoru na kojeg je pripreman Zakon o radu, osiguralo participaciju radnika u nadzornim odborima s trećinom mjesta, da taj model dominira u Europskoj uniji, a i da su ga preuzele zemlje u tranziciji (Poljska, Češka, Mađarska i Slovenija).

Veća participacija radnika osigurava bolju informiranost radnika, jača kontrolu i motivaciju za rad, što pridonosi ukupnoj uspješnosti poduzeća. Ne stoji tvrdnja da se time vraća radničko samoupravljanje, dometnula je zastupnica. Naglasivši kako će podržati sve što pridonosi uspješnosti poduzeća, ona je navela najprije primjer tvrtke Bayer, multinacionalne kompanije sa 140 tisuća zaposlenih u kojoj radnici čine čak polovicu članova nadzornog odbora. Drugi primjer je, kako je naglasila, paradoksalan. Pliva, npr., koja kupivši tvornicu u Poljskoj zbog tamošnjeg instituta »zlatne dionice« (kojom se uz klauzulu od deset godina štiti i radnika i kapital) samo mora zaštititi radnike deset godina a u Republici Hrvatskoj zatvara pogone u Čakovcu i na Braču (otpuštajući radnike).

Sudbinu radnika te hrvatskih poduzeća u koja su ušle multinacionalne kompanije uvjetovala je zsigurno i činjenica što važeći Zakon o radu nije štiti radnike nego je pogodovao poslodavcima te to što Zakon o privatizaciji nema socijalnu klauzulu (uzato smo i bili zanimljivi nacionalnim kompanijama).

Katica Sedmak na kraju je izrazila nadu da će se, u skladu sa zaključcima SDP-a, u dogledno vrijeme donijeti novi, bolji Zakon o radu, s ugrađenom socijalnom klauzulom.

Obuzdati tržište ljudskog rada

Dr. Ante Simonić (HSS) rekao je da predložene izmjene i dopune značajno poboljšavaju važeći zakon jer se nastoje uravnotežiti načela socijalne pravičnosti i poticanje poduzetništva, uravnotežiti slobodu poslodavca i zaštititi zaposlenike te uravnotežiti odnos rada i kapitala. Time se premošćuje razdoblje do donošenja novog Zakona o radu te drugih za to potrebnih akata.

Zastupnik je naglasio da podržava rješenje prema kojem je neisplata plaća ili naknade opravdan razlog za štrajk, zatim utvrđivanje obveze poslodavcu da radniku uruči obračun neisplaćene plaće, otpremnine (kako bi to služilo kao temelj za ovrhu), a i za to da se u zakonu (s obzirom na to da znatan broj zaposlenih nije obuhvaćen kolektivnim ugovorom) izričito navede skraćivanje radnog tjedna sa 42 na 40 sati.

Dosizanje ciljeva, uključujući bolju zaštitu zaposlenika, zahtijeva dodatnu promjenu propisa o sudovima, o parničnom postupku, o porezima te promjene u Kaznenom zakonu. Podrazumijeva to i učinkovitiji rad sudova te osiguranje izvršenja sudskih presuda.

Ustvrdivši da se ljudski rad ne smije tretirati isključivo kao roba, kao sredstvo proizvodnje koje je na prodaju već kao temeljna i nepovrediva ljudska osobnost, zastupnik HSS-a rekao je da se nameće potreba obuzdavanja tržišta ljudskog rada kako bi se spriječilo stihijsko odvijanje gospodarskih tokova. Na temelju neobuzdane jurnjave za profitom eskaliraju, kako je rekao, razni oblici suvremene društveno-političko-gospodarske nepravde i egoizma, s posljedičnim totalitarizmima, ekstremizmima, militarizmima, konzumizmima, društvenom pustoši i ostalim negativnostima današnjeg čovječanstva.

Dr. Simonić je podržao prijedlog o sudjelovanju zaposlenika u nadzor-

nim odborima, ali u svima, ne samo u poduzećima s državnim vlasništvom većim od 25 posto. On se, nadalje, založio za dodatnu zaštitu sindikalnog povjerenika – da se izrijeckom navede kako ga se bez suglasnosti sindikata ne može rasporediti na rad u udaljenu općinu ili grad. Usprotivio se prijedlogu da poslodavac može otkazati trudnici. Razlozi su, napomenuo je, etički – zaštita slabijeg, domoljublje, potreba za poticanjem nataliteta, političko-civilizacijski, zaštita obitelji te operativno-gospodarski. Postotak zlorababa je vrlo nizak, a poslodavci bi hipotetskom zlorababom itekako mogli ugroziti pojedinu trudnicu, majku na porodnom ili posvojiteljskom dopustu.

Krivac – neravnoteža ponude i potražnje na tržištu rada

Dr. Ljubica Lalić (HSS) uvodno je rekla kako glavni razlog brojnim kršenjima prava radnika i teško zamislive samovolje poslodavaca nije u manjkavosti Zakona o radu već u neravnoteži ponude i potražnje na tržištu rada. Radnici iste kvalifikacije i sposobnosti, ne pitajući za visinu plaće ili prava, salijeću poslodavce koji nije zainteresiran da ih – poštujući prava radnika – zadrži jer njegova svijest nije na toj razini da shvaća da samo zadovoljan radnik daje najbolji učinak.

• Glavni razlog brojnim kršenjima prava radnika i teško zamislive samovolje poslodavaca nije u manjkavosti Zakona o radu već u neravnoteži ponude i potražnje na tržištu rada.

Zbog neučinkovite sudske zaštite jedini zaštitnik bi trebao biti sindikat, a tragična je stvarnost – naglasila je zastupnica – da je dio sindikalnih povjerenika u društvima kapitala zapravo u službi interesa poslodavca, a ne radnika.

Ona je zatim upozorila na apsurd – izmjenama se utvrđuje da se plaća isplaćuje nakon obavljenog rada u novcu, u razdobljima koji ne mogu biti duži od mjesec dana. To bi se, naime, trebalo podrazumijevati, no u »našim uvjetima« potrebno ih je unijeti u zakon, ma koliko ta odredba bila smiješna civiliziranom svijetu. Jer, veliki broj radnika i danas prima plaću u robnim bonovima, kojima

robu mogu kupovati u točno određenim trgovinama. Proizvoljnim i nakaradnim tumačenjem zakona vratili smo se, dakle, u vrijeme trampe – naglasila je zastupnica Lalić.

Zastupnica je još, među ostalim: izjasnila se u korist skraćivanja radnog tjedna na 40 sati, upozorila da nisu predviđene korekcije u odredbama o prekovremenom radu (poslodavac, na osnovi rastezljivog pojma predviđene »prijeke potrebe« prisiljava radnike na prekovremeni rad uz neznatnu naknadu i duže od dopuštenih 10 sati tjedno); pozitivno ocijenila odustajanje od brisanja članka 63. o statusu majke odgojiteljice (kad se donese posebni zakon neće biti problem brisati tu deklarativnu normu).

Predložila je da se, u funkciji politike nataliteta i dalje ostane kod zabrane otkazivanja trudnici (u suprotnom, otvara se mogućnost zloupotrebe prava, a općepoznato je da poslodavci nerado zaključuju ugovor o radu sa ženama). Primjeri pronevjera, utaja, krađa i slično pojedinačni su i podliježu kaznenoj odgovornosti.

Posebice pozitivnim dr. Lalić ocijenila je izmjenu članka 129. kojom se uređuju prava i obveze novog poslodavca u slučajevima prijenosa dijela ili cijelog poduzeća odnosno pogona k drugom poslodavcu. Radnici su dosad nerijetko tek kod izvanrednog otkaza ili isplate jubilarnih nagrada saznali da su izgubili sva prava koja su bili stekli kod bivšeg poslodavca.

Tijekom rasprave o Zakonu o radu ustvrdivši kako Hrvatskom kolaju glasine i vijesti da je dat nalog za uhićenje umirovljenog generala Mirka Norca, zbog čega i predsjednik Kriznog štaba Gospića zahtijeva razmatranje novonastale političke situacije, Vladimir Šeks (HDZ) zatražio je polusatnu stanku da bi se sastao Klub zastupnika Hrvatske demokratske zajednice. S tim prijedlogom se solidarizirao i Klub zastupnika HKDU-a i HSP-a, koji je, podsjetio je dr. Anto Kovačević (HKDU) bio protiv Deklaracije o Domovinskom ratu, znajući ne samo to da će biti uhićen general Norac već i drugi hrvatski generali. »Nije uhićen Mirko Norac kao osoba. Uhićen je hrvatski general, uhićen je sinjski alkar, uhićen je branitelj i borac Domovinskog rata, uhićen je zapovjednik i s njim je uhićena i Hrvatska« – rekao je zastupnik HKDU-a.

Povodom zahtjeva Vladimira Šeksa za riječ se – nakon što je prof. dr. Ivica Kostović, potpredsjednik Sabora odredio stanku od 30 minuta – javio Mladen Goddek (SDP), s ocjenom da poslovnički gledano, nema razloga za prekid, jer je takvo što moguće zatražiti samo kad se radi o određenoj temi. Ispravio ga je mr. Mato Arlović, potpredsjednik Sabora, s napomenom da se stanka treba dati na traženje predsjednika Kluba zastupnika.

Vladimir Šepčić (SDP) podržao je konačni prijedlog, napomenuvši da je jedna od najznačajnijih promjena – zahtjev da poslodavac s radnikom ugovor o radu mora sklopiti najkasnije na dan početka rada. Jer dosad su, po kafićima i manjim radnjama poslodavci uzimali radnike na mjesec-dva ili tri, pa im otkazivali (mnogima i ne plativši) te uzimali, u istom razdoblju, nove. Pohvalio je još dva bitna rješenja – da je poslodavac obvezan uručiti radniku obračun neisplaćene plaće te to da radnik ima pravo na štrajk ako ne dobije plaću.

Zastupnik se, uz to, založio za skraćivanje radnog tjedna na 40 sati (to je poticaj poslodavcima da se poboljša efikasnost korištenja radnih sati), za maksimalnu zaštitu sindikalnih povjerenika, za jačanje sindikata omogućavanjem direktnog uzimanja od plaće.

Kad je riječ o participaciji i suodlučivanju radnika, zastupnik ocjenjuje da je najbolje ići postupno, da se nakon godinu-dvije vide rezultati, pa se u sljedećem koraku to uvede u sva poduzeća.

Josip Leko (SDP) započeo je izlaganje napomenom o »pravnoj temi« i »krivom vremenu«. Njegova generacija, rekao je, pamti vrijeme kad su radnička prava formalno bila zaštićena gotovo do nepovredivosti, ali privreda i gospodarstvo tada nisu bili učinkoviti, zatim razdoblje kad su prava iz rada bila formalno zaštićena, dok su se u stvarnosti gubila radna mjesta i tvornice.

Sadašnja zadaća ekonomske politike, pa i zakonodavne djelatnosti Hrvatskog sabora nije formalna zaštita radničkih prava već stvaranje uvjeta da se radnici mogu zaposliti, da mogu živjeti od svoga rada – rekao je zastupnik.

Napomenuvši da je predložen značajan zaokret u zaštiti radnika, ali da

se poduzetnici time ne obeshrabruju da ulažu u hrvatsku privredu, zastupnik posebno podržava skraćivanje radnog tjedna te to što obračun plaće postaje vjerodostojna izvršna isprava, on je naglasio da bi i ustrojavanje sudova rada bio značajan napredak.

Josip Leko predložio je, nadalje, da se umjesto sintagme »profesionalna nesposobnost za rad« koristi sintagma ograničena sposobnost za profesionalni rad«. Zastupnik je za obvezno učešće radnika u nadzornim odborima, u sadašnjem razdoblju samo tamo gdje je pretežiti vlasnik država.

Uočljivo je nastojanje da se uspostavi ravnoteža rada i kapitala

Branka Baletić (SDP) ustvrdila je da je predloženim postignuta razina prava ekvivalentna visokim civilizacijskim i socijalnim standardima, da je uočljivo nastojanje da se uspostavi ravnoteža rada i kapitala.

Važeći je zakon relativno dobar, ali brojni problemi rezultat su toga što je to vrlo osjetljivo područje vezano i za niz drugih zakona te gospodarsku situaciju (nelikvidnost, stečajevi, broj nezaposlenih). U praksi se zakonska rješenja iskrivljavaju i zbog neučinkovitosti i sporosti sudova pa postaje upitan i smisao sudske zaštite. Velik problem je i neučinkovitost inspeksijskih službi.

• U praksi se zakonska rješenja iskrivljavaju i zbog neučinkovitosti inspeksijskih službi i zbog sporosti sudstva.

Zastupnica je dala podršku nizu rješenja iz Konačnog prijedloga (sklapanje ugovora o radu na dan zaposlenja; reguliranje isplate plaća, zadržavanje prava radnika bez obzira na promjenu vlasničkog odnosa, 40-satni radni tjedan, naziv »radnik«, dodatne mjere zaštite majki, trudnica i roditelja koji koriste porodiljni i dr.).

Predlagatelj je sugerirala: da u ugovoru o radu razradi sva prava i obveze koje proizlaze iz statusa »stalni sezonac«; da razmotri mogućnost da jedan član nadzornog odbora bude predstavnik radnika bez obzira na postotak udjela državnog vlasništva; da se razmisli (kod donošenja novog zakona) o mogućnosti uvođenja fleksibilnog radnog vremena.

Branka Baletić na kraju izlaganja obrazložila je svoja tri amandmana.

Franjo Kučar (SDP) podržao je predložene izmjene, upozorivši kako

poslodavci žele moderan, liberalan pristup radnom zakonodavstvu koji omogućuje »propuh« sposobnih, marljivih i stručnih radnika te pristup modernim ugovorima o radu. Radnici, pak, žele – kroz sindikate – skoro sve utrpiti u zakonske okvire, ne vodeći previše računa o stvarnim pogledima zakonodavca. A ravnotežu će biti teško uspostaviti u današnjim uvjetima gospodarstva miješanog vlasništva, nerijetko stečenog na nedopušten ili mutan način – upozorio je zastupnik, dometnuvši da tolerancije treba biti i na strani rada i kapitala.

Ustvrdivši zatim kako je nedopustivo da radni sporovi traju godinama i da se sudske presude rijetko i sporo izvršavaju, zastupnik je podsjetio da sudska praksa mnogih zemalja europske unije takve probleme rješava u roku 3 do 30 dana.

Na kraju izlaganja, zastupnik Kučar je zaključio da će dobre namjere i zakonodavca i sindikata ostati mrtvo slovo na papiru ako izvršna (inspekcije rada) i sudska vlast ne budu odgovorno radile svoj posao.

Zakon u korist radnika

Dragutin Vukušić (SDP) izjavio je da se predloženim izmjenama nude rješenja neusporedivo bolja od važećih, posebno u dijelu gdje se vraća dostojanstvo radnika i prava koja je radnik izgubio važećim i prethodnim zakonima (gotovo svi iz radnog i socijalnog zakonodavstva išli su na štetu onih koji su stvarali nacionalno bogatstvo, a izgubili ga privatizacijom i tajkunizacijom).

• Predloženim se nude neusporedivo bolja rješenja od važećih, posebno u dijelu gdje se vraća dostojanstvo radnika i prava koja je radnik izgubio važećim zakonom i prethodnima.

Nakon što je primjerima potkrijepio pohvale Konačnom prijedlogu, zastupnik je naglasio kako – kad je riječ o suodlučivanju – još bolja rješenja slijede nakon što se privatiziraju sva poduzeća. Pritom bi, po njegovoj ocjeni, donja granica za suodlučivanje trebala biti – 50 zaposlenih.

Zastupnik Vukušić netočnom je nazvao napomenu iz rasprave (Ljerke Mintas-Hodak) kako nisu problem zaposleni. To sigurno nije točno, rekavši kako su »prije bili problemi zapo-

slenih, pa je to riješeno famoznom privatizacijom«, kada su mnogi ostali bez posla (bilo bi ih i više da ih nekoliko stotina nije poslano u mirovinu). To što nemali broj radnika i danas ne prima plaće ili ih ne prima redovito nije – naglasio je – posljedica rada ove Vlade i ovog ministarstva, već »kriminalne radnje oko privatizacije i pretvorbe«, kad je više od 400 tisuća ljudi koji su i danas mogli raditi poslano u mirovinu.

Radnici dobivaju mnogo, poslodavci ne gube ništa

Izjašnjavajući se o amandmanima, ministar rada i socijalne skrbi, **Davorko Vidović** izvijestio je zastupnike da će dio amandmana koji ne mogu biti prihvaćeni biti razmatrani u okviru nekih drugih zakona i propisa te mjera s kojima će Vlada ići u narednom razdoblju, posebno kad je riječ o stvaranju prostora za povećano zapošljavanje. Zakon o radu nije sasvim isključen iz te funkcije, ali nije primarno zakon koji bi omogućavao otvaranje radnih mjesta. U tom slučaju ne vrijedi, napomenuo je, pojednostavljena logika – što je više radnik zaštićen manja je šansa da se otvori novo radno mjesto.

Ministar Vidović izrazio je s tim u svezi uvjerenje kako Hrvatska neće ponuditi svog nezaštićenog radnika kao ulog na svjetskom tržištu te dometnuo kako zaštićeni radnik sa svojim znanjem i motivacijom može biti mnogo primamljiviji i za eventualna strana ulaganja.

U nastavku izlaganja on je ustvrdio kako predloženo doista mnogo znači za sigurnost radnika. Kako reče, radnici dobivaju mnogo, a poslodavci ne gube ništa. Za potonje je, dometnuo je, značajan ustupak odnosno uvažavanje – novopredložena definicija malog poslodavca (deset umjesto pet radnika).

Na nama je da se sve više smanjuje jaz između normi i, počesto, dobrih zakona, rekao je ministar, izrazivši uvjerenje kako će povećana pravna sigurnost zaposlenika, radnika biti poticaj sveukupnom civiliziranju odnosa u društvu, odnosno da će biti dodatni impuls da se i svi drugi sporovi odnosno problemi u društvu rješavaju s mnogo manje tenzija.

IZJAŠNJAVANJE O AMANDMANIMA

Prihvaćeni

Prihvaćen je amandman Županijskog doma u svezi s člankom 146. Zakona o radu (suodlučivanje).

Podršku je dobio i amandman Kluba zastupnika SDP-a na članak 2. (prednost podzastupljenom spolu kod zapošljavanja), nakon kraćeg razjašnjavanja između predstavnika predlagatelja i podnositelja amandmana. Na tvrdnju ministra Davorka Vidovića da je riječ o deklaratornoj odredbi (amandmana) te da pojam podzastupljenosti, jer ta materija nije cjelovito regulirana, može dovesti do čitavog niza problema (u nekim djelatnostima po naravi stvari jednog spola ima više) i obećanje da će predlagatelj to preciznije razraditi, mr. Mato Arlović je odgovorio da se upravo funkcionalni odnosi u radu i proizvodnji uređuju propisivanjem posebnih uvjeta. Opći su vezani uz osobine i svojstva radnika, a posebni se dodatno vežu uz tehničko-tehnološke i druge uvjete rada. Amandman je izglasan većinom glasova.

Prihvaćeni su nadalje amandmani: Klubova zastupnika SDP-a, HSL-a, HSS-a, IDS-a, LS-a i HNS-a, PGS-a i SBHS-a i etničkih zajednica i nacionalnih manjina (smanjenje radnog tjedna sa 42 na 40 sati); Klub zastupnika HSS-a (slobodan dan dobrovoljnim davaocima krvi); Jadranke Kosor (odustalo se od mogućnosti za davanje otkaza trudnici); Klub zastupnika SDP-a (otkazni rokovi uvjetovani skrivljenim ponašanjem zaposlenika); Mladena Godeka, (otpremnine menadžerima) i to nakon dodatnog inzistiranja ovog zastupnika; klubova zastupnika SDP-a, HSL-a, HSS-a, IDS-a, LS-a i HNS-a, PGS-a i SBHS-a te etničkih zajednica i nacionalnih manjina (ustežanje sindikalne članarine iz plaće radnika).

Sastavnim dijelom Konačnog prijedloga postali su amandmani Vlade RH upućeni Domu na vrijeme, dok se u svezi s onima podnesenim po završetku rasprave glasovalo – najprije su se zastupnici složili da će o njima glasovati, a zatim su prihvatili svih pet (za rad u preraspodijeljenom radnom vremenu potreban pristanak radnika; usklađivanje članka 63. ZOR-a s ustavnim odredbama o jednakosti spolova; zaštita sindikalnih povjerenika; prekršaj poslodavca u svezi sa sindikalnom članarinom; rok za uvođenje 40 sati rada tjedno).

Kroz amandmane Vlade prihvaćen je amandman zastupnice Branke Baletić (sindikalni povjerenik), pa ga je ona povukla. Time je uvažena i intencija amandmana Kluba zastupnika HSP-a i HKDU-a,

premda je njihov amandman formalno glasovanjem odbijen jer nije bilo predstavnika predlagatelja da ga povuku. Klub zastupnika HSS-a povukao je amandman o sindikalnom povjereniku jer je sadržan u amandmanu Vlade.

Povućeni

Povućeno je dvadesetak amandmana – neki zato što su podnosioci uvažili obrazloženje predlagatelja, a neki opet stoga što je predlagatelj ponudio vlastitim amandmanom zadovoljavajuće rješenje.

Klub zastupnika SDP-a povukao je svoj amandman o zabrani spolnim uznemiravanjem na radnom mjestu nakon obećanja ministra Vidovića da će Ministarstvo rada i socijalne skrbi pripremiti odgovarajuće rješenje u okviru Zakona o zaštiti na radu, Zakona o radu i drugih zakona. Prvotnim objašnjenjem ministra Vidovića da će se to riješiti Zakonom o zaštiti na radu predstavnik Kluba zastupnika SDP-a, mr. Mato Arlović nije bio zadovoljan. Naglasivši da zabrana spolnog uznemiravanja mora biti predmet Zakona o radu te, dodatno, kaznenog zakonodavstva, ukazao je na Rezoluciju Vijeća Europe o zabrani spolnog uznemiravanja na poslu te rekao da je to u Francuskoj riješeno s oba spomenuta zakona, a u Belgiji Kraljevskim dekretom. Ministar Vidović preuzeo je u ime Ministarstva obvezu da se o predloženom rješenju povede računa kod izrade novog Zakona o radu.

Klub zastupnika HSL-a povukao je amandman u svezi s preraspodjelom radnog vremena jer je prihvaćen kroz amandmane Vlade.

Nakon obrazloženja predstavnika predlagatelja amandman je povukla i Branka Baletić. Ministar Vidović objasnio je da roditelji mentalno teže oštećene osobe koja je i nakon punoljetnosti lišena poslovne sposobnosti imaju roditeljsku skrb nad njom i mogu raditi polovicu radnog vremena bez obzira kako je došlo do oštećenja. Ako se, međutim, radi o tjelesnom oštećenju, predlagatelj je smatrao da se skraćeno radno vrijeme priznaje samo u slučaju da je oštećenje nastalo prije punoljetnosti, jer bi se inače proširio krug osoba, što bi iziskivalo nove izdatke iz Državnog proračuna. Ista zastupnica uvažila je obrazloženje predstavnika predlagatelja i kod drugog svog amandmana. Ministar Vidović je pojasnio da se plaća određuje s obzirom na obavljenu posao. Radnik kod kojeg je nastala profesionalna nesposobnost za rad ostvario je pravo na djelomičnu invalidsku

mirovinu prema propisima mirovinskog osiguranja.

Klub zastupnika SDP-a povukao je amandman u svezi s pisanim upozorenjem zaposleniku, nakon što je ministar **Vidović** rekao da sukladno sudskoj praksi prethodno upozorenje nije apsolutno bitna pretpostavka valjanosti redovitog otkaza zbog skrivljenog ponašanja, jer postoje okolnosti kad je, npr., zbog propuštenoga roka za izvanredni otkaz opravdano omogućiti davanje redovitog otkaza. Ugovor o radu je ugovor s trajnim posljedicama pa jednom dato upozorenje djeluje trajno – odgovor je povodom novopredloženog stavka 2. u članku 110. važećeg Zakona.

Dubravka Horvat povukla je amandman nakon objašnjenja predstavnika predlagatelja, **Vidovića** da sam pojam obrazloženja sadrži u sebi preciziranje razloga otkaza, iako je još dodatno upozorila kako je važeće rješenje otvaralo poslodavcima prostor da otkazuju ugovore o radu samo uz »nije zadovoljio«.

Povučeni su i istovjetni amandmani Kluba zastupnika SDP-a i Kluba zastupnika HSLs-a (osiguranje dodatne mirovine) nakon upozorenja ministra **Vidovića** da je uređenje toga u domeni dobrovoljnog mirovinskog osiguranja i da ne spada u sadržaj ovog zakona.

Budući da je Vlada popravila svoj tekst amandmana na članak 39. Konačnog prijedloga odnosno 129. važećeg zakona (promjena osoba ili pravnog položaja poslodavca) Klub zastupnika SDP-a povukao je svoj amandman. Isto je učinila i Katica Sedmak, povukavši dva amandmana nakon napomene ministra kako će se problematika participacije, suodlučivanja, konzultiranja i sl. morati preciznije riješiti, vjerojatno, novim Zakonom o radu te da bi u ovom slučaju to bilo ograničavanje poslodavca u vođenju poslovne politike trgovačkog društva.

Klub zastupnika SDP-a povukao je amandman na članak 61. Konačnog prijedloga (nesmetan rad radnika).

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o radu izglasan je većinom glasova (samo jedan suzdržan) u tekstu predlagatelja korigiranom prihvaćenim amandmanima.

U skladu s prijedlogom Klubova zastupnika šestorke, LS-a i HNS-a te Kluba zastupnika PGS-a i SBHS-a te Kluba zastupnika etničkih zajednica i nacionalnih manjina Zastupnički dom obvezao je Vladu RH, većinom glasova, da razmotri potrebu donošenja novog Zakona o radu ili da poseb-

nim zakonskim prijedlozima u cijelosti uredi suodlučivanje radnika, pitanje zaštite prava radnika putem radničkog direktora te da o tome u roku šest mjeseci podnese izvješće Hrvatskom saboru, odnosno predloži potrebne zakone.

Vlada je, uz to, zadužena da se založi, sudjelujući u radu Gospodarsko-socijalnog vijeća za rješenja koja će putem kolektivnih ugovora omogućiti da se i u privatnim trgovačkim društvima koji imaju nadzorne odbore s više članova izabere barem jedan predstavnik radnika.

O Prijedlogu zaključaka HSLs – odlučit će se naknadno

Uslijedila je kraća rasprava o Prijedlogu zaključaka Kluba zastupnika HSLs-a čija je intencija, kako je objasnio predstavnik Kluba – poboljšanje gospodarske i socijalne situacije. O pet ponuđenih zaključaka nije se, međutim, glasovalo već je dogovoreno da se oni razmotre povodom neke od sljedećih točaka dnevnog reda.

Prijedlog zaključaka donosimo u cijelosti:

Na temelju članka 125. Poslovnika Zastupničkog doma Hrvatskoga sabora povodom rasprave o točki dnevnog reda Konačni prijedlog izmjena i dopuna zakona o radu, klub zastupnika HSLs-a donosi Zastupničkom domu na prihvaćanje sljedeće zaključke:

Prvo, obvezuje se Vlada Republike Hrvatske da do konca mjeseca travnja 2001. godine donese nacionalni program zapošljavanja u cilju poticanja novog zapošljavanja, drugo obvezuje se Vlada Republike Hrvatske da do konca mjeseca travnja 2001. godine predloži izmjene i dopune zakona o zapošljavanju radi buhvatnijeg uređenja instituta utvrđenih zakonom o zapošljavanju. Posebice glede potrebe drukčijeg uređenja pripreme za zapošljavanje i posredovanja kao i preciziranje segmenta aktivne politike u zapošljavanju a zbog smanjenja i rješavanja problema nezaposlenosti.

Treće, obvezuje se Vlada Republike Hrvatske da preispita mogućnost smanjenja stope doprinosa za plaću na ime mirovinskoga i zdravstvenog osiguranja a u cilju smanjenja cijena rada, rasterećenja poduzetnika poticanja novog zapošljavanja a time i poticanja gospodarskog rasta i razvoja.

Četvrto, obvezuje se Vlada Republike Hrvatske da analizira i preispita uvjete način prava i visinu ostvarivanja socijalnih prava te da na temelju

takve analize ocijeni potrebu izrade izmjena i dopuna potrebnih zakona (Zakon o zdravstvenom osiguranju, Zakon o zapošljavanju, i Zakon o socijalnoj skrbi).

I peto, Vlada Republike Hrvatske dužna je o provedenom iz točke 3 i 4. izvijestiti Zastupnički dom Hrvatskog sabora u roku od 4 mjeseca.

Komentirajući prijedlog zaključaka, mr. **Mato Arlović** podsjetio je da Nacionalni program zapošljavanja postoji te da bi trebalo ići na njegove izmjene i dopune. Kraj travnja je prekratak rok i kolege iz HSLs bi trebale razmisliti o njegovu produženju ili eventualno razmisliti o mogućim izmjenama Nacionalnog programa zapošljavanja.

Sljedeća je primjedba zastupnika bila da prijedlog zaključaka 3 i 4 proturječi onima 1 i 2. Predlaže se smanjenje stopa opterećenosti gospodarstva, a istovremeno zahtijeva da se iznađu sredstva za zapošljavanje. Uz to, teško je dobiti predloženi kredit, kako se traži.

Možda bi bilo zgodnije da se sada ne glasuje o ovim zaključcima – rekao je Mato Arlović, napomenuvši kako ima još tema uz koje bi se mogli donijeti (korigirani) ovi zaključci.

U ime Kluba zastupnika HSLs-a, **Darinka Orel** složila se da bi rok trebalo produžiti. Što se tiče preispitivanja mogućnosti smanjenja stopa doprinosa za mirovinsko i zdravstveno osiguranje, to znači doista preispitati mogućnost – kako namaknuti sredstava povećanjem broja zaposlenih.

Napomenuvši kako bi kolege mogli shvatiti intenciju zaključaka, zastupnica Orel složila se da je nacionalni program donesen (u prošlom mandatu), ali je upozorila da nije polučio rezultate. Ne vidi, rekla je, razloga da se ne izglasaju predloženi zaključci kao motivacija Vladi da ubrza proces donošenja navedenih zakona odnosno programa i preispita mogućnost umanjenja doprinosa, uz rasterećenje poduzetnika kako bi se smanjila cijena rada i pokrenulo gospodarstvo.

Mr. **Mato Arlović** rekao je na to da se u ovakvoj situaciji iznos za poticanje zapošljavanja ne bi mogao naći u smanjenju stopa u situaciji kad dodatnih sredstava u Proračunu nema. Bilo bi stoga dobro predložene zaključke zajednički razmotriti povodom neke od sljedećih točaka – bila je sugestija zastupnika, s kojom se suglasila predstavnica Kluba zastupnika HSLs-a.

Ovime je rasprava u okviru izmjena i dopuna Zakona o radu bila zaključena.

M. Ko; M. P; J. R.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA ZAKONA O ZDRAVSTVENOM OSIGURANJU

Protiv smanjenja nadoknada za bolovanja

Županijski je dom nakon rasprave odbio zakonski prijedlog kojim Vlada Republike Hrvatske predlaže smanjenje minimuma za isplatu nadoknade plaće za vrijeme bolovanja sa 80 na 70 posto. Da se ne podrži ovaj zakonski prijedlog, koji je razmatran u traženom hitnom postupku, Županijskom domu predložio je i njegov Odbor za zakonodavstvo.

Zastupnički dom o ovom zakonu će raspravljati na narednoj sjednici.

O PRIJEDLOGU

Ovakva izmjena (članak 34. važećeg Zakona) predlaže se imajući u vidu realne mogućnosti financiranja ove potrošnje a njome bi se uštedjelo 85,2 milijuna kuna (Nacrtom financijskog plana Hrvatskoga zavoda za zdravstveno osiguranje za 2001. godinu planirano 757 milijuna kuna).

Uz to u skladu sa zaključkom Zastupničkog doma Hrvatskoga sabora od 23. ožujka 2000. godine i zaključkom Vlade RH od 3. studenoga 2000. briše se odredba važećeg Zakona prema kojoj su se sredstva za rad Kriznog stožera Ministarstva zdravstva osiguravala u državnom proračunu (a u proračunu za 2001. nisu osigurana). Predlaže se ujedno da se iz sredstava državnoga proračuna financira zdravstvena zaštita neosiguranih osoba čije je prebivalište nepoznato (a ne kako je u Zakonu redakcijskom omaškom uređeno – osiguranih osoba).

Sve su to razlozi, kako navodi predlagatelj, za donošenje ovog zakona hitnim postupkom.

RASPRAVA

U Županijskom domu uvodno je govorio dr. Rajko Ostojić, zamjenik ministrice zdravstva. Smanjenje ove nadoknade predlaže se zbog sadašnje

gospodarske situacije i uvažavajući državni proračun, rekao je naglašavajući da 100 postotna nadoknada i dalje ostaje (članak 34, stavak 2.) za vrijeme bolovanja zbog nesreće na poslu, profesionalne bolesti, zbog bolesti ili komplikacija u vezi s trudnoćom, njege djeteta do tri godine života i transplantacije organa, naglasio je.

Socijalna neosjetljivost

U ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio je Živko Kolega (HDZ) rekavši da je ovo jedan od niza prijedloga zakona koji dolaze od Vlade a uskraćuju prava korisnika da bi se pokrio deficit u proračunu. Ovaj put na udaru su osiguranici zdravstvenoga osiguranja jer im se smanjuje nadoknada za vrijeme bolovanja. Umanjena nadoknada za deset posto znači puno osiguranicima, naročito onim s niskim primanjima kad se zna da treba platiti participaciju a i kupiti mnoge lijekove jer više nisu na listama Zakona za osiguranje. Onima koji imaju menadžerske ugovore o liječenju u inozemstvu takvo smanjenje sigurno ništa neće značiti.

Ovakvi zakoni pogađaju najviše najugroženije i pokazuju svu socijalnu neosjetljivost predlagачa i ne možemo podržati ovakav zakon, rekao je zastupnik u ime Kluba zastupnika HDZ-a.

Niti dr. Jovan Bamburač (nezavisni) ne može prihvatiti ovaj zakonski prijedlog jer se time bolesnim ljudima smanjuju primanja za 30 posto. Ne želi u to miješati one koji su iz drugih razloga na bolovanju no ovime se bolesnom čovjeku uskraćuje suštinsko pravo na opću solidarnost, rekao je te naveo osobno iskustvo – cijeli je život izdvajao za zdravstvo i 30 godina nije bio na bolovanju a sada kada je bolestan to mu se uskraćuje.

I dr. Slobodan Lang (imenovan Odlukom Predsjednika Republike) smatrao je isto te naglasio da ovakvim rješenjem Vlada neće riješiti gospodarsku situaciju. Radi se o sektoru javnog zdravstva i smatra da

nema onih koji poznaju njegov etički, duhovni i javnozdravstveni aspekt a ovo bi prihvatili. Nametnuli smo model Svjetske banke (Rusija ga je slijedila i narod umire) i sada su troškovi nezaustavljivi. Ovakav oblik uštede skupo ćemo platiti ne samo u konkretnoj patnji nego i u širenju zaraza i stradanja zdravlja, upozorio je. Petar Katalinić (HDZ) također se pridružio stajalištu dr. Bamburača da ovu situaciju treba promatrati sa stanovišta bolesnog čovjeka. Zbog jednog postotka korisnika koji zloupotrebjavaju bolovanja kažnjavaju se ostali i takav pristup zabrinjava. Vlada neprestano izlazi s restrikcijama (porodilje, dječji doplati itd.) a u njihovoj interpretaciji ima takav jedan »policijski« pristup zlorabe, rekao je, među ostalim.

• Zbog jednog postotka korisnika koji zloupotrebjavaju bolovanja kažnjavaju se ostali i takav pristup zabrinjava.

Ne kažnjavati bolesne

Dr. Jure Burić (HDZ) također upozorava da je bolest financijski teret za bolesnika i njegovu obitelj. Može razumjeti da je ovaj zakon rezultat silne potrebe za štednjom no drži da je to krivi način i da bolesne ne treba kažnjavati zbog tzv. zdravih bolesnika jer to je na tragu kolektivnog kažnjavanja. Isto tako liječnici ne mogu biti suci u tome (koji pacijent ne može prevariti liječnika) jer ljudi koji nemaju morala svaki dan svugdje varaju (besplatno se voze u tramvaju i dr.) i bolestan čovjek ne treba biti onaj koji će nositi težinu problema ovog društva.

Dr. Branko Sruck (SDP) kaže da je za štednju i da se šteti gdje se može ali za ovaj zakon neće glasati upravo zbog financijskog položaja pravih bolesnika koji posežu često i za lijekovima izvan liste i sami ih plaćaju. Postoje i drugi mehanizmi (teži) koji mogu donijeti i do desetpostotne uštede u ukupnoj

BROJ
290

IHS
6. III. 2001.

masi sredstava za ovu stavku, rekao je. **Mr. Ankica Mamić (LS)** također zbog svih iznesenih razloga ne može podržati ovaj zakon. Jesmo socijalna država i trebamo biti još socijalnija s obzirom na situaciju u društvu i ovo je segment gdje bi trebalo najmanje kresati. Kao zdravstvena djelatnica smatra nedopustivim uzimanje bolovanja zbog toga što se više nema godišnjeg i slično. Čini joj se da pacijenti još uvijek ne znaju pravu cijenu raznih pretraga a koje često traže i da misle da su s participacijom od 5 kuna odnosno 20 kuna (možda razmišljati o tome) sve to platiti. Maksimalno bi trebalo i pojačati kontrole bolovanja, rekla je, među ostalim. U vezi s ovim potonjim **Zvonimir Červenko (HDZ)** iznio je primjer takve stroge kontrole bolovanja u Kanadi (bolestan čovjek ne smije niti u svoje dvorište ako mu je propisano mirovanje jer u suprotnom snosi posljedice).

Mr. Ivica Kamber (LS) pridružio se predgovornicima naglašavajući da će ovakav zakon polučiti suprotne učinke jer će se produbljivati bolest. Život jest

hod prema bolesti i to zahtijeva od zajednice bezrezervnu pomoć bolesnom čovjeku a ovakav stav nije korak prema 21. stoljeću.

Zlatko Komadina (SDP) smatra da nema upoće spora oko toga treba li bolesnome naknada ili ne i dapače, bolesnik bi možda trebao imati veća primanja jer ima i veće troškove. No, s druge strane, znamo kakvo je stanje u Fondu iz kojeg se dobiva ta naknada i da se puni i iz državnog proračuna a tu je i dilema, rekao je zastupnik, što je primjerice s nadoknadom onima koji više ne rade (umirovljenici) a zaposlen za vrijeme bolovanja ne stvara plaću i ne doprinosi u Fond a dobiva naknadu.

Ivana Sućec-Trakoštanec (HDZ) također je protiv ovog zakona no ujedno smatra da bi sada već trebalo početi »vrištati« jer u proteklih godinu dana sve se smanjuje, od zaposlenih, proizvodnje, do mirovina, porodiljnog. I ona je sklona štednji, ali što će se štedjeti kad sirotinja jedva preživljava. Štednja je pretpostavka bogatog društva i ovo nije zdravstveni problem već gospodarski. Ukupna gospodarska strategija ove Vlade je katastrofalna, done-

sen je cijeli niz zakona koji su porezni sustav vratili unatrag i hitno bi trebalo oformiti tim stručnjaka za gospodarstvo, rekla je zastupnica smatrajući da treba poraditi na povećanju a ne smanjenju prava.

Rasprava je zatim bila zaključena a završnu je riječ imao **dr. Rajko Ostojić**, pomoćnik ministrice. Najprije je zahvalio na primjedbama i sugestijama iznesenim u raspravi a na neke od njih se i osvrnuo. Tako je rekao za Listu lijekova da je potpuno ista kao ona u Australiji gdje je bruto nacionalni proizvod šest puta više od našeg te da ovo nije model Svjetske banke. Ovim se zakonom smanjuje nadoknada za samo 10 posto a ne kako je spomenuto u raspravi 30 posto, upozorio je. Dodao je da je participacija u Hrvatskoj još uvijek mala a od njenog plaćanja oslobođeno je 80 posto građana i to je problem o kojem će se također uskoro raspravljati u Saboru, najavio je.

Uslijedilo je glasovanje.

Županijski je dom jednoglasno odbio Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama Zakona o zdravstvenom osiguranju.

D. K.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENI I DOPUNAMA ZAKONA O SOCIJALNOJ SKRBI

Pomoći najsiromašnijim obiteljima s djecom

Budući da se radi o zakonu o kojem ravnopravno odlučuju oba doma Hrvatskog sabora, **Županijski dom** je jednoglasno i bez rasprave donio odluku da **Zakon o izmjeni i dopuni Zakona o socijalnoj skrbi bude donesen. Zastupnički dom će o predloženom zakonu raspraviti na slijedećoj sjednici, a predlagatelj je bila Vlada Republike Hrvatske.**

O PRIJEDLOGU

Predloženi zakon propisuje da se doplatka za djecu ne uračunava u prihode na temelju kojih se izračunava pomoć za uzdržavanje, a što utječe na ostvarivanje drugih prava u socijalnoj skrbi. Također se propisuje rok u kojem su centri za socijalnu skrb dužni uskladiti visinu pomoći za uzdržavanje i ostvarivanje drugih pra-

va na koje utječe ova zakonska izmjena, a to je 15 dana od stupanja na snagu predloženog zakona. Donošenje ovog zakona iziskuje nešto više od 60 milijuna kuna financijskih sredstava, međutim ona su osigurana u sklopu proračunske pozicije za pomoć obiteljima i kućanstvima. Zbog kontinuiteta u ostvarivanju prava iz socijalne skrbi, posebice korisnika prava na pomoć za uzdržavanje i doplatke za pomoć i njegu predloženo je da zakon bude donesen po hitnom postupku.

Odbor ŽUPANIJSKOG DOMA za zakonodavstvo predložio je da Dom podrži donošenje Zakona o izmjeni i dopuni Zakona o socijalnoj skrbi.

Podržavanje donošenja predloženog zakona iskazali su i **odbori ZASTUPNIČKOG DOMA za zakonodavstvo, za rad, socijalnu politiku i zdravstvo te za obitelj, mladež i šport.**

Uvodno je u **Županijskom domu** govorio pomoćnik ministra rada i socijalne skrbi, **dr. Nino Žganec**. Glavna intencija zakona je otklanjanje nepravde radi koje su mnoge obitelji ostale bez jednog dijela prava na novčana sredstva, pojasnio je pomoćnik ministra, dodavši da se to desilo zbog uračunavanja dječjeg doplatka u prihod obitelji na temelju čega se određuje pravo na socijalnu skrb. Dječji doplatka više neće biti prihod i korisnici socijalne skrbi neće biti zakidani, istaknuo je gospodin Žganec.

Budući da se nitko nije javio za raspravu, zastupnici su prešli na glasovanje.

S obzirom na to da se radi o zakonu o kojem ravnopravno odlučuju oba doma Hrvatskog sabora, Županijski dom je jednoglasno donio odluku o donošenju Zakona o izmjeni i dopuni Zakona o socijalnoj skrbi.

M. S.

PRIJEDLOG ZAKONA O ŠKOLSKIM UDŽBENICIMA

Osigurati kvalitetu uz pomoć struke

Županijski je dom nakon rasprave u prvom čitanju podržao (a to je bio i prijedlog njegova Odbora za zakonodavstvo) donošenje novog zakona o školskim udžbenicima, predlagateljica Vlade Republike Hrvatske. Udžbenik mora ispunjavati znanstvene pedagoške, psihološke i druge standarde koje utvrđuje Vijeće za školske udžbenike. Popis odobrenih udžbenika (rješenje donosi ministar prosvjete na temelju ocjene stručnog povjerenstva a na prijedlog Vijeća) Ministarstvo objavljuje najkasnije 1. ožujka tekuće godine za sljedeću školsku godinu.

Za provedbu ovog zakona – o kojem Zastupnički dom još nije raspravljao – odnosno za rad Vijeća za školske udžbenike treba osigurati za narednu proračunsku godinu u državnim proračunu (Ministarstvo prosvjete i športa) 450.000 kuna.

O PRIJEDLOGU

Izdavanje udžbenika kao i uvjeti za njihovo izdavanje, odobravanje za korištenje u školama formalno je uređeno Zakonom o udžbenicima iz 1978. godine koji dosad nije mijenjan, navodi predlagatelj uz predloženi zakon. Većina njegovih odredbi derogirana je odnosno isključena iz primjene praksom a u proteklom razdoblju, osobito od 1995. godine izdavanje i odobravanje udžbenika provodilo se prema odlukama Ministarstva prosvjete i športa. One u pravilu nisu bile trajne a sadržajem su se u uvjetima za pribavljanje udžbenika često određivali nakladnici, zadiralo se u odnose autora i nakladnika. Praktična primjena tih odluka u nekim je slučajevima pogodovala diskrecijskim ocjenama administracije što je uz ostale uzroke dalo nekvalitetne udžbenike i nerijetko njihove upitne sadržaje.

Nedostatak udžbeničkih standarda otežava otklanjanje nedostataka udžbenika kao što su preopširnost, pretjerana pojmovna gustoća koja opterećuje tekst, neprimjerenost dobi i spoznajnim mogućnostima učenika itd. Uz ostalo tu je i problem cijene

udžbenika, koja često može biti izvorom visokih profita, distribucije te nepostojanje instituta praktične provjere kvalitete udžbenika, navodi predlagatelj u ocjeni dosadašnjeg stanja na ovom području.

Stoga se ovim zakonom cjelovito uređuje način i postupak odobravanja i uporabe udžbenika u osnovnoj i srednjoj školi te vrednovanje njihove kvalitete. Tako se njime definira što je školski udžbenik, te da mora ispunjavati znanstvene, pedagoške, psihološke, didaktičko-metodičke, etičke, jezične, estetske i tehničke uvjete u skladu s ovim zakonom.

Određuju se uvjeti i postupak odobravanja udžbenika (natječaj utvrđuje Ministarstvo) te da se radi donošenja stručnih odluka u tom postupku osniva Vijeće za školske udžbenike (članove Vijeća imenuje ministar u roku do 30 dana od stupanja na snagu ovog zakona). Udžbenik ocjenjuje stručno povjerenstvo (ima pet članova i sastav ovisi o vrsti udžbenika). Zahtjev za odobrenje udžbenika podnosi se Ministarstvu, a udžbenik se odobrava rješenjem na rok od dvije godine i nakon toga na četiri godine.

Popis odobrenih udžbenika Ministarstvo objavljuje najkasnije 1. ožujka tekuće godine za sljedeću školsku godinu. Ako je za nastavni predmet odnosno područje odobreno korištenje više udžbenika o tome koji će se koristiti odlučuje učiteljsko odnosno nastavno vijeće škole, a na prijedlog predmetnog učitelja/nastavnika odnosno stručnog aktiva. Obavijest o udžbenicima koji će se koristiti u školama mora biti objavljena najkasnije do 20. svibnja tekuće godine a procjena njihove kalitete donosit će se i na osnovi istraživanja i testiranja znanja učenika.

Predloženi zakon predviđa i mogućnost povlačenja udžbenika iz uporabe i prije isteka odobrenog roka (izmjena nastavnog programa ili zbog ocjene Vijeća) o čemu rješenje donosi ministar. Predviđene su i kaznene odredbe prema kojima će se novčanom kaznom od 50.000 do 100.000 kuna kazniti školska ustanova koja koristi neodobreni udžbenik, priručnik ili drugo udžbeničko izdanje. Za

isti prekršaj kaznit će se i odgovorna osoba u školskoj ustanovi s kaznom od 5.000 do 10.000 kuna.

RASPRAVA

Presudna riječ struke

U Županijskom je domu o razlozima za donošenje ovog zakona te njegovim rješenjima govorio **Ivan Vavra**, zamjenik ministra prosvjete i športa. Postojeći Zakon je zastario i neprimjenjiv pa se procedura odobravanja udžbenika rješavala za svaku školsku godinu odlukama i uputama Ministarstva i ministra. To nije pogodovalo dugoročnom rješavanju osnovnih pitanja odobravanja udžbenika i stvarala se neizvjesnost koja je davala prostora za improvizaciju. Stoga jasno treba postaviti pitanje rokova, procedure odobravanja i izbora udžbenika koji će se koristiti u školama te njihovo vrednovanje u praksi. Udžbenik posreduje i omogućuje realiziranje ciljeva nastavnog programa ali je i proizvod koji autorima, nakladnicima i knjižarima omogućuje stjecanje znatne dobiti istodobno opterećujući obiteljske budžete značajnim iznosima. I to su razlozi da treba uspostaviti valjana pravila igre koji će osigurati kvalitetu udžbenika, a u tome bi presudnu riječ trebala imati struka, rekao je zamjenik ministra.

Govoreći o rješenjima iz Prijedloga ovog zakona naglasio je da se predviđa osnivanje novog tijela u Ministarstvu – Vijeća za školske udžbenike te da udžbenike za koje se traži odobrenje ocjenjuju stručna povjerenstva. Otvara mogućnost da u školama budu u uporabi inozemni udžbenici (prijevodi i prerade) s tim da zadovoljavaju propise koji vrijede i za udžbenike domaćeg autora. Predviđa se i da nastavnik slobodno odlučuje (ako je odobreno više udžbenika za jedan

predmet) kojim će se udžbenikom koristiti (koji smatra najboljim), a da listu udžbenika utvrđuje učiteljsko odnosno nastavničko vijeće.

Prvi je zatim riječ zatražio **Josip Majdenić (HDZ)** i podržavajući predloženi zakon pozdravio rješenje o osnivanju Vijeća za školske udžbenike. Ono će sigurno pridonijeti afirmiranju struke a ujedno se dosad administrativno dominantno rješavanje stavlja u drugi plan. Iznio je i više prijedloga za poboljšanje predloženog zakonskog teksta među kojima i onaj dio da razloge za povlačenje udžbenika iz uporabe treba objaviti u glasilu Ministarstva radi upoznavanja prosvjetne javnosti. Isto tako misli da bi udžbenike trebalo rješenjem odobravati na rok od najmanje tri godine (u Prijedlogu dvije godine) a u postupku narednog odobravanja na pet godina (u Prijedlogu četiri godine).

• Osnovno je da udžbenik mora biti takav da se može koristiti kroz više generacija. Treba smanjiti broj alternativnih udžbenika i osigurati tiskanje udžbenika na vrijeme.

Udžbenik za više generacija

Miroslav Prpić (HDZ) u namjeri da pomogne da konačna verzija zakona bude još bolja (na to je i zastupnike pozvao zamjenik ministra) primijetio je da su pojedini članci preopširni i

sadrže tehnička rješenja (što sve sadrži rješenje o odobrenju udžbenika, što sve mora biti tiskano na udžbeniku) te prenio stajališta prosvjetnih radnika s kojima je razgovarao o ovom zakonu.

Osnovno je da udžbenik mora biti takav da se može koristiti kroz više generacija. Treba smanjiti broj alternativnih udžbenika i osigurati tiskanje udžbenika na vrijeme. To bi moralo biti garancija ovog zakona da se ne događaju gužve zbog udžbenika pred početak škole. Prema mišljenju prosvjetara besplatne udžbenike za djecu poginulih i ranjenih hrvatskih branitelja trebalo bi rješavati isključivo putem Ministarstva obrane, a inače udžbenike distribuirati putem trgovačke mreže, antikvarijata i specijaliziranih prodavaonica a nikako da to obavljaju profesori (veliki problemi u međuljudskim odnosima, sumnje itd.). Pri pisanju udžbenika treba maksimalno uvažavati znanje i mišljenje struke, a njihova cijena treba biti prihvatljiva. Danas su udžbenici preskupi i dostupni sve manjem broju učenika i ispada da je jeftinije fotokopirati udžbenik nego ga kupiti, upozorio je zastupnik.

Temeljni problem – nastavni programi nisu promijenjeni

Zlatko Komadina (SDP) podržava predloženi zakon no smatra da ne otklanja nedostatak starog zakona. Naime, u odredbama se kaže udžbenici moraju biti usklađeni s nastavnim planom i programom no temeljni je problem, navodi zastupnik, što nastavni planovi i programi nisu promije-

njeni a po mišljenju mnogih prosvjetara umnogome ne valjaju. I kako će onda novi udžbenici postati kvalitetniji? U zadnjih deset godina bilo je puno lutanja oko udžbenika i možemo biti impresionirani raznovrsnošću države koja po nekim saznanjima troši na udžbenike oko 200 milijuna kuna. Svake godine izračujemo nove udžbenike i ne zna se što se time dobiva jer se profesori i nastavnici uvijek stave na muke zbog odabira i prilagođavanja (u lipnju a udžbenici često kasne), naveo je, među ostalim, zastupnik.

Na kraju je naglasio da je protivnik tiskanja udžbenika za svaku školsku godinu i u tom smislu založio se za što duži rok njihove valjanosti.

U raspravu se uključila i predsjednica Doma dr. **Katica Ivanišević** složivši se s konstatacijom da su naši udžbenici prenatrpani, prestručni tako da djeca u osnovnim razredima moraju biti znanstvenici da bi razumjeli pojedine termine. Založila se da tako ubuduće ne bude kao i stalno mijenjanje udžbenika što je financijsko opterećenje i roditeljima i državi. Preporučila je i da ne bude preširoke lepeze udžbenika jer se u takvoj raznolikosti nastave ne mogu snaći niti nastavnici ni učenici.

Ivan Lacković (HDZ) također je naglasio kako s udžbenicima ne bi trebalo eksperimentirati na djeci i založio se za duži rok uporabe udžbenika.

Rasprava je zatim bila zaključena. **Županijski je dom jednoglasno utvrdio mišljenje kojim podržava donošenje ovog zakona.** *D. K.*

PRIJEDLOG ZAKONA O TRGOVAČKIM I INDUSTRIJSKIM KOMORAMA

Dobrovoljnost – temeljno načelo djelovanja i organiziranja komora

Nakon kraće rasprave **Županijski je dom podržao u prvom čitanju donošenje novog zakonskog prijedloga prema kojem temeljno načelo djelovanja i organiziranja trgovačkih i industrijskih komora mora biti dobrovoljnost odnosno identifikacija interesa i pružanja usluga, kako u obrazloženju navode predlagatelji, zastupnici HSP-a u Zastup-**

ničkom domu dr. Boris Kandare, dr. Tonči Tadić i Vlado Jukić.

Ovim se zakonom uređuje transformacija Hrvatske gospodarske komore jer je nužno, kako ističu predlagatelji, za razliku od dosadašnjeg sustava gospodarskih komora stvoriti za gospodarstvo jeftiniji i djelotvorniji model.

Zastupnički dom o ovom zakonskom prijedlogu će raspravljati na idućoj sjednici.

O PRIJEDLOGU

Stvaranje pluralne demokracije i tržišnih odnosa u Republici Hrvatskoj nakon proglašenja neovisnosti

BROJ

290

IHS

6. III. 2001.

otvorilo je dugotrajni proces usavršavanja sustava i približavanja standardima razvijenih tržišnih demokracija zapadnog svijeta. Gospodarstvo kao vitalni dio djelovanja i razvoja društva ušlo je u nove i vrlo osjetljive odnose u svim zemljama u tranziciji već samim stvaranjem novih zakonskih okvira za razvoj tržišnih odnosa.

Republika Hrvatska je već nakon donošenja temeljnih zakona nužnih za otvaranje tržišnih procesa Zakona o pretvorbi i privatizaciji, Zakona o trgovačkim društvima i Zakona o radu, zakoračila u intenzivne tranzicijske procese i prilagođavanje tržišnim pravilima djelovanja gospodarstva. Samim donošenjem spomenutih, pa i cijele serije drugih zakona, kojima je definiran novi okvir za gospodarsko djelovanje, tek su stvorena polazišta za suštinske prilagodbe na svim razinama od poduzeća do ustave institucija kompatibilnih tržišnim odnosima i nužnim za stvarnu tranziciju.

Međutim u organizacijama koje su trebale djelovati na promicanju tržišnih odnosa i zaštititi interese gospodarstva nisu provedene reforme kakove su se dogodile u velikoj većini zemalja u tranziciji. Naoko paradoksalno, ali kao otežavajuću okolnost za očekivane promjene može se navesti činjenica da je u Hrvatskoj i prije demokratskih promjena 1990. bilo nekih oblika tržišnog djelovanja i organiziranja gospodarstva, ali ipak u vrlo specifičnim uvjetima i oktroiranim organizacijskim oblicima - navodi među ostalim predlagatelj, naglašavajući da gospodarstvo znatne štete trpi jer nije transformirana HGK - Hrvatska gospodarska komora, kao najvažnija institucija i organizacija gospodarskih subjekata. Hrvatskom gospodarstvu i hrvatskoj državi danas treba komorski sustav koji će biti u punoj funkciji dinamičkog razvoja gospodarstva na temeljima tržišne utakmice, inovativnosti i punog uključivanja u globalne razvojne procese.

U rastućim globalizacijskim procesima u kojima na jednoj strani dolazi do integracija velikih multinacionalnih sustava na drugoj strani se širi prostor za razvoj malih i srednjih poduzeća. Međutim, njihovo uspješno uključivanje u svjetsko tržište ovisi o organiziranosti i povezivanju u zajednice, kooperantske udruge i skupine dislociranih proizvođačkih i inovatorskih žarišta u čijem organiziranju i djelovanju komore moraju imati stozernu ulogu.

Prijelaz iz sadašnjeg načina djelovanja gospodarskih asocijacija, a pri-

je svega Hrvatske gospodarske komore treba učiniti znatno transparentnijim, racionalnijim i efikasnijim cijeli sustav zastupanja interesa gospodarstva.

Stoga se predloženim zakonom uređuje transformacija HGK temeljem modela djelovanja komora u razvijenom svijetu i u zemljama u tranziciji srednje i istočne Europe (postoje tri modela i kontinentalni, anglosaksonski i mješoviti).

Dakle, nužno je stvoriti za gospodarstvo znatno jeftiniji, ali i efikasniji model trgovačkih i industrijskih komora uz puno uvažavanje regionalnih posebnosti pa zato glavnina djelovanja mora biti provođena na razini županija i gradova.

Sustav trgovačkih i industrijskih komora mora počivati na organiziranju gospodarskih subjekata u županijama i gradu Zagrebu. Veliku većinu svojih interesa poduzeća i poduzetnici kao dobrovoljni članovi komora moraju ostvarivati u temeljnoj komori, koja mora postati servis za sve članove bez obzira na veličinu ili vrstu djelatnosti.

Hrvatska trgovačka i industrijska komora osobito mora djelovati, među ostalim, na promociju i razvoj trgovine i industrije radi postizanja uravnoteženog gospodarskoga i društvenog razvoja.

Financiranje

Temeljno načelo djelovanja i organiziranja trgovačkih i industrijskih komora mora biti dobrovoljnost odnosno identifikacija interesa i pružanje usluga. U tom smislu ustroj komora mora biti postavljen na racionalnoj i efikasnoj organizacijskoj strukturi.

Za provođenje ovog Zakona nisu potrebna značajna sredstva iz državnog Proračuna.

Financiranje komora mora potjecati iz više izvora. Temeljne komore najvećim dijelom moraju osigurati prihode od članova u obliku članarina, doprinosa, donacija, ali i naplati što je moguće šireg spektra korisnih usluga. Hrvatska trgovačka i industrijska komora kao zajednica temeljnih komora, dio sredstava za svoje djelovanje mora naplaćivati od svojih kolektivnih članova. Većina aktivnosti Hrvatske trgovačke i industrijske komore moraju biti naplative na različite načine od prihoda izdavanja publikacija i informacija do ubiranja naknada za posredovanje, arbitraže, izdavanje certifikata itd.

Komore pored toga moraju biti osposobljene i upućene na provedbu raznih programa i projekata financi-

ranih iz proračuna županija ili Državnog proračuna, ali i iz međunarodnih financijskih izvora.

RADNA TIJELA

Odbor ŽUPANIJSKOG DOMA za zakonodavstvo utvrdio je da nema ustavnopravnih zapreka za prihvaćanje ovog Zakona i predložio je Domu da ga podrži.

Odbor za gospodarstvo i financije dao je isti prijedlog. U raspravi je iznijeto mišljenje da gospodarske komore ipak imaju određenu ulogu te bi trebalo zadržati postojeći koncept obvezujuće članarine ali i da Hrvatska gospodarska komora za članarinu koju dobiva od gospodarskih subjekata ne daje adekvatne usluge tj. njene članice nemaju gotovo nikakve koristi od postojećeg komorskog sustava. Data je primjedba da Hrvatska udruga poslodavaca ne može preuzeti imovinu, prava i obveze od Hrvatske gospodarske komore ukoliko bi ona prestala sa radom, kao što je predloženo u članku 14.

Vlada Republike Hrvatske ne podržava predloženi zakon

O predloženom zakonu mišljenje je u Hrvatskom saboru dostavila Vlada Republike Hrvatske. Ne podržava predloženi zakon uz širu argumentaciju i analizu njegovih značajki.

Polazeći od činjenice da se pitanje Hrvatske gospodarske komore, njezine uloge u hrvatskom gospodarstvu, kao i način financiranja postavlja već dulje vrijeme Vlada Republike Hrvatske je na svojoj sjednici održanoj 30. studenoga 2000. godine razmatrala položaj i ulogu Hrvatske gospodarske komore kao i način njezinog financiranja i iznalaženja mogućnosti da se financiranje Komore uredi na način koji će što manje opterećivati gospodarske subjekte.

Vlada Republike Hrvatske je tom prigodom, ocjenjujući dosadašnji rad Hrvatske gospodarske komore, polazeći od njezine uloge određene Zakonom, te usporedbom načina organiziranja i uloga gospodarskih komora u Europi i svijetu, ocijenila da nema potrebe mijenjati sadašnji model organiziranja Komore s obvezatnim članstvom, jer se takvim organiziranjem ostvaruje njezina uloga poticanja, zastupanja i usklađivanja zajedničkih interesa svih članica pred državnim i drugim organima u zemlji i svijetu. Ova praksa poznata je

u nizu zemalja u svijetu npr. Njemačka, Francuska, Grčka, Italija, Luxemburg, Nizozemska, Španjolska, Austrija, Slovenija.

Radi što većeg rasterećenja članica Komore, Vlada Republike Hrvatske je zaključila da bi sadašnji način financiranja Komore, prema kojemu se stopa doprinosa određuje od osnovice koju čini masa plaća pojedine članice, trebalo urediti tako da izvori financiranja budu sljedeći: članarina članica, s tim da se utvrdi nekoliko visina članarine, ovisno o veličini, odnosno gospodarskoj snazi članice; doprinosi za obavljanje javnih ovlasti, doprinosi za plaćale članice u određenom postotku od ukupnog prihoda; vlastiti prihodi Komore od obrazovne i druge vlastite djelatnosti.

Za provedbu ovih zaključaka Vlada Republike Hrvatske je zadužila Ministarstvo gospodarstva i Skupštinu Hrvatske gospodarske komore, koja sukladno Zakonu uređuje način i rokove plaćanja doprinosa.

Nadalje, sadašnje zadaće Komore treba kontinuirano preispitivati i usmjeravati na unapređenje razvoja poduzetništva uključivanjem u obrazovanje i inovaciju znanja kadrova u gospodarstvu te poticati razvoj tehnološke infrastrukture i informatizaciju gospodarstva, uz jačanje uloge regionalnih komora.

RASPRAVA

U Županijskom domu o predloženom zakonu govorio je **Tonči Tadić (HSP)**, zastupnik u Zastupničkom domu i jedan od predlagatelja. Hrvatska gospodarska komora trebala bi biti organizirana u obliku mješovitog modela komore s dobrovoljnim članstvom i s dobrovoljnom članarinom i takav sustav komore bit će jeftiniji i učinkovitiji. Takva komora konstituirala se kao krovna organizacija na području RH te na razini županije od najmanje 50 pravnih ili fizičkih osoba koje obavljaju gospodarsku djelatnost, odnosno smatraju se trgovcima u smislu Zakona o trgovačkim društvima i koji imaju sjedište na području županije u kojoj se osniva komora. Najmanje dvije takve regionalne komore imaju se udružiti u trgovačku komoru Republike Hrvatske,

odnosno hrvatsku trgovačku industrijsku komoru koja bi preuzela sve ovlasti koje danas ima Hrvatska gospodarska komora.

Hrvatska gospodarska komora trebala bi biti organizirana u obliku mješovitog modela komore s dobrovoljnim članstvom i s dobrovoljnom članarinom i takav sustav komore bit će jeftiniji i učinkovitiji.

Među ovlastima i aktivnostima Hrvatske trgovačke i industrijske komore je i zastupanje interesa članica pred državnim organima, unapređivanje razvoja poduzetništva, poticanje istraživanja i razvoja (članak 11.), rekao je zastupnik govoreći o predloženim rješenjima. Novina u odnosu na sadašnje stanje je da bi unutar te Komore djelovao stalni međunarodni sud (arbitraža) nadležan za rješavanje trgovačkih sporova.

Zastupnik se osvrnuo i na mišljenje Vlade RH o predloženom zakonu te argument za negativnu ocjenu – da bi prijelaz u ovakav model komore bio štetan za hrvatsko gospodarstvo jer da velik dio zemalja s kojima Hrvatska posluje nema ovakav model – ocijenio besmislenim. Predlagatelji odbacuju i prigovore Hrvatske gospodarske komore da je HSP predlažući ovaj zakon izgubio iz vida razliku između Udruge poslodavaca i Gospodarske komore kao i sve prigovore s drugih strana da žele ukinuti komoru. Ne želimo ukinuti komoru već da i dalje živi pod novim imenom i drugim načinom rada jer, rekao je, kad bi se provela anketa, vidjelo bi se da je najveći dio hrvatskih gospodarstvenika nezadovoljan njenim radom i uslugama (»ta se usluga manje više svodi na mjesto u autobusu za Beograd u karavani bratstva i jedinstva«).

Predloženi zakon HSP i njeni zastupnici izradili su na poticaj i uz pomoć Hrvatske udruge poslodavaca, rekao je, na kraju i založio se za njegovo prihvaćanje.

Ivana Sućec - Trakoštanec (HDZ) presretna je što su višegodišnje primjedbe sada »formatizirane« no isto tako misli da će se teško transformirati jedan mehanizam koji godinama dobro živi, s dobro organiziranom logistikom, dobrim plaćama, neprovjerljivim aktivnostima i s obvezom dobrog dijela poduzeća o plaćanju odre-

đenog postotka. Možda se s ovim načela promjena, kaže zastupnica, ali i sumnja u uspjeh jer to nije prijedlog vladajuće šestorice.

Osvrnula se i na mišljenje Vlade o ovom zakonu i njenom stajalištu o drugačijem financiranju Komore radi rasterećenja poduzetnika te na »fantomnu« odluku Komore od 29. prosinca 2000. u vezi s tim, prema kojoj se povećavaju izdvajanja za financiranje Komore (primjerice, firma koja je do sada plaćala 40.000 kuna sada će plaćati 75.000 što je godišnje 100.000 DEM). Tvrdi da zbog toga poslodavca treba zaštititi od HGK i ujedno pita na što će Komora trošiti onu uvećanu svotu novca.

Isto tako, kaže se da bi prihvaćanje modela dragovoljnosti članstva dovelo do osipanja članstva pa time i u pitanje Komoru, no gdje je bila ta Komora dok joj se osipalo članstvo pri nestajanju firmi zbog stečaja, insolventnosti, itd. Uz to, zar se za tih 100.000 DEM godišnje ne bi moglo otvoriti bar 2, 3 radna mjesta, pitala je zastupnica.

Pridružila se onima koji smatraju da bi Komori veći kredibilitet dalo upravo dobrovoljno članstvo a što bi i potaknulo bolji kontakt članica i Komore koja sada više i ne može raditi (informatizacija Internet itd.) na modelu u prošlih 50 godina i iz socijalističkog sustava.

Osigurati prijelazno razdoblje

Zlatko Komadina (SDP) također dijeli mišljenje da se sadašnji sustav Komore nije pokazao djelotvornim i da ima puno problema u njenom radu. No smatra da oni prvenstveno proizlaze iz obveznog plaćanja članarina a da nema propisana obveza što treba »odraditi« za nju.

Uvođenjem dobrovoljnog članstva Komora bi se ugasila pa stoga treba osigurati zakonsko prijelazno razdoblje i kombinaciju članstva u kojem bi se stvorio interes tvrtki za dobrovoljno učlanjenje pri čemu bi se i Komora potrudila za preustroj i pronalaznje svog interesa.

Mr. **Franjo Križanić (HDZ)** pitao je što bi u ovoj transformaciji Komore bilo sa poljoprivrednim komorama (najavljene Zakonom o poljoprivredi) obrtničkim komorama, turističkim. Smatra da je HGK ipak šire pokrivala područje te da bi komorski sustav trebalo cjelovitije zahvatiti i riješiti.

Šimun Kujavec (HDZ) govorio je slično o komorskom sustavu te pitao je li pametno da se već postojeća ko-

morska infrastruktura, godinama stvarana, ne iskoristi i ne zadrži ali uz logičnije izvore financiranja. Isto tako smatra da nije logično da u raspodjeli imovine Komore participira Hrvatska udruga poslodavaca (suprotna je sindikatu) već da bi tu imovinu trebalo podijeliti budućim komorama.

Milan Markanjević (HPS) smatra da nije lako donijeti odluku o dobrovoljnom financiranju Komore. Premda se Prijedlog zakona bazira na širokom demokratskom opredjeljenju ne govori o prednostima i nedostacima sadašnjeg ustroja. Smatra da bi prihvaćanjem ovog zakona nastao kaos

na ovom području jer bi moglo nastati mnogo udruženja odnosno komora u zemlji. HGK sada ima određeni ugled, ostvaruje kontakte sa zemljama širom svijeta i stoga stručnu službu Komore treba maksimalno koristiti (temeljno pitanje koliko su Vlada i Sabor uvažavali njeno mišljenje). Ako Njemačka zadržava sustav obveznog članstva u komorama zašto iskakati iz tog sustava, pitao je zastupnik te predložio odlaganje predloženih rješenja, a radi kvalitetnog ostvarivanja, za neko sljedeće stoljeće.

Tonči Tadić zahvalio je na raspravi i primjedbama te dodatno objasnio

kako se predviđa financiranje Komore – država bi je financirala u onom dijelu kada se radi o uslugama samoj državi. Nema ni bojazni da će biti više komora na razini države jer predloženi zakon je u tome smislu izričit – na razini Hrvatske formirala bi se samo jedna Hrvatska trgovačka i industrijska komora (naziv trgovačka jer se odnosi na trgovačka društva), do dao je.

Bez daljnje rasprave Županijski je dom većinom glasova (3 protiv, 6 suzdržanih) podržao prihvaćanje Prijedloga zakona.

D. K.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENI I DOPUNI ZAKONA O PODRUČJIMA ŽUPANIJA, GRADOVA I OPĆINA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Nova općina Pribislavec

Županijski dom je većinom glasova podržao prihvaćanje predloženog zakona. Glavna značajka zakona je utvrđivanje područja nove općine Pribislavec s pripadajućim mjesnim odborima, a predložili su ga zastupnici **Željko Pavlic (HSL)** i **Velimir Pleša (HDZ)**. Zastupnički dom će svoj stav utvrditi na idućoj sjednici.

O PRIJEDLOGU

Predloženim zakonom Grad Čakovec bi dobio novi ustroj sa 12 mjesnih odbora, budući da bi se od njega izdvojila i formirala nova općina Pribislavec s dva mjesna odbora: Pribislavec selo i Romsko naselje Pribislavec. Time bi lokalno stanovništvo samo skrbrilo o razvitku naselja i završetku izgradnje infrastrukture koju je do sada financiralo. Predlagatelj je naveo da za provedbu zakona ne bi trebalo izdvojiti posebna sredstva.

RADNA TIJELA

Odbori ŽUPANIJSKOG DOMA za zakonodavstvo i za unutarnju politiku i lokalnu samoupravu predložili su Domu da podrži prihvaćanje predložene zakonske izmjene.

Odbori ZASTUPNIČKOG DOMA za Ustav, Poslovnik i politički sustav te za zakonodavstvo također su pozitivno ocijenili predloženi zakon i podržali njegovo prihvaćanje.

MIŠLJENJE VLADE

Vlada Republike Hrvatske se usprotivila prihvaćanju ovog zakona. Obrazloženje je bilo da će takav stav imati spram svih pojedinačnih inicijativa za osnivanje novih jedinica lokalne samouprave do donošenja novog zakona koji će cjelovito riješiti teritorijalno ustrojstvo Republike Hrvatske.

RASPRAVA

Uvodno je u ime predlagatelja **Željko Pavlic** pojasnio predložene zakon-

ske promjene. Smatra da bi se za ovakav način ispravila nepravda u funkcioniranju lokalne samouprave uz ostvarenje prava na samoorganiziranje koje je sastavni dio Europske povelje o lokalnoj samoupravi.

Klub zastupnika HSS-a podržava ovaj zakon jer drži da svako područje Hrvatske ima pravo postati jedinica lokalne samouprave uz uvjet da to može podnijeti financijski i da se može razvijati, rekao je u ime Kluba **Petar Novački (HSS)**.

Zakon je podržao i **Branko Močibob (HDZ)**, rekavši kako je dosadašnja praksa malih općina izuzetno dobro funkcionirala. Osvrnuo se i na, kako kaže, najave vladajuće garniture o tome da će izmijeniti teritorijalni ustroj Republike Hrvatske. Smatra da će to biti vrlo teško, budući da su općine stvarane političkim odlukama u bivšem nedemokratskom sistemu.

Županijski dom je većinom glasova podržao prihvaćanje Prijedloga zakona o izmjeni i dopuni Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj.

M. S.

PRIJEDLOG ZAKONA O LOKALNOJ SAMOUPRAVI

Lokalna samouprava – snaga svake demokracije

• Vlada se protivi donošenju ovog zakona, jer je u tijeku izrada cjelokupnog programa reforme lokalne samouprave, koja će obuhvatiti i područje koje se predlaže urediti ovim zakonom

Županijski dom je većinom glasova podržao prihvaćanje Prijedloga zakona o lokalnoj samoupravi. Predlagatelj, Klub zastupnika Hrvatske demokratske zajednice smatra da bi se njegovim donošenjem učinio daljnji korak u dosizanju europskih i svjetskih trendova u razvoju lokalne samouprave sukladno načelima Europske povelje o lokalnoj samoupravi.

O PRIJEDLOGU

Predloženim zakonom nastoji se lokalnu samoupravu što više približiti građanima na način da općine, gradovi i županije budu samostalni u odlučivanju oko poslova od lokalnog značenja koja nisu Ustavom ili zakonima stavljena u nadležnost ili nadzor zakonitosti od državnih tijela. Prijedlogom se želi lokalnu samoupravu učiniti maksimalno učinkovitom i racionalnom.

• *Jedinice lokalne samouprave postigle bi transparentnost u radu izvršne vlasti, pojačala bi se odgovornost gradonačelnika, smanjila mogućnost zloraba te postigla učinkovitost i operativnost gradske uprave.*

Zakonski prijedlog nudi tzv. politipni oblik jedinica lokalne samouprave, tj. predlaže se ustrojavanje općine, grada, velikog grada i županije, kao jedinica lokalne samouprave s različitim djelokruzima. Grad bi se ustrojivao na urbanom području koje ima više od 10 tisuća stanovnika, odnosno koje je sjedište županije, a veliki grad na urbanom području koje je središte razvoja šireg okruženja i ima više od 45 tisuća stanovnika. Proširio bi se i djelokrug općina, na način da se sadašnjim poslovima dodaju još i nadzor prometa u mirovanju i zaštita od požara. Gradovima se djelokrug, osim ovoga, proširuje još i na područje os-

novnog školstva, primarne zdravstvene zaštite i davanje suglasnosti na dokumente građenja čime se nastoji osigurati utjecaj gradova na događanja u prostoru. Velikom gradu u djelokrug se predlaže dati, osim nabrojenog, još i odlučivanje u području izgradnje i održavanja cesta te na području javnog zdravlja, kao i poslove izdavanja lokacijskih i građevinskih dozvola. Na te bi se gradove prenijeli i poslovi državne uprave – vođenje državnih matica, vođenje popisa birača, obrada statističkih podataka te inspekcijski nadzor u prvom stupnju.

U dijelu kojim se uređuje financiranje jedinica lokalne samouprave predlaže se, s obzirom na proširenje djelokruga, neophodna preraspodjela državnih prihoda u korist jedinica lokalne samouprave i to na način da najmanje 12 posto ukupno ubranih poreznih prihoda na području jedinice lokalne samouprave ostaje toj lokalnoj samoupravi (u odnosu na sadašnjih šest). Predloženim zakonom predviđa se i mogućnost davanja prava uvođenja prireza svim jedinicama lokalne samouprave, bez obzira na veličinu, te dotacija za općine s ispodprosječnim prihodima.

Potom bi se alternativno utvrdila tijela jedinica lokalne samouprave. Vijeće kao predstavničko tijelo i gradonačelnik (tzv. jaki gradonačelnik izabran neposredno, bez poglavarstva) ili zadržavanje dosadašnjeg ustroja s vijećem kao predstavničkim tijelom i gradonačelnikom odnosno načelnikom (izabranim posredno, odnosno neposredno) i poglavarstvom kao izvršnim tijelom. Detaljno bi se razradile odredbe o radu predstavničkog tijela koje su u dosadašnjoj regulativi bile prepuštene različitim i često lošim statutarnim rješidbama, a također se rješava i pitanje mandata članovima predstavničkih tijela u slučaju prijevremenih odnosno izvanrednih izbora. Time bi jedinice lokalne samouprave postigle transparentnost u radu izvršne vlasti, pojačala bi se odgovornost gradonačelnika, smanjila mogućnost zloraba te postigla učinkovitost i operativnost gradske uprave. Ujedno bi se ostavila i moguć-

nost obnašanja izvršne vlasti putem poglavarstva kao kolektivnog izvršnog tijela zajedno s načelnikom, gradonačelnikom, odnosno županijskim načelnikom.

Donošenjem novog Zakona o lokalnoj samoupravi u skladu s načelima Europske povelje o lokalnoj samoupravi učinio bi se daljnji korak u dosizanju europskih i svjetskih trendova u razvoju lokalne samouprave, čija je snaga i jačina osnova svake demokracije.

RADNA TIJELA

Odbor ŽUPANIJSKOG DOMA za unutarnju politiku i lokalnu samoupravu predložio je da Dom podrži prihvaćanje predloženog zakona.

MIŠLJENJE VLADE

Vlada Republike Hrvatske se protivi donošenju Zakona o lokalnoj samoupravi koji je predložio Klub zastupnika HDZ-a. Temeljem programa rada Vlade za razdoblje 2000.-2004. godine u tijeku je izrada programa reforme lokalne samouprave, koji obuhvaća područja zahvaćena predloženim zakonom, ali i područja koja taj zakon ne uređuje, stoji u obrazloženju. Vlada je ujedno istaknula kako predloženi zakon nije usklađen s promjenama Ustava Republike Hrvatske kao ni s ostalim propisima i ne temelji se na konkretnoj analizi stanja.

RASPRAVA

Uvodno je u ime predlagatelja govorila **Marina Matulović-Dropulić (HDZ)**. Iznijela je glavne značajke zakona naglasivši da je on nastao u suradnji sa Savezom gradova i općina. Osvrnula se i na stav Vlade te rekla kako predloženi zakon u odnosu

na Vladinu reformu lokalne samouprave ne sadrži jedino teritorijalno ustrojstvo. Što se neusklađenosti s Ustavom tiče, pojasnila je da je zakon pušten u proceduru prije ustavnih promjena koje će biti unesene.

• Došlo je vrijeme da se naša zemlja demokratski unaprijedi i decentralizira, a ovaj zakonski prijedlog donosi rješenja za 21. stoljeće.

Zakon je nastavak efikasnog županijskog ustrojstva države

U ime Kluba zastupnika HDZ-a **Kruno Peronja (HDZ)** je rekao kako je ovaj zakon nastavak efikasnog županijskog ustrojstva koje je započelo 1993. godine. S obzirom na europske države koje su po veličini i broju stanovnika slične Hrvatskoj, kaže kako je došlo vrijeme da se naša zemlja demokratski unaprijedi i decentralizira. Izneseni zakonski prijedlog je opisao kao učinkovit jer donosi rješenja za 21. stoljeće. Maksimalna učinkovitost lokalne samouprave, politipni oblik jedinica lokalne samouprave, proširenje djelokruga općina, način financiranja, alternativno utvrđivanje tijela jedinica lokalne samouprave, suradnja među jedinicama lokalne samouprave, nemogućnost preklapanja nadležnosti, prijenos poslova državne uprave, preciziranje stupanja na snagu načelnika, više izvora financiranja bez novih poreza, precizni odnosi jedinica lokalne samouprave i državne uprave, razlozi su radi kojih zastupnik smatra da bi predloženi zakon trebalo podržati.

• Predloženi zakon treba uklopiti u kompletnu reformu lokalne samouprave jer je bez toga nedostatan i preuranjen.

Zakon je samo dio reforme lokalne samouprave

Ratko Maričić (SDP) je u ime Kluba zastupnika SDP-a rekao da predloženi zakon predstavlja jedan dio reforme lokalne samouprave te samo početak razmišljanja kako toj reformi pristupiti. Smatra da ovom zakonu fale neki usporedni zakoni koji će

urediti financiranje lokalne samouprave i izbore za tijela lokalne samouprave. Bitnim drži odrediti položaj županije, jer je i ona jedinica uprave ili samouprave. Shodno tome je predložio da se u županijama razdijele poslovi od uprave do samouprave uz definiciju tko obavlja koje. Lošim je ocijenio i to što je županija u odnosu na grad i općinu postavljena hijerarhijski samoupravno i upravno, a u lokalnoj samoupravi hijerarhije nema, konstatira zastupnik. Što se tiče nadležnosti jedinica lokalne samouprave, pitao je kako rješavati probleme ukoliko jedna općina ili županija neće moći obavljati svoju presumiranu nadležnost radi loše financijske situacije. Ukazao je i na pitanje gradonačelnika i njegova biranja. Smatra da alternative u ovakvim slučajevima nemaju smisla budući da izbor jedne varijante bitno mijenja filozofiju lokalne uprave i samouprave. Osvrnuo se i na izborne sustave jedinica lokalne samouprave. Drži da bi razmjerni izborni sustav mogao davati razmjerno jednaku sliku jačine političkih stranaka, ali da time ne bi do izražaja došli političari lokalnog karaktera. Sukladno navedenom, gosp. Maričić je zaključio da predloženi zakon treba uklopiti u kompletnu reformu lokalne samouprave, a da je bez toga nedostatan i preuranjen.

Nužnost usklađenja s Ustavom

Klub zastupnika LS-a smatra da bi Zakon o lokalnoj samoupravi i samoupravi trebao biti onakav kakvim ga zamišlja većina građana uz korištenje iskustva ljudi koji su obavljali poslove lokalne samouprave, rekla je u ime Kluba **mr. Ankica Mamić (LS)**. Za primjedbe koje će iznijeti, kaže da su usklađenja predloženog zakona s promjenama Ustava, radi toga što neke odredbe trebaju biti riješene posebnim zakonima, a većina ih se odnosi na neposredan izbor gradonačelnika. S obzirom na Ustav, smatra da bi ovaj zakon trebao glasiti Zakon o područnoj odnosno regionalnoj samoupravi. Drži da gradove ne bi trebalo ograničavati brojem stanovništva budući da su navedeni i drugi kriteriji osim velikog grada koji trebaju imati veći djelokrug poslova. Predložila je potom da župan, gradonačelnik i općinski načelnik imaju svoje zamjenike koji će obavljati poslove u ime navedenih osoba kada one to ne budu u mogućnosti. Predlaže također da predstavničko tijelo dvotrećinskom većinom može iskazati nepovjerenje županu, gradonačelniku, općin-

skom načelniku i njihovim zamjenicima, a da isto može napraviti i referendumom za čije sazivanje je potrebna volja desetine građana.

• Zakon o lokalnoj samoupravi i upravi trebao bi biti onakav kakvim ga zamišlja većina građana uz korištenje iskustva ljudi koji su obavljali poslove lokalne samouprave.

Aldo Skira (IDS) je izrazio mišljenje da bi odluku koji će grad biti sjedište županije trebali donositi sami građani te županije. Kao argument naveo je probleme koji se dešavaju u Istarskoj županiji, budući da je Pula najveći grad ali ne i glavni.

Rudolf König (HDZ) drži kako će neposredni izbori čelnicima lokalne samouprave omogućiti kvalitetnije obavljanje poslova. Uz to je dodao da bi svaki načelnik trebao sebi izabrati suradnike čime bi poglavarstvo postalo nepotrebno. Tada se osvrnuo na financiranje, za koje kaže da je najteže od svega riješiti u jedinicama lokalne samouprave. Smatra da će predloženi model dovesti mnoge jedinice lokalne samouprave u situaciju da neće moći obavljati svoje zadaće. Založio se za to da u predloženom zakonu bude postojeća odredba po kojoj se iz Državnog proračuna jedinicama lokalne samouprave koje imaju manji prihod po stanovniku doniraju financijska sredstva. Drži da bi bilo potrebno odrediti i limit tog prihoda. Založio se također i za reguliranje normativnog raspoređivanja dobiti od korištenja prirodnih resursa u pojedinim županijama. Na kraju je zamolio da se izneseni prijedlozi uzmu u obzir, jer smatra da će sigurno pomoći mnogim jedinicama lokalne samouprave.

Zvonimir Prpić (HDZ) se osvrnuo na izlaganje gospodina Maričića i njegovu izjavu da je predloženi zakon preuranjen. Pojasnio je kako HDZ već duže vremena o toj problematici razmišlja i razrađuje određena rješenja. Obrazložio je i pitanje iznesenih alternativa, te rekao kako nakon rasprave alternativa više neće biti, budući da se većina zastupnika izjasnila za neposredne izbore. Ukazao je potom na neusklađenost Prijedloga zakona o lokalnoj samoupravi s paketom posebnih zakona i naglasio kako je to potrebno riješiti. Rekao je da ga posebno zanimaju nove ingerencije lo-

kalne samouprave, naročito vezane uz izdavanje građevinskih dozvola u čemu vidi određenu decentralizaciju. Ovo drži značajnim glede novog Zakona o urbanizmu u kojeg bi trebalo tu odredbu ugraditi, budući da je on prateći Zakonu o lokalnoj samoupravi. Ukazao je potom na članak 49. koji govori o izvanrednim izborima naglasivši kako bi se toj temi trebalo dati više pažnje, čime bi se izbjegla neugodna iznenađenja. Važnim drži i članke 52. i 57. za koje kaže da reguliraju pitanja odgovornosti i izostanke sa sjednica. Način na koji se to želi riješiti ocijenio je lošim. Najbitnija je ipak racionalizacija lokalne samouprave i uprave. Tu je predložio da se ograniči broj zaposlenika i pratećih komunalnih poduzeća. Na kraju se osvrnuo i na financiranje jedinica lokalne samouprave. Smatra da toj problematici treba posvetiti posebnu pažnju jer se na taj način konkretno može djelovati na praksu koja je loša, zaključio je zastupnik.

Mislim da je predloženi zakon otvorio neka pitanja i pokušao ih riješiti, ali on može biti samo prilog tematskoj raspravi Vlade na temu reforme lokalne samouprave, rekao je **Zlatko Komadina (SDP)**. Predloženi zakon, otvara niz pitanja, smatra zastupnik. To je, kaže, odnos direktno biranog gradonačelnika prema gradskom vijeću i poglavarstvu i pitanje njegova opoziva. Ukazao je dalje na mogućnost nastanka situacije da gradonačelnik bude drugačijeg političkog opredjeljenja od većine članova vijeća, što će dovesti do sukoba. Smatra da Hrvatska ipak nije još politički zrela za direktno biranje gradonačelnika. Založio se i za smanjenje broja članova predstavničkih tijela u gradovima i općinama, pa i za potpuno ukidanje poglavarstva na nivou općina. Što se velikih gradova tiče, smatra da bi tamo trebalo ostaviti poglavarstva, dok bi se vijeća manjih gradova o tome trebala sama odrediti. Potrebno drži i razdiobu prihoda između države, gradova i općina. Rekao je da ne vidi nikakvu utemeljenost u rješenju koje je tu ponudio predlagatelj zakona. Zamjerio je što u zakonskom prijedlogu nema mjesne samouprave, koja je kaže pogotovo potrebna u velikim gradovima. Zaključio je da rješenja koja su ponuđena predstavljaju dobru namjeru, ali da predloženi zakon ne može saživjeti.

Franjo Križanić (HDZ) je mišljenja da je novi Zakon o lokalnoj samoupravi dobrodošao kako bi se neke stvari požurilo i ostvarilo toliko spominjana decentralizacija. Ono što je

zamjerio, je nedostatak rješenja vezanih uz, kako kaže, gospodarenje prostorom. Jedinice lokalne samouprave i uprave zadužene su za donošenje prostornih planova, ali tijela državne vlasti daju lokacijske dozvole, što stvara probleme, zaključuje zastupnik. Osvrnuo se na izlaganje gospodina Komadine oko sukoba interesa ako bi gradonačelnik bio pripadnik druge stranke u odnosu na vijeće, rekavši da je izravno biranje gradonačelnika mnogo bolje te da njemački primjeri pokazuju da do sukoba nije dolazilo. Smatra također da bi gradonačelnici trebali biti ispostave državne vlasti i koordinatori između jedinica lokalne samouprave i države. To ne bi bio nikakav šef na razini regije, nego predstavnik državne vlasti – pojašnjava gosp. Križanić. Zamjerio je predlagatelju što u obrazloženju zakona nema iznesenih iskustava s kojima su se susrele države srednje Europe kada je lokalna samouprava u pitanju. Nije se složio ni sa člankom 4. koji definira pojam grada. Drži kako će uvjet da grad mora imati deset tisuća stanovnika stvoriti gradove od mjesta koja nikada takve tradicije nisu imala. Osvrnuo se i na financiranje jedinica lokalne samouprave. Smatra da je tu izostavljen vrlo značajan izvor prihoda, a to su doprinosi građana za pojedine projekte i programe, te pita zašto takve inicijative ne bi još više razvijali i potencirali? Ukazao je i na problem koordinacije jedinica lokalne samouprave unutar grada ili županije. To je naročito vidljivo prilikom financiranja određenih projekata, zaključio je zastupnik dodavši da se koordinacijom interesa određenih područja i građana treba malo više pozabaviti.

U Hrvatskoj nema dovoljno političke stabilnosti da gradonačelnik bude biran direktno

Za ispravak netočnog navoda se tada javio **Zlatko Komadina (SDP)**. Rekao je da se nije protivio direktnom biranju gradonačelnika. Pojasnio je da samo smatra kako je to prerano za naše političke uvjete. Hrvatska nema stabilnost političkog sustava kao Njemačka, zaključio je zastupnik.

Franjo Križanić (HDZ) ga je potom upitao što je ispravljeno u njegovom navodu? Dodao je da shvaća za što se zalaže gospodin Komadina, istaknuvši kako postoje i drugi načini izbora koji funkcioniraju.

Za usporedbe s Europom, **Petar Katalinić (HDZ)** je rekao da ih treba promatrati kroz narodnu poslovicu: »Vidla žaba gdje se konji kuju pa i ona digla nogu«. Smatra kako bar u dogledno vrijeme Hrvatska ne bi trebala birati izravno gradonačelnika, budući da i ovako postoji kontinuirani sukob u gotovo svim županijama na relaciji predstavničko tijelo – izvršna vlast. Razlog je, kaže, u ostaci shvaćanja da funkcija daje pamet. Osvrnuo se i na ideju o samodoprinosima za koje kaže da više ne postoje, jer da u našem Ustavu postoji titular vlasništva. Postoje porezi i prirezi, a samodoprinosi bi mogli voditi izživljavanju pojedinih gradonačelnika spram nameta građanima, zaključio je zastupnik.

Predloženi zakon podržao je **Milan Galić (HDZ)**. Rekao je da lokalnu samoupravu gleda u odnosu snaga predstavničkog tijela i izvršne vlasti, a da mu izravno birani gradonačelnik liči na premijera koji ima moć jer ima novce. Time bi, drži, na izborima pobjeđivale bogate interesne grupacije, a manje stranke bi izgubile interes sudjelovanja. Dobrim je ocijenio smanjenje broja članova poglavarstva, ali ne i njegovo ukidanje.

Nakon rasprave za riječ se javila u ime predlagatelja **Marina Matulović-Dropulić**. Osvrnula se na primjedbe koje su iznijeli zastupnici. Rekla je kako je točno da su zakon radili ljudi koji su radili u tijelima izvršne vlasti, ali da je to logično jer oni najbolje poznaju probleme jedinica lokalne samouprave. Što se tiče problema između vijeća, gradonačelnika i poglavarstva, smatra da bi ih trebalo zanemariti i zajednički raditi na uklanjanju poteškoća koje se tiču svih građana lokalne samouprave. Za primjedbu o preuranjenosti i brzini predlaganja Zakona o lokalnoj samoupravi, odgovorila je da svaka reforma dugo traje, pa tako i najavljena vladina, a neka pitanja su hitna. Nije se složila s prijedlogom da bi iz predloženog zakona trebalo izdvojiti dio oko financiranja i oformiti ga kao zasebni zakon. Misli da bi ta dva zakona bila u suprotnosti dodavši kako je nužno da jedinice lokalne samouprave uz ovlasti imaju i dostatno financiranje. Na kraju je zaključila da će Klub zastupnika HDZ-a uvažiti sva mišljenja i prijedloge te pokušati napraviti najbolje moguće zakonsko rješenje.

Većinom glasova (28 »za«, jedan »protiv« i 8 »suzdržanih«) Županijski dom je podržao prihvaćanje Prijedloga zakona o lokalnoj samoupravi.

M. S.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PRODAJI STANOVA NA KOJIMA POSTOJI STANARSKO PRAVO

Ispraviti nepravdu u otkupu stanova na kojima postoji stanarsko pravo

Korigirati cijenu stana i vratiti više uplaćen iznos vezan uz »višak stambenih kvadrata« otkupljenih po tržišnoj cijeni za državne stanove na kojima postoji stanarsko pravo, smisao je ovog zakonskog prijedloga Kluba zastupnika IDS-a. Riječ je o stanovima koji su otkupljeni temeljem ugovora zaključenih u razdoblju od stupanja na snagu Zakona 1995. godine do donošenja Odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske u siječnju 1997. godine, podsjećaju zastupnici Dino Debeljuh, Valter Drandić, Damir Kajin i dr. Petar Turčinović koji su u ime Kluba podnijeli Prijedlog.

Na 33 glasa (13 »za«, 14 »protiv« i 6 »suzdržanih«), zastupnici Županijskog doma odbili su podržati ovaj zakonski prijedlog. Zastupnički dom će o ovom zakonskom aktu raspravljati na idućoj sjednici.

O PRIJEDLOGU

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo bio je određen, između ostaloga, način utvrđivanja cijene stana za kupnju stanova u vlasništvu RH. Tako je određeno da se odgovarajućim stanom smatra stan u istoj općini ili gradu, veličine jedna soba jedna osoba do 17 m² (članak 8. stavak 4.). Također je utvrđen način izračuna otkupne cijene stana tako da, ako je državni stan veći od odgovarajućeg stana iz spomenute zakonske odredbe, višak u površini soba otkupljuje se prema cijeni koja odgovara građevinskoj vrijednosti etalonskog objekta uvećanoj za vrijednost koja proizlazi iz položajne pogodnosti stana. U praksi to je rezultiralo zaključivanjem ugovora o prodaji državnih stanova pod uvjetima (cijeni) za kupce nepovoljnijim od cijene stanova utvrđenih u ugovorima o prodaji stanova koji su se zaključivali za ostale prodavatelje stanova do stupanja

na snagu istog zakona. Naime, »višak stambenih kvadrata« prema navedenim mjerilima u odnosu na »odgovarajući stan« kupci su otkupljivali po tržišnoj cijeni, koja je znatno viša od cijene utvrđene prema Uredbi o načinu utvrđivanja cijene stana i garaže, upozoravaju predlagatelji zakona.

Odlukom Ustavnog suda od 29. siječnja 1997. godine, navedene su odredbe Zakona ukinute, pa su se nakon toga ugovori o prodaji državnih stanova zaključivali uz cijenu stana utvrđenu bez kriterija tzv. »viška stambenih kvadrata« otkupom po tržišnoj cijeni. To se, međutim, nije odnosilo na ugovore o kupnji državnih stanova koji su zaključeni u razdoblju od stupanja na snagu Zakona 1995., do donošenja spomenute Odluke Ustavnog suda RH. Na zahtjeve za usklađenjem cijene stana za navedene ugovore o kupnji stana, nadležno tijelo za prodaju državnih stanova odgovorilo je da se radi o ugovorima, a ne o pojedinačnim aktima, tj. da svaka fizička i pravna osoba kojoj je povrijeđeno pravo pravomocnim pojedinačnim aktom donijetim na osnovi ukinutog zakona ili drugog ukinutog ili poništenog propisa ima pravo tražiti od nadležnog tijela izmjenu toga pojedinačnog akta odgovarajućom primjenom odredaba o ponavljanju postupka. Obrazloženje takvog postupanja nalazi se u načelu »pakta sunt servanda« tj. da su kupac i prodavatelj dobrovoljno zaključili ugovor o kupnji stana pod uvjetima koji su tada bili propisani.

Predlagatelji, međutim, smatraju da se u navedenim slučajevima ipak ne radi o ugovorima građanskog prava, i predlažu određenje posebnog roka i načina usklađivanja odredbi ugovora o kupnji stana zaključenih u navedenom razdoblju. Njihov je prijedlog da se cijene stanova usklade sa cijenama stanova kakve su bile u ugovorima o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo drugih kupaca (zaključenih prije i poslije navedenog razdoblja).

RADNA TIJELA

Odbor ŽUPANIJSKOG DOMA za gospodarstvo i financije nije raspravio zakonski prijedlog jer njegovoj sjednici nije bio nazočan predstavnik predlagatelja Zakona.

• *Zahtjev za korekcijom cijene stana i vraćanje razlike vezane uz »višak stambenih kvadrata« kod državnih stanova Vlada može riješiti odgovarajućom odlukom.*

MIŠLJENJE VLADE

Još početkom prosinca prošle godine Vlada je razmotriviši zakonski prijedlog Kluba zastupnika IDS-a prosljedila mišljenje da ne podržava njegovo prihvaćanje. S tim u svezi Vlada ističe da se pitanja vezana uz Odluku Ustavnog suda, od 29. siječnja 1997. godine, kojom se zahtijeva korekcija cijene stana i vraćanje razlike vezano uz »višak kvadrata« kod državnih stanova, mogu riješiti odgovarajućom odlukom Vlade, pa nije potrebno donositi Zakon. Napominje još da je u završnoj fazi izrada odgovarajućeg prijedloga kojim će se regulirati predmetna problematika, a koji će Vlada razmotriti do kraja 2000.

RASPRAVA

Za riječ se javio samo Dino Debeljuh (IDS). Istupajući u ime predla-

BROJ

290

IHS

6. III. 2001.

gatelja zakona rekao je kako je riječ o inicijativi da se ispravi nepravda učinjena još 1995. godine kada su prodavani stanovi na kojima postoji stanarsko pravo uz tzv. »višak stambenih kvadrata« koje su kupci otkupljivali po tržišnoj cijeni. Radilo se uglavnom o ljudima koji su živjeli u tzv. vojnim stanovima, pojašnjava ovaj zastupnik. Još tada je, kaže, upozoravano na ne-

pravdu i neustavnost toga Zakona. Nakon odluke Ustavnog suda bila je inicijativa za promjenu zakona i ispravljanje nepravde, ali dosad to nije učinjeno jer bivša vladajuća struktura to nije željela učiniti, a sada su se, kaže, stekli svi uvjeti za to. Stoga je zamolio zastupnike Zastupničkog doma da prihvate predloženi zakon kako bi se ispravila nepravda nanese-

na jednom dijelu naših građana i ispravi jedan krivi spoj. Zastupnik drži da će ovaj zakon pomoći da se ovakve stvari više ne događaju.

I pored tog obrazloženja zastupnici Županijskog doma glasovanjem nisu podržali prihvaćanje predloženog zakona Kluba zastupnika IDS-a.

J. Š.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O ZADRUGAMA

Ususret tradiciji

Uz prethodno pozitivno mišljenje Županijskog doma, Zastupnički je dom jednoglasno prihvatio predložene izmjene i dopune važećeg zakonskog teksta o zadrugama, u prvom čitanju. Popraćena pozitivnim razmišljanjima o budućnosti udruživanja u zadruge, rasprava je bila dopunjena primjerima iz naše i europske tradicije koju bi trebalo slijediti.

O PRIJEDLOGU

Predlagatelj, Vlada Republike Hrvatske, u obrazloženju uz zakonski tekst naznačila je što predloženim zakonskim rješenjima želi postići:

- otvoriti mogućnost postojećim zadrugama da organiziraju svoje poslovanje izrazito poduzetnički;

- osigurati mogućnost prilagodbe i ulaska u međunarodne gospodarske tokove temeljene na zadržanim načelima koji se primjenjuju u zemljama članicama Europske unije;

- manjkavost i nedostatnost Zakona o zadrugama;

- slaba informiranost u svezi sa sektorom zadruga i njegovim pojedinačnim segmentima;

- nepostojanje kontrole provedbe zadržanih načela i organiziranja zadruga;

- nepostojanje zadržanog saveza kao krovne organizacije zadržanog organiziranja u Hrvatskoj;

- nepostojanje institucije koja će poticati i promovirati međunarodna poslovna partnerstva zadržana;

- neusklađenost s pravilima zadržanog organiziranja koja vrijede u zemljama članicama Europske unije;

- otvoriti mogućnost bržem razvoju zadržanih preradbenih kapaciteta temeljenih na novim tehnologijama;

- omogućiti, da na slabo naseljenim i ruralnim područjima, stanovništvo aktivnije sudjeluje u razvoju poduzetničkih zadržana, posebice onih koje bi se bavile proizvodnjom ekološke hrane, čime bi se zaustavilo raseljavanje stanovništva i razvoj slabo razvijenih područja;

- osigurati kroz funkcioniranje zadržanog sustava bolju izobrazbu zadržanara i zadržanih menagera, ali i efikasnu kontrolu primjene zadržanih načela,

- sačuvati imovinu zadržana stvaranu generacijama za osnivanje novih zadržana s tih područja.

Ocjenjuje se da će se ubrzati i postići kvalitetnija provedba politike poticanja i razvoja zadržanarstva, posebice na područjima određenim Zakonom o područjima posebne državne skrbi i Zakonom o otocima. Uspostavom jačeg i međusobno usklađenog zadržanog sustava postići će se jačanje načela zadržanog organiziranja i gospodarske povezanosti sa zemljama članicama Europske unije. Nadalje, očekuje se doprinos i veći utjecaj strukovno povezanih zadržana, kao i njihova kvalitetnija međusobna suradnja u cilju jačanja razvoja kroz povezanost kapitala i zadržanara.

Kroz poduzetništvo zadržanara, zadržane mogu pridonijeti bržem rastu samozapošljavanja i zapošljavanja, zastavljanju trenda iseljavanja sa slabo naseljenih područja i bržem razvoju svih područja.

RADNA TIJELA

Radna tijela oba saborska doma dostavila su svoja izvješća. **Odbor ŽUPANIJSKOG DOMA za zakonodavstvo**, utvrdio je mišljenje kojim podržava prihvaćanje zakonskog prijedloga. **Odbor ZASTUPNIČKOG DOMA za zakono-**

nodavstvo, podupro je donošenje zakona i daje primjedbe – neprihvatljivo je rješenje da novi zadržanari imaju ista prava i obveze kao i osnivači zadržana, pogotovo imajući u vidu sadržaj izmijenjenog članka 1. prema kojemu i pravne osobe mogu biti zadržanari uz ograničenje da zadržanu ne može osnovati sama pravna osoba. S tim u svezi je i odredba točke 6. izmijenjenog stavka 2. članka 9. sadržana u članku 7. Prijedloga gdje se govori o sadržaju ugovora a ne o pravilima zadržane kako je to utvrđeno u članku 5. Prijedloga.

Pored nužnosti da se predložene odredbe nomotehnički urede valja preispitati nužnost možebitnog prestanka važenja određenih odredaba posebnih zakona.

Odbor za poljoprivredu i šumarstvo raspravljao je o predloženom zakonu kao zainteresirano radno tijelo, dao potporu prihvaćanju prijedloga ocjenjujući da će omogućiti slabo naseljenim i ruralnim područjima aktivnije sudjelovanje u razvoju poduzetništva. **Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu**, podržao je donošenje zakona i izrazio nadu u to da će kvalitetnija suradnja zadržanara pridonijeti bržem rastu poduzetništva i gospodarstva.

RASPRAVA

Prisutno je negativno iskustvo

Zastupnicima je u ovom Domu o osnovama zakonskog prijedloga govo-

rio predstavnik predlagatelja **Ivan Knok**, zamjenik ministra za obrt, malo i srednje poduzetništvo. Nakon toga prva sudionica rasprave **Ivana Sućec-Trakoštanec** naznačivši da podržava svaki oblik udruživanja, izrazila je bojazan da među seljacima pojam učlanjenja u zadruge još uvijek budi negativne asocijacije, odnosno nosi u sebi negativno povijesno iskustvo.

Šimun Kujavec (HDZ) je prigovorio rješenju prema kojem bi zadrugari ravnopravno odlučivali bez razlike na članski ulog, što već u startu stvara kamen smutnje i destabilizirajući je faktor učlanjenja u zadrugu.

Drži da je nedostatak zakonskog prijedloga što ne predviđa da se druga preoblikuje u društvo kapitala, a posebno misli na zadruge koje su prerasle oblik zadružnog poslovanja te već posluju kao trgovačko društvo.

Stjepan Marić (HSS) je kao iskusni zadrugar rekao da u Hrvatskoj zadrugarstvo postoji od 1864. godine, te da nije uspelo zadržati oblik pravih seljačkih zadruga. Još ima ostataka bivših socijalističkih zadruga koje posreduju pri davanju poticaja, temeljem istoimenog zakona i uzimaju 20 posto. I obrtničke zadruge životare, rekao je i stoga od ovoga zakona očekuje izvjestan pomak. U ime Kluba zastupnika HSS-a, rekao je da podržava njegovo donošenje i zatražio da se precizira odredba o kojoj se kaže da će država posebno skrbiti o poticanju i organiziranju zadrugarstva. Naime, zanima ga koji je to oblik konkretne podrške.

Omve je rasprava završena te se glasovalo. Većinom je glasova utvrđeno pozitivno mišljenje o ovom zakonskom prijedlogu.

Zastupnicima ovog Doma, o osnovnim je smjernicama zakonskog prijedloga govorio **Ivan Knok**, zamjenik ministra za obrt, malo i srednje poduzetništvo.

Osnovno polazište je u namjeri da se zadrugama vrati ugled koji one uživaju u razvijenim zemljama. Kod nas ne postoji krovna organizacija zadružnog organiziranja koja bi poticala međunarodna partnerstva zadrugara a zakon nije usklađen s pravilima zadružnog organiziranja kakva vrijede u zemljama EU. Da bi informirao zastupnike, zamjenik ministra je

iznio podatke prema kojima u zemljama EU djeluje više od 132 tisuće zadruga u kojima je organizirano 85 milijuna zadrugara i zaposleno više od 2 milijuna djelatnika. Radi usporedbe – u Hrvatskoj djeluje oko 800 zadrugara s oko 30 tisuća zadrugara u poljoprivredi, obrtu, štedno-kreditnom i stambenom zadrugarstvu.

Stoga se kod nas ukazala potreba za izmjenama i dopunama Zakona. Njima će se osigurati – mogućnost prilagodbe, – primjena zadružnih načela na sve zadruge bez obzira na djelatnost, – stvorile bi se pretpostavke zadružnog organiziranja, – zadrugarstvo bi trebalo postati poduzetnička djelatnost s ciljem povećanja broja zadruga i zadrugarstva, povećanog broja zaposlenih i razvijanja slabo naseljenih područja.

Nakon uvodnog izlaganja otvorena je rasprava u kojoj je u ime Kluba zastupnika HSS-a govorila **Ljubica Lalić**. Vidjela je u zakonskom prijedlogu pozitivne pomake, iskazala podršku nastojanju Vlade da potakne razvoj zadrugarstva, i slijedom zakonskog rješenja postavila pitanje – ako je dobit za zadrugara, što zadrugu čini drugačijom od društva kapitala. Naime, ako je cilj isključivo dobit, tada je po prirodi stvari logično da zadrugar može biti samo fizička osoba, a ne i pravna kako se predlaže zakonom.

Cilj ne može biti dobit

Značajnu ulogu zadruge vidi u mogućnosti udruživanja vlasnika malih poljoprivrednih posjeda, pa cilj zadruge ne može biti dobit. Uz nužnost unošenja odredbe o neograničenoj visini članskog uloga, podršku daje rješenju da ulog može biti izražen i novčanom protuvrijednosti.

Zastupnica je prenijela suglasnost Kluba s nizom predloženih zakonskih rješenja i unatoč primjedbama rekla da će podržati prvo čitanje zakona.

Baltazar Jalšovec (HSLs) sa žaljenjem je konstatirao da je naše zadrugarstvo zaostalo u razvoju u odnosu na zadrugarstvo u zapadnim zemljama. Ključ organiziranja je u dobrom ustroju, praćenju programa i pružanju financijske pomoći, te je ocijenio kako zakon daje naslutiti da dolaze bolji dani.

U ime Kluba zastupnika HNS-a i LS-a, govorio je **Darko Šantić**. U zakonskim rješenjima Klub vidi nekoliko bitnih elemenata zbog kojih je, smatra, izuzetno značajno da što prije zažive u praksi.

Uputivši pohvalu rješenjima kojima se otvaraju vrata našim poduzetni-

cima da uđu u veliku obitelj zadrugara EU, rekao je da se izbjegavaju nedostaci važećeg zakona.

U ime Kluba zastupnika HSP-a i HKDU-a, **Tonči Tadić** je uvodno iznio povijesni slijed razvoja našeg zadrugarstva, a što se tiče predloženih rješenja mišljenja je da je zadrugarstvo fizička osoba i ne može biti pravna. U rješenju da država treba poticati organiziranje zadrugara nema konkretnih naznaka poticanja, rekao je te primijetio da se ističe poduzetništvo i organizacija a ne dragovoljno udruživanje.

Usljedile su primjedbe na rješenja – o metodama procjene koju, drži, treba prepustiti struci, te stvaranje paralelnog sudskog registra, – jasnijeg uređenja odnosa između uprave, upravitelja, predsjednika skupštine, te skupštine i nadzornog odbora, – nepotrebno je odvajanje nadležnosti predsjednika skupštine koji bi predstavljao zadrugu. Također, između ostalih primjedbi – zadrugarima prepustiti određivanje trajanja mandata, – bolje razraditi pitanje koje uređuje prestanak članstva u združini, – slijediti postojeće načelo hrvatskog zadrugarstva po kojem je zadruga dobrovoljno tijelo, – preispitati rješenje o kontroli i obveznom udruživanju zadrugara, te da one ne bi smjele obuhvaćati štedno-kreditne zadruge.

Zaključno je ustvrdio kako bi trebalo zadržati iskonski smisao zadrugarstva s početka stoljeća – dobrovoljnost (ne propisivati još jedan oblik obveznog organiziranja u Savez jer nameće novi namet) jer je sve drugo suprotno tradiciji.

Da bi mali postigli kao veliki

U ime Kluba zastupnika DC-a dr. **Đuro Njavro**, se složio s predgovornicima da je Hrvatskoj potreban liberalniji i moderniji zakon o zadrugama. Smatra da je potrebno vratiti se polazištu i zadrugarstvo urediti kao dobrovoljno i slobodno interesno udruživanje, najčešće malih da bi postigli što mogu veliki. Ono je gospodarsko i socijalno i političko pitanje. Zadrugarstvo bi trebalo omogućiti malim zemljoposjednicima da u rastućoj konkurenciji iz EU, i jugoistoka Europe bude od koristi sebi i zajednici.

Sugerirao je potrebu prosvjetiteljske djelatnosti u Ministarstvu, a da bi zadrugarstvo zaživjelo u pravom smislu, smatra da je potrebno popratiti ga sustavom mjera koje će stvarati ekonomske pogodnosti. Oni bi trebali

imati oblik dugoročnih i povoljnih kredita, poreznih povlastica, koji će poticati udruživanje ali neće stvarati zakonske obveze.

Ovim je izlaganjem iscrpljena lista prijavljenih glasnogovornika klubova, rekao je predsjednik **Zlatko Tomčić** i napomenuo da se zastupnik **Ivo Lončar (nezavisni)** prijavio za desetminutno izlaganje i priložio pisanu raspravu. U uvodnom dijelu teksta ocjenjuje da je predloženi zakonski tekst, nažalost, promašeni pokušaj predlagatelja jer umjesto da revitalizira zadruge i vrati im ugled te budu uređene poput zadruga u razvijenim zemljama, osim dopune tehničkih detalja, zapravo nudi osnivanje Hrvatskog zadružnog saveza, a već ima svoje sjedište u Zagrebu, te u tekstu napominje da je predlagatelj u predloženi zakonski tekst ugradio više primjedbi tog Saveza.

Nadalje, slijedom navoda u zakonu kako za provođenje zakona nije potrebno osigurati dodatna sredstva zastupnik pita – na koji će način država poticati organiziranje zadruga i razvojne projekte zadruga, te slijedom drugog ponuđenog rješenja upitao – koje su to djelatnosti uređene poseb-

nim propisima, i koji su to posebni zakoni kojima se drugačije određuje broj osnivača.

U rješenju o stambenim zadrugama koje, napominje zastupnik, rade protuustavno, svoje poslovanje trebaju uskladiti u roku 6 mjeseci ili će se provesti postupak likvidacije, što znači da će se još toliko vremena poslovati protuustavno. Naime, Ustavni sud Republike Hrvatske donio je Odluku o prestanku važenja zakona o stambenim zadrugama iz 1986. godine do 31. prosinca 2000. godine. Međutim, Vlada predlaže produžiti rok, iako je u poslovanju tih zadruga bilo protuzakonitih radnji a pojedine su stambene zadruge stekle respektabilnu imovinu pljačkom, prijevarama, provizijama, korupcijom i mitom, i pritom nikome nisu morale polagati račune, slijedom primjene zakonske odredbe da je zadruga neprofitna organizacija, a jedna od njih je, prema izvaji njezinog direktora, stekla imovinu vrijednu oko 15,5 milijuna DEM.

Prema mišljenju zastupnika Lončara, Vlada putem Ministarstva obrta, malog i srednjeg poduzetništva, rješenjem u ovom zakonskom prijedlogu legalizira desetogodišnju pljačku, i time

se nezakonito stečena imovina upisuje kao njihovo vlasništvo.

Zastupnik predlaže da se izvrši postupak likvidacije svih stambenih zadruga koje ovog trenutka nisu usklađene s važećim Zakonom o zadrugama a imovina kojom se stambene zadruge koriste, vrati stvarnim vlasnicima ili onima koji su platili. Imovina kojoj se ne može utvrditi vlasništvo predaje se u vlasništvo lokalnoj upravi i samoupravi. To podrazumijeva da protiv direktora stambenih zadruga treba pokrenuti kaznene prijave ukoliko se utvrdi da je poslovanje bilo nezakonito (a bilo je, kaže zastupnik) i da budu sudski kažnjeni.

Oni, međutim koji bi željeli osnivati stambene zadruge imali bi mogućnost, preporuka je zastupnika, da to urade temeljem važećeg ili novog zakona koji bi trebalo izraditi s daleko više pažnje.

Nakon iznijetih stavova glasovalo se i jednoglasno je prihvaćen Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zadrugama, a sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja bit će upućeni predlagatelju radi pripreme konačnog teksta zakona.

M. P.

PRIJEDLOG ZAKONA O HRVATSKOJ NARODNOJ BANCII

Stupanj neovisnosti i pravni standardi Europske unije

Zastupnički je dom, nakon opširne rasprave, velikom većinom, prihvatio predloženi zakonski tekst u prvom čitanju a predlagatelja Vladu RH obvezao da primjedbe, prijedloge i mišljenja ugradi u tekst za drugo čitanje. Uz pohvale u raspravi su se čule primjedbe koje su ukazivale na potrebu da se precizira rješenje o samostalnosti centralne banke te na kontrolu bankarskog sustava. Županijski se dom pozitivno očitovao.

O PRIJEDLOGU

U obrazloženju uz zakonski tekst navodi se glavni razlog za donošenje novog zakona (čule su se primjedbe u raspravi da se nekim izmjenama i dopunama mogao urediti važeći Zakon),

nalazi se u potrebi da se položaj, ciljevi, poslovi i ustroj Hrvatske narodne banke, kao središnje, usklade s potrebama razvijenog tržišnog gospodarstva i naprednog demokratskog društva koje počiva na moderno uređenoj pravnoj državi.

Jednaka pozornost pri izradi zakona posvećena je i pretpostavkama za usklađenje novog zakona s pravnim ustrojem i zahtjevima koje je EU postavljala pred svoje buduće članice.

Što se tiče razlika u odnosu na važeći zakon, predlagatelj navodi da treba ukloniti i provesti zakonske promjene radi usklađenja s pravnim standardima EU, te uspostaviti stupanj neovisnosti središnje banke i odnos s Hrvatskim saborom.

Nadalje, zakonom se utvrđuje osnovni cilj središnje banke – postizanje i održavanje stabilnosti cijena te održavanje likvidnosti i solventnosti, sta-

bilnost i tržišno orijentiranog bankovnog sustava.

Regulira se i područje financijskih odnosa između države i središnje banke te državnih organa i drugih financijskih institucija. Zabranjuje se financiranje središnje države i cijelog javnog sektora te privilegirani odnos državnih institucija i organa uprave svih razina s financijskim institucijama.

Zakon uređuje funkcionalnu, institucionalnu, osobnu i financijsku neovisnost, utvrđuju se poslovi Banke, odnosi s državom, unutarnji ustroj Banke te kapital i pričuve HNB-a.

RADNA TIJELA

Zakonski prijedlog razmotrila su radna tijela oba saborska doma i o njemu se pozitivno očitovala. U ŽU-

PANIJSKOM DOMU Odbor za zakonodavstvo uputio je uglavnom nomotehničke primjedbe, te je zatražio da se ujednači da guverner, zamjenik i viceguverner nakon razrješenja ostvaruju pravo na naknadu u visini prosječne plaće do novog zaposlenja a najdulje šest mjeseci, a ne godinu dana od dana obnašanja dužnosti, kao što se predlaže. Odbor ZASTUPNIČKOG DOMA za zakonodavstvo, uputio je niz primjedbi, uglavnom nomotehničkih. Odbor za financije i Državni proračun raspravljao je o zakonskom prijedlogu temeljem nadležnosti iz poslovnicičke nadležnosti kao matično radno tijelo. U raspravi su iznijeta mišljenja, primjedbe i prijedlozi.

– Podržane su predložene odredbe ovog Zakona kojima se utvrđuje veća autonomnost i depolitizacija Hrvatske narodne banke i kojima se vrši usklađivanje s pravnim standardima Europske unije i sa zakonskim rješenjima ugrađenim u dokumentima o Europskom sustavu središnjih banaka;

– Predlagatelju ovog Zakona zamjereno je što u pripremi izrade Zakona nisu bili uključeni svi znanstveni potencijali u Republici Hrvatskoj, te banke i financijske institucije čiji rad je vezan uz djelovanje Hrvatske narodne banke budući se radi o ključnom Zakonu vrlo značajnom za reguliranje i provođenje monterne i devizne politike.

Visoki ciljevi koji su postavljeni predloženim odredbama ovog Zakona nisu primjereni stanju u kojem se nalazi gospodarstvo. Iz navedenog razloga trebalo bi utvrditi određeni prelazni period u kojem bi se stvorili socijalni i gospodarski preduvjeti za provođenje odredbi ovog Zakona.

Istaknuto je da je predložena samostalnost i neovisnost Hrvatske narodne banke nužna kako bi se stvorili temeljni preduvjeti za postizanje i održavanje stabilnosti cijena, kao i likvidnosti i solventnosti bankarskog sustava. Međutim, u predloženom Zakonu ni u jednom članku izričito nije utvrđena odgovornost Hrvatske narodne banke prema Hrvatskom saboru za ostvarivanje glavnih ciljeva definiranih člankom 3. Prijedloga zakona. Naime, novim Zakonom o Hrvatskoj narodnoj banci nužno je precizirati odgovornost Hrvatske narodne banke prema Hrvatskom saboru budući da je Ustavom Republike Hrvatske utvrđeno (članak 53.) da je Hrvatska narodna banka u svom radu samostalna i odgovorna Zastupnič-

kom domu Hrvatskoga sabora; u članku 3. Prijedloga zakona stavak 2. trebalo bi preciznije definirati u smislu da će Hrvatska narodna banka poduprijeti gospodarsku politiku Republike Hrvatske kojom se osigurava stabilnost, rast i razvoj ukupnog gospodarstva uz povećanje zaposlenosti. Pored toga u stavku 1. treba preciznije definirati okvire razvojne politike Republike Hrvatske u kojima bi se mogla održati stabilnost cijena; u članku 5. Prijedloga zakona kojim se regulira suradnja Hrvatske narodne banke sa državnim tijelima, trebalo bi pored navedenog utvrditi i obvezu Hrvatske narodne banke da Vladu Republike Hrvatske i Hrvatski sabor obavještava o realizaciji ciljeva i zadataka Hrvatske narodne banke jer suradnja Hrvatske narodne banke, Vlade Republike Hrvatske i Hrvatskoga sabora treba imati karakter partnerskog odnosa; u članku 6. Prijedloga zakona u sva tri predložena stavka treba izostaviti riječ: »može«. Naime, ovim člankom treba utvrditi, a ne samo dati mogućnost, da Hrvatska narodna banka bude član međunarodnih financijskih institucija i određenih međunarodnih organizacija i da sudjeluje u njihovom radu, te da zastupa Republiku Hrvatsku u međunarodnim organizacijama; odredbom članka 10. Prijedloga zakona predviđa se mogućnost kreditiranja banaka od strane Hrvatske narodne banke. Međutim, takvo kreditiranje, koje se uglavnom svodi na odobravanje kratkoročnih kredita za likvidnost, ima simboličan karakter. Naime, financijska komunikacija između Hrvatske narodne banke i poslovnih banaka isuviše je restriktivna i treba je unaprijediti; u članku 19. stavku 3. Prijedloga zakona otvorena je mogućnost da se uz kunu, posebnim zakonom dopusti korištenje i druge valute za plaćanja u zemlji. Tom odredbom ustvari uvodi se paralelna valuta koja će utjecati i na drugačije kreiranje financijske politike; u članku 35. Prijedloga zakona u stavku 1. predlaže se obveza predlagatelja Zakona da prijedloge zakona, koji zadiru u problematiku iz nadležnosti Hrvatske narodne banke, trebaju uputiti na mišljenje Hrvatskoj narodnoj banci prije upućivanja u sadorsku proceduru. Navedeni prijedlog trebalo bi izmijeniti na način da se utvrdi pravo Hrvatske narodne banke na očitovanje na sve prijedloge zakona, koji su upućeni u sadorsku proceduru, a reguliraju ostvarivanje ciljeva, zadataka i djelokrug rada Hrvatske narod-

ne banke uključujući monetarnu politiku, monetarne operacije, kreditiranje, bilancu plaćanja, devizna pitanja i bankarstvo; u članku 36. Prijedloga zakona kojim se propisuje zabrana kreditiranja Republike Hrvatske, trebalo bi još jednom preispitati mogućnost zaduživanja Republike Hrvatske kod Hrvatske narodne banke do određenog nivoa; u članku 38. stavku 1. Prijedloga zakona predloženo je sastav Savjeta Hrvatske narodne banke. Većina članova Odbora mišljenja je da je broj članova Savjeta Hrvatske narodne banke prevelik i trebalo bi smanjiti na sedam do devet članova; članak 40. Prijedloga zakona trebalo bi dopuniti na način da izvještaj koji Guverner Hrvatske narodne banke podnosi Savjetu Hrvatske narodne banke, podnese i Hrvatskom saboru. Naime, na taj način bi i Hrvatski sabor bio informiran o praćenju i ostvarivanju utvrđenih politika iz članka 38. stavka 2. Prijedloga zakona; članak 41. Prijedloga zakona kojim se regulira imenovanje članova Savjeta Hrvatske narodne banke trebalo bi izmijeniti na način da u stavcima (1) i (4) umjesto predsjednika Hrvatskog sabora prijedlog za imenovanje Guvernera Hrvatske narodne banke i vanjskih članova Savjeta Hrvatske narodne banke daje Odbor za financije i državni proračun Zastupničkog doma Hrvatskoga sabora.

U istom članku predloženo je da se vanjski članovi Savjeta Hrvatske narodne banke imenuju na deset godina s tim da se svake dvije godine mijenja po jedan član Savjeta. Predložena je i alternativa kojom bi se taj izbor vršio na način da se od šest vanjskih članova Savjeta Hrvatske narodne banke tri biraju na pet godina, a tri na osam godina; u članku 43. Prijedloga zakona predviđeni su slučajevi u kojima Hrvatski sabor može razriješiti Guvernera i članove Savjeta Hrvatske narodne banke. Pri tome nije predviđena mogućnost razrješenja u slučaju neostvarivanja ciljeva Hrvatske narodne banke utvrđenih člankom 3., a to bi trebalo biti najvažniji razlog za eventualno razrješenje. Tim je člankom također predviđeno da će Hrvatski sabor razriješiti Guvernera i vanjske članove Savjeta Hrvatske narodne banke, ali se ne precizira na temelju čijeg prijedloga; u članku 58. Prijedloga zakona u stavku (2.) treba precizirati da Odluku o izboru revizora koji će obavljati reviziju financijskih izvješća Hrvatske narodne banke donosi Odbor za financije i Državni proračun Zastupničkog doma Hrvatskoga sabo-

ra na prijedlog Savjeta Hrvatske narodne banke; u članku 64. Prijedloga zakona stavak (1) treba izmijeniti na način da se članovi Savjeta Hrvatske narodne banke smatraju državnim dužnosnicima, budući da ih imenuje Hrvatski sabor, u smislu Zakona o pravima i obvezama državnih dužnosnika; u članku 66. u stavcima (5) i (6) Prijedloga zakona produženi su zastarni rokovi za banku i odgovorne osobe za počinjene prekršaje iz Zakona o bankama i Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci. Međutim, zbog kompliciranog postupka utvrđivanja prekršaja te zbog prezauzetosti sudova, trebalo bi utvrditi još duže zastarne rokove od predloženih; stupanjem na snagu ovog Zakona trebalo bi, prema mišljenju člana Odbora, ponovno imenovati članove Savjeta Hrvatske narodne banke budući da u sadašnjem Savjetu Hrvatske narodne banke ima članova koji su zadržani iz prethodnog mandata a odgovorni su za donošenje štetnih odluka Hrvatske narodne banke koje su direktno utjecale na propast znatnog broja poslovnih banaka posebno u istočnoj Hrvatskoj. **Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu** raspravljao je o zakonskom prijedlogu kao zainteresirano radno tijelo. Prema iznijetom mišljenju kriteriji za imenovanje članova Savjeta Banke restriktivni su u smislu da je potrebno u rad savjeta uključiti i sve koji imaju potrebne kvalifikacije na području bankarstva i financija. Prijedlog za imenovanje guvernera i vanjskih članova Savjeta daju saborski odbori (Odbor za izbor i imenovanje ili Odbor za financije i proračun). Odbor je primijetio da nije predviđena mogućnost da razlozi za razrješene guvernera i članova Savjeta budu neostvarivanje ciljeva Banke (članak 3. prijedloga) što bi trebao biti najvažniji razlog za eventualno razrješene, ali se ne precizira temeljem čijeg prijedloga kao što je to utvrđeno u odredbama o imenovanju.

RASPRAVA

Provedivost

Zastupnicima se u ovom Domu obratio predstavnik Vlade, **Miljenko Fičor**, pomoćnik ministra financija.

Iznio je osnovne zahtjeve koji se predlažu urediti u odnosu na postojeće stanje, odnosno zakonska rješenja.

Odbori za zakonodavstvo i za gospodarstvo te financije, su, prema informaciji predsjedatelja podržali donošenje zakona, pa je iznijet stav Kluba zastupnika HDZ-a. Njegov je predstavnik **mr. Franjo Križanić** postavio kao upitnu činjenicu da temeljno rješenje zakona kojim se stvara institut centralne banke neovisne o političkom utjecaju, zapravo predlaže državna vlast. Naime, smatra logičnijim da takav prijedlog daje predstavnik dotične institucije. Nazivajući to paradoksalnim, očekivao je odgovor predstavnika vlasti.

Slijedom postavljenog cilja o autonomnosti banke dvojili o provedivosti odredaba, već i radi same činjenice da guvernera predlaže predsjednik Sabora, jer je već i time politički intonirana osoba. Osim toga, Sabor koji je politička slika države, potvrđuje guvernera, vice guvernera i vanjske članove Savjeta, razmatra izvješće, te ga prihvaća ili odbacuje.

Drugim ponuđenim rješenjem koji se tiče pitanja izravnog utjecaja (do sada se do 5 posto proračuna moglo kratkoročno kreditirati) izgleda kao da je taj problem riješen, a nije nego je zapravo učinjen kozmetički zahvat. Naime, umjesto kreditiranja Republike Hrvatske, HNB obavlja u dogovoru s Ministarstvom financija, poslove fiskalnog agenta što znači da u ime i za državu, može emitirati vrijednosne papire što predstavlja jedan od značajnih upliva države na ovu instituciju.

Posebno je znakovito ponuđeno rješenje prema kojem se može odobriti kredit bankama na 12 mjeseci uz jamstvo RH, te zastupnik ostavlja kolegama da procjene je li, unatoč postavljenim ciljevima zakonskog prijedloga u cjelini i dalje prisutan utjecaj države. Smatra da ukoliko je se želi učiniti istinski neovisnom treba ukloniti državu iz Banke, osigurati joj osobnu nezavisnost, pod čime podrazumijeva financijsku neovisnost.

No, i Banka bi morala biti daleko ozbiljniji kontrolor zaduživanja države, mišljenja je, te se kod svakog zaduživanja jasno očitovati pa čak i tražiti suglasnost drugih stručnih institucija, te o odluci izvijestiti Sabor.

Koliko je god prihvatljiva težnja očuvanja stabilnosti cijena, utoliko bi i NBH trebala biti više suodgovorna, pogotovo što raspolaže »moćnim makroekonomskim agregatima« – kre-

ditnomonetarnom politikom, tečajnom i kamatnom politikom.

Što se tiče naznaka da će se za plaćanje u zemlji zakonom dopustiti korištenje druge valute, pogotovo jer u nekim kaznenim odredbama postoji kazna u DEM, s time izražava neslaganje jer smatra »neobičnim i nezapamćenim« da se u obrazloženju govori o četvrtoj fazi kao fazi uvođenja eura kao paralelne valute, a kasnije i kao jedine valute.

Naglasak je u tom smislu na otvorenoj najavi uvođenja eura, a istovremeno to mnoge države drže u tajnosti i pokrivaju kako je to odluka cijelog naroda. To isto treba biti u našem slučaju, kategoričan je zastupnik, to više što treba znati da se iz koristi odričemo i dijela svog financijskog boniteta. U izvjesnom smislu radi se i o zaštiti nacionalnog ponosa te čudi takav pristup predlagatelja.

U Prijedlog se eksplicite govori da revizije provode međunarodne tvrtke, pa misli da se u našem vlastitom zakonu dovodi u pitanje stručnost naših stručnjaka, a ne treba ni spominjati cijene međunarodnih revizorskih tvrtki.

• Ako revizije provode međunarodne tvrtke, našim vlastitim zakonom dovodimo u pitanje stručnost naših stručnjaka, a da se i ne spominju cijene međunarodnih revizorskih tvrtki.

Podvlačeći stav o tome da bi u održavanju gospodarskog razvoja elementima makroekonomske politike za koje je najodgovornija, te mora biti autonomna i odgovorna održati ga, zaključuje da bi u simbiozi s politikom uvijek postojali razlozi da se umanji utjecaj a time i odgovornost.

Dodao je da se jačanjem gospodarske pozicije jača i pregovaračka pozicija u europskim i svjetskim asocijacijama, te na njima treba više poraditi nego na formalnima koje, kako ocjenjuje, »tako žustro usklađujemo s Europom«, čime se dovodimo u gotovo vazalni odnos.

Protiveći se svemu tome, zastupnik je u očekivanju drugog čitanja najavio eventualno potrebne amandmane.

Pozdrav neovisnosti

Za pojedinačnu raspravu javila se **mr. Ankica Mamić (LS)**. Izrazila je nevjericu u rečeno da su međunarodne revizije prouzročile propadanje

banaka (barem što se tiče Karlovačke banke) nego politika HNB-e i njihova tolerancija postupanja, koja nisu bila u skladu sa zakonom.

U dijelu slijedeće rasprave, zastupnica je pojasnila zašto pozdravlja pokušaj da se HNB oformi kao nezavisna institucija i time bude garant ekonomske stabilnosti zemlje. Prvo, zato jer HNB nije poduzimala ništa da se stane na kraj sumnjivim hipotekama, kreditiralo se bez obzira na postojeće objektivnih razloga, te se olako odobravalo smanjenje temeljnog kapitala banke. Time je dijelom sudjelovala u propasti bankarskog sustava, pa i stoga što nije bila neovisna.

Što se tiče rješenja o izboru guvernera Banke, a da bi se izbjegle sumnje u moguće protežiranje, zauzima se za to da se raspiše natječaj i Zastupnički dom, prema ispunjavanju uvjeta, izabere guvernera.

Mr. **Franjo Križanić (HDZ)** je uzvratilo na primjedbu zastupnice Mamić kako je banka odobravala kredite kad su bile nelikvidne, rekavši kako dozvoljava da je bilo takvih slučajeva, ali u principu izražava neslaganje s takvom ocjenom, za koju uostalom misli da i nije najbolje definirana. No, najveći problem i ovog zakona, kao i davanju ocjene financijskog stanja vidi u tome što diskutanti ne znaju jasno odrediti radi li se o nelikvidnosti ili insolventnosti banaka (brkaju se termini s namjerom ili iz neznanja).

Neupućenima je pojasnio da je insolventnost pojava kada gospodarski subjekt ne može platiti svoje dospjele obveze i ne ulazi se bitno u razlog, a nelikvidan je kada je poremećena njegova struktura aktive i pasive. Bitno je, smatra, lučiti ove pojmove pogotovo kada je riječ o bankarstvu jer treba znati da je za insolventnost kriva i monetarno-kreditna politika. Ne optužuje centralnu banku, rekao je, za problem nelikvidnosti ali je pozitivan odgovor kada je problem insolventnost.

Emil Soldatić (IDS) je rekao da podržava predloženi zakon te je primijetio da bi bilo dobro da je prisutan guverner jer bi mu postavio pitanje o osobi koja je sudjelovala u slučaju riječke banke.

Ovime je rasprava završena. Gospodin Fičur je upozoren da je zakon o suodlučivanju, pa će mu biti upućene i primjedbe iz ovoga Doma. Glasovalo se o Prijedlogu zakona o Hrvatskoj narodnoj banci. Jednoglasično je utvrđeno prvo čitanje.

Banka – tržišno gospodarstvo – demokratsko društvo

U ovom je Domu zakonski prijedlog obrazložio zamjenik ministra financija, mr. **Damir Kuštrak**. Naglasio je da je glavni razlog donošenju zakona – potreba da se usklade položaj, ciljevi, poslovi i ustroj Banke kao središnje s potrebama razvijenog tržišnog gospodarstva i naprednog demokratskog društva koje počiva na modernom uređenoj pravnoj državi.

Jednaka pozornost posvećuje se pretpostavkama za usklađivanje novog zakona s pravnim ustrojem i zahtjevima koje EU postavlja pred svoje buduće članove.

Uspostavljaju se četiri nova područja i područja neovisnosti – funkcionalnu, institucionalnu, osobnu i financijsku. Ovim se zakonskim prijedlogom rješava i unutarnji ustroj Banke i rješava se pitanje kapitala i pričuve HNB.

Usljedio je izjašnjavanje u ime odbora. U ime Odbora za zakonodavstvo istupila je **Ingrid Antičević-Marinović**, a u ime Odbora za gospodarstvo, razvoj i obnovu **Dragica Zgrebec**. Izvjestitelj Odbora za financije i Državni proračun bio je **Jadranko Mijalić**.

Na redu je bilo izjašnjavanje u ime klubova zastupnika. Prvi se prijavio i govorio predstavnik Kluba zastupnika HDZ-a, **Ivan Šuker**. Sa žaljenjem je konstatirao da se ova rasprava odvija izvan očiju javnosti. Osnovni nedostatak ovog zakonskog prijedloga vidi u tome što nije provedena šira javna rasprava, a mišljenja je da su trebali i sudjelovati stručnjaci, znanstvene institucije, Ekonomski fakultet, naše poslovne banke, pogotovo jer je svima njima životno važno kako urediti središnju banku.

• Osnovni je nedostatak ovog zakonskog prijedloga u tome što nije provedena šira javna rasprava.

Ocenjujući zakonski prijedlog, smatra da je napravljen vrlo dobro, pa čak i više od toga. Uzeto je mnogo kvalitetnih primjera iz prijedloga

MMF-a i središnje američke banke ili Europske središnje banke. No, dvoji o tome koliko je Hrvatska u ovom trenutku spremna ispuniti i ostvariti tako visoke ciljeve kakve nudi predloženi zakon. Sugerirao je kako je trebalo razmišljati o uvođenju prijelaznog razdoblja u trajanju od 2 do 3 godine, jer, drži kako Hrvatska nema razvijeno financijsko tržište.

Osim toga, još uvijek nije članica EU, te je i to podatak koji valja imati na umu u ocjeni jesmo li prerano napravili određene korake. Stoga smatra da ne treba zaboraviti da i dobri zakonski prijedlozi mogu ispasti loši ako se ne mogu provoditi.

Uzme li se u obzir da monetarna politika i središnja banka ne mogu živjeti izvan bankarskog sustava, gospodarskog sustava i socijalnog i političkog stanja svoje zemlje, opravdano se nameće pitanje – nismo li postavili previsoke ciljeve te koliko će se moći zadovoljiti sve predviđeno ovim zakonom.

Zamjera – nisu napravljene simulacije o tome što će pojedina rješenja značiti u financijskim, gospodarskim i inim situacijama. Odustaje se od stabilnosti tečaja nacionalne valute, iako ostaje pitanje koliko smo u ovom trenutku, s obzirom na snagu gospodarstva, u stanju držati pod kontrolom cijene (skuplji benzin generator je poskupljenja, a i inflacija utječe na stabilnost cijena). Brojke govore da su u prvih 10 mjeseci cijene industrijskih proizvoda porasle za 9,5 posto a cijene na malo nešto manje od 6 posto što potvrđuje koliko je nemoguće utjecati na stabilnost cijena (porast cijena industrijskih proizvoda je domaća proizvodnja a cijena na malo sukus onoga što se uveze i proizvede kod kuće).

Mi nemamo financijsko tržište

Premda je za pozdraviti, izrazio je skepsu u provedivost nove odredbe prema kojoj se zabranjuje kreditiranje države. Ostaje joj da se usmjerava prema tržištu novca ali i to drži upitnim jer, kao što reče, mi nemamo financijsko tržište.

Zastupnik je potom postavio i pitanje neovisnosti banke s obzirom na odredbu s kojom je praktički »zacementirano stanje Savjeta za sljedećih 6 godina« (način izbora). Drži da nije dovoljno definiran nadzor HNB nad poslovnim bankama, ali niti tko i u kojem slučaju može doći do tajnih podataka, da ne bi bili korišteni u »dnevopolitičkom prepucavanju«.

Što se tiče emisijske dobiti, zastupnik je mišljenja da s obzirom na rashodovnu i prihodovnu stranu nije vrijeme da se odredi da je višak prihoda obvezna pričuva a ostatak se eventualno raspoređuje u proračun.

Nadalje, neprecizno su definirane ovlasti guvernera, Savjeta HNB-a, te smatra da postoji opasnost od određenih kolizija koje će kasnije teško biti rješive.

Iz Prijedloga zakona »iskače iz strupćnih okvira i ima dosta političke konotacije« rješenje o Savjetu koji je bio politički dogovor šestorke čime će biti »zacementiran« za slijedećih šest godina, te drži upitnom njegovu neovisnost.

Stoga predlaže da rukovodstvo HNB-a ima tri ili četiri viceguvernera i pet vanjskih članova koji bi bili birani na deset godina, a da se nakon svake dvije godine mijenja po jedan član Savjeta i bira pet novih članova (jedan na dvije, pa na četiri, šest, osam i deset godina). Takvim bi se rješenjem postigla neovisnost koju središnja banka treba imati.

Nadajući se da će dio primjedbi biti uvažen, zastupnik će podržati prijedlog u prvom čitanju.

U ime Kluba zastupnika HSLS-a govorio je **Jadranko Mijalić**, dajući podršku nastojanju da se ovim prijedlogom uskladi predloženi zakon s pravnim standardima EU. Kao jednu od značajnih novina drži visoki stupanj neovisnosti Hrvatske narodne banke (do sada je postojala funkcionalna i institucionalna ali ne i financijska i osobna neovisnost).

Ocijenjuje da je autonomna, depolitizirana HNB temeljni preduvjet za vođenje optimalne monetarne politike, postizanje i održavanje stabilnosti cijena te likvidnosti i solventnosti bankarskog sustava. Međutim, drži da je ovaj zakon potrebno uskladiti s Ustavom i definirati da je HNB odgovorna Hrvatskom saboru.

Glavnim ciljem smatra postizavanje i održavanje stabilnosti cijena te likvidnosti i solventnosti stabilnog i tržišno orijentiranog bankarskog sustava (novina je to u odnosu na važeći zakon koji navodi stabilnost valute i opću likvidnost plaćanja u zemlji i prema inozemstvu).

Što se tiče rješenja prema kojem HNB podupire gospodarsku politiku Vlade RH pri čemu ne smije ugroziti stabilnost cijena i bankarskog sustava, valja ga precizirati tako da se kaže da podupire gospodarsku politiku kojom se osigurava stabilnost, rast i razvoj ukupnog gospodarskog sustava, uz povećanje zaposlenosti.

Budući da se od HNB u narednom razdoblju očekuje značajniji angažman u međunarodnim organizacijama i članstvo u međunarodnim financijskim institucijama i monetarnim organizacijama, zakonom to treba jasno odrediti a ne to ostavljati kao mogućnost.

Posebno značajnima smatra odredbe kojima se regulira odnos s bankama (doprinos stabilnosti bankarskog sustava), rekao je zastupnik u ime Kluba zastupnika HSLS-a, čime se stvaraju nužni preduvjeti za vođenje učinkovitog nadzora nad poslovanjem banaka.

I ovaj Klub daje pohvalu odredbi kojom se zabranjuje bilo kakvo izravno financiranje države jer će se takvim rješenjem utjecati na veće usmjeravanje države prema tržištu novca i kapitala. To u konačnici, ocjenjuje Klub, pridonosi razvoju ukupnog financijskog tržišta te gospodarskog razvitka. No, drže da ovu odredbu valja još jednom razmotriti i procijeniti koliko je potrebna u ovom trenutku.

Pohvalno o kontrolama

Govoreći o unutarnjem ustroju HNB-a, te analizirajući iskustva drugih zemalja, smatra da je utvrđeni broj članova Savjeta prevelik. U rješenju o imenovanju članova Savjeta smatra kako imenovanje guvernera i vanjskih članova Savjeta HNB-a treba obavljati Odbor za financije i Državni proračun Zastupničkog doma Hrvatskog sabora, a isto treba postupiti kada se radi o razrješenju.

Klub je ocijenio pozitivnima – sadržaj odredbe o kontroli HNB-a, odnosno reviziji poslovanja, s time da se propiše da odluku o izboru revizora donosi Odbor za financije i državni proračun Zastupničkog doma, na prijedlog Savjeta HNB-a.

Budući da se zakonsko rješenje odnosi i na očitovanje HNB-a na sve zakone upućene u saborsku proceduru smatra da valja utvrditi pravo Banke da se očituje o svim zakonskim prijedlozima upućenima u saborsku proceduru.

U odredbi koja u sebi sadrži rješenje o dopuštanju korištenja i druge valute, smatra kako je potrebno stvoriti zakonske prijedloge za prihvaćanje eura kao službene valute nakon ulaska u europsku monetarnu uniju. Upozorava kako se predloženom odredbom, ustvari uvodi paralelna valuta koja će neminovno utjecati na monetarnu politiku.

Na kraju se založio da se utvrdi kako su članovi Savjeta HNB-a držav-

ni dužnosnici u smislu zakona o pravima i obvezama državnih dužnosnika, a predloženo rješenje smatra neprihvatljivim.

Anto Kovačević je govorio u ime Kluba zastupnika HSP-a i HKDU-a. Postavio je pitanje o tome može li uopće Hrvatska samostalno kreirati monetarnu politiku s obzirom na dosadašnje loše iskustvo i stoga što je većina hrvatskih banaka u rukama stranaca. Što se potonjega tiče drži da ne mogu voditi računa i kreirati politiku koja bi bila u strateškom interesu Hrvatske.

• Može li uopće Hrvatska kreirati monetarnu politiku s obzirom na loše iskustvo, i stoga što je većina hrvatskih banaka u rukama stranaca.

Osnovni ciljevi koji se postavljaju u zakonskom prijedlogu prihvatljivi su, smatra, no to ne znači da Prijedlog ne treba doraditi ili neka rješenja preciznije formulirati, rekao je zastupnik. O tome je govorio u nastavku svoga izlaganja.

Oprezno s međunarodnim fondom

Naime, smatra da u članku 3. (govori o ciljevima HNB-a) valja brisati drugi cilj »održavanje opće likvidnosti i solventnosti« tržišno orijentiranog bankarskog sustava jer proizlazi da u Hrvatskoj djeluju paralelni sustavi – tržišni i netrižni a da je samo tržišno bankarstvo obuhvaćeno ciljevima HNB-a. U odredbi u kojoj HNB obavlja kontrolu deviznog poslovanja u RH u skladu sa zakonom, kontrolu treba prepustiti Ministarstvu financija u kojem već postoji devizni inspektorat, a da HNB kontrolira devizno poslovanje banaka putem sektora nadzora i kontrole banke. U protivnom HNB postaje kontrolor deviznog poslovanja poduzeća što smatra nespojivim s ulogom centralne banke. Suprotnost odredbi vidi u članku 4. jer po njenom mišljenju, HNB drži međunarodne pričuve Republike Hrvatske i upravlja njima, a u članku 16. piše da vrijednosne papire koji ulaze u strukturu pričuve može držati netko treći za račun HNB-a. Zastupnik se opredjeljuje za rješenje po kojem HNB upravlja međunarodnim pričuvama. Bio je mišljenja da bi trebalo precizirati članak 19. točka 3. da bi se izbjegla mogućnost uvođenja dvojne valute i barem općenito speci-

ficirati slučajeve u kojima se dopušta korištenje u plaćanjima u zemlji.

Novina kojom se ukida kratkoročno kreditiranje Vlade i drugih državnih tijela zastupnik »pozdravlja« a iskazuje i podršku rješenju u točki 3. članka 36. koja govori o kupnji državnih dužničkih papira (HNB-a na sekundarnom tržištu) čime se učinkovitije dizajnira monetarna politika.

Demokršćani i pravaši, rekao je gospodin Kovačević, pozdravljaju ideju o neovisnosti HNB-a, ali se protive tome da se stvara ustanova koja bi više ovisila o mišljenju međunarodnog fonda nego o Saboru. Rješenje u članku 3. koji govori o Banci kao fiskalnom agentu države treba brisati jer poslovi izdavanja vrijednosnih papira i isplata po vrijednosnim papirima spadaju u područje investicijskog bankarstva te centralnoj banci takve poslove ne bi trebalo nametati. Podršku je iskazao prema razdvajanju ovlasti Savjeta i Odbora guvernera – uklanja se praznina po kojoj je za donošenje operativnih dnevnih odluka bilo potrebno sazivanje Savjeta HNB-a.

Kao i predgovornici, ocjenjuje da je Savjet koji čini 14 osoba glomazno tijelo. Stoga inzistira da se zakonom uredi da broj unutrašnjih članova Savjeta ne bude veći od broja vanjskih članova čime bi se zadržala (i na ovom području) neovisnost banke. Posebno dvojbenim smatra odredbu u članku 42. Prijedloga koji govori o osobama koje ne mogu biti članovi Savjeta, te smatra da je krajnje općenit i neprecizan jer ostavlja mogućnost arbitriranja o tome koje su to osobe koje bi mogle imati koristi od pristupa informacijama Banke.

Budući da se u članku 52. točki 3. navodi da se posebne pričuve formiraju zbog pokrića indentificiranih gubitaka, mišljenja je kako je potrebno pobliže definirati što se pod time podrazumijeva. Drži da članak 58. treba dopuniti tako da reviziju poslovanja HNB-a obavlja Državni ured za reviziju, a fakultativno angažirati komercijalne međunarodno priznate revizorske kuće (zašto zakonom propisati obvezu inorevizora ako čitav niz centralnih banaka u svijetu ne obavlja komercijalnu reviziju poslovanja).

I zadnja primjedba odnosila se na rješenje u članku 64. (govori o statusu članova Savjeta). Naime, rješenje da članovi Savjeta nisu državni dužnosnici implicira da imaju pravo na naknadu za rad u Savjetu. To znači da guverner, njegov zamjenik i vice-guverner koje je Prijedlog, prema članku 46. definirao kao zaposlenike HNB-a imaju pravo, osim na plaću i

naknadu za svoj rad u Savjetu, pa proizlazi da je jedino tijelo HNB-a u kojem se radi bez naknade Odbor guvernera. Prigovorio je na kraju zbog izostanka televizijskog prijenosa.

Neovisnost i odgovornost

U ime Kluba zastupnika SDP-a govorila je zastupnica **Dubravka Horvat**. Prenijela je da Klub podržava donošenje zakona i rješenja kojim se jasnije definira položaj središnje banke. No, budući da je veliki broj primjedbi već izrečen zadržala se na ocjeni da je važno regulirati stupanj neovisnosti Banke te njezin odnos prema Saboru kao i jasno odrediti odgovornost prema Zastupničkom domu. Ova traženja proizlaze iz loših iskustava u proteklom godinama, rekla je ona.

Govoreći o temeljnim funkcijama HNB-a smatrala je da treba definirati odgovornost za stabilnost valute, opću likvidnost plaćanja u zemlji prema inozemstvu, podsjetivši da je proteklih godina bilo problema u gospodarstvu s općom nelikvidnošću (popela se sa oko 3 milijarde na gotovo 27 milijardi kuna u roku 4 godine).

Budući da je Hrvatska narodna banka odgovorna za opću likvidnost dužna je vođenjem politike u monetarnoj sferi osigurati i osnovne pretpostavke poslovanja i razvoja jer je cilj monetarne politike maksimalna zaposlenost, stabilna cijena, prihvatljiva dugoročna kamata. Stoga je potrebna precizna definicija ključnih problema da nedorečenost ne bi ostavljala prostora tumačenju po mjeri pojedinca.

Iz pojmova u članku 3. primjerice govori se o postizanju i održavanju stabilnosti cijena u sklopu opće likvidnosti i insolventnosti tržište orijentiranosti bankovnog sustava, pa proizlazi da je bitno održavati stabilnost cijena i bez obzira na razinu (zatečena cijena viša je nego europska) – do koje su stope inflacije cijene stabilne (europski su standardi i ovdje parametri) dok prema rješenju u članku 40. to može biti svaka razina cijena i svaka stopa inflacije koju prihvati Savjet HNB-a. Članovi su neovisni u kreiranju i donošenju svih rješenja pa čak i u ocjeni ostvarenja postavljenih ciljeva, a budući da je predviđena široka neovisnost gotovo se može govoriti o autoocjenjivanju.

Zastupnica je ocijenila da su kriteriji za imenovanje članova savjeta većma nedefinirani i nedorečeni. Stoga novim zakonom treba odrediti obveze i odgovornost u svim segmentima prilagođavajući se standardima

Europe uz uvažavanje okruženja i ekonomskog stupnja razvoja.

Na kraju je izvela zaključak iz rasprave radnih tijela kako treba procijeniti opravdanost izrečenih primjedbi i ugraditi ih u konačni tekst predloženog zakona.

Stav Kluba zastupnika Demokratskog centra iznio je dr. **Đuro Njavro**. Podržao je predloženi zakonski tekst ocijenivši kako ima dobrih rješenja i takvih koje do drugog čitanja treba precizirati kako se ne bi radi nepreciznosti ponovila kriza radi koje će trebati porezni obveznici.

Dajući preporuku da se ne donosi zakon koji će štetiti hrvatskim interesima, drži da s nekim rješenjima ne treba brzati, te preticati zakonodavstva zemalja Europske unije. Predložena rješenja i pet su godina ispred tih zakonodavstva, a čak petnaest ili više godina ispred hrvatskih potreba danas. Dodao je da bi zbog složenosti problematike o njima raspravljao i tri puta, jer ima na umu važnost centralne banke.

• Predložena rješenja pet su godina ispred hrvatskih potreba.

Podsjetio je da je inflacija pridonijela stabilnosti cijena - od 1994. godine inflacija se nije popela iznad 5 posto te je pokazala da uspijeva voditi odgovornu, proračunsku i monetarnu politiku i da važećim zakonskim rješenjima uspijeva odgovoriti ciljevima. Dovoljno je nezavisna, kazao je, ali nije dobro odgovorila na sva pitanja kao što se očekivalo. Značajno je pridonijela stabilnosti cijena u području vanjske likvidnosti dok je kod unutrašnje rezultat ovisio o cjelokupnom gospodarskom sustavu.

No, kritičan je bio prema sustavu kontrole te u tom smislu očekuje preciznija rješenja, pogotovo jer je to porezne obveznike koštalo milijarde kuna.

Zastupnik je naglasio da daje podršku neovisnosti HNB-a u odnosu na Vladu, i Zastupnički dom (smanjiti broj članova Savjeta) da guvernera, članove Savjeta pa i viceguvernera, na prijedlog Odbora za državni proračun bira Zastupnički dom, da razrješuje guvernera, članove Savjeta i viceguvernera ne samo zbog razloga navedenih u zakonskom prijedlogu nego i zbog neispunjavanja ciljeva i očekivanja, da revizora za HNB-a na prijedlog savjeta Banke i mišljenje Odbora za financije potvrđuje Zastupnički dom.

Što se tiče konkretnih primjedbi Klub drži da je potrebno propisati vlasnički status HNB-a, te da ciljeve banke nije dovoljno ograničiti samo na stabilnost cijena, pogotovo jer se otvara pitanje jamca za deviznu likvidnost.

I na kraju, priznaje da zbunjuje odredba prema kojoj će se Vlada RH savjetovati s Bankom o svim pitanjima, jer to ulazi u pitanje nezavisnosti.

Unaprijed dajući zakonskom prijedlogu dobre ocjene te se nadajući prihvaćanju iznijetih primjedbi, rekao je da će stranka kojoj pripada podržati zakonski tekst u prvom čitanju.

U ime Kluba zastupnika HSS-a govorio je **Luka Roić**. Podržao je ponuđena zakonska rješenja i smatra ih prijelaznima do prihvaćanja centralne banke Europske unije kao monetarne vlasti i eura kao nacionalne valute.

Prema njegovoj procjeni, nakon integracije u europsku monetarnu uniju, Banka, uvjetno rečeno, gubi svoje monetarne ovlasti. Stoga se nameće pitanje zašto se inzistira na donošenju zakona ako se i izmjenama i dopunama moglo izvršiti određene prilagodbe.

Klub u predloženom zakonskom tekstu vidi nekoliko nedostataka. Među njima, nejasno se definira pravni status Banke, a mišljenje je da bi bilo bolje rješenje da ima svojstvo javno-pravne osobe u vlasništvu Republike Hrvatske.

Nema komparativnih pokazatelja

U raspravi u trajanju 10 minuta mr. **Zlatko Mateša** je prigovorio tekstu da vrvi europskim standardima a istovremeno nema komparativnih prikaza rješenja Europske unije i tranzicijskih zemalja pogotovo jer sumnja da su zastupnici s njima upoznati.

Među ponuđenim zakonskim rješenjima vidi i loša, a jedno je od njih razlog zbog kojeg se ne može biti članom Savjeta. Zauzeo se za to da Sabor bude najodgovorniji u svim aspektima političkog, gospodarskog i financijskog života.

Dr. **Vilim Herman** je se nekoliko »malih zapažanja«, kao što reče, pokušao pripomoći ponuđenom zakonskom tekstu da bude precizniji. Drži da bi Banka trebala biti solidarno odgovorna za štetu koja nastane drugoj pravnoj osobi (štedionici ili banci), a nakon propusta obvezne kontrole, propuštanjem postupanja po nalazima kontrole HNB-a ili iznošenja podataka označenih kao povjerljivi podaci.

Nakon što je iscrpljena lista prijavljenih za raspravu, guverner Hrvatske narodne banke **Željko Rohatinski** je ocijenio da su rasprave u odborima i sabornici dale niz korisnih sugestija i primjedbi koje će nastojati do drugog čitanja, ugraditi u zakonski prijedlog. Tiče se to nelogičnosti i nepovezanosti odredbi ovoga s nekim drugim zakonima, no ima rješenja za koje i predlagatelj zna da nisu u dovoljnoj mjeri naglašena.

Uz ova pitanja, valja imati na umu da je Prijedlog zakona o HNB-u jedan od elemenata u procesu restrukturiranja ukupnog monetarnog i financijskog sustava u Hrvatskoj, da se odnosi na središnju monetarnu vlast, izravno a neizravno predstavlja osnovu za prijedlog za barem još četiri zakona koji reguliraju odnose u financijskom sustavu. Radi se o novom zakonu o bankama, platnom prometu, deviznom zakonu.

Budući da se rasprava vodi u vrijeme početka pregovora o pridruživanju EU, to nas dovodi u situaciju da se mora respektirati njezina rješenja.

Usto, ocijenio je kao prihvatljive primjedbe o tome kako je potrebno još više naglasiti odgovornost Banke prema Saboru i odgovornost za politiku i osobnu odgovornost guvernera i svih članova Savjeta. Ipak drži da centralna banka mora imati punu neovisnost u odnosu na bilo koji organ izvršne ili zakonodavne vlasti jer je to i jedan od standarda EU.

Naglasio je da zakonom treba nedvomisleno regulirati odnos centralne banke i državnog proračuna jer je i sa zakonodavstvom EU nespojivo da Banka izravno financira proračun te da treba regulirati odnos Banke i poslovnih banaka i u smislu nadzora, te propisati ulogu Banke kao regulatora i nadzorne institucije za obavljanje ukupnog platnog prometa u zemlji i prema inozemstvu.

Na kraju je podsjetio da je ponudio ostavku na kojoj ustrajava.

Završnu riječ dao je zamjenik ministra financija mr. **Damir Kuštrak**. No, s obzirom na to da je riječ o prijedlogu zakona u prvom čitanju a i guverner je iznio svoj stav, potvrdio je da će Vlada pažljivo razmotriti prijedloge iz rasprave. I Vlada podupire rješenja koja zabranjuju izravno zaduživanje državnog proračuna te informirao da se to i ne čini gotovo devet mjeseci. Obetao je ujedno da će do drugog čitanja, kao što je primijećeno da nedostaje, dostaviti rješenja europske središnje banke i tranzicijskih zemalja.

Nakon opširne rasprave glasovalo se o Prijedlogu zakona o Hrvatskoj narodnoj banci. Većinom (88 »za« i 1 »suzdržan«) glasova prihvaćen je Prijedlog, te će primjedbe, prijedlozi i mišljenja biti upućeni predlagatelju radi pripreme Konačnog prijedloga zakona.

M. P.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O OSNOVAMA DEVIZNOG SUSTAVA, DEVIZNOG POSLOVANJA I PROMETU ZLATA

Liberalizirana devizna regulativa

Zastupnički je dom u prvom čitanju većinom glasova (88 »za« i 1 »suzdržan«), donio zaključak kojim se prihvaća Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama deviznog sustava, deviznog poslovanja i prometa zlata. Tre-

ba napomenuti da je predlagatelj – Vlada Republike Hrvatske prvotno predložio primjenu hitnog postupka, od kojega je odustao nakon sugestija izrečenih na sjednicama Odbora Zastupničkog doma. Potvrdno mišljenje dao je i Županijski dom.

BROJ

290

IHS

6. III. 2001.

O PRIJEDLOGU

Budući da su bitno izmijenjene okolnosti u hrvatskom gospodarstvu u odnosu na okolnosti u kojima je pisan i donesen Zakon o osnovama de-

viznog sustava, deviznog poslovanja i prometa zlata, on je u današnjem ekonomskom okruženju postao zapreka razvoju deviznog tržišta i instrumenata na deviznom tržištu. Važeći Zakon pisan je 1992., a donesen 1993. godine, u vrijeme velike devizne nelikvidnosti, nerazvijenosti deviznog tržišta i deviznih instrumenata, političke i ekonomske neizvjesnosti i naposljetku ratnih uvjeta i aktivnosti. Glavni cilj Zakona odnosio se na osiguravanje neophodne devizne likvidnosti zemlje radi plaćanja roba i usluga u inozemstvu i zaštite interesa hrvatskih banaka. Već od 1995. godine postoje inicijative i zahtjevi bankarskog sustava za uvođenje šireg spektra bankarskih usluga na području deviznog poslovanja. Zahtjevi i prijedlozi pravnih osoba odnose se na daljnju liberalizaciju stjecanja i raspolaganja devizama, devizno kreditiranje u zemlji, kao i uvođenje svih oblika namirenja obveza i potraživanja s inozemstvom koji su uobičajeni u međunarodnoj razmjeni.

Temeljne promjene u prvoj fazi, odnosile bi se na devizno kreditiranje domaćih pravnih osoba, za sva plaćanja u inozemstvu i za polaganja na devizne račune. Omogućilo bi se kupovanje deviza radi polaganja na devizne račune od domaćih pravnih osoba bez navođenja osnove plaćanja, kao i mogućnost konverzije deviza. Naposljetku, liberaliziralo bi se namirenje obveza i potraživanja s inozemstvom. Predloženim promjenama, namjene deviznih kredita u zemlji bi se proširile na sva tekuća plaćanja u inozemstvu i za polaganje na devizne račune. Istaknuto je, međutim, da se predloženim promjenama ne uklanjaju restrikcije vezane uz transfer kapitala u inozemstvo i ne omogućava se plaćanje robe i usluga u zemlji u devizama.

Stoga se predlaže zakonski tekst kojim bi se liberalizirala devizna regulativa te ujedno omogućilo podizanje konkurentskih sposobnosti domaćih gospodarstvenika. Liberalizacija deviznog kreditiranja u zemlji omogućila bi financijskim institucijama plasman viškova deviznih sredstava širem krugu komintenata i za šire namjene. S druge strane, domaćim osobama se omogućava pribavljanje deviznih sredstava na domaćem tržištu i radi polaganja na devizne račune. Time bi se produbilo devizno tržište, a bankama bi se dale veće mogućnosti alokacije viškova deviznih sredstava. Pritisци na aprecijaciju kune bi se smanjili, a i trošak pribavljanja deviza gospodarstvenicima bi

trebao biti manji. Nisu utemeljeni prigovori da će se proširivanjem namjena kreditiranja i na robu široke potrošnje dodatno stimulirati uvoz.

Prema postojećoj regulativi, način stjecanja deviza domaćih osoba reguliran je čl. 28. Zakona kojim nije dozvoljeno kupovanje deviza bez osnove plaćanja. Omogućavanjem nesmetane kupovine deviza od pravnih osoba devizno tržište bi postalo razvijenije i transparentnije. S druge strane, domaćim pravnim osobama omogućilo bi se slobodnije upravljanje svojom imovinom. Predloženim promjenama bi se proširila i osnovna stjecanja deviza od domaćih pravnih osoba i po toj osnovi, a prihvaćena konvertibilnost domaće valute bi se operacionalizirala u praksi. Time bi se omogućio razvoj terminskog tržišta devizama koje se do sada svodilo isključivo na termenske kupovine deviza za poznata plaćanja. Širenje terminskog tržišta deviza pogoduje izvoznicima i uvoznicima radi zaštite od tečajnih promjena vezanih uz budući uvoz ili izvoz. Opisana situacija pogodovat će i vlasnicima vrijednosnih papira nominiranih u stranoj valuti i investitorima kapitala radi zaštite od očekivanih tečajnih rizika.

Svakako, kupovanje deviza radi polaganja na devizne račune pravnih osoba bez osnove plaćanja, otvara određene dvojbe i monetarne rizike. Ocjenjuje se ipak da neće doći do značajnijeg poremećaja jer će pravne osobe i nadalje morati držati najznačajniji dio depozita u kunama radi obveza plaćanja u zemlji. Osim toga i u postojećem sustavu pravne osobe imaju mogućnosti deponiranja sredstava uz deviznu klauzulu. Predloženim promjenama banke bi mogle obavljati i konverzije po deviznim računima i štednim ulozima pravnih i fizičkih osoba po nalogu vlasnika računa i bez ograničenja. Dozvoljavanjem konverzije deviza bez navođenja osnove plaćanja, bankama će se otvoriti prostor za povećani opseg usluga pa će time moći povećati svoje nekatmatne prihode. Predloženim se promjenama ujedno predlaže preuzimanje duga putem cesije i asignacije. Do sada zakon nije eksplicite zabranjivao cesiju i asignaciju, ali ove radnje nisu bile ni dozvoljene. Predloženim se promjenama međusobna potraživanja uz prijelože, mogu namiriti i navedenim oblicima. Ovim se izmjenama omogućava i hrvatskim gospodarstvenicima da svoje obveze i potraživanja namiruju oblicima financijskog poslovanja koji su uobičajeni u međunarodnoj trgovini.

Na kraju predloženog zakonskog teksta pojašnjavaju se i navode prekršajne zakonske odredbe u slučaju kršenja rečenog Zakona. Ocjenjujući da je potrebno hitno otkloniti postojeće probleme i neusklađenosti, predlagatelj – Vlada Republike Hrvatske, prvobitno je predložila hitni postupak. Kasnijim dopisom kojega je uputila Predsjedniku Zastupničkog doma, Vlada je odustala od hitnog postupka. Ujedno je predložila da se navedeni zakonski Prijedlog razmotri po odredbama Poslovnika zastupničkog doma Hrvatskoga sabora, koje se odnose na prvo čitanje.

RADNA TIJELA

O predloženom zakonskom tekstu pozitivno su se očitovali odbori u oba doma. **Odbor ŽUPANIJSKOG DOMA za zakonodavstvo** saslušao je uvodnu riječ predstavnika predlagatelja i bez rasprave utvrdio da nema ustavnopravnih zapreka za prihvaćanje prijedloga ovog zakona. Predložio je donošenje zaključka kojim Županijski dom utvrđuje mišljenje kojim podržava prihvaćanje Prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama deviznog sustava, deviznog poslovanja i prometa zlata. **Odbor ZASTUPNIČKOG DOMA za zakonodavstvo** podupore je donošenje ovog Zakona, ali se usprotivio prijedlogu predlagatelja da se donese po hitnom postupku. Predstavnik predlagatelja je na sjednici Odbora izjavio da prihvaća zaključak Odbora o redovitom postupku, te je odustao od prvobitnog prijedloga za donošenje hitnim postupkom. Upućene su i primjedbe zbog nerazvidnih rješenja i nedostatih obrazloženja. Istaknuto je da Prijedlog ne sadrži podatke o: iznosu i posljedicama glede kunske štednje, iznosu troškova konverzije kune u EURO, kao i o tome da li se kuna kao novčana jedinica Republike Hrvatske supstituira EURO-m. Predložena je ujedno dorada članaka 11. i 16., a ukazano je predlagatelju da preispita visinu zapriječenih novčanih kazni. **Odbor za financije i Državni proračun** raspravljao je o predmetnom zakonu kao matično radno tijelo. U uvodnom je dijelu govorio predstavnik predlagatelja koji je napomenuo da se odustalo od hitnog postupka. Iz navedenog razloga Odbor je proveo raspravu o Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama deviznog sustava, deviznog poslovanja i prometu zla-

ta, u prvom čitanju. U raspravi je podržana temeljna namjera izmjena odredbi važećeg Zakona kojemu je cilj liberalizacija devizne regulative i stvaranje preduvjeta za povećanje konkurentnosti hrvatskih gospodarstvenika na međunarodnom tržištu. Izraženo je stajalište kako neke od ovih izmjena postojeće restriktivne regulative ujedno zadiru u monetarni suverenitet zemlje. Stoga je ocijenjeno kako se ovaj proces liberalizacije deviznog sustava mora voditi u sklopu određene strategije koja bi cjelovito sagledala ovu problematiku i definirala određeni vremenski okvir predloženih izmjena. Predloženo je da se preciziraju i pojasne pojedine odredbe. Nakon provedene rasprave Odbor za financije i Državni proračun odlučio je jednoglasno predložiti donošenje zaključaka kojima se prihvaća Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama deviznog sustava, deviznog poslovanja i prometu zlata. Mišljenja, primjedbe i prijedlozi iznijeti u raspravi upućuju se predlagatelju da ih uzme u obzir prilikom izrade Konačnog prijedloga zakona.

Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu saslušao je uvodno obrazloženje predlagatelja koji je odustao od hitnog postupka. Članovi su u raspravi podržali izmjene navedene u predloženom zakonskom tekstu i izrazili nadu da će predložena liberalizacija omogućiti porast konkurentskih sposobnosti domaćih gospodarstvenika. Ovim izmjenama proširuje se mogućnost stjecanja deviza pravnim osobama što su članovi Odbora pozitivno ocijenili, ali su ujedno i upozorili da je potrebno nadzirati što znači stjecanje deviza »drugim pravnim poslovima«. Izneseno je i mišljenje da predloženo rješenje o postupnom napuštanju monetarnog suvereniteta i uvođenje sustava paralelne valute nije sukladno i konzistentno odredbama Ustava Republike Hrvatske. Potrebno je, ocijenili su članovi Odbora, izraditi Program liberalizacije deviznog sustava, eurizacije hrvatskog monetarnog sustava i napuštanje monetarnog suvereniteta, te analiza učinaka na gospodarstvo. Nakon provedene rasprave Odbor je jednoglasno odlučio Zastupničkom domu predložiti zaključak kojim se prihvaća Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama deviznog sustava, deviznog poslovanja i prometu zlata u prvom čitanju, a sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja dostaviti će se predlagatelju radi izrade Konačnog prijedloga zakona.

RASPRAVA

U ovom je Domu prvi uvodno govorio predstavnik predlagatelja i pomoćnik ministra financija **Miljenko Fičor**. Obrazložio je zbog kojih se razloga odustalo od hitnog postupka, te u kratkim potezima podsjetio na razloge zbog kojih se mijenja postojeći Zakon. Upozorio je da će se liberalizacija deviznog poslovanja provoditi u četiri faze i na više područja. Istaknuo je prednosti novoga načina poslovanja, te dodao da se ovim promjenama ne uklanjaju restrikcije za transfer kapitala u inozemstvu i ne omogućava plaćanje roba i usluga u zemlji u devizama. Nakon njega, u ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio je zastupnik **Franjo Križanić**.

Treba konzultirati i domaće bankarske stručnjake

Ocijenio je da će ovaj zakonski prijedlog naići na podršku gospodarstvenika. Podrška se osobito odnosi na devizno kreditiranje, zatim nesmetanu kupovinu deviza, te na konverziju deviznih sredstava. Ocijenio je da se ipak mogu očekivati manji monetarni poremećaji, a posebno oko pitanja izbjegavanja, odnosno gospodarenja na razini valutnih rizika. Upozorio je da bi trebalo konzultirati i domaće bankarske stručnjake kako bi se izbjegao gubitak depozita na vlastitu valutu. Postoje i određene kontradiktornosti koje se odnose na zakonske propise o Narodnoj banci, a treba očekivati i poteškoće prilikom provođenja sve četiri najavljene faze liberalizacije deviznog poslovanja. Rizike oko monetarnih nedoumica i nejasnoća svakako bi trebalo izbjeći, zaključio je zastupnik podržavajući ujedno temeljne intencije predloženog zakonskog teksta. Predsjedavajuća je potom zaključila raspravu i dala na glasovanje rečeni zakonski prijedlog u prvom čitanju.

• Devizno kreditiranje i mogućnost valutne konverzije potaknut će gospodarski rast.

Zastupnici Županijskog doma Hrvatskog sabora jednoglasno su donijeli zaključak kojim su utvrdili mišljenje kojim se podržava Prijedlog

zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama deviznog sustava, deviznog poslovanja i prometa zlata. Primjedbe, prijedlozi i mišljenja iznesena u raspravi glede sadržaja Prijedloga zakona, upućuju se Zastupničkom domu kako bi ih dostavili predlagatelju za izradu Konačnog prijedloga zakona.

Stvaranje povoljnog deviznog ambijenta

Raspravu u Zastupničkom domu otvorila je zastupnica **Jadranka Katarinčić-Skrlić** koja je govorila u ime Kluba zastupnika HSLŠ-a. Odmah na početku podržala je rečeni zakonski prijedlog i pozdravila odluku predlagatelja da odustane od hitnog postupka. Predložila je da se usklade odredbe o odgovornosti Hrvatske narodne banke jer je u proceduru upućen i Prijedlog zakona o HNB. Klub zastupnika HSLŠ-a podržava daljnju liberalizaciju koja će se provoditi na četiri segmenta, ali bilo bi dobro precizirati pojedine članke koji određuju pojam kapitalne transakcije dopuštene zakonom. Smatra ujedno da se po pitanju konverzije deviza treba staviti akcent na zaštitu gospodarskih subjekata od valutnog rizika, a nekamatni prihodi banke predstavljaju sekundarnu činjenicu. Osvrnula se zatim i na nove mogućnosti koje stoje na raspolaganju domaćim gospodarskim subjektima koji žele namiriti međusobne obveze i potraživanja s inozemnim partnerima. Smatra da bi predlagatelj trebao odustati od pojma »dokazivanja pravnog interesa« jer to predstavlja restriktivnu odredbu. Smatra ujedno da bi trebalo pratiti nove i suvremene oblike financijske i monetarne suradnje, jer se time i u Hrvatskoj stvara povoljan devizni ambijent koji je kompatibilan svjetskom tržištu.

• Uskladiti predložene odredbe s Prijedlogom zakona o Hrvatskoj narodnoj banci.

U ime Kluba zastupnika SDP-a govorio je zatim zastupnik **Zorko Vidiček**. Ukratko je naznačio probleme oko deviznog poslovanja u nedavnoj prošlosti te ocijenio da je liberalizacija bila nužan korak. Budući da su se promijenili gospodarski uvjeti, dosadašnji re-

strikativni zakon postao je preprekom razvoju deviznog sustava. Prva faza predloženog zakonskog teksta obuhvaća daljnju liberalizaciju deviznog kreditiranja u zemlji, rezimirao je zastupnik Vidiček. Ocijenio je zato da treba podržati predloženi zakonski tekst jer se njime uspostavlja transparentnije devizno tržište. Smatra ujedno, da monetarni suverenitet Republike Hrvatske nije narušen jer je dosadašnji »bijeg deviza« išao linijom nelegalnog prijenosa posredstvom pravnih i fizičkih osoba. Upozorio je ujedno da bi trebao uslijediti povrat deviznih sredstava iz inozemstva ako se ovo pitanje ne rješava predloženim zakonskim tekstom. Pozitivnom je ocjenom popratio i najavljenju mogućnost devizne konverzije jer bi banke bez ikakvih ograničenja mogle uvesti i ovu uslugu vlasnicima deviznih računa. Na kraju je govorio i o liberalizaciji prilikom namirenja obveza i potraživanja s inozemstvom. Budući da se ovim izmjenama i dopunama devizni sustav prilagođava nivou razvoja gospodarstva, Klub zastupnika SDP-a, podržava rečeni zakonski prijedlog, zaključio je zastupnik.

Razjasniti nedoumice oko sudbine domaće monete

Zatim je u ime Kluba zastupnika HKDU-a i HSP-a govorio zastupnik **Tonči Tadić**. Smatra da predloženi zakonski tekst treba uskladiti s odredbama Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci. Jedan od ciljeva ovoga prijedloga odnosi se na približavanje Europskoj uniji i sukladnim uvjetima deviznog poslovanja. To je ujedno i raskid sa socijalističkim shvaćanjem deviza i deviznog tržišta, prema kojemu su devize bile nekakva posebna roba koju je trebalo zasebno tretirati. Smatra da je Vlada dobro postupila kada je predloženim odredbama omogućila domaćim pravnim osobama kupovanje deviza radi polaganja na devizne račune. Ipak postoje i određeni neriješeni problemi koji se odnose na činjenicu da nisu određeni vremenski rokovi predložene strategije. Iako se u Prijedlogu govori o četiri faze, smatra da bi ipak trebalo odrediti vremenski raspored u kojemu bi se odvijala predložena liberalizacija deviznog sustava. Hrvatska narodna banka trebala bi ujedno prezentirati sve aspekte programa liberalizacije deviznog sustava, kao i program »eurizacije« hrvatskog monetarnog sustava. Treba utvrditi kakve refleksije nastupaju na hrvatsko gospodarstvo i državu kao cjelinu, upozorio je zastupnik Tadić. U suradnji s Ministarstvom financija treba ocijeniti jesu li predložena rješenja o postupnom napuštanju domaće valute, sukladna i

konzistentna s Ustavnim odredbama. Jednostrana eurizacija koja se djelomično zagovara i predloženim zakonskim tekstom, ima smisla jedino ako se pri tome zadovolje kriteriji iz Mastrihta. Riječ je o kriterijima koji definiraju maksimalnu kamatnu stopu, maksimalnu stopu inflacije i maksimalnu stopu javnoga duga. Nadalje, svega je šest zemalja u svijetu uzelo tuđu valutu kao sredstvo plaćanja, a riječ je o zemljama koje imaju status protektorata ili dominiona. Dakle, riječ je o zemljama koje nemaju vlastiti suverenitet, odnosno o zemljama koje su na rubu kolonijalnoga statusa. Ocijenio je da bi predlagatelj trebao odgovoriti na rečene nejasnoće i dvojbe, te za drugo čitanje pripremiti konzistentniji prijedlog. On bi trebao biti dopunjen programom liberalizacije deviznog sustava i eurizacije hrvatskog monetarnog sustava, odnosno sa studijom učinaka ta dva poteza na hrvatsko gospodarstvo i suverenitet, zaključio je zastupnik Tadić. Zatim je u ime Kluba zastupnika DC-a govorio zastupnik dr. **Đuro Njavro**.

• *Nadležna ministarstva trebaju ocijeniti postoje li rizici zbog postupnog napuštanja domaće valute.*

Smanjiti rizike poslovanja

Zbog strukture hrvatskog gospodarstva smatra da je značajna svaka promjena deviznog zakonodavstva. Podržao je ovaj nacrt zakona, ali i uputio temeljnu primjedbu. Smatra da predloženi tekst nije ponudio dovoljno promjena kakvu bi hrvatsko gospodarstvo u ovom trenutku trebalo. Podsjetio je da Hrvatska devize privređuje: izvozom roba, izvozom usluga, doznakama i mirovinama, te prihodima od privatizacije i inozemnih ulaganja. Smatra da treba dati puno veću slobodu u raspolaganju devizama i hrvatskim građanima ukoliko žele svoje devize uložiti i u kupovinu vrijednosnih papira na europskim burzama. Budući da Hrvatska ima otvorenu ekonomiju treba razmotriti provođenje i opisanih vidova liberalizacije. Podržao je zatim najavljenju mogućnost deviznog kreditiranja, jer bi se time trebali smanjiti rizici poslovanja, ali je pretpostavio da je zakonodavac svjestan svih posljedica koje to nosi. Uskoro će doći do manje potražnje za kunom, pa treba vjerovati da će biti sačuvana monetarna stabilnost i u ovakvim uvjetima, zaključio je zastupnik.

Zatim je u ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio zastupnik mr. **Zlatko**

Mateša. On je uvodno podržao rečeni zakonski tekst jer je predloženu liberalizaciju deviznog sustava ocijenio kao važan iskorak prema modernom tržišnom gospodarstvu. Predložena liberalizacija donosi određene prednosti, ali prate je i opasnosti, na koje će HNB trebati reagirati svojim instrumentima. Treba očekivati značajne prijepore i dvojbe koje se odnose na mogućnost uvođenja eura, kao paralelne, a potom i jedine monete u Republici Hrvatskoj. Smatra da su takve rasprave preurnjene jer bi mogle pokrenuti pad cijena i rast inflacije. Treba provesti temeljitu raščlambu svih posljedica, a moguće napuštanje monetarnog suvereniteta treba prepustiti institutu referenduma, istaknuo je zastupnik Mateša. Zatim je govorio zastupnik dipl. oec. **Luka Roić**, koji je prenio razmišljanja Kluba zastupnika HSS-a o rečenom zakonskom prijedlogu. I on je uvodno ocijenio da je dosadašnji devizni sustav morao doživjeti promjene, poglavito u sferi liberalizacije deviznog poslovanja. Smatra da će se izmjenama povećati konkurentnost hrvatskog gospodarstva koje je do sada bilo opterećeno brojnim nedosljednostima prilikom izlaska na međunarodnu pozornicu. Novim bi zakonom devizno tržište postalo transparentnije, a pravne osobe mogle bi svoje kunske depozite konvertirati u devizne. Istovremeno se otvara mogućnost uobičajenog namirivanja obveza i potraživanja u međunarodnoj trgovini, pa treba podržati predloženi zakonski prijedlog, ocijenio je zastupnik Luka Roić. Budući da više nije bilo prijavljenih za raspravu riječ je zatražio zamjenik ministra financija i predstavnik predlagatelja, mr. sc. **Damir Kuštrak**. Ocijenio je da je najviše interesa u raspravi izazvala napisana rečenica o potencijalnoj eurizaciji monetarnog sustava. Smatra da je opredjeljenje Vlade Republike Hrvatske jasno oko mogućnosti pristupa Europskoj uniji u budućnosti. Takve namjere ne treba shvaćati u nekakvom uskom vremenskom prostoru, već kao dugoročni cilj. Predložene izmjene i dopune olakšat će devizne transakcije, napomenuo je predstavnik predlagatelja, čime je ujedno i zaključena rasprava.

U nastavku rada pristupilo se glasovanju. Zastupnici Zastupničkog doma Hrvatskoga sabora većinom su glasova (88 »za«, uz 1 »suzdržan«) donijeli zaključak kojim se prihvaća Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama deviznog sustava, deviznog poslovanja i prometu zlata. Sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja uputit će se predlagatelju radi pripreme Konačnog prijedloga zakona. V. Ž.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O CARINSKOJ TARIFI

Carinska stopa »slobodno« za naftne derivate

Županijski je dom podržao ovaj zakonski prijedlog kojeg je u ime Kluba zastupnika HDZ-a podnio mr. Zlatko Mateša, a Zastupnički će dom o tome tek raspravljati.

Razloge i svrhu ovog zakonskog prijedloga uvodno je u Županijskom domu objasnio zastupnik **Mateša (HDZ)**. U uvodnom izlaganju on je ukratko obrazložio razloge zbog kojih je Klub zastupnika njegove stranke prihvatio inicijativu Udruge vlasnika privatnih benzinskih tvrtki i predložio ovakav zakon. Predloženi zakon, objasnio je Mateša, govori kakav je naš odnos prema pravnoj državi, i prema slobodnoj tržišnoj utakmici, a napose prema malim i srednjim poduzetnicima. Na tržišnom segmentu proizvodnje i prodaje naftnih derivata u Hrvatskoj, INA (trgovačko društvo u vlasništvu Republike Hrvatske) ima 90 posto tržišnog udjela. Istodobno na segmentu prodaje naftnih derivata u Hrvatskoj postoji 120 trgovačkih društava sa 180 privatnih benzinskih postaja, koji zapošljavaju 4000 zaposlenika. Prijedor je nastao onog trenutka kada je INA uvjetovala isporuke naftnih derivata za potrebe poslovanja malih i srednjih poduzetnika i njihovih benzinskih postaja po maloprodajnim cijenama na benzinskim postajama INE-e, oduzimajući im tako pripadajući maloprodajnu maržu, a umjesto toga odobravajući im simbolične »rabate« u prosjeku od 0,15 do 0,20 kuna po litri derivata kao i svakom većem kupcu – krajnjem potrošaču. Kulminacija zloporabe monopolnog položaja uslijedila je u srpnju 2000. kad je INA svojom »poslovnom odlukom« uskratila malim poduzetnicima i dotadašnji simbolični »rabit« od 0,15 kuna po litri derivata te im isporuku uvjetovala isključivo po maloprodajnim cijenama na svojim benzinskim postajama. Očigled zloporabe monopola INE-e očituje se i u tome što INA privatnim poduzetnicima u BiH i Srbiji, dakle tamo gdje ima konkurenciju, te iste derivate izvozi po nižim cijenama od 0,80–1,00 kune po litri nego što ih prodaje poduzetnicima u RH. I pored čvrstog obećanja INE da će malim i srednjim poduzetnicima vratiti oduzetu trgovačku maržu od 0,50–0,60 kuna po

litri derivata to nije učinila čime ubrzava proces njihova uništenja. Drži kako se predloženi zakon može smatrati potpuno opravdanim, i kao jedino sredstvo za spas od uništenja oko 120 malih i srednjih trgovačkih društava i očuvanje 4000 postojećih radnih mjesta te daljnje otvaranje novih. S tim u svezi Klub je zatražio da se potpuno ukinu carinske stope za naftne derivate (bezolovni motorni benzin, ostali motorni benzin, plinska dizel goriva i ekstra laka i lako specijalno loživo ulje) koji se proizvode u Hrvatskoj.

• Monopolski položaj INE na hrvatskom tržištu naftnih derivata ugrožava opstanak 120 malih i srednjih trgovačkih društava i oko 4000 postojećih radnih mjesta.

Takav je prijedlog jednoglasno, i bez rasprave podržao **Odbor ŽUPANIJSKOG DOMA za gospodarstvo i financije**.

MIŠLJENJE VLADE

Vlada je, međutim, bila drugačijeg mišljenja. Predlaže da se ne prihvati Prijedlog zakona predlagatelja zastupnika Mateše. S tim u svezi napominje da je Uredbom o Carinskoj tarifi za 2001. propisala carine za navedene naftne derivate u iznosu od 18,8, a ne 20 posto kako navodi predlagatelj. Carina od 20 posto primjenjivala se samo od 1. srpnja do 31. prosinca 2000. i više nije na snazi, a daljnje snižavanje carina uslijedit će, u skladu s dogovorom vezanim uz članstvo WTO od 1. siječnja 2002., te će ono postupno smanjivati svake godine sve do 1. siječnja 2005. godine.

Trenutno i potpuno ukidanje carina, kako se predlaže, za naftne derivate koji se proizvode u RH, bilo bi u suprotnosti s temeljnim načelima na kojima počiva Zakon o carinskoj tarifi i općenito politike zaštite domaće proizvodnje, te bi zahtijevalo preispitivanje cjelokupnog sustava zaštite,

koji je sadržan u tom Zakonu. Carine su jedini dopušteni instrument zaštite domaće proizvodnje, upozorava Vlada, i dodaje kako je nelogično i neobično u ime zaštite uvoznika naftnih derivata i zaposlenih u toj djelatnosti, zahtijevati ukidanje zaštite domaće proizvodnje u grani, koja zapošljava desetak puta više djelatnika i osigurava nekoliko puta veći prihod i zaposlenost hrvatskoga gospodarstva.

• Za propisivanje carinske stope »slobodno« za naftne derivate sada u ovom trenutku nema gospodarskog opravdanja, poručuje Vlada.

Carinska politika isključivo je u funkciji zaštite domaće proizvodnje, dok je pitanje zaštite tržišnog natjecanja uređeno Zakonom o zaštiti tržišnog natjecanja i u nadležnosti Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja, kao neovisne institucije, s precizno utvrđenim ovlastima i nadležnostima temeljenim na Zakonu. Stoga, eventualne zloporabe monopolnog ponašanja utvrđene temeljem toga Zakona nisu i ne mogu biti argument za ukidanje carina ni u ovom slučaju, a niti u drugim sličnim prilikama, s obzirom na činjenicu da Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja raspolaže instrumentarijem, kojim se može djelovati na učinkovito sprječavanje zloporabe monopolnog ponašanja kada se ono uoči na našem tržištu.

S obzirom na izneseno, Vlada smatra da Prijedlog zakona, odnosno propisivanje carinske stope »slobodno« za naftne derivate, ne treba prihvatiti, jer u ovom trenutku za to nema gospodarskog opravdanja. Ukoliko se, međutim, pojavi potreba za smanjenjem zaštite ovog ili bilo kojeg gospodarskog sektora, radi posebnih okolnosti ili poremećaja na tržištu, Vlada može, iznimno mijenjati visinu carina utvrđenih Zakonom, u okviru razine carina preuzetih međunarodnim obvezama RH.

Osim zastupnika **Zlatka Mateše** kao uvodničara u Županijskom domu nije bilo drugih zainteresiranih za ra-

spravu pa se pristupilo glasovanju u kojem su zastupnici Doma većinom glasova (30 »za«, jedan »protiv« i troje »suzdržanih«) podržali ovaj

Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o carinskoj tarifi što ga je u ime Kluba podnio zastupnik Mateša, a primjedbe, prijedloge i

mišljenja uputili Zastupničkom domu kako bi ih dostavio predlagatelju zakona za izradu Konačnog prijedloga zakona. J. Š.

FINANCIJSKI PLAN HRVATSKE NARODNE BANKE ZA 2001. GODINU I IZMJENE I DOPUNE FINANCIJSKOG PLANA HRVATSKE NARODNE BANKE ZA 2001. GODINU

Predviđanja – višak prihoda nad rashodima

Zastupnički je dom nakon rasprave jednoglasno prihvatio odluku o Financijskom planu, koji je Zastupničkom domu uputio Savjet Hrvatske narodne banke, slijedom zakonske obveze.

O ODLUCI

Predviđanja za 2001. godinu ukazuju da će pokazatelji o makroekonomskim kretanjima u Hrvatskoj biti pozitivni, stoji u obrazloženju dokumenta.

Stopa rasta bruto domaćeg proizvoda povećat će se sa 3,5% u 2000. godini na 4% u 2001. godini. Očekuje se da će godišnja stopa inflacije pasti sa 7,5% u 2000. na 4% u 2001. godini. Istodobno, deficit tekućeg računa platne bilance trebao bi se smanjiti sa 5% bruto domaćeg proizvoda u 2000. na 4% u 2001. godini.

Vladina fiskalna politika i politika prihoda trebali bi olakšati Hrvatskoj narodnoj banci zadatak održavanja stabilnosti cijena tijekom 2001. godine. Tečaj kune ostat će gotovo jednak u odnosu na euro iako će uobičajene sezonske fluktuacije utjecati na njegovu razinu. U takvom okruženju kamatne stope približit će se onima koje će prevladavati na euro području, što također ne isključuje privremene oscilacije kratkoročnih kamatnih stopa.

Hrvatska narodna banka će upotrijebiti dio povećane potražnje za primarnim novcem tijekom turističke sezone za akumuliranje međunarodnih pričuva u nastojanju da održi njihovu godišnju bruto razinu na oko 3,75 mjeseci vrijednosti uvoza robe i usluga.

U sklopu ispunjavanja inflacijskih ciljeva Hrvatska narodna banka će

provoditi operacije na otvorenom tržištu kako bi apsorbirala svaki eventualni višak likvidnosti. Ako bi potražnja za primarnim novcem bila slaba, Hrvatska narodna banka će dodatnim mjerama utjecati na restrikciju dodatne ponude kako bi osigurala ispunjavanje svog cilja vezanog uz međunarodne pričuve. Međutim, ako se s druge strane pokaže da je potražnja za primarnim novcem veća od predviđene, Hrvatska narodna banka je spremna dopustiti veći rast domaćih kredita pod uvjetom da inflacija bude u dozvoljenim okvirima.

U nastojanju da se više oslanja na tržišno orijentirane instrumente Hrvatska narodna banka planira provesti daljnje smanjenje stope jedinstvene obvezne pričuve. U procjeni utjecaja smanjene stope obvezne pričuve na smanjenje rashoda Hrvatske narodne banke uzeto je u obzir i povećanje obračunske osnovice odnosno kunskih i deviznih depozita tijekom 2001. godine. Precizniji uvid u instrumente monetarne politike na prihode i rashode središnje banke dobit će se na temelju projekcije kretanja monetarnih i kreditnih agregata iz Očekivanja monetarne politike za 2001. godinu.

RADNA TIJELA

O ovom dokumentu su raspravljala radna tijela Zastupničkog doma. Odbor za zakonodavstvo se pozitivno očitovao, Odbor za financije i državni proračun predložio je da se donese Odluka o potvrđivanju financijskog plana Hrvatske narodne banke za 2001. godinu. O dokumentu je raspravljao kao matično tijelo.

U uvodnom obrazloženju predstavnik Hrvatske narodne banke iznio je

razloge zbog kojih je predložila izmjene i dopune Financijskog plana Hrvatske narodne banke za 2001. godinu. Naime, pregovori s MMF-om direktno su utjecali na monetarnu projekciju tako da je Savjet Hrvatske narodne banke na sjednici održanoj 17. siječnja 2001. godine izmijenio i dopunio Financijski plan Hrvatske narodne banke za 2001. godinu.

Najznačajnije izmjene odnose se na povećanje prihoda za 131,7 milijuna kuna tako da novi plan ukupnih prihoda iznosi 1.590,2 milijuna kuna. Smanjeni su rashodi za 56,5 milijuna kuna i novi plan rashoda iznosi 1.134,4 milijuna kuna. Iz navedenog proizlazi da su povećani planirani prihodi nad rashodima za 188,2 milijuna kuna tako da u novom Planu ukupno iznose 455,8 milijuna kuna.

U raspravi Odbora iznijeto je mišljenje da se kamata na obveznu pričuvenu banaka treba i dalje smanjivati, te da Hrvatska narodna banka treba što manje izdavati svoje blagajničke zapise a više koristiti blagajničke zapise koje izdaje država.

Hrvatska narodna banka ostvaruje prihode iz kojih pokriva rashode, dok ostatak, kao višak prihoda prenosi u Državni proračun. Međutim, u raspravi na Odboru upozoreno je na odredbu članka 54. Prijedloga zakona o Hrvatskoj narodnoj banci gdje se daje mogućnost da raspoređivanje viška prihoda Hrvatske narodne banke, u opće prihode i u korist Državnog proračuna, utvrđuje Savjet Hrvatske narodne banke. Naime, iz navedenog proizlazi mogućnost da Savjet Hrvatske narodne banke utvrdi da se višak prihoda raspoređi u opće pričuve a ne u Državni proračun te stoga predloženu odredbu treba preispitati.

RASPRAVA

ZASTUPNIČKI
DOMOdržat će se stabilnost
tečaja

Zastupnicima se u Zastupničkom domu obratio predstavnik predlagatelja guverner Hrvatske narodne banke **Zeljko Rohatinski**.

U najkraćim je crtama obrazložio Financijski plan koji za ovu godinu predviđa ostvarenje viška prihoda nad rashodima od 456 milijuna kuna što je 27,5 posto više od prošlogodišnjeg. To je potencijalni prihod državnog proračuna. Rezultat je to procjena da će ukupni prihodi Narodne banke u ovoj godini porasti za 6,5 posto, od čega prihodi po osnovi deviznih depozita za 10 posto. Istovremeno je predviđena nominalna stagnacija ukupnih rashoda (uključeno nominalno zamrzavanje plaća djelatnika HNB-a na razini kraja prošle godine). Naveo je da se izjašnjavanjem o financijskom planu to odnosi na monetarnu politiku Središnje banke za ovu godinu. Očekuje se rast domaćeg bruto proizvoda od 4 posto, temeljenog na povećanju izvoza roba i usluga od oko 9 posto.

Time se smanjuje deficit tekućih transakcija platne bilance i njegov udio u domaćem bruto proizvodu sa 4,5 na oko 3,8 posto.

Projekcija je pošla i od pretpostavke da će se realizirati odnosi u državnom proračunu, odnosi u financiranju konsolidirane središnje države, a što je kao element i predmet stand by aranžmana s MMF-om. U okviru toga konsolidirani deficit središnje države bit će smanjen sa 6,7 na oko 5,2 posto što korespondira predviđenom smanjenju deficita tekućih transakcija platne bilance.

Uz takve pretpostavke predstavnik predlagatelja ocjenjuje da bi neto raspoloživa devizna sredstva Narodne banke porasla za oko 270 milijuna dolara. To je osnovni element u strukturi predviđenog povećanja ukupnih prihoda HNB-a. Nastavljanjem politike smanjivanja stope obveze rezerve i neutralizacijom dijela efekata tih operacija kroz povećanje emisije blagajničkih zapisa ocjenjuje se da bi primarni novac u ovoj godini mogao porasti za oko 7,5 posto, novčana masa za 13 posto, a neto plasman nedržav-

nom sektoru za oko 16 posto. U tim će uvjetima Banka održati stabilnost tečaja, rekao je, a ukoliko bi se scenarij stvarnih kretanja razlikovao od početnih pretpostavki, HNB će i u 2001. godini u cijelosti djelovati sukladno temeljnim ciljevima, definiranim i Ustavom i Zakonom o HNB bez obzira na konačne implikacije na financijski rezultat.

U ime Odbora za gospodarstvo, razvoj i obnovu **Dragica Zgrebec** je rekla da je Odbor o financijskom planu raspravljao kao zainteresirano radno tijelo i podržao ga. Naglasio je potrebu selektivnog pristupa plaćama u Banci, ukazujući da stručnjak u Narodnoj banci treba imati primjerenu plaću kao u poslovnom bankarstvu da bi zadržavala stručnjake. Iznijeto je mišljenje o potrebi povećanja prinosa devizne pričuve te je zatražena informacija o ostvarenjima drugih zemalja u tranziciji.

U ime Kluba zastupnika HKDU-a – HSP-a **dr. Anto Kovačević** je rekao da su temeljne promjene u prijedlogu zakona – neovisnost, redefiniranja ciljeva, promjene u odnosima sa središnjom državom i to je za Klub prihvatljivo. Potrebna je dorada (riječ) »tržišno orijentiranog bankarskog sustava« u rješenoj o ciljevima proizlazi da u Hrvatskoj djeluju paralelni sustavi tržišni i netržišni.

U ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio je **Ivan Šuker** ocijenivši dokument stereotipnim koji daje i osnovne naznake politike u sljedećoj godini. Iako ima naznaka da bi smanjila kamatu na obvezne rezerve smatra da se još uvijek radi o impozantnih 427 milijuna i 400 tisuća kuna. Podsjetivši na raspravu o nedostatku sredstava za porodilje, dječji doplati, smanjenje naknade za bolovanje, smatra da »preko 427 milijuna 400 tisuća kuna ne bi mogli baš tako olako proći«, to više što iskustvo zemalja s više tradicije – primjerice Amerikanci ne plaćaju kamate na obveznu rezervu a u većini zapadnoeuropskih zemalja kamate su vrlo male.

Stoga ostaje pri prijedlogu iz rasprave o polugodišnjem izvješću za 2000. godinu da bi Hrvatska narodna banka, guverner i Savjet trebali razmisliti da se kamate na obvezne rezerve još više smanje. Treba uzeti u obzir vlasničku strukturu po kojoj je od 15 najvećih banaka 12 u rukama stranaca. Drži da trebaju, što se tiče kamata na obveznu pričuvu, imati iste uvjete kao u Europi. Dakle, Klub je predložio što veće smanjenje kamata, a emisijsku dobit koja bi se povećala, isko-

risti za jednu od navedenih socijalnih potreba.

Izrazio je mišljenje da bi se Hrvatska narodna banka trebala baviti širom primjenom politike otvorenog tržišta (tj. širom primjenom državnih blagajničkih zapisa a manje primjenom blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke) iz jednostavnog razloga jer na blagajničke zapise koje Hrvatska narodna banka izdaje kamate treba plaćati Hrvatska narodna banka, ali ako oni koriste blagajničke zapise države, onda Hrvatska narodna banka neće trebati plaćati kamate, dakle imat će manje troškova. Prijedlog je – ako Hrvatska narodna banka emitira obveznice, da te obveznice denominira i to bude još jedna od mogućnosti kako bi hrvatski građani koji žele uložiti svoje novce kupnjom dionica, plasirali svoja sredstva u obveznice Hrvatske narodne banke.

Pozitivni makroekonomski
pokazatelji

U ime Kluba zastupnika HSS-a, **Luka Roić** je zaključio da su makroekonomski pokazatelji u Hrvatskoj pozitivni i da će tome tendirati.

Uz svu podršku, Klub je mišljenja da HNB ne može ostati pošteđena kritike zbog prevelikih kamata u poslovnim bankama, jer zbog velike razlike u aktivnoj i pasivnoj kamati tržišna ekonomija trpi. Stvara se debalans između profitne i kamatne stope što nepovoljno utječe na tržišnu ekonomiju, investicije i poduzetničke aktivnosti. Naime, drži da kamatna stopa od 13 posto ne može biti stimulatívna za ulaganja, a to glede odobravanja kredita pretvara hrvatske poslovne banke u visoko likvidne štedionice.

Upozorio je na veliku odgovornost pri kontroli rizičnih plasmana poslovnih banaka i izvješća o poslovanju. Klub smatra kako su visoke stope devizne rezerve koje je Banka nametnula poslovnim bankama, prilikom plasmana kredita, destimulativne i da smanjuju njihov kreditni potencijal.

U ime Kluba zastupnika SDP-a govorio je **mr. Zorko Vidiček**. Primijetio je da nije uobičajeno da na istoj sjednici bude financijski plan i njegove izmjene, no smatra da se radi o objektivnim okolnostima.

Izmjene su uvjetovane projekcijom monetarne politike za 2001. godinu kao i odlukama kojima se modificiraju instrumenti i mjere monetarne politike u 2001. godini te aranžmanom sa MMF-om. Povećavaju se prihodi, pa novi plan ukupnih prihoda iznosi mi-

lijardu 590,2 milijuna kuna, a rashodi smanjuju za 56,5 milijuna kuna. Novi je plan ukupnih rashoda u iznosu od milijardu 134,4, milijuna kuna.

Navedeno rezultira povećanjem viška prihoda nad rashodima za 188,2 milijuna kuna što u novom planu ukupno iznosi 455,8 milijuna kuna. Ovaj prihod će se kao emisijska dobit doznačiti u korist proračuna RH.

Povećanje prihoda proizlazi iz aranžmana s MMF-om i povećava razinu obveznih deviznih rezervi koje Hrvatska narodna banka mora držati kod međunarodnih financijskih institucija.

Povećana je i kamata tj. prinos na devizne rezerve u odnosu na 2000. godinu. U 2001. godini planira se s visinom od 4 posto. Povećani su i prihodi na kamatu na interventne kredite i kredite za likvidnost te prihode na reprotanskripcije.

Plan rashoda je smanjen u dijelu troškova za zaposlene, smanjeni su i rashodi na obvezne rezerve komercijalnih banaka i Klub to smatra pozitivnim.

Ocijenjeno je da se iz financijskog plana može sagledati vrlo izbalansirana i u uvjetima gospodarenja primjerena monetarna politika Hrvatske narodne banke. Ocjenjujući u cjelini prijedlog financijskog plana, Klub smatra da je realan te mu daje podršku.

U ime Kluba zastupnika Demokratskog centra dr. **Đuro Njavro** je rekao podržati ovaj plan s izmjenama i dopunama. No, primjećuje da 4 posto rasta bruto društvenog proizvoda jest dovoljno visoka stopa rasta za zemlje razvijenog svijeta, ali je za Hrvatsku nedovoljna. Drži da je Hrvatskoj potrebna dinamičnija razvojna i odgovarajuća monetarna politika da bi se Hrvatska vratila stopama rasta od pet, šest i sedam posto. Tek se pri takvim stopama može očekivati da će se godišnje za 10–20 tisuća početi smanjivati broj nezaposlenih. Glede očuvanja stabilnosti cijena prošle je godine zabilježena za naše prilike u zadnjih sedam godina vrlo visoka inflacija, veća gotovo dva puta nego prije tri ili četiri godine.

Također, likvidnost nije bitno popravljena, a međunarodna je održavana, te i visinu deviznih pričuva Klub drži zadovoljavajućim. Imajući u vidu okolnosti, rad Centralne banke u cjelini označava kao povoljan, rekao je i naglasio kako je potrebno poboljšati i usavršiti upravljanje i menadžment u deviznim pričuvama.

Napomenuo je da je Hrvatska uz velike napore, od 1992. u vrijeme kada nije imala deviznih pričuva povećala na više od 3 milijarde dolara, te nije nevažno da li će od njih godišnje imati prinos 3, 4, 5, 6 ili možda 9 posto. Iskazao je interes da prinos devizne pričuve bude razmjern onome što imaju Slovenci, Mađari i Česi.

Zato drži da planirani prinos, na više od 3 milijarde dolara deviznih pričuva u 2001. godini nije zadovoljavajući, i da očekuje od menadžmenta HNB-a da nađe načina i podigne prihod na devizne pričuve. Radi poprilično restriktivne monetarne politike i primitivnog instrumentarija, visoki su troškovi vođenja takve politike te drži da je treba modernizirati i time postići bolje rezultate za ukupno gospodarstvo i Centralnu banku.

Sugerirao je neka se ne šteti na plaćama stručnjaka, i izrazio nezadovoljstvo kreditnom politikom kojom je smanjen opseg kredita gospodarstvu u odnosu na 1999. godinu. Umjesto toga banke su se okrenule kreditiranju državnog proračuna i ulaganju u vrijednosne papire Centralne banke. Drži da i to treba preispitati i prilagodavati mjere vođenja monetarne politike. To bi značilo smanjenje kamata koje na svoje vrijednosnice nudi Centralna banka i odašiljanje signala bankama da plasmane usmjeri u gospodarstvo. Jedino krediti upućeni gospodarstvu mogu pokrenuti otvaranje novih radnih mjesta i ubrzati gospodarski rast.

Opreno s plaćama

Mr. **Zlatko Mateša** je uvodno rekao da podržava zaključak Odbora za gospodarstvo koji se tiče plaća stručnjaka, izrazivši bojazan od odljeva toga kadra.

Prigovorio je što kreditiranje gospodarstva, bilježi konstantan pad, te dodao da se bez utjecaja Banke neće polučiti željeni rezultati.

Ovim je izlaganjem iscrpljena lista prijavljenih, a završnu riječ je dobio guverner Hrvatske narodne banke, **Željko Rohatinski**. Rekao je da se i u Banci slažu s većinom izrečenih ocjena.

Pojasnio je da je kamatna stopa koju Narodna banka plaća na obvezne rezerve jednaka dugu i veoma blizu duga i dodao da druge zemlje imaju daleko nižu stopu obvezne rezerve nego Hrvatska (23,5 posto prije nekoliko mjeseci čak 28,5 posto) a nastojat će, ukoliko dopuste tržišni uvjeti, da se u ovoj godini ta stopa smanji.

Stopa remonercije je već sada smanjena (4,5 posto), a suštinski je i manja. K tome, više se kamata ne obračunava na iznos a sredstva koje banke drže na svom računu relativno će se povećavati. Do nedavno se kamata plaćala na ukupni iznos obvezne rezerve, neovisno o tome jesu li ta sredstva banke držale na računu kod HNB ili su držale na računu za podmirenje obveza za njihovu dnevnu likvidnost.

U uvjetima smanjenja stope, porast će potreba za emisijom blagajničkih zapisa (kamatne stope su više nego što je administrativno propisana stopa na obveznu rezervu i taj su element imali na umu prilikom predviđanja ukupnih rashoda, po osnovi pasivnih kamata koje plaća Hrvatska narodna banka).

Što se tiče operacije na otvorenom tržištu, Banka se zalaže da se dio funkcije prenese ali to podrazumijeva promjene u filozofiji proračuna u jedinstvenom odbijanju fiskalnih i monetarnih operacija na otvorenom tržištu. U sadašnjim uvjetima rekao je guverner, ne postoje mogućnosti za uspješnu transmisiju.

Što se tiče GDP-a aranžman s MMF-om u tom smislu ne predstavlja ograničenje.

I na kraju – prinosi na devizne rezerve niži su nego u nekim drugim zemljama, i to zbog sigurnosti plasmana.

Glasovalo se o Odluci o potvrđivanju Financijskog plana Hrvatske narodne banke za 2001. godinu. Odluka je jednoglasno donijeta sa 78 glasova.

M. P.

PRIJEDLOG POSLOVNIKA ŽUPANIJSKOG DOMA HRVATSKOG SABORA

Usklađivanje s ustavnim promjenama

Županijski dom donio je, nakon kraće rasprave, svoj Poslovnik, prihvativši prijedlog predlagatelja – Odbora za Ustav i poslovnik – te većinu podnesenih amandmana. Jedna od većih novina je i na nov način utvrđen odnos između domova Hrvatskog sabora.

IZ PRIJEDLOGA

Odnos Županijskog i Zastupničkog doma

Predsjednici obaju domova dogovaraju se o sazivanju sjednica, utvrđivanju dnevnog reda i njegovim dopunama.

Radi ostvarivanja ustavnog prava Županijskog doma na donošenje odluke o vraćanju zakona na ponovno odlučivanje, Županijski dom mora biti promptno izviješten o donošenju zakona u Zastupničkom domu, a njegovom predstavniku mora se omogućiti obrazlaganje mišljenja odnosno prethodnog mišljenja na sjednici Zastupničkog doma.

U postupku usuglašavanja teksta zakona, u slučaju izglasavanja različitog teksta domovima, provodi ga stalno radno tijelo, Odbor za usuglašavanje koji je zajednički odbor Županijskog i Zastupničkog doma. Navedeni Odbor, osim ovim Poslovnikom taksativno određenih nadležnosti predlaže domovima mjere i daje poticaje za unapređivanje njihovog međusobnog odnosa.

Postupak donošenja akata Županijskog doma, sudjelovanje u donošenju zakona i pravo predlaganja zakona.

Poslovníkom je propisano koje akte Županijski dom donosi kao i njihov sadržaj.

Na prijedlog Časništva Županijskog doma, matičnoga radnog tijela ili najmanje petine zastupnika Županijski dom odlučuje o predlaganju raspisivanja referenduma Zastupničkom domu, o kojem će od pitanja (zakonu ili drugom pitanju) u Ustavu Republike Hrvatske definiranom kao djelokrug Zastupničkog doma, ras-

pravljati i dati o njemu mišljenje Zastupničkom domu, Vladi, Predsjedniku, nekom drugom tijelu i javnosti.

Ravnopravno odlučivanje sa Zastupničkim domom u postupku donošenja zakona iz članka 81. i 83. Ustava Republike Hrvatske obuhvaća prvo čitanje, drugo čitanje, i izglasavanje teksta zakona po hitnom postupku. U slučaju da je zakon u domovima izglasan sa različitim tekstom aktivira se stalno radno tijelo, zajednički Odbor Zastupničkog i Županijskog doma, koji u strogo određenim rokovima i po strogo određenoj proceduri imaju zadaću usuglasiti zakonski tekst.

Postupak davanja Zastupničkom domu prethodnog mišljenja u postupku donošenja Ustava i ustavnog zakona te u slučajevima članka 7. stavak 2. i članka 8. Ustava Republike Hrvatske uključuje i prijedlog prethodnog mišljenja nadležnih odbora.

Pravo pokretanja postupka kojim će se utvrditi prijedlog zakona ima svaki zastupnik Županijskog doma, radna tijela i klubovi zastupnika. Nakon provedene rasprave o izvješćima radnih tijela i mišljenju matičnog radnog tijela Županijski dom odlučuje o sudbini podnesenog prijedloga.

Postupak donošenja odluke o vraćanju zakona Zastupničkom domu na ponovno odlučivanje usuglašen je s Ustavom Republike Hrvatske u smislu prava Županijskog doma da ovu odluku može donijeti za zakone kojima su povređena prava jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave osim zakona o kojima Županijski dom ravnopravno odlučuje sa Zastupničkim domom. Prijedlog odluke može podnijeti predsjednik Županijskog doma, radno tijelo Županijskog doma ili najmanje petina zastupnika Županijskog doma.

Amandmane mogu podnijeti zastupnik, radno tijelo ili klubovi zastupnika i to kada Županijski dom odlučuje o zakonima ravnopravno sa Zastupničkim domom, kada utvrđuje prijedlog zakona koji će podnijeti Zastupničkom domu, kada daje mišljenje ili prethodno mišljenje Zastupničkom domu te donosi Poslovnik.

AMANDMANI

U ime Kluba zastupnika HSP-a i KDM-a, mr. **Marijan Rožić (HSP)** podnio je tri amandmana. U obrazloženju prva dva amandmana stoji da je primjerenije da prijedlog za osiguranje sredstava Županijskom domu predlaže Odbor za pravosuđe, izbor i imenovanja, a treći se obrazlaže ocjenom da je bolje da član kojega imenuje predsjednik Županijskog doma bude promjenjiv, zbog širokog raspona zakonskih prijedloga koji se usuglašavaju.

Nema potrebe da se raspravlja o svakoj predstavi i svakom prijedlogu podnesenom Županijskom domu, odnosno njegovim radnim tijelima, već samo o onima koji se odnose na donošenje zakona – obrazloženje je amandmana **Zvonimira Červenka**.

Čak 29 amandmana podnijeli su **Ivan Novosel (HDZ)**, akademik **Ivan Aralica (HDZ)**, prof. dr. **Katica Ivanišević (HDZ)**, **Petar Jurušić (HSS)** i **Stjepan Marić (HSS)**. Zastupnici su ponajprije ocijenili da je potrebno – s obzirom da tajnik Sabora priprema prijedlog za osiguranje sredstava za rad Sabora i Stručne službe Sabora te da je nalogodavac za financijsko i materijalno poslovanje Sabora i Stručne službe Sabora – da u procesu donošenja odluke koji prostor dati na korištenje klubovima zastupnika Županijskog doma sudjeluje Časništvo Županijskog doma. Sljedećim se amandmanom ukazuje da sva putovanja zastupnika izvan Republike Hrvatske mogu biti koordinirana s jednog mjesta.

Tu je nadalje ocjena kako nema potrebe da Časništvo Županijskog doma utvrđuje Prijedlog odluke o Stručnoj službi Županijskog doma. Stručna služba je zajednička za oba doma, a tajnik koji je vodi odgovoran je Zastupničkom domu.

S obzirom na to da tajnik u odnosu na Stručnu službu ima položaj dužnosnika koji je voditelj tijela državne uprave, takav položaj ne može imati tajnik Županijskog doma – obrazloženje je sljedećeg amandmana grupe

zastupnika. Tu je, nadalje, upozorenje kako je obavljanje poslova iz članka 51. (zaključivanje ugovora radi pripreme i izrade akata naručenih od znanstvenih i drugih organizacija) isključivo u nadležnosti tajnika Sabora.

Sljedećim amandmanom predloženo je da se briše dio stavaka koji su u nadležnosti Odbora za izbor, imenovanja i upravne poslove te da se utvrdi kako tajnik Županijskog doma predlaže tajniku Hrvatskog sabora Pravilnik o unutarnjem ustrojstvu, načinu rada i sistematizaciji radnih mjesta Stručne službe Županijskog doma. Istim je amandmanom zatraženo da Odbor za pravosuđe, izbor i imenovanja ne donosi već predlaže mjerila za utvrđivanje primanja i naknada troškova znanstvenim, stručnim i javnim radnicima koji su članovi radnih tijela Županijskog doma te, također, da »predlaže (a ne – utvrđuje) iznos sredstava za dodatke za uspješnost u radu državnih službenika i namještenika...«

• *Budući da su ustavne promjene znatno promijenile ovlasti Županijskog doma donesen je novi Poslovnik.*

Nema potrebe da se Odbor za usuglašavanje, koji ima taksativno navedene nadležnosti, naziva Zajednički odbor za usuglašavanje – obrazloženje je sljedećeg amandmana, dok se idućim ukazuje kako tajnik Županijskog doma, a ne tajnik Hrvatskog sabora po naravi stvari brine o izvršavanju obveza propisanih člankom 75. (izrada izvornika akata Županijskog doma) i člankom 76. (objavlivanje akata Županijskog doma).

Amandmanima se još: ukazuje da se mora precizirati kako je 15 dana krajnji rok u kojem mora biti obavljeno usuglašavanje zakona; upozorava da Županijski dom ne imenuje nositelje javnih dužnosti; ocjenjuje da je nepotrebno i neracionalno obvezati Dom na izdavanje propisa prijepisa tonskih snimaka o tijeku rada na sjednicama svim zastupnicima; tvrdi da je logično da tajnik Sabora, koji je voditelj Stručne službe, daje prijedlog ustrojstva Stručne službe Županijskog doma u doba ratnog stanja ili neposredne ugroženosti Republike

Hrvatske; upozorenje da Stručnu službu osniva Zastupnički dom i da je ona zajednička za oba doma te da nije inkompatibilno da u okviru Stručne službe Sabora Stručna služba Županijskog doma ima svog voditelja.

Uz ove, grupa zastupnika podnijela je i amandmane pravno-tehničke naravi.

RASPRAVA

Najprije je o Prijedlogu govorio predsjednik Odbora za Ustav i Poslovnik. Podsjetio je da je predlagatelj, ovaj odbor, 4. prosinca utvrdio Prijedlog poslovnika, da se o tome raspravljalo na 50. sjednici te da je na temelju primjedbi zastupnika Odbor, proširen predsjednicima klubova zastupnika, raspravio sve primjedbe, uskladivši neka rješenja s rješenjima Zastupničkog doma.

U Prijedlogu su, kao nešto najnovije i najinteresantnije, napomenuo je, odredbe koje proizlaze iz članaka 81. i 83. Ustava – o ravnopravnom donošenju zakona.

Za riječ se zatim javio **Miroslav Prpić (HDZ)**, da bi obrazložio svoje amandmane. Prvim je ukazao na tiskarsku grešku u Prijedlogu (članak 130, a ne 13), drugim zatražio da se precizira kako zastupnička pitanja moraju biti jasno formulirana i u pravilu takva da se na njih može odgovoriti odmah i bez pripreme, zatim da zastupnik ima pravo postaviti jedno mjesto najviše dva pitanja odjednom te da nakon dobivenog odgovora može iznijeti mišljenje te postaviti dopunsko pitanje.

Zvonimir Červenka je u prilog svom amandmanu odnosno zahtjevu naveo podatak kako je Odbor za branitelje znao zaprimiti i po 100-120 žalbi branitelja, da je riječ o velikom poslu te da bi rad Odbora bio bitno olakšan kada ga se ne bi obvezivalo da odgovara na predstavke već kad bi se previdjelo da »može« odgovoriti.

Glasovanje

Usljedilo je glasovanje o amandmanima. Izglasana je većina amand-

mana grupe zastupnika. Odustali su od dva amandmana na članak 121. nakon obrazloženja predstavnika predlagatelja. Uz izmjenu je prihvaćen amandman na članak 200. tako da taj članak glasi: »Ustrojstvo, način rada i sistematizaciju radnih mjesta u Županijskom domu (a ne u Stručnoj službi Županijskog doma) Sabora u doba ratnog stanja ili neposredne ratne ugroženosti, neovisnosti i jedinstvenosti Republike Hrvatske utvrđuje Odbor za Ustav i Poslovnik Županijskog doma na prijedlog tajnika Sabora«. S istom je korekcijom uvažen amandman 29. o voditelju Stručne službe u Županijskom domu (a Stručne službe Županijskog doma). Uvaženi su u cijelosti i zahtjevi zastupnika Prpića te Zvonimira Červenka. Drugi amandman zastupnika Rožića nije prihvatilo predlagatelj, a ni glasovanjem zastupnici, dok su prvi i treći prihvaćeni.

O amandmanima zastupnika Vladimira Katića koje predlagatelj nije prihvatio nije se glasovalo, jer ovaj više nije zastupnik Županijskog doma. Predlagatelj je uvažio njegove pravno-tehničke i amandmane jezične naravi.

Odbijen je zahtjev zastupnice **Ivane Sućec-Trakoštanec (HDZ)** o skraćivanju naziva Odbora. **Julije Derossi (HDZ)** izvijestio je zastupnike da se prema najnovijem Rječniku hrvatskog jezika (Leksikografski zavod) ne kaže usuglašavanje već usuglasivanje, ali da mu to zvuči neobično pa bi bolje bilo prihvatiti jednostavniji izraz – usklađivanje (dakle, Odbor za usklađivanje). **Zvonimir Pušić**, predsjednik Odbora na to je odgovorio da je riječ o zajedničkom odboru te da izmjene nisu moguće s obzirom na to da je Zastupnički dom već odredio ime (Odbor za usuglašavanje). Predsjednica Doma, prof. dr. **Katica Ivanišević** dopunila je obrazloženje ukazivanjem na to da se u Ustavu spominje riječ suglasnost (a ako je suglasnost onda je usuglašavanje), dometnuvši kako sam Odbor može odlučiti želi li lektorsku intervenciju.

Županijski dom je većinom glasova prihvatio Konačni prijedlog, zajedno s usvojenim amandmanima.

J. R.

RASPRAVA O NAJAVLJENOJ MOGUĆNOSTI PROMJENA USTAVA REPUBLIKE HRVATSKE RADI UKIDANJA ŽUPANIJSKOG DOMA HRVATSKOG SABORA

Parlament snažniji sa dva doma

Najava o ukidanju Županijskog doma neozbiljan je korak, snaga parlamenta je veća ako ima dva doma, Županijski dom troši godišnje 35 milijuna kuna odnosno manje od reprezentacije Zastupničkog doma, raste broj parlamenata u svijetu s dva doma a izuzetak je Pakistan, uštedjeti se može i smanjenjem broja zastupnika u oba doma Sabora – samo su neka od ocjena i mišljenja koje su iznijeli zastupnici Županijskog doma 14. veljače raspravljajući o najavljenom mogućnosti ukidanja Županijskog doma.

Dom je formirao tročlanu radnu skupinu koja će pratiti događaje u vezi s mogućim ukidanjem Županijskog doma i o tome izvještavati Časništvo Doma a ono će onda poduzimati određene mjere.

RASPRAVA

U uvodnom izlaganju o ovoj točki dnevnoga reda predsjednica Doma dr. Katica Ivanišević obrazložila je najprije zašto se ova točka našla na dnevnom redu Doma. Nakon izjava nekih čelnika iz vladajuće koalicije o ozbiljnom razmišljanju o mogućnosti ukidanja Županijskog doma te aktualiziranja u medijima krajnje je vrijeme bilo da i Dom o tome raspravlja.

Zreli i aktivni rad Doma

Županijski je dom ustrojen 1992. godine s ciljem jačanja demokracije i da Hrvatski sabor bude dvodomni. Time je Hrvatska dobila i svoju regionalnu zastupljenost u Parlamentu (tada se Hrvatska ustrojila u 21 županiju), a Hrvatski je sabor podijeljen na Zastupnički dom, zakonodavni i Županijski, gornji dom koji kao i svi gornji domovi u parlamentima ima kao prvu, savjetodavnu ulogu, navela je dr. Ivanišević. To znači da daje prethodno mišljenje o zakonima o kojima raspravlja Zastupnički dom,

zatim tu je inicijativna uloga (predlaže zakone) i kontrolna, prema kojoj može vratiti zakone na ponovno odlučivanje a imao je i ovlast predlaganja sudaca Ustavno suda i Državnoga sudbenog vijeća.

• U dosadašnjem radu Dom je podnio 42 inicijative za pokretanje zakona od kojih je 23 prihvaćeno a 19 odbijeno, podneseno je 135 pisanih pitanja Vladi i sve to govori da je Županijski dom vrlo aktivno sudjelovao u radu i suodlučivanju zbivanja u Saboru.

U proteklih osam godina Županijski je dom vrlo malo koristio mogućnost vraćanja zakona na ponovno odlučivanje. Od 1997. godine na svojih 50 sjednica Dom je raspravio 777 točaka a na ponovno odlučivanje vratio samo jedan zakon, zakon o dječjem doplatku (i jedan u prošlom sazivu). U tom razdoblju Dom je podnio 42 inicijative za pokretanje zakona od kojih je 23 prihvaćeno a 19 odbijeno u Zastupničkom domu. Podneseno je i 135 pisanih pitanja Vladi i sve to govori da je Županijski dom vrlo aktivno sudjelovao u radu i suodlučivanju zbivanja u Saboru.

– Iako su nas često prozivali za hirovitost ili inate pokazali smo da smo vrlo zrelo raspravljali i odlučivali o sudbini zakona a umjesto vraćanja zakona obilno smo koristili mogućnost davanja amandmana na predložene zakone, rekla je dr. Ivanišević ocijevši odmah da je upravo problem bio u tome. Naime, ti su amandmani u Zastupničkom domu, ali i u medijima, prolazili nezapaženo, a da im je data dužna pozornost onda bi bio i drugačiji odnos prema ovom Domu, uključujući i odnos medija (oni stvaraju javno mnijenje). Onda se ne bi dogodilo da Županijski dom nazivaju brbljaonicom i da se iz samog vrha države kaže da je ovo Dom za zbrinjavanje islužanih političara, rekla je dr. Ivanišević ocijenivši to

uvredom svima u Županijskom domu. Dodala je kako je ignoriranje mišljenja Županijskog doma dovelo do stvaranja slike kako je ovaj Dom zapravo nepotreban i da to »što oni raspravljaju« nije nikome bitno iako je u drugim zemljama vrlo bitno mišljenje gornjeg doma.

Sav smisao Županijskog doma je da bude korektiv Zastupničkom domu, odnosno u svijetu je to predstavnički dom, Javnost ne zna no svaki gornji dom ima određene ustavne ovlasti i nije problem u Županijskom domu jer je on djelovao u okviru ustavnih ovlasti a drugačije nije smio, radio je savjesno i uglavnom odluke donosio konsenzusom svih stranaka, rekla je predsjednica Doma.

U procesu promjena Ustava Dom je želio dati doprinos i svoje je prijedloge temeljio na poslovnicima gornjih domova drugih zemalja. Županijski je dom tražio osamostaljenje na financijskom i administrativnom planu no ti prijedlozi nisu prošli i ostao je u potpunoj ovisnosti o Zastupničkom domu. Naime, iako dobivene ustavne ovlasti s mogućnošću ravnopravnog odlučivanja u donošenju određenih zakona izgledaju velike, svedene su na to da ako se u roku od 15 dana ne usklade odluke domova onda vrijedi odluka Zastupničkog doma, rekla je, među ostalim.

Rasprava o mogućnosti ukidanja Županijskog doma, kao najjednostavnijeg rješenja, nastala je i zbog problema što Zastupnički dom može donositi odluke u vrijeme dok Županijski ne zasjeda jer mu mandat ističe 12. svibnja ove godine. No i tu postoji rješenje, naglasila je predsjednica, i to tumačenjem Ustavnog suda o pravom odnosu u Saboru te donošenjem ustavnog zakona.

Najgore je rješenje ukidanje Županijskog doma kao zadnje instance u odnosu na demokraciju. U svijetu od 70-tih godina raste broj parlamenata koji su uveli gornji dom odnosno senat, a u tome je izuzetak samo Pakistan, i to je pokazatelj želje da se demokraciji pruže instrumenti i bolja zastupljenost naroda. Kao razlog za ukidanje Županijskog doma navodi se i njegov trošak pri čemu se iznose i pogrešne brojke čak od 50 milijuna kuna. No, Županijski dom troši oko

35 milijuna kuna godišnje što je 0,07 posto državnoga proračuna ili manje od reprezentacije Zastupničkog doma (ili novoosnovanog, najštedljivijeg Ministarstva s troškom od 36 milijuna).

Snaga parlamenta je veća ako ima dva doma i zemlje razvijene demokracije vrlo rijetko idu u ustavne izmjene (vrlo valjani razlozi). Županijski je dom uspostavio i odnose i kontakte s gornjim domovima stranih parlamenta širom svijeta (vrlo bi neozbiljno djelovalo odustajanje od tih veza), navela je, među ostalim, dr. Katica Ivanišević kao dio argumenata »za« Županijski dom. Predložila je da Dom formira radnu grupu (ili Odbor za Ustav i Poslovnik) koja će predložiti zaključke povodom ove rasprave.

Usljediла je rasprava.

Petar Novački (HSS) rekao je kako je ovo ipak vrlo važno pitanje i zadire u promjene Ustava i da bi o njemu trebalo najprije raspraviti na radnim tijelima stranke i da HSS u ovom trenutku nema stava.

Neozbiljan korak

Paško Bubalo (HDZ) misli da je najava o ukidanju Županijskog doma vrlo neozbiljan korak jer je prošlo samo 59 dana od promjena Ustava i sada se predlaže temeljita reforma Ustava. Uz to, većina drugih zemalja ima takav dom i to sa značajnom ulogom senata. Ako bi došlo do ukidanja Županijskog doma tko će u Saboru predstavljati naše županije i boriti se za njihove interese (iznio kako je pri donošenju proračuna zastupnica Pusić u Zastupničkom domu odbila da zajedno s ostalim zastupnicima iz izborne jedinice u kojoj je izabrana sudjeluje u traženju sredstava za »peglanje« ceste Knin–Drniš–Šibenik).

Hajka na Županijski dom bila je i ranije, kada je donosio svoje stajalište u vezi s Haaškim sudom, isto tako i medijske blokade te podcjenjivački odnos, a ide se i na to (izjava predsjednika Sabora da »su to veliki troškovi«) da se u javnosti stvori percepcija o troškovima i da se bez toga može. Zastupnik ipak ne vjeruje da će do toga doći, no ako dođe sredstva namijenjena Županijskom domu trebala bi ići za dovršenje tunela Sv. Rok ili za Skradinski most, predložio je, »da gospoda ne misle da će ovi troškovi ići na pojačavanje njihove stavke za reprezentaciju«.

Mr. Ankica Mamić (LS) rekla je da njena stranka o tome nije zauzela stav no bez obzira na to ona će govoriti oštro i to ne zbog toga što sjedi u ovom Domu (ima svoj poziv i magistar za farmacije). Zahvalila je novina-

rima koji prate rad Županijskog doma vjerujući da je objava njihovih tekstova stvar uredništva. Osvrnula se na nedavne ustavne promjene te pitala što se u međuvremenu dogodilo s tadašnjim mišljenjem da se putem Županijskog doma ostvari reprezentacija interesa regionalne i lokalne samouprave na najvišoj razini.

Složila se sa svim onim što je rekla predsjednica Doma koja je po ocjeni zastupnice korektno vodila Dom. Bez obzira na šesteročlanu koaliciju liberali zadržavaju pravo na svoje mišljenje, na pohvalu i kritike ali nikada ne pristajemo na to da se ne poštuje procedura a ona je često prekršena otkada je ova vlast, rekla je.

Nedopustivo je i krajnje neozbiljno mijenjati ili spominjati promjene ustava zbog toga što se u njegovoj primjeni primijetio »brisani prostor«, smatra zastupnica. Naime, slaže se da je pitanje kako riješiti donošenje zakona u Zastupničkom domu o kojima je potrebno usuglašavanje no kako je riječ o ključnim zakonima koje nije moguće donijeti do 12. svibnja (mandat Doma) ako nisu pripremljeni, onda se postavlja pitanje strategije rada u cjelini. A kada se govori o troškovima Parlamenta onda bi bilo fer najprije reći koliko je povećan trošak Zastupničkog doma zbog novih 30 zastupnika ali i koliko je zbog toga povećana učinkovitost Doma. Javnost često vidi praznu sabornicu Zastupničkog doma a kvorum Županijskog doma nikad nije bio u pitanju, naglasila je, među ostalim zastupnica smatrajući da su spomenuti razlozi za ukidanje Županijskog doma neargumentirani i neopravdani. Ako je nešto od vladajuće strukture neozbiljno onda je ovo jedno od najneozbiljnijih i najneodgovornijih promišljanja, mišljenje je zastupnice.

Razmišljati kako unaprijediti Dom

Kruno Peronja (HDZ) smatra da kad i ne bi bilo županija i Županijskog doma da bi ih trebalo izmisliti. Takav stav temelji na iskustvu iz duge hrvatske povijesti o postojanju županija i župana (npr. Cetinska županija sa županom Gastikom i ženom mu Nemirom). Kruna formiranja današnjih općina, gradova i županija je Županijski dom čijih je osam godina postojanja premalo da bi se govorilo o njegovom ukidanju a bez argumenata.

Umjesto toga valjalo bi razmišljati kako razvijati Županijski dom da bude mjesto gdje će se razvijati i sukobljavati regionalni interesi jer

zastupnici iz tog Doma u svom su radu čvrsto vezani sa svojom izbornom bazom i krajem i znaju što i kako je u kojem selu, zaseoku u pogledu gospodarskoga, kulturnoga i socijalnog razvoja. Čudno je da mnogi ozbiljni ljudi ne žele uopće razmišljati o Županijskom domu i uzeti u obzir druge parlamentarne dvodomne sustave, rekao je.

• Umjesto o ukidanju Županijskog doma valjalo bi razmišljati kako razvijati Županijski dom da bude mjesto gdje će se razvijati i sukobljavati regionalni interesi jer zastupnici iz tog Doma u svom su radu čvrsto vezani sa svojom izbornom bazom i krajem.

Županijski dom ne troši niti je rastrčan i nikakva pitanja novčane prirode ne bi trebala biti razlog za ozbiljnu raspravu o ukidanju Županijskog doma, suprotstavio se zastupnik navodeći (kao i predsjednica Doma – međunarodni susret u Parizu predstavnika gornjih domova parlamenta) šire značenje suradnje Županijskog doma s gornjim domovima drugih parlamenta. Dvodomni sustav pruža još bolji okvir za proces decentralizacije (koji se odvija u većini država svijeta), ima snažnu ulogu u stabiliziranju sudbenih normi i konsolidaciji pravne države te suži kao suvremeno sredstvo za provedbu načela podjele moći, rekao je, među ostalim, zastupnik založivši se za ostajanje Županijskog doma i njegovo razvijanje.

Milan Markanjević (HPS) naglašava da se parlamenti u državama uvode radi kontrole kraljeva, monarha, predsjednika vlada, država a da razvojem demokracije dolazi i do dvodomnih parlamenta. Nije za ukidanje Županijskog doma (premda je svojedobno to predlagao ali zbog odnosa Zastupničkog doma prema Županijskom) i to zbog toga što smatra neozbiljnim i neodgovornim prema temeljnom zakonu jedne države, Ustavu, da ga se mijenja u roku od 45 dana. I zadnja promjena Ustava bila je ishitrena, prebrza i nedovoljno stručno pripremljena a tom se promjenom nije ništa bitno kvalitetno dogodilo u življenju u ovoj državi.

Jasno i glasno bi trebalo reći da oni koji inzistiraju na promjeni Ustava a

da bi se ukinuo Županijski dom trebaju podnijeti ostavke na sve funkcije koje obavljaju, rekao je ponovivši mišljenja predgovornika o nezastupljenosti Županijskog doma u medijima (a javnost treba biti informirana o radu Domu), neprihvaćanju amandmana ovog Doma u Zastupničkom i kvilitetnim i stručnim raspravama u ovom Domu. Ne podržava ukidanje Županijskog doma, naglasio je, među ostalim i priklonio se prijedlogu zastupnice Mamić da zakluče o ovoj temi pripremi Časništvo Doma.

Teškoće od teze da demokracija počinje od 3. siječnja

Akademik **Ivan Aralica (HDZ)**, potpredsjednik Doma rekao je kako osjeća da je ova rasprava rekvijem za Županijski dom u čijem je radu sudjelovao od samog početka i bio među njegovim konceptorima. Smatra da su razlozi za ukidanje Doma u tome što je kod nedavnih izmjena Ustava ostao Županijski dom ali je način izbora zastupnika izjednačen s načinom izbora u Zastupnički dom i time je koncept Županijskoga doma anuliran. Onaj koji je trebao primijeniti taj Ustav već se na prvom koraku suočio s problemom ili primijeniti Izborni zakon ili ukinuti Županijski dom i to je u središtu pažnje, smatra zastupnik dodajući da je i sam promotor Ustava rekao da za to nije nikakav financijski razlog već izbor zastupnika. Sve te teškoće dolaze jer se u jednom euforičnom obliku bez mnogo razmišljanja provukla teza da je demokracija počela 3. siječnja a da je prije toga bila nedemokracija. Izvorišta krize počinju onog trenutka kad se udarilo po čitavom nizu vrijednosti, od najbanalnijih (primjerice, odbacuje se i prijašnji protokol pri ispraćaju premijera iz Hrvatske, crveni tepih, garda, ali ga je to u Poljskoj dočekalo, ponizuje se mjesto, Oltar Domovine, gdje stranac može odati počast hrvatskoj zemlji i narodu) do ovako krupnih konceptijskih, i sada je na redu Županijski dom. Bez tradicijskih vrijednosti teško je opstati, bez poštivanja institucionalizma i onog što je stvoreno prije 2000. godine ići ćemo neprekidno u sukobe, kaže zastupnik.

Osvrnuo se i na početke obezvređivanja Županijskog doma i nastojanja zastupnika da se još i u istovjetnim stranačkim odnosima u oba doma stvara dignitet Doma ali i na sve brojnija razilaženja između domova.

Predložio je da ova rasprava završi bez zaključaka jer su stvari još otvorene a da se prate zbivanja (odabrali jedno tijelo za to). Kad je riječ o promjeni Ustava zastupnik se pozvao na ustave malih, skandinavskih zemalja s institutom zabrane primjene tog ustava političkoj garnituri za vrijeme čije vladavine je ustav donesen.

Ratko Maričić (SDP) najprije je ispravio najave medija u vezi s ovom točkom dnevnog reda da će Županijski dom raspravljati o svojoj sudbini. Mi zapravo imamo ispred sebe dva mjeseca mandata i raspravljamo o sudbini Županijskoga doma. Bilo je i konotacija da u ovom Domu zapravo rade političari koji su stariji, koji su se tu uhljebili no stranka koja ima snagu u ovaj Dom poslati svoje političare ima i snagu poslati ih na druga radna mjesta, rekao je zastupnik naglašavajući da ova rasprava nije pro domo suo.

Štednja bez mijenjanja Ustava – smanjiti broj zastupnika u Saboru

Založio se da se o Županijskom dom raspravlja na dva načina – kao o Domu kakav je bio prije ustavnih promjena i kakav bi trebao biti po Ustavu. Naglasio je da se ništa loše nije dogodilo s biračkim pravom u odnosu na prijašnje ustavne postavke (odgovor zastupniku Aralici) i da se pitanje izbornog prava može riješiti zakonom. Osvrćući se na pitanje štednje kao jednog od razloga za ukidanje Županijskoga doma naveo je da se bez mijenjanja Ustava i ukidanja Županijskog doma može uštedjeti. Naime, bez promjene Ustava, može se smanjiti broj zastupnika i u Zastupničkom domu na 100 i u Županijskom na 22 prema Ustavom propisanom najmanjem broju zastupnika u Saboru pa bi tada Sabor imao umjesto 217 sadašnjih ukupno 122 zastupnika.

Što se tiče nadležnosti Županijskog doma na njih se više gleda kao na one kakve su bile a ne kakve su sada postavljene, jer se još ne može govoriti kako će se kretati praksa tog ravnopravnog donošenja zakona, naveo je zastupnik naglašavajući da razloge za ukidanje Doma ne treba tražiti ni u nadležnosti Županijskoga doma.

Isto tako često se spominje da kod nas nije potrebna dvodomnost jer da to imaju zemlje sastavljene od federacija, no kad se pogleda funkcionalnost tih domova ne dolazi se uvijek do tog stajališta.

• I bez ukidanja Županijskog doma i mijenjanja Ustava može se uštedjeti – može se smanjiti broj zastupnika u Zastupničkom domu na 100 i u Županijskom na 22 prema Ustavom propisanom najmanjem broju zastupnika u Saboru pa bi tada Sabor imao umjesto 217 sadašnjih ukupno 122 zastupnika.

Argument za postojanje Županijskog doma kao i njegov smisao zastupnik nalazi u Ustavu prema kojem imamo mjesnu i lokalnu samoupravu, područnu ili regionalnu samoupravu. Trebalo bi promisliti da li ukidanjem Županijskog doma ukinuti i onaj oblik samouprave koji ovaj Dom štiti. Isto tako kada bi se ukinuo Županijski dom a ostao onaj dio Ustava koji govori o ovom tipu samouprave pitanje je na kojem se mjestu mogu štiti njihovi samoupravni interesi, rekao je, među ostalim, zastupnik opovrgavajući spomenute razloge za ukidanje Županijskog doma.

Osim ako se ne radi, rekao je na kraju, o nepodnošljivom osjećaju ravnopravnosti, a u teoriji ga je bilo. Poznati teoretičar je rekao – ako gornji dom donosi drugačije zakone nego što ih donosi Zastupnički treba ga ukinuti, ako donosi iste, ničemu ne služi, naveo je.

Milan Galić (HDZ) smatra da su predgovornici bili sveobuhvatni i da se njihovim riječima ne može prigovarati. Prijašnja rješenja o izboru istog broja zastupnika iz županija (općina) bez obzira na broj birača bila su bolja od ovih najavljenih kojima se, smatra, i krši ustavna odredba o jednakosti građana. Ukidanjem Županijskog doma zapravo se dokida ne samo razvoj demokracije već i pravo građana na jednakost, naglasio je zastupnik podržavajući u cijelosti prethodne rasprave.

Ivana Sućec-Trakoštanec (HDZ) smatra da će političari o Županijskom domu odlučivati na osnovi političkih razloga a nimalo pravnih. Ove potnje će imati kao potporu opravdanju svojih političkih odluka. Stoga moramo voditi računa, upozorila je, o konstelaciji političkih snaga i namjere na koji način što lakše sa što manjim brojem ljudi ostvariti svoje interese u tzv. budućoj demokraciji ako ne bude

Županijskoga doma. Pitala je zašto se izbori za Županijski dom ne bi održali u redovnom roku u travnju, četiri godine nakon prijašnjih. Županijski dom bi se konstituirao na vrijeme i ne bi se mogla stvarati umjetna ustavna kriza. Isto tako je zanimala kada će biti uopće doneseni zakoni koji će regulirati ukupno lokalno ustrojstvo.

Boji se da će se Ustav mijenjati kadgod se netko sjeti a ne bi voljela, kazala je, da Ustav ima status nekakvog pravilnika u bivšem OOUR-u premda misli da Hrvatska više nije mjesto gdje bi se mogli reinkarnirati nekakvi delegatski sustavi i gdje bi se moglo dogoditi da zbog pragmatičnih razloga što manja grupa ljudi na što lakši način provede svoje interese kroz strukture koje se mogu zvati jedan dom parlamenta. Dodaje da se boji da bi to bio proces nejačanja parlamentarne vlasti, kako se govorilo kod ustavnih promjena, nego jačanja i cementiranja položaja izvršne vlasti na štetu predsjedničkih ovlasti i parlamentarnih, odnosno zakonodavne vlasti. Nada se da će svi oni koji o tome odlučuju imati na umu današnju situaciju i možebitne posljedice toga na društvo. U vezi s tim je navela podatak o anketi objavljenoj u »Jutarnjem listu« da je 51 posto ispitanika za izvanredne izbore.

A ukinućem Županijskog doma neće se smanjiti niti broj ministarstava (i dalje će rasti), niti broj zastupnika u Zastupničkom domu, rekla je, među ostalim, naglašavajući da Županijski dom predstavlja lokalnu samoupravu i da ima svoje opravdanje.

Još nema službenog stava pa rasprava nije potrebna

Emil Soldatić (IDS) ispravio je predgovornicu jer da se izbori u travnju mogu dogoditi samo ako se ovaj Dom sam raspusti (inače izbori u svibnju) dok se **Željko Režić (HSL)** nije složio da se vodi ova rasprava jer nema službenog stava o promjenama Ustava. O ovoj se temi raspravlja već dva dana a nisu se odradili zakoni. HSL nije raspravljao o pitanju Županijskog doma a druga je stranka u koaliciji i treća po jačini u Zastupničkom domu, rekao je i predložio da Predsjedništvo Županijskog doma razgovara s Predsjedništvom Zastupničkog doma i čelnicima stranaka o tome hoće li se ići s ustavnim promjenama. Ovako će javnost dobiti dojam da opet raspravljamo o sebi a ne radimo ono što treba, zaključio je.

Slobodan Lang (imenovan Odlukom Predsjednika Republike) govo-

rio je šire osvrćući se i na situaciju u zemlji (odnosi s Haagom, Domovinski rat itd.) te socijalno stanje naglašavajući da je potrebna snažna Hrvatska. Više nas muči pitanje Excelsiora nego neki prosvjedi, rekao je, među ostalim, smatrajući da na izborima treba omogućiti pobjedu građana koji trebaju znati tko im je zastupnik i to je prijenos odgovornosti na Županijski dom.

Dr. Jure Burić (HDZ) kaže da mu se čini da će 13. svibnja ove godine Zastupnički dom (ako bude imao sjednicu) početi sjednicu s minutom šutnje za dobri, nezaboravni i »skupi« Županijski dom. Ni malo dijete ne može vjerovati u to da Županijski dom treba ukinuti zato jer bi on doveo do blokade rada Zastupničkog doma. To se, naime, može izbjeći raspisivanjem izbora za Županijski dom u zakonskom roku i sve će funkcionirati, rekao je, među ostalim, priključujući se svima onima koji su u raspravi znanstveno i mudro branili ostanak ovog Doma u ime demokracije.

Velimir Kvesić (HSP) rekao je da može shvatiti i da je normalno želja stranaka na vlasti da imaju prevlast u oba doma Hrvatskoga sabora no da nije normalno o tome razmišljati u kontekstu troškova. To je najobičnija demagogija kojom se hrani hrvatska javnost i koja pada na plodno tlo. Ukidanje Županijskog doma znači i promjenu Ustava nakon samo dva mjeseca od prošlih promjena i takvog primjera nema nigdje u svijetu, uvjeren je zastupnik. Ocijenivši sve to neozbiljnim smatra, među ostalim, da ne bi bilo ukidanja Županijskog doma kad bi predsjednici dviju većih parlamentarnih stranaka iz koalicije bili sigurni da na terenu mogu ostvariti koaliciju za izbore.

Josip Majdenić (HDZ) pridružio se onima koji podržavaju Dom i smatraju da njegove ovlasti treba osmisliti i osnažiti kao istinski doprinos demokraciji, a **dr. Ivan Marijanović (HDZ)** podsjetio na ustrajno ignoriranje Županijskog doma te da su mu ustavne ovlasti ipak ograničenije ali i da se dugo vremena radi kampanja za ukidanje Županijskog doma. Ponovno oživljena ideja da treba ukinuti Županijski dom je zaista korak nazad u razvoju demokracije. **Julije Derossi (HDZ)** nije želio govoriti o tome je li Županijski dom skup ili nije jer bi, kako je rekao, možda bilo jeftinije ukinuti Zastupnički dom a još jeftinije ukinuti i Sabor pa da imamo diktatora (imenovati za to gosp. Mesića).

Ponovio je značenje gornjih domova u parlamentima te rekao, među ostalim, da su ti domovi po jednoj tradiciji temelji parlamentarizma, a takav je zapravo i Županijski dom jer je, po tradiciji, nastavak onog stališkog Hrvatskoga sabora.

Uštede i bez ukidanja Županijskog doma

Zlatko Komadina (SDP) iznoseći svoj osobni stav rekao je kako smatra da Županijski dom treba ostati te da demokracija nema cijene. A kad se već govori o troškovima neprimjerenim drži da Zastupnički dom broji 150 zastupnika i misli da će to i vrijeme pokazati (isto i za Županijski). Smanjenje broja zastupnika je način da se osigura ušteta u parlamentarnom sustavu a ne ukidanje Županijskog doma. To je Dom koji predstavlja, a Zastupnički odlučuje, rekao je govoreći šire, te zaključio da se Ustav može tumačiti i tako da Zastupnički može bez problema donositi zakone dok nema Županijskog doma.

• *Ukidanje Županijskog doma znači i promjenu Ustava nakon samo dva mjeseca i takvog primjera nema nigdje u svijetu.*

Mr. Franjo Križanić (HDZ) ispravio je navod predgovornika da bi ovaj Dom trebalo tako definirati da se bavi konkretnim problemima a Zastupnički politikom. I konkretni problemi su politika čak kvalitetnija nego politiziranje o politici, rekao je. **Petar Jurušić (HSS)** pitao je, među ostalim, je li put prema parlamentarnoj demokraciji ako jedna koalicija ili jedna stranka ima 70 posto mandata i jedan Dom. Bez obzira na to kakvo će biti ustrojstvo lokalne uprave, županije ili regije možemo imati dvodomni parlament u kojem će se na dvije razine raspravljati o zakonima i time biti kvalitetniji. No može se razgovarati o tome da se u oba doma smanji broj mandata, rekao je.

Posluživši se turističkim sloganom »mala zemlja za veliki odmor« **Emil Soldatić (IDS)** je rekao da je Hrvatska mala zemlja za veliki parlament i s nesrazmjerno velikim brojem parlamentaraca u odnosu na druge države slične veličine. Slovenija ima u svojim domovima 90 i 40 zastupnika, naveo je za primjer ne želeći, kako je

rekao, pri tome favorizirati niti dvodomnost niti jednodomnost. Legitimne su obje opcije a radi usporedivosti sistema naveo je primjere iz drugih zemalja te da većina demokratskih ima dvodomni sustav. Zadnjim ustavnim promjenama nije se pronašlo pravo političko rješenje za to i opravdane su kritike o brznoj promjeni Ustava. No ukoliko želimo razgovarati o Županijskom domu kao nositelju ili mjestu gdje će se izražavati re-

gionalni, županijski interesi onda se mora razgovarati o cijeloj promjeni strukture iz koje on proizlazi, rekao je, među ostalim.

Ivan Lacković (HDZ) dobio je poruke iz svoje županije i mora reći da ne bi bilo dobro da se ukine Županijski dom (inače, pitao je kakav je to gornji dom kad je osam godina smješten u podrumu zgrade bez dovoljno označenih državnih simbola). Županijski je dom izravna veza s onima

koje njegovi zastupnici predstavljaju, naglasio je.

Predsjednica Doma dr. Katica Ivanišević zatim je zaključila raspravu i predložila, što je prihvaćeno, tročlanu radnu grupu koja će pratiti događaje u vezi s mogućim ukidanjem Županijskog doma i o tome izvještavati Časništvo Doma koje će onda poduzimati određene mjere i predlagati ih zastupnicima.

D. K.

ODGOVORI NA ZASTUPNIČKA PITANJA

DRŽAVNA OBILJEŽJA

Protokolarne dužnosti i praksa

Zastupnik u Županijskom domu Hrvatskog sabora **Srećko Kljunak (HSS)** postavio je pitanje vezano uz sastanak u Podgorici koji se održao 9. ožujka 2000. između vlasti Crne Gore i župana Dubrovačko-neretvanske županije gospodina Ivana Šprlje te načelnika općine Konavle gospodina Luke Korde, a u organizaciji gospodina Petra Poljanića, konzula RH u Kotoru. Tom prigodom, tvrdi zastupnik, nigdje nije bilo obilježja Republike Hrvatske (grb RH i zastava RH). Pitanje je uputio ministru vanjskih poslova Toninu Piculi te ono glasi: **je li gospodin Poljanić ispravno postupio ne ističući državna obilježja RH, provodi li on pravu vanjsku politiku RH te zalaže li se ministar za to da istaknuti članovi nekadašnje vlasti budu na takvim položajima.**

Ministarstvo vanjskih poslova Republike Hrvatske je odgovorilo da se navedeni sastanak održao te da se prigodom sastanaka na ovakvim razinama zastava država sudionika ističu na konferencijskom stolu, ovisno o protokolarnoj praksi zemlje domaćina. Prigodom susreta predstavnika gradova i županija mogu se isticati i zastave gradova i/ili teritorijalnih jedinica. Istaknuto je da je generalni konzul Petar Poljanić u Konzulatu Republike Hrvatske dužan provoditi

vanjsku politiku koju određuje vodstvo Hrvatske. Ne postoje saznanja da se gospodin Poljanić ponašao drugačije, stoji na kraju odgovora.

M. S.

DRŽAVNI TROŠKOVI

Korištenje službenih automobila

Zastupnik Županijskog doma dipl. ing. **Dragan Papac (HDZ)** svoje je zastupničko pitanje Vladi Republike Hrvatske uputio **oko korištenja službenih automobila.** Podsjetio je da je Vlada na početku mandata govorila o prodaji skupih vozila. Upitao je koliko je takvih vozila do sada prodano, odnosno koliko je kupljeno vozila niže kategorije. Na navedeno zastupničko pitanje Vlada Republike Hrvatske uputila je sljedeći odgovor:

»Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 9. ožujka 2000. godine donijela Odluku o uvjetima korištenja službenih osobnih automobila, mobilnih telefona, redovnih zrakoplovnih linija, poslovnih kreditnih kartica, sredstava reprezentacije, te sredstava za službena putovanja. Ovom Odlukom propisani su, između ostalog, i vrlo restriktivni kriteriji za korištenje službenih osobnih automobila.

Prema navedenoj Odluci pravo na korištenje službenog osobnog automobila gornje klase sa službenim vozačem, 24 sata dnevno, pripada

samo predsjedniku i potpredsjednicima Vlade. Pravo na korištenje službenog osobnog automobila gornje srednje klase sa službenim vozačem, 24 sata dnevno, pripada ministrima, zamjenicima ministara te županu i gradonačelniku Grada Zagreba.

Svi ostali državni dužnosnici koriste osobne automobile srednje klase i donje srednje klase iz Centralnog servisa i to isključivo za potrebe obavljanja službe.

Navedenom Odlukom propisana je obveza svim ministarstvima i državnim upravnim organizacijama da, u roku od 15 dana, usklade korištenje službenih osobnih automobila s odredbama ove Odluke.

Nakon provedene inventure i usklađivanja s odredbama navedene Odluke, u nekim ministarstvima i državnim upravnim organizacijama utvrđen je višak službenih osobnih automobila te je Vlada Republike Hrvatske donijela sljedeće odluke:

1. bez naknade je izvršila prijenos 199 automobila između pojedinih tijela državne uprave, a od toga je 18 automobila dano na korištenje dobrovoljnim vatrogasnim društvima, javnim vatrogasnim postrojbama i va-

trogasnim zajednicama u jedinicama lokalne samouprave;

2. prihvatila prijedlog za smanjivanje voznog parka Ministarstva unutarnjih poslova za 20%, te donijela odluku o prodaji 860 vozila koja je koristilo navedeno Ministarstvo;

3. donijela odluku o prodaji 462 automobila koje je dosad koristilo Ministarstvo obrane, a za koje postoji valjana vlasničko-pravna dokumentacija. Nažalost, za 915 automobila zatečenih u ovom Ministarstvu, koje bi također trebalo prodati, ne postoji takva dokumentacija, te je Vlada zadužila Ministarstvo obrane i Ministarstvo unutarnjih poslova da ju pokušaju ishoditi;

4. donijela odluku o prodaji 43 automobila koja su se pojavila kao višak u Centralnom servisu.

Novi automobili za potrebe Vlade Republike Hrvatske, odnosno ministarstava, nisu nabavljani.

V. Ž.

GOSPODARSTVO

Stečajevi na području Vukovarsko-srijemske županije

Zastupnik u Zastupničkom domu Hrvatskoga sabora **Branislav Tušek (SDP)** upozorio je da stečajni upravitelji u Vukovarsko-srijemskoj županiji primaju visoke naknade za rad, bez obzira na uspješnost poduzetih mjera. Zatražio je da se posebnim pravilnikom urede ova primanja koja su često puta znatno veća čak i od plaće ministara i premijera. U odgovoru koje je uputilo **Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave** upućena je i precizna tabela sa svim relevantnim podacima koji se odnose na stečajeve i stečajne upravitelje u 1999. godini u rečenoj županiji:

»Po Zakonu o stečaju rad stečajnog upravitelja nadzire stečajni sudac, stečajno vijeće i odbor vjerovnika. Stečajni sudac i stečajno vijeće ovlašteni su u svako doba zatražili obavještenja o stanju stvari i vođenju poslova. Ako stečajni upravitelj ne postupa po nalogu stečajnog vijeća u obavljanju njegovih dužnosti, vijeće ga može i novčano kazniti (članak 18, 26. i 34. Stečajnog zakona).

Stečajni upravitelj ima pravo na nagradu za svoj rad te na naknadu troškova. Visinu nagrade određuje stečajno vijeće, uzimajući u obzir obujam poslova i rad stečajnog upravitelja i vrijednost stečajne imovine.

Prema izvješću predsjednice Trgovačkog suda u Osijeku stečajna vijeća vode posebnu brigu u svakom stečajnom postupku da nagrade i naknade stečajnim upraviteljima, kao i ostali troškovi, budu što manji i o tome izvješćuju odbor vjerovnika. Prema izvješću istog suda, koji je u pravitku ovog odgovora, a koji je nadležan za područje Vukovarsko-srijemske županije nagrade stečajnih upravitelja u 2000. godini kreću se u pravilu od 2.000 do 6.000 kuna.

V. Ž.

IZBORI

Članovima izbornog povjerenstva u proširenom sastavu nije isplaćivana naknada

Zastupnika Zastupničkog doma **Zvonimira Sabatija (HSS)** je zanimalo zašto još uvijek nije isplaćena naknada članovima izbornog povjerenstva proširenog sastava iz nekih općina **Varaždinske županije?**

U Državnom proračunu za 2000. godinu planirana su sredstva za provedbu izbora te za rad izbornog povjerenstva u ukupnoj svoti od 87.918.519,50 kuna. Državno izborno povjerenstvo nije donijelo odluku temeljem koje bi se trebala isplatiti naknada članovima proširenih povjerenstava, pa tako ni onima na području **Varaždinske županije**, odgovorila je **Vlada Republike Hrvatske**.

M. S.

Glasovanje na više mjesta

Zdenka Babić-Petričević (HDZ), zastupnica Zastupničkog doma se osvrnula na prikazani film o razvoju SDP-a u kojem je vidljivo da je predsjednik IDS-a **Ivan Jakovčić 1990. godine** dao glas za SDP. Tom prilikom je glasovao na dva mjesta, u Pazinu i Puli što je suprotno zakonima Republike Hrvatske. Zastupnica je upitala predsjednika Vlade **što namjerava poduzeti prema ministru**

koji ima ovakve moralne kvalitete i koji je svjesno kršio hrvatske zakone te može li nas takav čovjek voditi u Europu?

Vlada Republike Hrvatske je odgovorila da se na prvim demokratskim izborima u Hrvatskoj glasovalo za tri vijeća Sabora. Mnogi građani su stoga glasovali na više mjesta, a u pravilu na dva ako su bili zaposleni. To je izgleda pridonijelo pogrešci **Ivana Jakovčića** – stoji na kraju odgovora.

M. S.

MEĐUDRŽAVNA SURADNJA

Ugovori s Republikom Slovenijom

Zastupnik u Županijskom domu **Žarko Katić (HSL)** zapitao je koje je međudržavne ugovore **Republika Hrvatska potpisala s Republikom Slovenijom**, te jesu li isti prošli ratifikaciju sukladno zakonskim propisima. Zapitao je i za broj potpisanih ugovora sa susjednom državom koji čekaju postupak ratifikacije, u Hrvatskom saboru, ili u Državnom zboru Republike Slovenije.

Na navedeno zastupničko pitanje, **Vlada Republike Hrvatske** dala je slijedeći odgovor:

»Između Republike Hrvatske i Republike Slovenije u proteklom periodu zaključen je 31 međunarodni ugovor. Od toga ih je 15 potvrđeno u Zastupničkom domu Hrvatskoga sabora, sukladno članku 133. Ustava Republike Hrvatske.

Među potpisanim sporazumima tri još čekaju na ratifikaciju i to: Sporazum o pograničnom prometu i suradnji, potpisan 28. travnja 1997. godine u Ljubljani, ratificiran u Zastupničkom domu Hrvatskoga sabora 19. rujna 1997. godine, a koji nije ratificiran u Republici Sloveniji; Ugovor o slobodnoj trgovini, potpisan 12. prosinca 1997. godine, koji je u Državnom zboru Republike Slovenije ratificiran 23. ožujka 1999. godine, s privremenom primjenom na osnovi Odluke Vlade Republike Hrvatske, budući da nije ratificiran u Zastupničkom domu Hrvatskoga sabora i Ugovor o zaštiti i poticanju investicija, potpisan 12. prosinca 1997. godine u Zagrebu, ratificiran u Državnom zboru Republike Slovenije 31. svibnja 2000. godine, koji još nije ratificiran u Republici Hrvatskoj.

U prilogu Vladi Republike Hrvatske dostavlja Popis međunarodnih

ugovora zaključenih između Republike Hrvatske i Republike Slovenije potvrđenih u Zastupničkom domu Hrvatskoga sabora.

V. Ž.

OBRANA

Vježbe provedene nakon turističke sezone

Zastupnik **Valter Drandić (IDS)** postavio je pitanje u vezi s vojnim vježbama na području Rta Kamenjak, a odgovor je dostavilo **Ministarstvo obrane** navodeći da je na tom području održana vježba protuzračne obrane tijekom jeseni i nakon završetka turističke sezone.

Kao i sve vojske svijeta tako i hrvatske oružane snage u miru provode vježbe u cilju pripreme i obuke vojnika i postrojbi za obranu državnog teritorija od moguće vanjske ugroze. Vježbe se provode na poligonima i vježbalištima koji su projektirani za potrebe vojske. S obzirom na visoke cijene korištenja vježbališta u drugim zemljama, samo iznimno bogate države mogu plaćati provedbu vojnih vježbi izvan zemlje. Republika Hrvatska za sada nije u takvoj mogućnosti.

Vježbališta koja koriste oružane snage RH preuzeta su, a mi ih koristimo isključivo namjenski i za najnužnije potrebe, uvažavajući sve sigurnosne, ekološke i ostale razloge, na način da se osigura najmanja moguća smetnja gospodarstvu ili svakodnevnom životu lokalnog pučanstva.

S time u svezi ističemo da je zapovijedu zabranjen svaki nepotrebni prelet vojnih zrakoplova preko turističkih zona, izuzev letova za hitne potrebe kao što su medicinska pomoć ili protupožarne aktivnosti.

Vježba protuzračne obrane održana je na području Rta Kamenjak, na poligonu koji je trenutno jedini adekvatan za takve operacije u ovom dijelu Europe – stoji u odgovoru.

D. K.

OBNOVA

Sredstva do prosječnog iznosa za određeno područje

Marijan Maršić (HSS), zastupnik Zastupničkog doma Hrvatskog sabora postavio je pitanje vezano za obnovu obiteljskih objekata Eve Mršić i Ane Kajfeš iz Bošnjaka. Zanimalo ga je **kada će navedene osobe ostvariti svoja prava i pod kojim uvjetima?**

U odgovoru **Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo** stoji da je Eva Mršić, uz suglasnost suvlasnica Ane Kajfeš i Kate Kajfeš, podnijela 1996. godine zahtjev za organiziranu obnovu obiteljske kuće IV. stupnja oštećenja u Bošnjacima, Vladimira Nazora 40. Županijski ured rješenjem od 27. prosinca 1996. utvrdio je da Eva Mršić ostvaruje pravo na obnovu predmetne kuće sukladno odredbama Zakona o obnovi. Međutim, u postupku nadzora zakonitosti rada utvrđeno je da je navedena osoba 1992. godine ostvarila pravo na kredit sukladno odredbama Zakona o

financiranju obnove u vrijednosti od 6 tisuća njemačkih maraka. O zahtjevu stranke riješit će se stoga sukladno odredbi članka 68. Zakona o financiranju obnove. Tom odredbom propisano je da korisnik kreditnih sredstava prema ranijim propisima o kreditiranju obnove, koji je namjenski iskoristio ostvareni kredit može zatražiti od Ministarstva dovršenje osnovnih radova obnove ali samo do iznosa prosječne obnove za područje na kojem se objekt nalazi. Nadležni županijski ured je takav zahtjev prosljedio Upravi za obnovu u srpnju 2000. godine. Uprava je taj zahtjev obradila i on će biti početkom veljače prosljeđen u izračun ovlaštenoj projektnoj kući, nakon čega će županijski ured donijeti predmetno rješenje. Očitovanje Ureda za prostorno uređenje, stambeno-komunalne poslove, graditeljstvo i zaštitu okoliša Vukovarsko-srijemske županije o predmetu Ane Kajfeš zaprimljeno je u Ministarstvu za javne radove, obnovu i graditeljstvo 8. kolovoza 2000. godine. Ministarstvo je to očitovanje priložilo odgovoru na zastupničko pitanje.

M. S.

izvješća HRVATSKOGA SABORA

• GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:
dr. Željko Sabol

- * OSNIVAČ I IZDAVAČ: Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6
- * REDAKCIJA: Mirjana Kozar, Marija Krakić (zamjenica glavnog i odgovornog urednika), Ina Kralj, Đurđa Krmpotić, Marta Micek, Mirena Pehneck, Jasna Rodić, Mario Selnik, Jasenka Šarlija i Vjekoslav Žugaj
- * GRAFIČKI UREDNIK: Branislav Tanasijin
- * TAJNICA REDAKCIJE: Anita Vuksanović
- * ADRESA REDAKCIJE: 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6, tel: 01/4569-722; fax: 6303-018
- * POŠTARINA: plaćena u pošti 10000 Zagreb
- * PRETPLATA NA ŽIRO-RAČUN BR. 30102-637-2650, Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6
- * www.SABOR.HR
- * TISAK: Tiskara ureda za opće poslove Vlade RH i Hrvatskog sabora

BROJ
290

IHS
6. III. 2001.

POLJOPRIVREDA

Isplaćeni novčani poticaji za duhan za 2000.

Zastupnik Zastupničkog doma **Draгутin Vukušić (SDP)** postavio je pitanje vezano uz poduzeće **Duhan, d.d.** Zanimalo ga je li Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva isplatilo novčane poticaje za berbu duhana 2000. godine Duhanu, d.d. Slatina, a ukoliko nisu, na koji račun su ta sredstva uplaćena. Uz to ga je zanimalo kakva je vlasnička struktura Duhana, d.d. i raspolaže li Hrvatski fond za privatizaciju većinskim udjelom u tom društvu?

Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva je pojasnilo da je na temelju podnesenih zahtjeva Duhana, d.d. Slatina izvršilo plaćanja novčanih poticaja navedenom poduzeću za 2000. godinu. S obzirom na to da su proizvođači duhana, koji su s Duhanom, d.d. sklopili Ugovor o proizvodnoj suradnji, potpisali izjavu da se sva sredstva koja će se ostvariti po osnovi novčanih poticaja za 2000. doznače u korist Duhana, d.d., koji ih je tijekom proizvodne godine isplatom avansa i potrebnog repromaterijala pratio, Ministarstvo je vršilo plaćanje krajnjih korisnika preko navedenog poduzeća. Napomenuto je da su izjave korisnika doznačene i nalaze se u prilozi odgovora.

Što se tiče vlasničke strukture Duhana, d.d., Ministarstvo drži da taj odgovor mora dati Hrvatski fond za privatizaciju.

M. S.

STAMBENA PROBLEMATIKA

Najam stanova u vlasništvu Ministarstva obrane

Damir Kajin (IDS) se osvrnuo na Odluku bivšeg ministra obrane o **visinama slobodno ugovorene najamnine koju plaćaju najmoprimci stanova u vlasništvu Ministarstva obrane**, a koja iznosi 15 kuna po metru kvadratnom. Naglasio je da je istu odluku donijelo i Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za utvrđivanje visine slobodno ugovorene najamnine. Posljedica toga je, kaže, da su mnogi najmoprimci prestali plaćati najmninu. Naglasio je kako u članku 10. stavku 2. Zakona o najmu stanova stoji kako se pri utvrđivanju

visine najamnina mora voditi računa da ona ne prelazi iznos od 20 posto slobodno ugovorene najamnine na području naselja ili županije. Iz navedenog je vidljivo da Ministarstvo obrane obračunava čak tri do četiri pa i deset puta veću slobodnu ugovorenu najmninu od zaštićene, zaključio je zastupnik.

Vlada Republike Hrvatske je pojasnila da sukladno članku 31. Zakona o najmu stanova slobodno ugovorenu najmninu vlasnik obračunava u slučajevima kada najmoprimac: u dijelu stana obavlja poslovnu djelatnost, ima u vlasništvu useljivu kuću ili stan te koji se sa članovima obiteljskog domaćinstva ne koristi stanom dulje od posljednjih šest mjeseci prije stupanja na snagu Zakona o najmu stanova, bez suglasnosti vlasnika stana. Vlada je mišljenja da zastupnik nije razlučio visinu slobodno ugovorene stanarine iz navedenog članka, a samim time i njegove uskladbe s odredbama članka 10. stavka 2. istog zakona, od slobodne ugovorene najamnine stanova za službene potrebe iz točke 2. Odluke ministra obrane te točke I. Odluke Povjerenstva Vlade.

M. S.

Parnični postupci radi povrata i predaje stana

Na zastupničko pitanje **Valtera Drandića (IDS)** zastupnika u Zastupničkom domu iz prosinca 2000. a u vezi sa **stambenim pitanjem građana koji su koristili stanove Ministarstva obrane** odgovor je podnijelo **Ministarstvo obrane**.

Sukladno članku 94. ranije važećeg Zakona o stambenim odnosima ako netko useli u stan bez pravomoćne odluke o davanju stana na korištenje ili koje druge valjane pravne osnove, stambeni organ će na zahtjev zainteresirane osobe ili po službenoj dužnosti rješenjem narediti iseljenjem.

Danom stupanja na snagu Zakona o najmu stanova (Narodne novine broj 91/96), prestaju vrijediti glave I, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X i XI Zakona o stambenim odnosima, pa tako i članak 94. navedenog Zakona.

U stavku 1. članka 52. Zakona o najmu stanova utvrđuje se da će se postupci pokrenuti po odredbama Zakona o stambenim odnosima, dovršiti po odredbama toga Zakona ako su pokrenuti do stupanja na snagu Zakona o najmu stanova.

Odlukom broj: U-I-892/1994 od 20. studenog 1996. godine, Ustavni sud

RH ukinuo je odredbe članka 94. Zakona o stambenim odnosima u dijelu u kojem su ostale na snazi temeljem citiranog stavka 1. članka 52. Zakona o najmu stanova.

Ukidanje članka 94. Zakona o stambenim odnosima ne znači da je vlasnik stana u obvezi vratiti u stan osobe koje su iz istog iseljene u postupku provedenom po navedenoj odredbi, nego da se obustavljaju postupci koji su bili u tijeku.

U odgovoru se ističe da se radi o osobama koje su u stanove uselile bez ikakvog odnosno temeljem nevaljanog pravnog osnova.

Protiv korisnika stanova koji do Odluke Ustavnog suda RH od 20. studenoga 1996. godine nisu u upravnom postupku iseljeni iz stanova, nadležno Državno pravobraniteljstvo kao zakonski zastupnik RH, iniciralo je parnične postupke radi povrata i predaje stana.

D. K.

SUDSKI REGISTAR

Registracija Revizorske tvrtke

Zastupnica u Zastupničkom domu Hrvatskoga sabora **Ingrid Antičević-Marinović (SDP)** svoje je pitanje uputila Ministarstvu financija i Ministarstvu pravosuđa, uprave i lokalne samouprave. Upozorila je da je došla do saznanja da su strane revizorske kuće, suprotno članku 4. postojećeg Zakona o reviziji registrirane kao domaće revizorske kuće i to na nezakonit način. Spomenula je nazive tih kuća i upozorila da pojedine banke poput HIPO banke i Austrijske banke uvjetuju poslovnu suradnju upravo na temelju mišljenja stranih revizorskih kuća. Zapitala je nadležna ministarstva **što namjeravaju poduzeti kako bi se prekinulo izigravanje zakona i zloporaba položaja pojedinaца**. Na ovo zastupničko pitanje odgovor je uputilo **Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave**:

»Člankom 4. Zakona o reviziji (»Narodne novine«, broj 90/92.) propisano je da strane revizorske tvrtke i revizori mogu obavljati samo zajedničku reviziju s domaćom revizorskom tvrtkom. Međutim, ovim Zakonom nisu propisana nikakva ograničenja za osnivanje trgovačkih društava koja se bave obavljanjem revizije.

U zastupničkom pitanju navodi se da u Republici Hrvatskoj postoji nekoliko stranih revizorskih tvrtki u

100%-tnom vlasništvu stranaca koji nesmetano i samostalno ugovaraju i obavljaju poslove revizije, dakle, protivno članku 4. Zakona o reviziji, a kao primjeri navode se trgovačka društva Arthur Andersen d.o.o. i Pricewaterhouse Coopers d.o.o. Provjerom u sudskom registru utvrdili smo da su ta trgovačka društva upisana u sudski registar Trgovačkog suda u Zagrebu, i to Arthur Andersen d.o.o. pod brojem MBS: 080026983, a Pricewaterhouse Coopers d.o.o. pod brojem 08023897.

Prema tome, radi se o domaćim, a ne stranim pravnim osobama.

V. Ž.

VLASNIŠTVO

Upis nekretnina

Pitanje vezano za mogućnost upisa nekretnina na području tzv. **Novog Zagreba**, postavila je **Darinka Orel (HSLs)**, zastupnica u Zastupničkom domu.

Odgovor je uputio na traženje Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave **Općinski sud u Zagrebu**. U njemu je navedeno kako je teško dati precizan odgovor je zastupnica nije dala dovoljno informacija, npr. vlasnika nekretnine ili adrese na kojoj se nalazi.

Netočno je da su vlasnici stanova koji su vlasništvo stekli temeljem odredbi Zakona o otkupu stanova na kojima postoji stanarsko pravo u boljem položaju od onih vlasnika koji su vlasništvo na nekretnini stekli temeljem klasičnog pravnog posla.

Naime i jedni i drugi vlasnici mogu upisati svoje pravo vlasništva u knjigu položenih ugovora ukoliko je osnov stjecanja prava vlasništva nastao prije 1. 7. 1997. godine, kada je stupio na snagu tzv. zemljišnoknjižni poslovnik.

Drugo je pitanje koje i kakve isprave jedni ili drugi vlasnici moraju dostaviti zemljišnoknjižnom sudu radi upisa prava vlasništva.

U tom dijelu vlasnici koji su stekli vlasništvo na stanu kao dijelu nekretnine temeljem klasičnog pravnog posla su u nešto nepovoljnijem položaju, zato što prilikom podnošenja prijedloga za upis prava vlasništva moraju sudu dostaviti dokaze o vlasništvu prednika, ovjerene isprave o prijenosu prava vlasništva, građevinsku dozvolu itd.

Što se tiče stanja zemljišne knjige za područje Novog Zagreba, treba naglasiti da se Novi Zagreb ne vodi kao

samostalna katastarska općina, već se područje tzv. Novog Zagreba, sastoji od 21 katastarske općine i to: Stupnik, Klara, Blato Novo, Blato Staro, Zaprudski otok, Jakuševac, Buzin, Čehi, Odra, Hrašće, Desprim, Grančari, Mala Mlaka, Horvati, Kupinečki Kraljevec, Odranski Obrež, Starjak, Dragonožec, Trpuci, Demerje i Zadvorsko.

U zemljišnim knjigama za područje tzv. Novog Zagreba ima oko 40 000 zemljišnoknjižnih uložaka i oko 100 000 zemljišnoknjižnih čestica.

Dijelovi Novog Zagreba koji obuhvaćaju naselja Zapruđe, Utrine, Travno, Dugave, Središće, Sopot I, Sopot II, Slobostina, Siget, Trnsko, Savski gaj, Remetinec su gotovo potpuno zemljišnoknjižno nesređeni, jer u 90% slučajeva u zemljišnoj knjizi nisu formirane parcele, niti su uglavnom podneseni odgovarajući prijedlozi zemljišnoknjižnom sudu u tom smislu, a radi upisa višestambenih zgrada u zemljišne knjige.

To i takvo stanje ublaženo je činjenicom da su stanovi u tim stambenim zgradama upisani u knjigu položenih ugovora ili pak postoji zakonska mogućnost da se upišu u knjigu položenih ugovora pa do trenutka povezivanja u klasične zemljišne knjige i knjige položenih ugovora pa do trenutka povezivanja u klasične zemljišne knjige i knjige položenih ugovora, izvadci iz knjige položenih ugovora predstavljaju dokaz vlasništva, a upis u knjigu položenih ugovora zamjenjuje upis u zemljišne knjige i predstavlja modus stjecanja prava vlasništva.

M. S.

